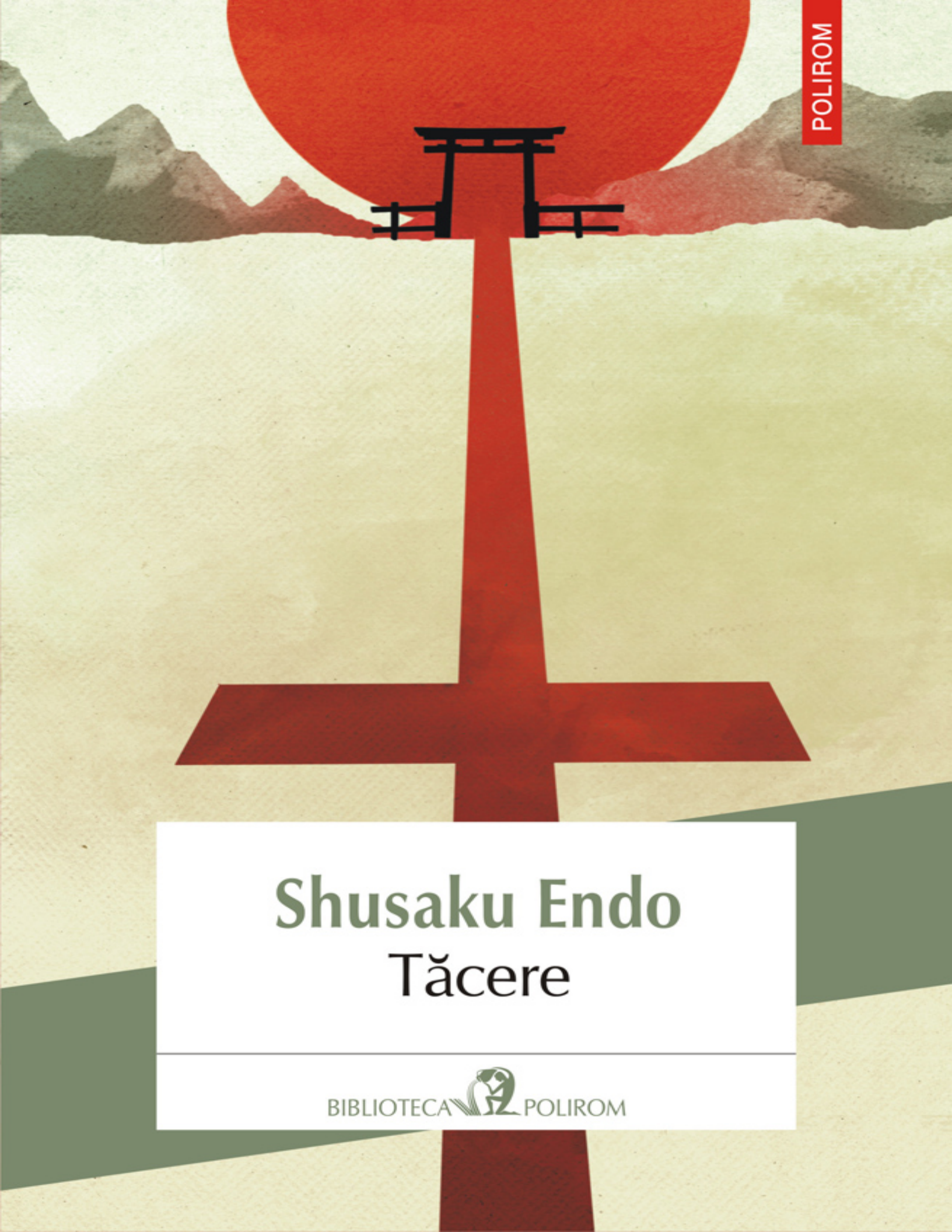

Shusaku Endo

Tăcere

BIBLIOTECA POLIROM

Shusaku Endo

Tăcere

Traducere din limba japoneză
de Florentina Toma

POLIROM
2014

Shusaku Endo, *Chinmoku*
Copyright © 1969, Monumenta Nipponica
All rights reserved
© 2008, 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-4634-0
ISBN PDF: 978-973-46-4635-7
ISBN print: 978-973-46-4530-5

Coperta: Carmen Parii
Pe copertă: ilustraţie de Carmen Parii

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!

Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

SHUSAKU ENDO s-a născut în 1923 la Tokio. După ce şi-a luat licenţa în literatură franceză la Universitatea Keio, a studiat cîţiva ani la Londra. La întoarcerea în Japonia a debutat ca prozator cu *Omul alb* (1955), distins cu Premiul Akutagawa. Doi ani mai tîrziu i-a apărut romanul *Marea şi otrava*, urmat, în 1959, de *Un idiot minunat* (Polirom, 2004), care-i aduce şi faima de excelent scriitor satiric. Următorul roman, *Tăcere*, publicat în 1966, este răsplătit cu elogiile criticii, Graham Greene declarîndu-l pe Shusaku Endo unul dintre cei mai buni romancieri pe care i-a citit vreodată. În 1982 i se decernează Premiul Noma pentru *Samuraiul* (Polirom, 2006, 2014), iar în 1986 apare romanul *Scandalul* (Polirom, 2009). Shusaku Endo este, de asemenea, autorul mai multor volume de eseuri şi de povestiri. Cărţile sale, traduse în numeroase limbi, i-au adus recunoaşterea internaţională şi au fost distinse cu cele mai importante premii literare japoneze: Premiul Akutagawa, Premiul Cultural Mainichi, Premiul Shincho, Premiul Tanizaki. A încetat din viaţă în anul 1996.

Prolog

Biserica de la Roma primise un raport. Părintele Cristóvão Ferreira, trimis în Japonia de către Ordinul Iezuit din Portugalia, fusese torturat la Nagasaki, prin spânzurarea cu capul în jos deasupra unei gropi şi jurase că se leapădă de credinţă. Acest preot se afla în Japonia de mai bine de douăzeci de ani şi ajunsese în poziţia cea mai respectabilă – aceea de paroh. Era un bătrân venerabil, care îşi conducea preoţii şi credincioşii cu multă abilitate.

Fusese binecuvântat cu un talent teologic cum rar se poate întâlni. Îşi continuase în secret activitatea misionară, ascunzându-se în regiunea Kamigata, chiar dacă acolo erau persecuţii, iar scrisorile sale erau pline de o credinţă neînfricată. Părea de necrezut că un asemenea om ar fi fost în stare să trădeze Biserica, oricât de cumplită ar fi fost situaţia în care se găsea.

Multe persoane din rândul Bisericii şi al Ordinului Iezuit se întrebau dacă nu era vorba de un raport fictiv, întocmit de păgânii olandezi sau de japonezi.

Biserica de la Roma ştia, bineînţeles, din scrisorile misionarilor, că răspândirea creştinismului în Japonia trecea prin momente grele. În anul 1587, guvernatorul general al Japoniei, Hideyoshi, a renunţat la politica predecesorului său şi a început să-i persecute pe creştini. Mai întâi au fost arşi pe rug douăzeci şi şase de preoţi şi credincioşi la Nishizaka, în Nagasaki, iar apoi au început să fie vânaţi, torturaţi şi omorâţi creştinii din toată ţara. Shōgunul Tokugawa a urmat aceeaşi politică, iar în anul 1614 a hotărât să izgonească din ţară toţi preoţii creştini.

Conform rapoartelor misionarilor, în zilele de 6 şi 7 octombrie ale aceluiaşi an, mai bine de şaptezeci de preoţi, inclusiv japonezi, au fost

strânşi la Kibachi, în Kyūshū, îmbarcaţi pe cinci corăbii vechi, care se îndreptau spre Macao şi Manila şi trimişi în surghiun. Era o zi ploioasă, iar marea învolburată avea culoarea cenuşie când corăbiile ude au ieşit din port, au trecut de promontoriu şi s-au pierdut dincolo de linia orizontului.

Însă, în pofida ordinului strict de deportare, treizeci şi şapte de preoţi au refuzat să-şi lase credincioşii şi au rămas ascunşi în Japonia. Ferreira a fost unul dintre ei, continuând să le scrie superiorilor cum erau arestaţi şi executaţi, unul după altul, preoţii şi credincioşii. Scrisoarea pe care i-a trimis-o de la Nagasaki părintelui-inspector André Palmeiro, pe data de 22 martie 1632, s-a păstrat până în zilele noastre. Aceasta prezintă fără să omită nici un amănunt starea de fapt din acel moment:

> În scrisoarea precedentă v-am informat despre situaţia creştinilor din această ţară. O să vă relatez în continuare ce s-a mai întâmplat de atunci. Cu toţii au sfârşit prin a fi supuşi la noi persecuţii, presiuni şi cazne. O să încep cu povestea celor cinci călugări: Bartolomeu Gutierrez, Francisco de Jesus, Vicente de San Antonio, din Ordinul Sfântului Augustin, călugărul Antonio Ishida din ordinul nostru şi părintele Gabriel de Santa Magdalena din Ordinul Franciscan, arestaţi pentru credinţă în anul 1629.
>
> Takenaka Uneme, judecătorul din Nagasaki, a încercat să-i facă să-şi lepede religia şi a luat în râs învăţătura noastră sfântă şi pe slujitorii ei, sperând să distrugă astfel curajul credincioşilor. Însă curând şi-a dat seama că nu va putea schimba hotărârea preoţilor doar prin cuvinte. Aşadar s-a hotărât să folosească alte metode. Şi anume, să îi tortureze în apele fierbinţi de pe muntele Unzen.
>
> Uneme a poruncit ca aceşti cinci preoţi să fie duşi la muntele Unzen şi supuşi la cazne până îşi vor nega credinţa, dar să nu fie în nici un caz omorâţi. Pe lângă cei cinci, urmau să fie torturate de asemenea Beatrice da Costa, soţia lui Antonio da Silva, şi Maria, fiica lor,

deoarece, în ciuda tuturor ameninţărilor, refuzaseră să se lepede de credinţa lor.

Pe data de 3 decembrie au părăsit cu toţii Nagasaki şi s-au îndreptat spre Unzen. Cele două femei au urcat într-o lectică, iar cei cinci călugări pe cai şi şi-au luat rămas-bun de la oameni. Când au ajuns în portul Himi, aflat la mai puţin de o *légua*[1] depărtare, au fost legaţi de mâini şi li s-au pus lanţuri la picioare, după care au fost urcaţi în barcă, fiind legaţi zdravăn, unul câte unul, de laturile acesteia.

Spre seară au ajuns în portul Obama. Acesta se afla la poalele muntelui Unzen, pe care l-au urcat în ziua următoare. Pe munte, cei şapte au fost închişi fiecare în câte o colibă. Şi ziua, şi noaptea erau ţinuţi cu lanţuri la picioare şi cătuşe la mâini, înconjuraţi de paznici. Mulţi dintre ei se aflau sub comanda lui Uneme, însă şi guvernatorul prefecturii trimisese destui. Paza era foarte severă. Pe toate drumurile care duceau spre munte fuseseră postate străji, iar oamenii nu erau lăsaţi să treacă fără permisiunea slujbaşilor.

În ziua următoare, torturarea a început astfel: unul câte unul, cei şapte au fost duşi departe de toţi oamenii de acolo, pe malul unui lac clocotitor, li s-au arătat bulbucii ce săreau în sus şi, înainte de-a simţi pe pielea lor durerea înfricoşătoare, au fost sfătuiţi să se lepede de învăţătura creştină. Din cauza frigului, lacul dădea impresia că fierbe cu o forţă înfricoşătoare. Dacă nu era puterea de la Dumnezeu, te pierdeai cu firea numai când te uitai la el. Fiind cu toţii întăriţi de binecuvântarea Lui, au prins mult curaj şi au răspuns că nu se leapădă sub nici o formă de învăţătura în care cred. Când au auzit răspunsul lor hotărât, oamenii legii i-au pus pe prizonieri să se dezbrace, le-au legat mâinile şi picioarele de câte un stâlp, au luat apă clocotită cu un polonic cam cât jumătate de găleată şi au turnat-o peste trupurile lor goale. Dar nu dintr-odată. Polonicele astea erau sparte şi pline de găuri, pentru ca suferinţa să dureze mai mult.

Martirii creştini au suportat chinurile îngrozitoare fără să clipească măcar. Doar Maria, care era încă foarte tânără, s-a prăbuşit la pământ de durere. Văzând-o, slujbaşii au ţipat: „S-a lepădat, s-a lepădat!“. Apoi au dus-o pe fată în colibă şi a doua zi au trimis-o înapoi la Nagasaki. Maria a încercat să opună rezistenţă, susţinând că nu şi-a renegat credinţa şi că voia să fie torturată alături de mama ei şi de ceilalţi, însă nu a fost ascultată.

Ceilalţi şase au rămas pe munte şi au petrecut acolo treizeci şi trei de zile. În timpul ăsta, preoţii Antonio şi Francisco, împreună cu Beatrice, au fost torturaţi cu apă clocotită de câte şase ori fiecare. Preotul Vicente de patru ori, iar preoţii Bartolomeu şi Gabriel de câte două ori, dar nici unul dintre ei nu a scos nici un geamăt în momentele acelea.

Dintre toţi, cel mai cumplit au fost torturaţi preotul Antonio, preotul Francisco şi Beatrice. În special Beatrice da Costa. Cu toate că era femeie şi fusese supusă la tot felul de cazne, au chinuit-o cel mai mult pentru că a dovedit un curaj care îl întrecea şi pe cel al unui bărbat. Pe lângă tortura cu apă clocotită a trebuit să suporte şi altele: a fost pusă să stea ore întregi pe o piatră de dimensiuni mici, devenind ţinta batjocurilor şi insultelor slujbaşilor. Cu toate astea, cu cât ei se înfuriau mai tare, cu atât ea devenea mai de neclintit.

Întrucât ceilalţi erau firavi la trup sau bolnavi, nu au fost chinuiţi prea rău, deoarece guvernatorul nu urmărea să-i omoare, ci să-i facă să se lepede de credinţă. Tocmai din motivul ăsta aduseseră pe munte un doctor care să le îngrijească rănile.

În cele din urmă, Uneme şi-a dat seama că, orice ar face, nu va câştiga. Dimpotrivă, văzând curajul şi îndârjirea preoţilor, însoţitorii săi i-au spus că mai degrabă ar seca toate lacurile şi izvoarele de pe muntele Unzen decât să-i facă pe aceştia să se convertească, aşa că Uneme s-a hotărât să-i ducă pe preoţi înapoi la Nagasaki. Pe 5

ianuarie, Uneme a închis-o pe Beatrice da Costa într-o casă rău famată, iar pe cei cinci preoţi i-a aruncat în închisoarea din oraş, unde se află şi în ziua de azi. Asta a făcut ca învăţătura noastră sfântă să fie apreciată şi respectată de mulţime, a întărit credinţa creştinilor şi deznodământul a fost o luptă cu final glorios, contrar aşteptărilor şi planurilor făcute de tiran.

Biserica de la Roma nu a putut să creadă că preotul Ferreira, care scrisese o astfel de scrisoare, se lepădase de credinţa sa şi se umilise în faţa păgânilor, chiar dacă fusese supus la tot felul de cazne cumplite.

În anul 1635, patru preoţi s-au adunat la Roma, în jurul abatelui Rubino. Împreună au plănuit să ajungă cu orice preţ în Japonia persecutată şi să propovăduiască pe ascuns cuvântul Domnului, ca să spele dezonoarea pe care apostazia lui Ferreira o lăsase pe faţa Bisericii.

La început, acest plan nechibzuit nu a obţinut aprobarea superiorilor. Chiar dacă ardoarea şi spiritul lor de misionari erau de înţeles, autorităţile ecleziastice nu mai voiau să trimită alţi preoţi într-o ţară păgână extrem de periculoasă. Pe de altă parte, nici nu puteau să-şi întoarcă faţa de la credincioşii din Japonia, unde fusese sădită cea mai bună sămânţă din întreg Orientul, de la sfântul Francisc Xavier încoace. Să-i lase fără conducători şi să-i părăsească în voia sorţii era ceva de neconceput. Cu toate astea, pentru Europa acelor timpuri, faptul că Ferreira fusese obligat să se lepede de credinţă într-o ţărişoară îndepărtată, aflată aproape la capătul lumii, nu însemna doar prăbuşirea unei singure persoane, ci înfrângerea jignitoare a credinţei şi gândirii întregii Europe. Mulţi împărtăşeau părerea asta, aşa că, după multe piedici, abatelui Rubino şi celor patru preoţi li s-a permis să pornească în călătorie.

În Portugalia, de asemenea, trei preoţi tineri plănuiau să pătrundă în taină în Japonia, dintr-un motiv total diferit. Aceştia fuseseră cândva discipoli ai preotului Ferreira şi studiaseră teologia sub îndrumarea sa, la

vechea mănăstire Campolide. Cei trei – Francisco Galupe, Juan de Santa Marta şi Sebastian Rodrigues – nu puteau crede că Ferreira, profesorul lor mult admirat, pus în faţa posibilităţii unui martiriu glorios, se târâse ca un câine la picioarele păgânilor. Sentimentele acestor tineri erau cele ale întregului cler din Portugalia.

Cei trei s-au gândit să meargă în Japonia şi să vadă cu ochii lor cum stăteau lucrurile cu adevărat. Ca şi în Italia, superiorii lor nu au încuviinţat de prima dată. Însă au cedat în faţa înflăcărării tinerilor şi, în cele din urmă, au aprobat misiunea periculoasă în Japonia. Asta se petrecea în anul 1637.

Cei trei preoţi tineri s-au apucat imediat de pregătirile pentru călătoria lungă şi grea. La vremea aceea se obişnuia ca misionarii care plecau în Orient să se îmbarce mai întâi de la Lisabona pe un vas ce mergea spre India. Plecarea flotei indiene reprezenta unul dintre cele mai importante evenimente ale anului din Lisabona. În faţa ochilor celor trei bărbaţi se ivea priveliştea zugrăvită în culori vii a unui Orient care se afla practic la capătul pământului şi a unei Japonii care reprezenta limita sa cea mai îndepărtată. Când întinzi harta, vezi contururile Africii, apoi India, iar dincolo de ea nenumăratele insuliţe şi ţări ale Asiei. În extremitatea nord-estică, arătând întocmai ca o omidă, se zăreşte forma subţire a Japoniei. Ca să ajungi până acolo, trebuie să mergi mai întâi la Goa, în India, şi apoi să traversezi întinderi nesfârşite de apă timp de săptămâni sau chiar luni de zile. Şi asta pentru că, de la sfântul Francisc Xavier încoace, Goa a fost un avanpost al misionarismului în Orient. Avea două seminarii unde învăţau studenţi veniţi din toate colţurile Asiei şi unde misionarii europeni aflau despre condiţiile din ţările unde voiau să meargă. Aici misionarii erau nevoiţi să aştepte jumătate de an sau un an un vapor care să-i ducă spre ţara către care se îndreptau.

Cei trei preoţi şi-au dat toată silinţa să afle cât mai multe despre condiţiile din Japonia. Din fericire, începând cu Luis Frois, mulţi

misionari portughezi trimiseseră informaţii despre această ţară, în care se spunea că noul shōgun Iemitsu adoptase o politică de opresiune mai crudă decât aceea a tatălui şi bunicului său. La Nagasaki mai ales, din anul 1629, guvernatorul Takenaka Uneme, un tiran sângeros, îi supunea pe credincioşi la torturi inumane. Îi băga pe creştini în izvoarele cu apă clocotită, forţându-i să se lepede de credinţă şi să-şi schimbe religia. Se spunea că, uneori, numărul victimelor dintr-o singură zi ajungea la şaizeci-şaptezeci de persoane. Deoarece acest raport fusese trimis chiar de Ferreira, era, fără îndoială, demn de încredere. În orice caz, cei trei trebuiau să se deprindă cu ideea că destinul care-i aştepta, după ce terminau călătoria grea, era mai crud decât fusese drumul.

Sebastian Rodrigues se născuse în oraşul Tasco, vestit pentru minerit, iar de la şaptesprezece ani intrase la mănăstire. Juan de Santa Marta şi Francisco Galupe se născuseră la Lisabona şi fuseseră colegi cu Rodrigues la mănăstirea Campolide. Deveniseră prieteni încă din primele clase de seminar, când erau colegi de bancă, şi nu se mai despărţiseră. Îşi aminteau foarte clar de preotul Ferreira, care îi învăţase teologie.

Ferreira se afla acum undeva în Japonia. Rodrigues şi ceilalţi se întrebau dacă faţa lui, cu ochii de un albastru limpede şi învăluită într-o lumină blândă, se schimbase după ce îndurase torturile japonezilor. Nu puteau să creadă cu nici un chip că faţa aceea era schimonosită acum de umilinţă; nici că Ferreira îi întorsese spatele lui Dumnezeu şi alungase acea bunătate care îi însoţea fiecare faptă. Rodrigues şi prietenii săi voiau cu orice preţ să ajungă în Japonia şi să afle adevărul despre existenţa şi soarta lui Ferreira.

Pe data de 25 martie 1638, flota indiană cu cei trei la bord a pornit la drum prin estuarul râului Tagus, în salutul salvelor de tun de la fortăreaţa Belem. După ce au primit binecuvântarea episcopului João Dasco, cei trei s-au urcat pe corabia comandantului flotei, *Santa Isabella*. După ce au trecut de apele învolburate şi maronii de la gurile râului şi au ajuns la

marea albastră precum cerul la amiază, cei trei au ieşit pe punte şi au privit îndelung promontoriul şi muntele care străluceau ca aurul, pereţii roşii ai caselor ţărăneşti şi biserica. Dangătele clopotelor din turnul bisericii, salutând plecarea flotei, se auzeau până pe punte, purtate de vânt.

În vremurile acelea, ca să te îndrepţi spre India de Est trebuia să ocoleşti prin sudul Africii. Însă, la trei zile de la plecare, flota a fost surprinsă de o furtună puternică pe ţărmul de vest al Africii.

Pe 2 aprilie au ajuns pe insula Porto Santo şi, puţin mai târziu, la Madeira; pe 6 aprilie au trecut pe lângă Insulele Canare, unde au fost asaltaţi de o ploaie neîntreruptă, fără pic de vânt. Apoi, din cauza fluxului şi refluxului, au fost împinşi de la trei la cinci grade latitudine nordică, până pe coasta Guineei.

Când nu adia vântul, căldura era de nesuportat. În plus, pe fiecare corabie apăruseră multe boli. Numărul celor din echipajul de pe *Santa Isabella* care gemeau pe punte sau în cabinele de dedesubt depăşea o sută de persoane. Rodrigues şi tovarăşii lui alergau împreună cu marinarii să-i îngrijească pe bolnavi şi să le ia sânge.

Pe 25 iulie, de Sfântul Iacob, vasul a trecut în sfârşit de Capul Bunei Speranţe. În ziua aceea, o furtună năprasnică s-a năpustit din nou asupra lor. Catargul corabiei s-a rupt şi s-a prăbuşit pe punte cu un zgomot asurzitor. Când, în sfârşit, cu ajutorul bolnavilor, al lui Rodrigues şi al prietenilor săi au reuşit să salveze vela de trinchet, ameninţată de acelaşi pericol, corabia s-a izbit de o stâncă. Probabil că *Santa Isabella* s-ar fi scufundat dacă nu i-ar fi venit imediat o altă corabie în ajutor.

După furtună, vântul s-a domolit din nou. Vela de pe catarg atârna fără vlagă, iar umbra ei neagră cădea pe trupurile şi feţele bolnavilor prăbuşiţi pe punte, ca nişte morţi. Zilele se scurgeau una după alta, sub un soare arzător, care biciuia întinderea încremenită a mării. Toate nenorocirile acestea au prelungit călătoria, astfel că mâncarea şi apa au devenit

insuficiente. Însă, în cele din urmă, pe 9 octombrie şi-au atins ţinta: oraşul Goa.

La Goa cei trei au reuşit să afle mai multe amănunte despre situaţia din Japonia decât putuseră s-o facă în ţara lor. Li s-a spus că, din luna octombrie, cu un an înainte de plecarea lor, 35 000 de creştini porniseră o revoltă şi că, în urma luptelor aprige purtate cu armata shōgunului mai ales la Shimabara, fuseseră omorâţi până la ultimul– bătrâni şi tineri, bărbaţi şi femei. După război, zona era atât de devastată, încât nu se mai zărea nici picior de om, iar credincioşii creştini care mai rămăseseră erau urmăriţi cu înverşunare. Însă vestea că, în urma revoltelor, Japonia încetase complet schimburile comerciale cu ţara lor şi interzisese apropierea oricărui vas portughez i-a şocat cel mai tare pe Rodrigues şi pe prietenii lui.

Aflând că nu exista nici o corabie din ţara lor care să meargă în Japonia, cu un sentiment de disperare în suflet cei trei preoţi s-au îndreptat spre Macao.

Acest oraş era deopotrivă o bază de operaţiuni a portughezilor în Orientul Îndepărtat, cât şi o zonă de schimburi comerciale între China şi Japonia. Prin urmare, dacă aşteptau acolo, exista şansa să dea norocul peste ei şi să găsească o corabie cu care să-şi continue călătoria.

Imediat după sosire, au fost foarte aspru dojeniţi de către Părintele Superior Valignano, care se afla la Macao la vremea aceea. El le-a spus că misionarismul în Japonia ieşea din discuţie în momentul acela şi că nu avea nici cea mai mică intenţie să trimită alţi misionari într-o ţară atât de plină de pericole. Trebuie spus că, de la izbucnirea persecuţiilor, administrarea întregii misiuni iezuite din Japonia îi fusese încredinţată Părintelui Superior Valignano, care, cu zece ani în urmă, înfiinţase la Macao un seminar pentru pregătirea misionarilor care urmau să plece în China şi Japonia.

Cât despre Ferreira, pe care cei trei plănuiau să-l caute după ce ajungeau în Japonia, Valignano i-a înştiinţat că, din anul 1633, corespondenţa cu misionarii ascunşi încetase cu desăvârşire. Marinarii olandezi care se întorceau de la Nagasaki la Macao povesteau că Ferreira fusese arestat şi torturat la Nagasaki, prin spânzurarea cu capul în jos deasupra unei gropi. Veştile ulterioare erau însă foarte neclare şi nici nu puteau fi verificate, întrucât vasul olandez cu pricina ridicase ancora exact în ziua în care Ferreira începuse să fie torturat. Tot ce se ştia era că Inoue Chikugonokami, noul guvernator pentru sectele religioase, îl interogase pe Ferreira. În orice caz, misiunea din Macao nu era sub nici o formă de acord ca preoţii să meargă în Japonia în asemenea împrejurări. Aceasta era părerea sinceră a lui Valignano.

Câteva din scrisorile lui Sebastian Rodrigues, aflate printre documentele păstrate la Institutul de Cercetare a Istoriei Dominaţiei în Străinătate din Portugalia, pot fi citite şi astăzi. Prima e chiar din perioada când el şi cei doi prieteni ai săi au aflat de la Valignano care era situaţia în Japonia.

1. Leghe (în port., în orig.) (n. r.)

Capitolul 1

(*Scrisoarea lui Sebastian Rodrigues*)

Pacea lui Dumnezeu. Glorie lui Hristos.

După cum am scris deja, am ajuns la Goa anul trecut, pe 9 octombrie, iar pe 1 mai am debarcat în portul Macao. Din cauza greutăţilor şi privaţiunilor călătoriei, tovarăşul nostru, Juan de Santa Marta, s-a epuizat foarte tare fizic, a avut deseori temperatură din pricina malariei şi a suferit mult. Doar eu şi Francisco Galupe am putut să lucrăm din toate puterile la seminarul de acolo, unde am fost primiţi cu multă căldură.

Părintele Valignano, directorul acestui seminar, care trăieşte aici de zece ani, s-a opus categoric plecării noastre în Japonia. În camera lui, din care puteam cuprinde cu privirea întreg portul, am discutat pe îndelete şi iată ce ne-a spus:

— Mă văd silit să renunţ să mai trimit misionari în Japonia. Pentru vapoarele comerciale portugheze, marea este extrem de periculoasă şi vă veţi lovi de tot felul de piedici, înainte chiar de-a pune piciorul în ţara asta.

Era normal să se împotrivească, având în vedere că, din anul 1636, guvernul japonez, bănuind că revolta de la Shimabara avea o oarecare legătură cu portughezii, rupsese complet relaţiile comerciale cu ei. Nu numai atât. De la Macao până aproape de coasta Japoniei, apele mării erau

invadate de vase de război engleze şi olandeze ale protestanţilor, care bombardau corăbiile noastre cu marfă.

— Cu ajutorul lui Dumnezeu, misiunea noastră secretă ar putea avea şanse de reuşită, a spus Juan de Santa Marta, clipind des din ochii ce străluceau de febră. În ţara aceea credincioşii şi-au pierdut preoţii şi acum sunt de capul lor ca oile fără păstor. Trebuie neapărat să meargă cineva să-i încurajeze şi să nu lase scânteia credinţei din sufletul lor să se stingă.

Preotul Valignano a plecat capul şi a tăcut. Fără îndoială că era frământat necontenit de dilema de-a alege între datoria sa de superior şi destinul nefericiţilor credincioşi din Japonia, care erau persecutaţi. Felul în care bătrânul preot, cu coatele sprijinite de masă, şi-a lăsat fruntea pe podul palmei şi a tăcut o vreme exprima foarte bine chinurile sale.

Din cameră se vedea portul Macao până departe. Marea era roşie sub razele soarelui care apunea. Joncile pluteau pe apă ca nişte pete întunecate.

— Şi mai avem încă o datorie: să aflăm dacă profesorul nostru, preotul Ferreira, este bine sau nu.

— N-am mai primit nici o ştire despre el. Toate informaţiile în privinţa lui sunt vagi. Din păcate, în momentul de faţă nu avem nici un fel de planuri de-a verifica dacă aceste informaţii sunt adevărate sau nu.

— Mai trăieşte oare?

— Nici măcar asta nu se ştie…

Preotul Valignano a ridicat capul şi a lăsat să-i scape un suspin adânc înainte de-a continua.

— Scrisorile pe care mi le trimitea periodic, din anul 1633 încoace, au încetat brusc. Dacă din nefericire s-a îmbolnăvit şi a murit, dacă a fost aruncat în închisoare, dacă şi-a dus la îndeplinire martiriul cu glorie – după cum vă închipuiţi voi – sau trăieşte şi vrea să trimită veşti, dar nu găseşte o cale – despre asta nu se poate spune nimic în clipa de faţă.

Valignano nu a pomenit nimic atunci despre faptul că preotul Ferreira fusese torturat de păgâni şi se lepădase de credinţa sa, după cum circula zvonul. Ca şi noi, probabil că nici el nu era dispus să creadă aceste acuzaţii mincinoase puse pe seama vechiului său prieten.

— Mai mult…, a spus el ca pentru sine. În Japonia a apărut acum un personaj care este într-adevăr spaima creştinilor. Numele lui e Inoue.

Asta a fost prima dată când am auzit numele Inoue. Părintele Valignano a spus că, pe lângă acest Inoue, Takenaka, fostul guvernator de la Nagasaki, care omorâse o mulţime de creştini, părea un ignorant în materie de atrocităţi.

Ca să reţinem numele acestui japonez, cu care era posibil să ne întâlnim imediat ce ajungeam în Japonia, am repetat de mai multe ori sunetele acelea neobişnuite: I-N-O-U-E.

Părintele Valignano ştia câte ceva despre acest guvernator din ultimul raport trimis de credincioşii din Kyūshū. Conform acestuia, după revolta de la Shimabara, Inoue devenise practic conducătorul opresiunii creştinilor. Spre deosebire de predecesorul său, Takenaka, era viclean ca un şarpe şi creştinii, care nici nu clipiseră până atunci în faţa ameninţărilor şi torturilor, cedau pe rând şiretlicurilor sale.

— Şi mai trist, a spus părintele Valignano, e faptul că Inoue a fost cândva de aceeaşi credinţă cu noi, chiar s-a şi botezat!

O să pot probabil să vă dau şi mai multe amănunte despre acest opresor în zilele următoare. Însă acum vreau să vă spun că Valignano, deşi un Părinte Superior extrem de prudent, a cedat în faţa entuziasmului nostru (mai ales al colegului Galupe) şi a încuviinţat în cele din urmă călătoria noastră secretă în Japonia. Zarurile au fost aruncate. Pentru creştinarea japonezilor şi slava lui Dumnezeu, am reuşit să ajungem cumva în Orient. Ne aşteaptă probabil un viitor plin de dificultăţi şi pericole mult mai mari decât cele din timpul călătoriei pe mare în jurul Africii şi prin Oceanul Indian. „Când vă urmăresc pe voi în cetatea

aceasta, fugiţi în cealaltă“[1]; apoi ne veneau neîncetat în minte cuvintele din *Apocalipsă*: „Vrednic eşti, Doamne şi Dumnezeul nostru, să primeşti slava, cinstea şi puterea, căci Tu ai făcut toate lucrurile şi prin voia Ta stau în fiinţă şi au fost făcute!“[2]. Când te gândeşti la aceste cuvinte, toate celelalte lucruri ţi se par nesemnificative.

Macao se află la gura de vărsare a râului Chu Kiang. E construit pe una din insulele risipite la intrarea în golf şi, ca toate oraşele din Orient, nu are un zid de apărare. Prin urmare, nu se poate şti unde sunt marginile oraşului, întrucât casele de un maro bătând în cenuşiu ale chinezilor se întind pretutindeni. Oricâte târguri şi oraşe din ţara noastră ţi-ai închipui, nu poţi să-ţi faci o imagine clară despre el. Se spune că populaţia ar fi de aproape 20 000 de locuitori, dar nu te poţi baza pe asta. Reşedinţa guvernatorului general din centrul oraşului, câteva depozite în stil portughez şi drumurile pietruite sunt singurele lucruri care îţi amintesc de casă. În golf se înalţă o fortăreaţă cu multe tunuri, însă, din fericire, acestea n-au fost folosite niciodată până în ziua de astăzi.

Marea majoritate a chinezilor nici măcar nu pleacă urechea la învăţăturile noastre. Din acest punct de vedere, Japonia este, fără îndoială, aşa cum spunea şi sfântul Francisc Xavier, „ţara cea mai potrivită pentru creştinism din tot Orientul“. Însă, ca o ironie, drept urmare a faptului că guvernul japonez le interzisese corăbiilor sale să călătorească în alte ţări, comerţul cu fire de mătase neprelucrate din Orientul Îndepărtat ajunsese să fie monopolizat de către negustorii portughezi din Macao, aşa că suma totală a exporturilor din acest an în acest port avea să ajungă probabil la patru sute de mii de serafimi, cu o sută de mii mai mult decât anul trecut şi acum doi ani.

În scrisoarea de astăzi trebuie să vă dau o veste minunată. Ieri am reuşit, în sfârşit, să ne întâlnim cu un japonez. Se pare că înainte veneau la Macao mulţi călugări şi negustori japonezi. Însă, de la închiderea ţării,

vizitele lor au încetat şi până şi cei câţiva care mai rămăseseră s-au întors în Japonia. Chiar şi atunci când l-am întrebat pe părintele Valignano, acesta ne-a spus că în oraş nu sunt japonezi. Însă din întâmplare am aflat că exista un japonez care trăia printre chinezi. Iată cum ne-am întâlnit.

Ieri, pe o ploaie cumplită, am vizitat oraşul chinezilor în căutarea unei corăbii care să navigheze în taină spre Japonia. Plănuiam să cumpărăm o corabie şi să angajăm un căpitan şi nişte marinari. Ploaia face oraşul acesta şi mai jalnic, şi mai vrednic de milă. Întregul loc e învăluit într-un cenuşiu deprimant, iar chinezii stau închişi în casele lor ca nişte coteţe. Pe străzile pline de noroi nu se zăreşte nici picior de om. Uitându-mă la astfel de drumuri, nu ştiu de ce, mă gândesc la viaţă şi mă întristez.

Când l-am vizitat pe chinezul care ne fusese prezentat, i-am vorbit despre problema noastră, iar el ne-a spus imediat că în Macao era un japonez care voia să se întoarcă în ţara lui. La rugămintea noastră, băiatul lui s-a dus să-l cheme.

Ce-aş putea să vă spun despre primul japonez pe care l-am întâlnit în viaţa mea? Un om beat a intrat în cameră, abia ţinându-se pe picioare. Numele acestui bărbat îmbrăcat în zdrenţe era Kichijirō. Avea cam douăzeci şi opt sau douăzeci şi nouă de ani. Din răspunsurile pe care ni le-a dat într-un sfârşit, am aflat că era pescar în ţinutul Hizen, în apropiere de Nagasaki. Înainte de revolta de la Shimabara fusese salvat de un vas portughez, în timp ce plutea în derivă pe mare. Nu ştiu dacă era din cauza beţiei sau nu, însă avea o privire vicleană şi, când vorbea cu noi, întorcea uneori privirea în altă parte.

— Eşti credincios creştin?

Când colegul Galupe i-a pus întrebarea asta, bărbatul a tăcut brusc. Nu am înţeles de ce întrebarea lui Galupe l-a întristat. La început n-a prea vrut să vorbească; dar, în cele din urmă, la rugăminţile noastre, a început să povestească puţin câte puţin despre opresiunea creştinilor din Kyūshū. Bărbatul văzuse cum douăzeci şi patru de credincioşi din satul Kurasaki,

din Hizen, fuseseră pedepsiţi de către daimyō prin crucificare în apă. Asta însemna că nefericiţii credincioşi erau legaţi de nişte stâlpi înfipţi în nisipul de pe fundul mării şi lăsaţi acolo. Când venea fluxul, apa mării ajungea până aproape de vârful stâlpului. Condamnaţii oboseau puţin câte puţin şi, cam într-o săptămână, mureau în agonie. Oare Nero se gândise şi el la o astfel de metodă plină de cruzime?

Pe când Kichijirō vorbea, am observat un lucru ciudat. Pe când ne descria scena aceea cutremurătoare, faţa i s-a schimonosit şi a căzut dintr-odată în muţenie. Apoi a dat din mână ca şi când ar fi vrut să-şi alunge din minte o amintire înfricoşătoare. Probabil că printre cei douăzeci şi patru de credincioşi pedepsiţi prin crucificare în apă se aflau şi prieteni sau cunoscuţi de-ai lui. Era posibil ca noi să fi pus degetul pe o rană care nu trebuia atinsă.

— Eşti creştin, nu? l-a întrebat Galupe insistent. Aşa e, nu?

— Nu, nu sunt! a răspuns scuturând din cap Kichijirō. Nu sunt!

— Totuşi vrei să te întorci în Japonia. Din fericire, noi avem bani să cumpărăm o corabie şi să adunăm un echipaj. Aşa că, dacă ai de gând, ca şi noi, să mergi în Japonia…

La auzul acestor cuvinte, ochii japonezului, înceţoşaţi de băutură, au sclipit viclean. Ghemuit cu genunchii la piept într-un colţ al camerei, a şoptit cu o voce tremurătoare, ca şi cum s-ar fi justificat, că îşi dorea să se întoarcă în ţară doar ca să-şi vadă părinţii şi fraţii pe care îi lăsase acasă.

Astfel am început imediat să negociem cu acest bărbat şovăielnic. În camera murdară, o muscă se învârtea de jur împrejur, bâzâind fără-ncetare. Pe podea zăceau rostogolite sticlele din care băuse. Dar ne bucuram că dăduserăm peste omul ăsta. După ce debarcam în Japonia, nu eram în stare să distingem stânga de dreapta. Trebuia să luăm legătura cu nişte credincioşi care să ne găzduiască pe-ascuns şi să ne pună la dispoziţie diferite lucruri. Acum puteam să ne folosim de acest bărbat ca să ne îndrume la început.

Stând cu faţa la perete şi strângându-şi genunchii la piept, Kichijirō s-a gândit îndelung la condiţiile târgului propus de noi. În cele din urmă a acceptat. Pentru el trebuia să fie o aventură destul de periculoasă. Însă a cedat, gândindu-se poate că, dacă pierdea această ocazie, nu s-ar mai fi putut întoarce niciodată în Japonia.

Cu ajutorul părintelui Valignano se pare că vom reuşi să intrăm în posesia unei jonci mari. Dar cât de schimbătoare şi trecătoare sunt planurile oamenilor! Astăzi am fost înştiinţaţi că vasul e mâncat de furnici albe. Iar aici e foarte greu să găseşti fier şi smoală…

În fiecare zi scriu câte puţin la scrisoarea asta, aşa că arată ca un jurnal fără dată. Vă rog să aveţi răbdare şi s-o citiţi. Acum o săptămână vă spuneam că jonca pe care am cumpărat-o era destul de bine mâncată de furnici albe. Din fericire, mulţumită lui Dumnezeu, se pare că am găsit o cale să trecem peste această dificultate. Plănuim să mergem până în Taiwan, acoperind deocamdată găurile din interior cu nişte scânduri. Dacă această soluţie de urgenţă o să ţină mai mult, ne gândim să mergem direct până în Japonia. Ne rugăm la Dumnezeu să ne apere, ca să nu întâlnim, pe cât posibil, vreo furtună puternică în estul Mării Chinei.

De data asta trebuie să vă dau o veste tristă. După cum ştiţi, Santa Marta şi-a pierdut de tot puterile în urma lungii şi dureroasei călătorii pe mare şi s-a îmbolnăvit de malarie. Acum a făcut din nou febră mare, are friguri şi zace la pat într-o cameră de la seminarul pentru misionari. Nici nu vă puteţi imagina cât de mult a slăbit, el, care era odată aşa de vânjos. Ochii îi sunt înceţoşaţi şi roşii; iar dacă îi pui un prosop muiat în apă rece pe frunte, acesta se încălzeşte imediat, ca şi când l-ai băga în apă fiartă. E greu de crezut că vom putea să-l luăm cu noi în Japonia în starea asta. Părintele Valignano spune că, dacă nu-l lăsăm acolo pentru a fi îngrijit, nu poate să aprobe călătoria noastră.

— O să mergem noi înainte, a spus Galupe ca să-l consoleze pe Marta. O să facem pregătiri ca să poţi să vii şi tu după ce te însănătoşeşti.

Dar cine poate să prevadă ce o să se întâmple? Poate că el o să trăiască liniştit şi fericit, în timp ce noi, ca atâţia alţi creştini, o să fim prinşi de păgâni…

Cu obrajii şi bărbia acoperite de o barbă deasă, Marta tăcea şi se uita spre fereastră. De acolo se putea vedea soarele, ca o bilă de sticlă roşie şi înceţoşată, scufundându-se încet în mare. Oare ce era în mintea lui? Dumneavoastră, care îl cunoaşteţi de câtva timp, îi puteţi cu siguranţă înţelege sentimentele. Ziua în care ne-am îmbarcat, am primit binecuvântarea dumneavoastră şi a episcopului Dasco şi am ieşit din estuarul râului Tagus a fost urmată de o călătorie lungă şi grea. Corabia a fost bântuită rând pe rând de foamete şi boli. Oare pentru ce am suportat toate astea? De ce am ajuns până în oraşul acesta din Orient care pare să fi fost strivit?

Noi, preoţii, suntem o tagmă demnă de compătimit, fiindcă am venit pe lume doar ca să-i servim pe oameni. Şi nimeni nu se simte mai nenorocit şi mai singur decât preotul care nu-şi poate îndeplini această misiune. Asta i se întâmpla şi lui Marta, care, de când sosiserăm la Goa, avea o evlavie profundă pentru Sfântul Francisc Xavier. În fiecare zi, când se ducea să se roage la mormântul sfântului, care pierise în India, îl implora să-l ajute să ajungă în Japonia.

Ne rugăm în fiecare zi ca Santa Marta să se însănătoşească mai repede, însă starea lui rămâne aceeaşi. Dar Dumnezeu le dă oamenilor o soartă mult mai bună decât putem intui noi cu minţile noastre. Plecarea se apropie. Nu mai sunt decât două săptămâni. Poate că Dumnezeu, căruia îi stă în putere orice, o să aranjeze toate lucrurile ca prin minune.

Reparaţiile la corabia pe care am cumpărat-o înaintează destul de repede. Scândurile noi pe care le-am pus după necazul cu furnicile albe o fac să arate cu totul altfel. Se pare că cei douăzeci şi cinci de marinari

chinezi, pe care i-am găsit cu ajutorul părintelui Valignano, ne vor duce până aproape de coasta Japoniei. Marinarii chinezi par slabi şi vlăguiţi ca nişte bolnavi care nu au mai mâncat de luni de zile; însă puterea acestor mâini subţiri ca sârma e surprinzătoare. Cară cu uşurinţă cutii cu mâncare oricât de grele. Braţele lor te duc cu gândul la nişte vătraie de fier. Nu mai aşteptăm decât un vânt prielnic ca să ridicăm ancora.

Japonezul nostru, Kichijirō, se amestecă printre marinari, cară bagaje şi ajută la repararea pânzelor. Nu pierdem nici o ocazie de-a observa atent caracterul acestui bărbat, de care atârnă soarta noastră de-acum încolo. Am reuşit deja să ne dăm seama că e un om foarte viclean şi că viclenia lui izvorăşte din slăbiciunea caracterului său. Zilele trecute am surprins din întâmplare următoarea scenă: când supraveghetorul chinez stătea cu ochii pe el, Kichijirō se prefăcea că munceşte de zor; însă de îndată ce supraveghetorul pleca, începea să se lase pe tânjală. La început, ceilalţi marinari n-au zis nimic, dar apoi n-au mai putut suporta şi au început să-l muştruluiască. Asta nu are cine ştie ce importanţă, însă ceea ce ne-a uimit într-adevăr a fost că, atunci când trei dintre marinari l-au trântit jos şi l-au lovit cu picioarele, s-a îngălbenit la faţă şi, târându-se în genunchi prin nisip, a cerşit iertare în cel mai josnic mod pe care ţi l-ai putea închipui. O asemenea purtare e destul de departe de virtutea răbdării tipic creştină, e mai degrabă laşitatea unui om slab. Kichijirō a ridicat faţa îngropată în nisip şi a strigat ceva în japoneză. Nasul şi obrajii îi erau plini de nisip, iar din gură a început să-i curgă o salivă murdară. Acum am înţeles motivul pentru care a tăcut brusc atunci când l-am întrebat prima oară despre credincioşii japonezi. Poate că, în timp ce povestea, se îngrozea de propriile sale cuvinte. Oricum, bătaia s-a potolit, după ce, în cele din urmă, am intervenit în favoarea sa. De atunci Kichijirō a început să ne zâmbească servil.

— Chiar eşti japonez?! l-a întrebat Galupe cu un uşor dispreţ, cum era de aşteptat. Părând surprins, Kichijirō a susţinut cu îndârjire că era într-

adevăr japonez.

Galupe luase prea în serios cuvintele misionarilor care spuneau că japonezii sunt „poporul care nu se teme nici măcar de moarte“. E adevărat că existau japonezi care rămăseseră credincioşi chiar şi după ce fuseseră torturaţi cinci zile la rând. Însă existau şi laşi precum Kichijirō. Iar după ce ajungeam în Japonia, soarta noastră se afla în întregime în mâinile acestui om. Deşi ne promisese că o să ia legătura cu nişte credincioşi care să ne găzduiască pe-ascuns, nu ştiam cât de mult puteam să ne încredem în această promisiune. Dar să nu vă închipuiţi cumva că, dacă v-am scris toate astea, ne-am pierdut entuziasmul. Dimpotrivă. Când mă gândesc că mi-am încredinţat viitorul unui bărbat precum Kichijirō, nu ştiu de ce, îmi vine să râd. Dar şi Domnul nostru, Iisus Hristos, Şi-a pus soarta în mâinile unor oameni care nu erau demni de încredere. Oricum, în împrejurările de faţă, nu aveam altă soluţie decât să ne încredem în Kichijirō.

Doar un singur lucru ne descumpănea: acela că era un beţivan înrăit. După o zi de muncă, dădea toţi banii pe care îi primea de la supraveghetor pe băutură. Iar felul în care se îmbăta era de nedescris, de parcă ar fi fost bântuit de o amintire cumplită şi bea ca să o uite.

Noaptea, la Macao se aude sunetul prelung şi trist al goarnelor soldaţilor care apără fortăreaţa. Ca şi acasă, la mănăstirea noastră, după masa de seară şi după ce în biserică a avut loc binecuvântarea, este regula ca preoţii şi călugării, cu lumânările în mâini, să se retragă fiecare în camera lui.

Acum câteva clipe, treizeci de bărbaţi au străbătut în tăcere curtea. În camerele lui Galupe şi Santa Marta lumina s-a stins. Într-adevăr, aici este capătul pământului.

La lumina lumânării, stau cu mâinile pe genunchi şi privesc înainte. Mă gândesc iar şi iar că mă aflu la marginea lumii, într-un loc pe care dumneavoastră nu-l cunoaşteţi şi nu-l veţi vizita niciodată. Un tremur

ciudat, pe care nu pot să-l explic, îmi cuprinde tot trupul. Închid ochii şi-mi revin pentru o clipă în minte călătoria pe mare, lungă şi extrem de înfricoşătoare şi porturile pe care le-am vizitat, iar inima mi se strânge de durere. Faptul că mă aflu acum într-un oraş din Orient, pe care nimeni nu-l cunoaşte, mi se pare un vis şi, dacă mă gândesc că nu e un vis, îmi vine să ţip în gura mare că e o minune. E adevărat că sunt în Macao? Nu visez? Aproape că încă nu-mi vine să cred.

Pe perete se târăşte un gândac uriaş, iar râcâitul pe care-l scoate rupe tăcerea solemnă a acestei nopţi.

„Mergeţi în toată lumea şi propovăduiţi Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi“[3]. Aşa le-a spus Hristos apostolilor săi când li S-a arătat, după Înviere, în locul unde aceştia cinau împreună. Iar acum, când urmez cuvintele Sale, faţa Lui îmi apare înaintea ochilor. Cum arăta oare chipul Lui? Nicăieri în Biblie nu este scris. După cum ştiţi bine, primii creştini şi l-au imaginat pe Hristos ca pe un păstor. Îmbrăcat cu o mantie scurtă şi o tunică până la genunchi, ţinând cu o mână picioarele oii pe după umăr, iar în cealaltă un toiag. Această înfăţişare este obişnuită în ţara noastră, o poţi vedea la mulţi tineri pe care-i întâlneşti. Aşa îşi imaginau primii creştini chipul modestului Hristos. Mai apoi, Biserica de Răsărit a creat o faţă orientală a lui Hristos, cu nas mare, păr scurt şi barbă neagră. Cât despre pictorii medievali, mulţi dintre ei au desenat o faţă plină de autoritatea unui rege. Dar pentru mine astă-seară, faţa lui Hristos este cea care se păstrează la Borgo San Sepulchro. E încă vie în amintirea mea pictura aceea pe care am văzut-o pe vremea când eram student la teologie. Hristos, cu un picior în groapă şi cu crucea în mâna dreaptă. Chipul întors spre tine, plin de forţă şi curaj, are aceeaşi expresie de îmbărbătare pe care o avea când le-a poruncit de trei ori apostolilor pe malul Tiberiadei: „Păstoriţi oile Mele! Păstoriţi oile Mele! Păstoriţi oile Mele!“.

Simt o dragoste nemărginită pentru el. Aşa cum bărbatul este fascinat de faţa iubitei sale, eu sunt mereu fascinat de chipul lui Hristos.

În sfârşit, mai sunt doar cinci zile până la plecare. Nu avem nici un alt bagaj de dus în Japonia în afară de sufletele noastre, aşa că suntem preocupaţi doar de pregătirea noastră spirituală. Nu vreau să mai scriu despre Santa Marta. Dumnezeu nu i-a dat bietului nostru tovarăş bucuria vindecării. Dar lucrurile pe care le face Dumnezeu sunt bune toate. Fără îndoială Dumnezeu pregăteşte în secret misiunea pe care Santa Marta va trebui s-o îndeplinească într-o zi.

1. Evanghelia după Matei (10: 23) (n. r.)
2. Apocalipsa (4: 11) (n. r.)
3. Evanghelia după Marcu (16: 15-16) (n. r.)

Capitolul 2

(*Scrisoarea lui Sebastian Rodrigues*)

Pacea lui Dumnezeu.

Glorie lui Hristos.

Cum o să vă povestesc pe un petic de hârtie nenumăratele întâmplări cu care m-am confruntat în ultimele două luni? Mai ales că, în acest moment, nu ştiu nici măcar dacă această scrisoare va ajunge în mâinile dumneavoastră. Sunt într-o stare în care nu pot să nu scriu şi o fac pentru că sunt conştient de datoria pe care o am de-a lăsa ceva scris.

Corabia noastră, plecată din Macao, a fost binecuvântată cu o vreme aproape nefiresc de frumoasă până în ziua a opta. Cerul era senin şi albastru. Pânzele se umflau în vânt. Vedeam tot timpul bancuri de peştişori zburători ce săreau din valuri, strălucind ca argintul. În fiecare dimineaţă, la slujba de pe corabie, eu şi Galupe îi mulţumeam lui Dumnezeu pentru siguranţa călătoriei. Însă la puţin timp după aceea, s-a abătut asupra noastră prima furtună. În noaptea de 6 mai, un vânt puternic a început să bată dinspre sud-est. Cei douăzeci şi cinci de marinari încercaţi au coborât velele şi au ridicat pe catargul din faţă pânze mici, însă în prima parte a nopţii nu au putut face altceva decât să lase corabia în voia vântului şi a valurilor. Între timp, în partea din faţă a apărut o crăpătură şi corabia a început să ia apă. O noapte întreagă am fost nevoiţi să îndesăm cârpe în crăpătura aceea şi să scoatem apa afară cu găleţile.

Când au început să se ivească zorii, furtuna s-a oprit în sfârşit. Extenuaţi, marinarii, Galupe şi cu mine ne-am întins printre bagaje şi am privit norii negri de ploaie care se îndreptau către răsărit. Atunci în mintea mea a reînviat imaginea sfântului Francisc Xavier, care cu mai bine de nouăzeci de ani în urmă, înfruntând dificultăţi şi mai mari, a venit în Japonia. Fără îndoială, şi el trebuie să fi privit zorii mijind după încetarea furtunii şi cerul de culoarea laptelui. Şi nu numai el. După aceea, timp de zeci de ani, o mulţime de misionari şi de teologi au ocolit Africa, au trecut prin India şi au traversat această mare, încercând să propovăduiască creştinismul în Japonia. Episcopul Cerqueira, preoţii Baligna, Organtino, Gomes, Pomelio, Lopez, Gregorio…

Dacă te apuci să-i numeri nu mai termini niciodată. Printre ei sunt şi mulţi ca preotul Gil de Mata care, cu privirile aţintite către Japonia, a împărtăşit soarta corabiei care se scufunda. Acum înţeleg sentimentul uluitor care i-a făcut să reziste în faţa unei dureri atât de cumplite. Toţi aceşti mari misionari au privit cerul de culoarea laptelui şi norii negri care pluteau spre răsărit. Pot chiar să-mi imaginez ce gândeau în acele momente.

De lângă bagaje, am auzit vocea pierită a lui Kichijirō. Laşul ăsta nu i-a ajutat deloc pe marinari pe timpul furtunii, iar acum, alb la faţă de frică, zăcea printre bagaje. Fără să-i pese de excrementele şi voma în care se scălda, murmura tot timpul ceva în japoneză.

La început, ca şi marinarii, îl priveam cu dispreţ. Urechile noastre obosite nu erau deloc interesate de japoneza pe care o îngăima el. Însă, din întâmplare, printre frazele sale de neînţeles am prins cuvintele: *graça* şi *Santa Maria*. Omul ăsta, care îşi băga faţa în propria vomă ca un porc, repetase fără îndoială de două ori cuvintele *Santa Maria*.

Galupe şi cu mine ne-am uitat unul la altul. Era oare posibil ca nenorocitul ăsta, care pe parcursul călătoriei mai mult ne încurcase decât ne fusese de folos, să fi fost de aceeaşi credinţă cu noi? Nu, aşa ceva era

cu neputinţă. Credinţa nu poate să facă din cineva un om aşa de slab şi de laş.

— Eşti creştin? l-a întrebat Galupe.

Ridicând faţa murdară de vomă spre noi, Kichijirō ne-a aruncat o privire îndurerată. Apoi, cu viclenie, s-a prefăcut că nu a înţeles întrebarea, iar pe chip i s-a ivit un zâmbet umil. Are cel mai slugarnic şi mai linguşitor zâmbet pe care şi-l poate cineva închipui. Eu mai puţin, dar Galupe se supăra de fiecare dată din cauza acelui fel de-a zâmbi. Chiar şi Santa Marta, cu stăpânirea lui de sine, s-ar fi enervat cu siguranţă.

— Te-am întrebat ceva! s-a răstit Galupe. Spune clar: eşti creştin sau nu?

Kichijirō a scuturat puternic din cap. Marinarii chinezi ne priveau cu o curiozitate amestecată cu dispreţ. Dacă Kichijirō era într-adevăr creştin, nu înţeleg de ce ne ascundea acest lucru chiar şi nouă, preoţilor. Din câte îmi închipui, fricosul ăsta se temea că, la întoarcerea în Japonia, aveam să-l dăm pe mâna autorităţilor şi să le spunem că era creştin. Pe de altă parte, dacă nu era creştin, atunci de ce rostea în momentele de groază cuvinte precum *graça* şi *Santa Maria*? În orice caz, acest bărbat îmi stârneşte curiozitatea şi sunt încredinţat că încetul cu încetul voi reuşi să-i aflu secretul.

Până în ziua aceea nu zăriserăm nici urmă de uscat sau de insulă. Cerul cenuşiu se întindea la nesfârşit şi, din când în când, razele firave ale soarelui învăluiau corabia, îngreunându-ne pleoapele. Copleşiţi de tristeţe, nu făceam decât să privim marea rece care îşi arăta zimţii valurilor, ca nişte colţi albi. Dar Dumnezeu nu ne-a părăsit.

Un marinar care zăcea întins ca un mort la pupa a ţipat dintr-odată. Dinspre linia orizontului, pe care o arăta cu degetul, venea zburând o pasăre. Şi această pasăre care străbătea oceanul s-a aşezat ca un punct negru pe vela ruptă de furtuna din noaptea trecută. În jurul corabiei pluteau nenumărate bucăţi de lemn, care erau dovada clară că pământul

după care tânjisem cu atâta ardoare nu era departe. Însă bucuria s-a transformat imediat în neliniște… Pentru că, dacă aceea era într-adevăr Japonia, trebuia să avem grijă să nu fim văzuți de nici o barcă, oricât de mică. Pescarii ar fi alergat fără îndoială într-un suflet să spună autorităților că un vas chinezesc cu străini la bord plutește pe mare.

Până la lăsarea întunericului, Galupe și cu mine ne-am vârât printre bagaje și ne-am ascuns ca doi câini. Marinarii au ridicat doar o pânză mică la bord și au încercat să ne țină departe de punctul ce părea a fi uscatul.

La miezul nopții, corabia a început să înainteze fără zgomot. Din fericire, nu strălucea luna, iar cerul era întunecat, așa că nu am fost descoperiți de nimeni. Uscatul înalt cam cât jumătate de *légua* se înălța chiar în fața noastră. Am observat că intram într-un golf străjuit de o parte și de alta de munți abrupți. Acum puteam zări dincolo de țărm un mănunchi de case parcă strivite. Kichijirō a coborât primul din corabie, apoi eu, iar Galupe a intrat ultimul în apa înghețată a mării. Sincer vorbind, nici unul dintre noi trei nu avea nici cea mai mică idee dacă aceea era Japonia sau o insulă ce aparținea altei țări.

Am stat ascunși în tăcere într-o groapă de pe plajă, așteptându-l pe Kichijirō, care se dusese să vadă care era situația. Sunetul unor pași scârțâind pe nisip s-a apropiat de groapa unde ne aflam. Ne strângeam hainele ude pe noi și ne țineam respirația, când o bătrână cu o pânză pe cap și un coș în spinare a trecut prin fața noastră, fără măcar să bage de seamă că eram acolo. După ce sunetul pașilor ei s-a pierdut în depărtare, ne-a învăluit din nou tăcerea.

— Nu se mai întoarce, nu se mai întoarce, a zis Galupe aproape plângând. Lașul ăla a plecat și ne-a lăsat aici.

Însă eu m-am gândit la o soartă și mai rea. Nu fugise. Ci se dusese să ne denunțe precum Iuda. Probabil că în scurt timp avea să apară din nou împreună cu slujbașii.

— „Şi împreună cu el a venit o mulţime de oameni cu săbii şi cu ciomege“[1], a murmurat Galupe amintindu-şi cuvintele din Biblie.

— Astfel Hristos a ştiut că au venit să-L ia.

Ne-am gândit la noaptea aceea din grădina Ghetsimani, când Domnul S-a încredinţat pe Sine în întregime oamenilor. Însă timpul se târa atât de încet, încât simţeam că mă părăseşte voinţa. Mi-era într-adevăr frică. Transpiraţia mi se scurgea de pe frunte în ochi. Apoi am auzit zgomote de paşi. Un grup de oameni se îndrepta spre noi. Făcliile se apropiau arzând straniu în întunericul nopţii. Cineva a întins făclia şi în lumina ei s-a ivit faţa urâtă, de un roşu închis a unui bărbat bătrân, scund de statură. În jurul lui, cinci-şase bărbaţi tineri se uitau în jos, la noi, cu nişte ochi înspăimântaţi.

— *Padre, padre!* a murmurat bătrânul făcându-şi cruce. În vocea lui se simţea o notă uşoară de compasiune pentru noi. Nici măcar n-am visat că o să auzim în locul ăsta cuvântul *padre* rostit în portugheză, de care ne era aşa de dor. Bineînţeles, bătrânul nu avea cum să ştie şi alte cuvinte în limba noastră. Dar şi-a făcut semnul crucii în faţa noastră, acel semn care ne lega. Oamenii aceia erau creştini japonezi. M-am ridicat în sfârşit în picioare, cuprins de o ameţeală cumplită. Era prima oară când călcam pe pământ japonez. Revelaţia acestui lucru m-a izbit cu o forţă uriaşă.

Kichijirō se ascundea în spatele tuturor, afişând acelaşi zâmbet slugarnic. Arăta întotdeauna ca un şoarece gata să fugă dacă se întâmpla ceva. Mi-am muşcat buzele de ruşine. Domnul n-a şovăit să-şi pună soarta în mâinile oamenilor, pentru că îi iubea pe toţi. Iar eu mă îndoiam de un singur om, Kichijirō !

— Mergeţi mai repede! ne-a grăbit bătrânul în şoaptă. Nu trebuie să fim văzuţi de *gentio*[2].

Aceşti creştini cunoşteau deja cuvântul pentru „păgân“ din limba noastră. Nenumăraţii noştri predecesori, de la Sfântul Francisc Xavier încoace, îi învăţaseră cuvintele astea. Cât de dificil trebuie să fi fost să

sapi într-un pământ sterp, să-l faci roditor şi să-l cultivi până să ajungă astfel? Dar, din moment ce din sămânţa pusă în pământ ieşiseră vlăstare atât de minunate, marea misiune a mea şi a lui Galupe era să nu le lăsăm să se ofilească şi să moară. În noaptea aceea, ne-au ascuns în casa lor, care avea tavanul foarte jos. Alături era grajdul pentru vite şi mirosul de bălegar ajungea până la noi. Însă ni s-a spus că şi într-un astfel de loc eram în pericol. Dacă ne vor descoperi păgânii, oricine ne va trăda pentru trei sute de arginţi. Dar cum îi găsise Kichijirō atât de repede pe creştini?

În dimineaţa următoare, când afară nici nu se luminase încă, ne-au pus pe mine şi pe Galupe să ne schimbăm în haine de ţărani şi, însoţiţi de bărbaţii tineri pe care îi întâlniserăm cu o zi înainte, am urcat pe muntele din spatele satului. Credincioşii încercau să ne ascundă într-un loc şi mai sigur, într-o colibă de cărbune. Ceaţa deasă care ascundea complet pădurea şi cărarea s-a preschimbat în scurt timp într-o ploaie uşoară.

În coliba de cărbune ne-au spus pentru prima dată în ce loc ne găseam. Era un sat de pescari aflat la şaisprezece *légua* distanţă de Nagasaki, numit Tomogi. Un sat care nu avea nici măcar două sute de case. Cândva toţi locuitorii satului primiseră botezul.

— Şi acum?

— Părinte, a spus un bărbat tânăr care venise împreună cu noi, pe nume Mokichi, uitându-se la prietenul său, acum nu putem face nimic. Dacă se află că suntem creştini, o să fim omorâţi.

Nu pot să descriu aici bucuria care le-a luminat chipurile când le-am dat cruciuliţele pe care le aveam la gât. Amândoi s-au aplecat cu respect până la pământ, şi-au lipit cruciuliţele de frunte şi s-au rugat îndelung. Se pare că de multă vreme nu mai avuseseră aşa ceva.

— Aveţi preot?

Mokichi a scuturat din cap, strângând pumnii cu putere.

— Dar călugări?

Oamenii aceştia nu mai văzuseră de mai bine de şase ani nici un preot şi nici un călugăr. Până acum şase ani, preotul japonez Miguel Matsuda şi călugărul iezuit Mateo de Coros ţinuseră pe ascuns legătura cu satul ăsta şi cu cele din împrejurimi, dar amândoi muriseră de epuizare în octombrie 1633.

— Şi ce-aţi făcut în aceşti şase ani? Cu botezul şi celelalte taine? a întrebat Galupe. Nimic n-a fost mai emoţionant decât povestea pe care ne-au spus-o Mokichi şi prietenul său. Vreau să transmit neapărat prin intermediul dumneavoastră cuvintele sale superiorilor noştri – şi nu numai lor, ci întregii Biserici de la Roma. În timp ce Mokichi vorbea, mi-am amintit cuvintele din Evanghelia după Marcu: „Alţii sunt înfăţişaţi prin sămânţa căzută în pământ bun. Aceştia sunt cei ce aud Cuvântul, îl primesc şi fac roadă: unul treizeci, altul şaizeci, altul o sută“[3]. Fără preoţi şi fără călugări, îndurând persecuţia autorităţilor, aceştia au înfiinţat pe-ascuns o organizaţie pentru administrarea sfintelor taine şi astfel şi-au păstrat credinţa.

Organizaţia din satul Tomogi era structurată în felul următor. Dintre creştinii din sat era ales un bătrân care juca rolul preotului. (Scriu aici, fără nici un fel de înfloriturі, ce am auzit de la Mokichi.) Bărbatul în vârstă cu care ne-am întâlnit ieri pe plajă (numit *Jiisama*[4]), are funcţia cea mai înaltă în grup şi, pentru că îşi păstrează trupul neprihănit, când se naşte un copil în sat, el îl botează. După *Jiisama* vine un grup de oameni numiţi *Tossama*[5], care îi învaţă în secret pe credincioşi despre rugăciune şi doctrina creştină. Apoi urmează locuitorii satului, numiţi *Mideshi*[6]. Împreună reuşesc să ţină aprinsă flacăra credinţei.

— Asta nu se întâmplă doar în Tomogi, nu-i aşa? am întrebat cu îndrăzneală. Probabil că şi alte sate au astfel de organizaţii?

De data asta Mokichi a scuturat din cap. Am înţeles mai târziu că, în această ţară în care legăturile de sânge sunt foarte respectate, oamenii

dintr-un sat sunt foarte strâns uniţi, ca şi când ar fi o familie şi uneori îi privesc cu duşmănie pe cei din alte sate, ca şi cum ar fi din altă rasă.

— Da, părinte, doar oamenii din satul nostru cred. Dacă am fi ştiuţi de oamenii din alte sate, am fi pârâţi la slujbaşi. Iscoadele se învârt de la un sat la altul.

Însă eu l-am rugat pe Mokichi şi pe prietenul lui să îi caute şi pe creştinii din celelalte sate. Trebuia să li se spună cât mai degrabă că preoţii se întorseseră cu crucile în mâini în acest ţinut nenorocit şi uitat.

De atunci viaţa noastră a luat următorul curs: la fel ca în perioada catacombelor, ţineam slujba la miezul nopţii şi în zori îi aşteptam în secret pe credincioşii care urcau muntele să ne viziteze. În fiecare zi, doi creştini ne aduceau câte ceva de mâncare. Ascultam spovedanii, le dădeam poveţe şi îi învăţam pe oameni cum să se roage. La prânz, închideam bine uşa colibei şi nu făceam nici un zgomot, ca nu cumva să ne audă cineva care trecea pe-acolo din întâmplare. Bineînţeles, nu aveam voie să facem foc şi să lăsăm fumul să se înalţe.

E posibil ca în satele şi insulele din vestul satului Tomogi să mai fie şi alţi creştini, însă în împrejurările astea nu putem nici măcar să ieşim afară în timpul zilei. Şi totuşi, orice s-ar întâmpla, sunt hotărât să găsesc o cale să adun turma risipită şi lăsată de izbelişte.

1. Evanghelia după Marcu (14: 43) (n. r.)
2. Păgâni (în port., în orig.) (n. t.)
3. Evanghelia după Marcu (4: 20) (n. r.)
4. Bunicul (jap.) (n. t.)
5. Tata (jap.) (n. t.)
6. Discipolii (jap.) (n. t.)

Capitolul 3

(*Scrisoarea lui Sebastian Rodrigues*)

În iunie, se pare că în Japonia începe anotimpul ploios. Mi s-a spus că plouă fără încetare vreme de aproape o lună. Odată cu ploile căutările autorităţilor o să se mai domolească, aşa că am de gând să profit de şansa asta şi să merg prin împrejurimi să îi caut pe creştinii care stau ascunşi. Vreau să le dau de veste cât mai repede că nu sunt cu desăvârşire singuri.

Nu mi-am dat seama niciodată atât de limpede câtă însemnătate are viaţa unui preot. Creştinii japonezi trebuie să se fi simţit precum o corabie aruncată în mijlocul furtunii fără hartă de navigaţie. Neavând nici un preot sau călugăr care să-i îmbărbăteze şi să-i încurajeze, şi-au pierdut încet-încet speranţa şi probabil au început să rătăcească în întuneric.

Şi ieri a plouat. Bineînţeles, această ploaie nu e decât o prevestire a anotimpului ploios ce va veni curând. Însă toată ziua cade cu un răpăit melancolic peste dumbrava care înconjoară coliba. Câteodată copacii se scutură şi fac să cadă picăturile de ploaie. Atunci Galupe şi cu mine ne lipim feţele de crăpăturile mici ale uşii şi privim afară. Când ne dăm seama că nu a fost decât lucrarea vântului, ne cuprinde un sentiment ce seamănă cu furia. Cât o să mai dureze această viaţă? Am devenit fără îndoială supărăcioşi şi nervoşi şi au început să ne sară în ochi greşelile, oricât de mici, ale celuilalt. Asta e urmarea faptului că nervii ne sunt întinşi la maximum în fiecare zi.

Dar acum vreau să vă dau mai multe amănunte despre credincioşii din satul Tomogi. Sunt nişte ţărani săraci, care abia îşi duc zilele cultivând pe un petic de pământ o mână de grâu şi câţiva cartofi. Nu au culturi de orez. Dacă vezi pământul arat până la mijlocul muntelui orientat spre mare, eşti izbit nu de sârguinţa neobosită a locuitorilor, ci de viaţa aspră care le-a fost hărăzită. Cu toate astea, guvernatorul de la Nagasaki le-a impus nişte taxe foarte dure. De multă, multă vreme, aceşti ţărani muncesc precum vitele şi mor la fel ca ele. Motivul pentru care religia noastră a pătruns în ţinutul ăsta ca apa care intră în pământul uscat este că le-a descoperit acestor oameni o căldură şi o bunătate pe care nu le-au cunoscut niciodată. Că au întâlnit pentru prima oară pe cineva care i-a tratat ca pe nişte oameni. Au fost mişcaţi de blândeţea preoţilor.

Nu i-am întâlnit încă pe toţi creştinii din Tomogi. Şi asta pentru că, de teama autorităţilor, doar câte doi credincioşi urcă până la coliba noastră în fiecare noapte. Adevărul e că, atunci când aud din gura acestor ţărani neştiutori cuvinte în latină şi portugheză ca: *Deus*, *anjo*, *beato*, nu mă pot abţine să nu râd. Tainei spovedaniei îi spun *confissão*, raiului îi spun *Paraiso*, iar iadului *Inferno*. Nu numai că numele lor sunt greu de reţinut, dar toate feţele arată la fel, aşa că greşim de multe ori. Îl încurcăm pe *Ichizō* cu *Seisuke* şi o confundăm pe *O-matsu* cu *Seki*.

Despre Mokichi v-am scris deja, aşa că aş vrea să spun câteva cuvinte şi despre alţi creştini. Ichizō, care are în jur de cincizeci de ani, vine noaptea până la colibă, cu o faţă care te face să crezi că e nervos. Nici când participă la slujbă, nici după aceea, nu vorbeşte absolut deloc. De fapt, nu e câtuşi de puţin nervos, asta e expresia lui obişnuită. E foarte curios, cu ochii înguşti, înconjuraţi de riduri fine şi mereu deschişi, urmăreşte atent fiecare mişcare a mea sau a lui Galupe.

O-matsu, după câte mi se spune, e sora mai mare a lui Ichizō. Şi-a pierdut soţul cu multă vreme în urmă şi acum e văduvă. A venit de vreo două ori pe-ascuns, împreună cu nepoţica ei, Sen, cărând în spate coşul cu

mâncare pentru noi. Ca şi Ichizō, e extrem de curioasă şi, împreună cu nepoata ei, s-a uitat atent la mine şi la Galupe în timp ce mâncam. Pe feţele lor înflorea un zâmbet de mulţumire când ne vedeau înfulecând mâncarea aceea care, sincer vorbind, dumneavoastră nici nu vă puteţi imagina cât era de simplă: câţiva cartofi copţi şi nişte apă.

— E chiar aşa de ciudat felul în care mâncăm? le-a întrebat într-una din zile Galupe, pierzându-şi cumpătul. Fără să înţeleagă sensul cuvintelor sale, cele două femei au râs încreţindu-şi feţele ca pe o hârtie.

Însă vreau să vă spun mai multe despre organizaţia secretă a creştinilor. V-am explicat câte ceva despre funcţiile de *Jiisama* şi *Tossama* şi despre faptul că *Jiisama* are în grijă taina botezului, iar *Tossama* îi învaţă pe credincioşi doctrina creştină şi cum să se roage. *Tossama* au făcut un calendar cu toate sărbătorile Bisericii noastre şi îi povăţuiesc pe credincioşi când şi cum trebuie să le ţină. Din câte spun ei, sărbătoresc Crăciunul, săptămâna Patimilor şi Paştele după indicaţiile acestor *Tossama*. Bineînţeles, la astfel de sărbători nu pot să facă o slujbă, pentru că nu au preot. Dar atârnă pe-ascuns o icoană într-una din case şi se roagă la ea (rostesc rugăciunile – *Pater Noster*, *Ave Maria* şi toate celelalte – în latină, la fel ca şi noi), iar în pauzele dintre rugăciuni se opresc şi vorbesc despre tot felul de lucruri. Nu se poate şti când vine potera şi creştinii aranjează lucrurile în aşa fel încât să poată spune oricând că ţineau doar o simplă întrunire.

De la revolta de la Shimabara, conducătorul acestui ţinut a început să-i vâneze fără milă pe creştini, iar potera inspecta o dată pe zi fiecare sat şi dădea buzna pe neaşteptate în casele oamenilor.

De exemplu, anul trecut s-a dat un ordin prin care li se interzice tuturor să ridice o îngrăditură sau un gard viu între casa lor şi cea a vecinilor. Autorităţile vor ca toţi să poată vedea ce se petrece în casele vecinilor şi să vină să-i denunţe imediat dacă observă ceva ciudat. Cel care dă informaţii despre locul în care ne aflăm noi, preoţii, primeşte trei

sute de arginţi. Cel care denunţă un călugăr primeşte două sute de arginţi, iar cel care pârăşte un creştin – o sută de arginţi. Imaginaţi-vă ce ispită înseamnă pentru nişte ţărani atât de săraci. De aceea, credincioşii nu au deloc încredere în oamenii din alte sate.

După cum v-am scris deja, Mokichi, Ichizō, şi Jiisama au nişte feţe inexpresive, ca de păpuşi, dar abia acum înţeleg care este motivul. Feţele lor nu trebuie să trădeze nici bucurie, nici tristeţe. Anii lungi în care şi-au ascuns credinţa le-au preschimbat în nişte măşti. E într-adevăr un lucru dureros şi trist. Nu reuşesc să înţeleg de ce Dumnezeu le dă astfel de suferinţe acestor credincioşi.

În următoarea scrisoare am să vă povestesc despre căutările pe care le-am făcut ca să aflăm ce s-a întâmplat cu preotul Ferreira şi despre Inoue (vă aduceţi aminte? bărbatul despre care părintele Valignano din Macao spunea că e cel mai înfricoşător om din Japonia). Vă rog să-i transmiteţi părintelui Lucius de Sanctis respectul meu şi promisiunea că-l voi pomeni în rugăciunile mele.

Şi astăzi plouă. Galupe şi cu mine stăm întinşi pe paiele ce ne ţin loc de saltea şi ne scărpinăm trupurile pe întuneric. Nu prea putem dormi fiindcă păduchii ne mişună pe gât şi pe spinare. Păduchii japonezi sunt lipsiţi de respect şi, deşi stau nemişcaţi în timpul zilei, când se face noapte se plimbă pe trupurile noastre fără nici o ruşine.

Într-o astfel de noapte ploioasă, nu se încumetă nimeni să urce până aici, aşa că ne putem odihni nu doar trupurile, ci şi nervii întinşi la maximum din cauza tensiunii zilnice. Ascultând sunetul picăturilor de ploaie ce se prelingeau de pe frunzele copacilor din dumbravă, mă gândeam la părintele Ferreira.

Ţăranii din satul Tomogi nu ştiau nimic despre soarta lui. Dar e sigur că până în anul 1633 îşi continuase în secret activitatea misionară la Nagasaki, la doar şaisprezece *légua* depărtare de-aici. Tot în acelaşi an

legătura dintre Ferreira şi părintele Valignano de la Macao s-a rupt precum un fir de aţă. Oare mai trăia? Sau, aşa cum se zvonea, se târa ca un câine în faţa păgânilor şi se lepădase de credinţa pentru care îşi riscase viaţa? Şi, dacă trăia, unde şi cu ce sentiment asculta sunetul apăsător al acestei ploi?

M-am întors brusc spre Galupe, care se lupta înverşunat cu păduchii, şi i-am spus ce aveam pe suflet:

— Dacă unul din noi ar pleca la Nagasaki, poate am reuşi să găsim nişte creştini care l-au cunoscut pe Ferreira.

Din întuneric, încetând dintr-odată să se mai mişte şi tuşind uşor de două-trei ori, Galupe a zis:

— Dacă am fi prinşi, s-ar sfârşi totul. Asta nu e numai problema noastră. Pericolul îi pândeşte şi pe ţăranii care ne-au găzduit. Oricum, nu trebuie să uităm că suntem ultimele trepte ale misionarismului din această ţară.

Am oftat adânc. Galupe s-a ridicat din mijlocul paielor şi m-a privit stăruitor. Am înţeles ce voia să spună. Am revăzut în minte una câte una feţele lui Mokichi, Ichizō şi ale celorlalţi tineri din sat. Oare nu s-ar duce unul dintre ei în locul nostru la Nagasaki? Nu, nici asta nu se putea. Oamenii ăştia aveau familii care se bazau pe ei. Viaţa lor era total diferită de a noastră, a preoţilor, care nu aveam nici soţie, nici copii.

— Dacă-l rugăm pe Kichijirō?

Galupe a râs dispreţuitor. Mi-am amintit figura plină de laşitate a lui Kichijirō când, cu faţa murdară de nisip şi cu mâinile împreunate, îşi cerea iertare de la cei douăzeci şi cinci de marinari.

— Ce prostie! a spus tovarăşul meu. Cum ne-am putea baza pe el?

Apoi am tăcut amândoi multă vreme. Ploaia răpăia ritmic pe acoperişul colibei noastre, precum nisipul ce se scurge dintr-o clepsidră. Aici noaptea şi singurătatea se confundă.

— Oare şi noi vom fi prinşi cândva, la fel ca părintele Ferreira?

Galupe a început din nou să râdă şi a zis:

— Pe mine mă îngrijorează mai degrabă păduchii ăştia care îmi mişună pe spate decât astfel de lucruri.

De când ajunseserăm în Japonia fusese mereu vesel. Probabil se gândea că veselia asta putea să ne încurajeze pe amândoi. Sincer vorbind, nici eu nu credeam că vom fi prinşi. Omul e o fiinţă ciudată. Undeva, în adâncul inimii sale, îşi păstrează întotdeauna speranţa că va scăpa din orice fel de pericol. E ca atunci când, într-o zi ploioasă, îţi imaginezi razele firave ale soarelui strălucind pe un deal din depărtare. Nu pot să-mi închipui momentul în care voi fi prins de către japonezi. În coliba asta am sentimentul că suntem în siguranţă pentru totdeauna. Nu ştiu de ce, dar e într-adevăr un sentiment ciudat.

Ploaia, care a căzut neîncetat trei zile la rând, s-a oprit în sfârşit. Ne putem da seama de asta doar după firicelul de lumină care se strecoară printr-o crăpătură din uşa de lemn a colibei.

— Ieşim puţin afară? am zis.

Galupe a încuviinţat bucuros din cap, zâmbind. Am împins doar puţin uşa udă şi din pădure au început să se audă cântecele păsărelelor, revărsându-se asemenea unui izvor. Niciodată nu mă mai gândisem până acum că să trăieşti e un lucru atât de minunat. Ne-am aşezat lângă colibă şi ne-am scos hainele. Păduchii stăteau ascunşi, liniştiţi, ca un praf alb printre ochii ţesăturii şi, când îi striveam unul câte unul cu piatra, simţeam o încântare nespusă. Oare călăii încercau aceeaşi plăcere când îi prindeau şi îi ucideau pe creştini?

În pădure ceaţa nu se ridicase de tot, dar prin ea se zăreau cerul albastru şi marea strălucind în depărtare. Sate ca Tomogi se prinseseră de acest ţărm precum stridiile. După ce stătuserăm vreme îndelungată închişi

în colibă, vedeam din nou lumina soarelui, aşa că ne-am oprit din omorâtul păduchilor şi am început să privim cu nesaţ lumea oamenilor.

— Nu avem de ce să ne temem! a zis Galupe zâmbind şi arătându-şi dinţii albi, în timp ce-şi întindea sub razele soarelui pieptul gol, acoperit cu un păr auriu.

— Nu ştiu de ce ne-am temut atât de tare. De-acum încolo trebuie să ne îngăduim măcar plăcerea de-a sta la soare.

Zilele senine au continuat, iar noi, devenind din ce în ce mai îndrăzneţi, am început să ne plimbăm în fiecare zi pe povârnişurile din pădure, care miroseau a frunze tinere şi a pământ reavăn. Galupe numea în glumă coliba noastră de cărbune „mănăstirea“. Când ieşeam să ne plimbăm spunea râzând:

— Să ne întoarcem la mănăstire! Şi să mâncăm pâine caldă şi supă bine scursă de grăsime. Însă japonezilor să nu le spunem nimic despre asta !

Ne-am amintit de viaţa pe care am dus-o la mănăstirea Sfântul Xavier din Lisabona, împreună cu dumneavoastră. Bineînţeles, aici nu există nici măcar o sticlă cu vin sau o bucată de carne. Singura mâncare pe care o primim e alcătuită din cartofii copţi şi legumele fierte pe care ni le aduc ţăranii din Tomogi. Însă în adâncul inimii, sunt încredinţat că totul este bine şi că Domnul ne va ocroti.

Într-o zi, pe când stăteam ca de obicei pe piatra dintre colibă şi pădure şi vorbeam, s-a întâmplat un lucru interesant. Dintr-odată, în lumina slabă a cerului care stătea să se întunece, o pasăre mare a ţâşnit dintre copaci, a trasat un arc negru în văzduh şi a zburat spre dealurile din depărtare.

— Cineva ne urmăreşte! a spus Galupe cu o voce şoptită, dar ascuţită, privind în jos. Nu te mişca! Stai pe loc.

De pe un deal scăldat în razele firave ale soarelui la asfinţit, aflat la mică distanţă de crângul din care ţâşnise pasărea, doi bărbaţi care stăteau în picioare priveau spre noi. Ne-am dat seama imediat că nu erau ţăranii

din satul Tomogi, pe care îi cunoşteam bine. Rugându-ne ca soarele dinspre apus să nu ne fi dezvăluit feţele, ne-am încordat trupurile precum piatra.

— Heeei… e cineva acolo? au strigat cei doi din vârful dealului. Heeei… e cineva acolo?

Să răspundem sau să tăcem? Un singur cuvânt ne-ar trăda. Aşa că, de frică, n-am zis nimic.

— Coboară dealul şi vin încoace, a spus Galupe încet, fără să se mişte de pe piatră. Ba nu, se întorc.

Au coborât spre vale, făcându-se din ce în ce mai mici pe măsură ce se pierdeau în depărtare. Însă nu ştiam cu siguranţă dacă cei doi bărbaţi care stăteau pe dealul luminat de apusul soarelui ne văzuseră sau nu.

În noaptea aceea, Ichizō a venit împreună cu un bărbat numit Magoichi, care era unul dintre *Tossama*. Când le-am povestit ce se întâmplase în ziua aceea la apus, Ichizō şi-a îngustat ochii, a cercetat coliba şi s-a ridicat fără să spună o vorbă. I-a şoptit ceva lui Magoichi şi amândoi s-au apucat să scoată scândurile podelei. În lampa cu ulei de peşte se învârtea o molie. Luând lopata de pe uşă, au început să sape pământul. Umbrele lor cu lopeţile în mâini se reflectau pe peretele opus.

După ce au săpat o groapă destul de mare ca să încăpem amândoi, au întins o rogojină deasupra şi au pus scândurile la loc. Spuneau că groapa aceea avea să fie ascunzătoarea noastră la nevoie.

Din ziua aceea am început să fim foarte prevăzători. Ne-am impus să nu mai ieşim afară din colibă şi am avut grijă ca nici noaptea să nu mai aprindem lumina.

Următoarea întâmplare a avut loc la cinci zile după aceea. Era noaptea târziu şi botezam pe-ascuns un prunc adus de O-matsu şi de doi bărbaţi care făceau parte dintre *Tossama*. Acesta era primul botez pe care îl oficiam de când veniserăm în Japonia. În coliba asta de cărbune, fără

lumânări şi muzică, singurul obiect ritual era un bol pentru orez, mic şi ciobit, adus de ţărani ca să punem apa sfinţită. Însă nimic n-ar fi putut să mă bucure mai mult, nici măcar liturghia dintr-o catedrală, decât momentul în care l-am auzit pe Galupe rostind solemn rugăciunile pentru botez în coliba sărăcăcioasă, în timp ce copilul plângea, legănat de O-matsu, iar unul dintre bărbaţi stătea de pază afară. E o fericire pe care o poate simţi doar un preot misionar trimis într-o ţară străină. Stropit pe frunte cu apa de botez, copilaşul şi-a încreţit faţa şi a început să plângă. Capul mic, ochii înguşti trădau deja o faţă de ţăran care avea să semene în timp cu cele ale lui Mokichi şi Ichizō. Copilul ăsta urma să crească, la fel ca părinţii şi bunicii lui, ca să ducă o viaţă mizerabilă pe pământul acesta îngust şi sărac, măturat de apele întunecate ale mării; la rândul lui avea să trăiască precum o vită şi să moară la fel ca ea. Însă Hristos nu s-a jertfit pentru ce-i frumos şi pentru ce-i bun. În momentul acela am înţeles clar că e uşor să mori pentru ce-i frumos şi pentru ce-i bun, dar e greu să mori pentru cei săraci şi pentru cei decăzuţi.

După ce ţăranii au plecat, m-am întins epuizat pe paie. În colibă mai stăruia încă mirosul uleiului de peşte pe care îl aduseseră bărbaţii. Păduchii au început din nou să-mi mişune pe spate şi pe pulpe. Nu ştiu cât timp am dormit, dar m-am trezit pentru că Galupe sforăia tare, în felul lui optimist. Mi s-a părut că zgâlţâia cineva uşa colibei. La început am crezut că era doar vântul care bătea dinspre vale, trecea prin pădure şi se izbea în uşă. M-am târât fără zgomot afară din aşternutul de paie şi, pe întuneric, am băgat degetul în scândura podelei, pentru că dedesubt era ascunzătoarea pe care ne-o săpase Ichizō. Dintr-odată uşa nu s-a mai mişcat şi am auzit o voce de bărbat, înceată şi tristă.

— *Padre*, *padre*…

Nu era semnalul ţăranilor din Tomogi. Ne înţeleseserăm cu ei să bată uşor de trei ori în uşă. Galupe, care s-a trezit şi el în cele din urmă, şi-a încordat auzul fără să se mişte.

— *Padre!* a repetat vocea tristă. Nu vă temeţi de noi.

Ne-am ţinut respiraţia în întuneric şi am tăcut. Orice slujbaş, oricât de prost, ne putea întinde o astfel de capcană.

— Credeţi-ne! Suntem nişte ţărani din satul Fukazawa. De multă vreme nu am mai văzut un preot. Am vrea să ne mărturisim.

Descurajaţi de tăcerea noastră, au încetat să mai împingă uşa şi am auzit sunetul paşilor lor îndepărtându-se trist prin întuneric. Am pus mâna pe uşă şi am dat să ies. Chiar dacă erau slujbaşi şi ne întindeau o capcană, nu-mi păsa. Pentru că în sufletul meu vibra puternic o voce care-mi spunea: şi dacă sunt creştini?

Eram preot şi mă născusem ca să-i servesc pe oameni. Mi se părea o ruşine să-mi trădez vocaţia din cauza laşităţii trupeşti.

— Lasă-i! a zis Galupe cu asprime. E o prostie….

— Poate că e o prostie. Dar asta e datoria mea.

Am deschis uşa. În noaptea aceea, razele palide ale lunii scăldau pământul şi pădurea într-o lumină argintie. Doi bărbaţi în zdrenţe, ca nişte cerşetori, care stăteau ghemuiţi pe jos precum câinii au ridicat privirea spre mine zicând:

— Părinte, nu vreţi să ne credeţi?

Am observat că picioarele unuia dintre bărbaţi erau pline de sânge. Probabil că se lovise de vreun buştean în timp ce urca muntele. Erau atât de istoviţi, încât aproape că se prăbuşeau. Era de înţeles. Veniseră până aici ferindu-se de ochii autorităţilor de pe insula Gotō, aflată la o depărtare de douăzeci de *légua* pe mare.

— Suntem pe muntele ăsta de mai multă vreme. Acum cinci zile ne-am ascuns pe dealul acela şi v-am urmărit.

Cel care vorbea a arătat cu degetul spre dealul din spatele colibei. Deci oamenii ăştia ne urmăriseră în seara aceea de pe deal.

I-am poftit în colibă şi, când le-am dat cartofii uscaţi pe care Ichizō îi adusese pentru noi, i-au dus la gură cu ambele mâini şi i-au înfulecat ca

nişte animale. Era clar că în ultimele două zile nu mâncaseră nimic.

Apoi am început să vorbim. Cine le spusese despre existenţa noastră? Asta a fost prima întrebare.

— Kichijirō, un creştin din satul nostru.

— Kichijirō?

— Da, părinte!

Stăteau ghemuiţi ca nişte animale la lumina lămpii cu ulei de peşte, cu cartofii la gură. Unul dintre bărbaţi era aproape complet ştirb. Însă, arătându-şi cei doi dinţi care îi mai rămăseseră, râdea ca un copil. Celălalt bărbat, emoţionat, înţepenise în faţa noastră, doi preoţi dintr-o ţară străină.

— Dar Kichijirō nu e creştin…

— Ba da, părinte, Kichijirō e creştin.

Era un răspuns destul de neaşteptat. Cu toate astea, şi noi ne întrebaserăm de multe ori dacă nu cumva era creştin.

Am început să înţelegem puţin câte puţin situaţia. Kichijirō era creştin, dar se lepădase de credinţă. Cu opt ani în urmă, Kichijirō şi familia lui erau cu toţii creştini, dar au fost pârâţi de un informator invidios şi interogaţi. Fratele mai mare şi sora mai mică ai lui Kichijirō au refuzat când li s-a poruncit să calce în picioare o icoană cu chipul Domnului. Numai Kichijirō, doar un pic ameninţat de către funcţionari, a început să ţipe că se leapădă de credinţă. Fratele şi sora lui au fost imediat aruncaţi în temniţă, iar el, deşi eliberat, nu s-a mai întors în sat.

În ziua în care fraţii săi au fost arşi pe rug, unii spun că l-au zărit pe laşul ăsta în mulţimea adunată în jurul locului de pedeapsă. Faţa lui, plină de noroi ca a unui câine vagabond, neputând îndura să privească martiriul fratelui şi al surorii sale, s-a făcut imediat nevăzută.

De la bărbaţii aceştia am primit şi o altă veste surprinzătoare. În cătunul lor, Ōdomari, toţi locuitorii credeau şi acum, pe-ascuns de ochii autorităţilor, în religia creştină. Şi nu numai la Ōdomari, ci şi în cătunele din apropiere, Miyahara, Dōzaki şi Egami şi în satele din jur existau mulţi

creştini ascunşi, care de ochii lumii susţineau că sunt budişti. Aşteptau de mult ziua în care preoţii aveau să treacă din nou marea întinsă, ca să-i binecuvânteze şi să-i salveze.

— Părinte, nu am mai luat de mult parte la liturghie, nici nu ne-am mai spovedit. Doar ne-am rugat, a spus bărbatul cu picioarele murdare de sânge.

— Părinte, veniţi cât mai repede în sat. I-am învăţat şi pe copiii noştri rugăciunile. Aşteaptă ziua în care o să veniţi, părinte!

Bărbatul fără dinţi a deschis gura ca o groapă şi a încuviinţat. Uleiul de peşte ardea şi sfârâia. Cum puteam Galupe şi cu mine să refuzăm o asemenea rugăminte? Până astăzi fuseserăm mult prea laşi. Pe lângă aceşti ţărani japonezi, care veniseră plini de curaj să ne vadă, făcând răni la picioare şi dormind sub cerul liber, fuseserăm nişte laşi.

Cerul s-a luminat, iar aerul rece al dimineţii înceţoşate a pătruns în colibă. Oricât i-am invitat noi, nu au vrut să se întindă pe paie ca să se odihnească şi au dormit ghemuiţi cu genunchii la piept. Curând razele soarelui au început să se strecoare printre scândurile uşii.

La două zile după aceea ne-am sfătuit cu credincioşii din Tomogi în legătură cu plecarea noastră pe insula Gotō. În cele din urmă am hotărât ca Galupe să rămână, iar eu să merg pentru cinci zile pe insula Gotō şi să încerc să iau legătura cu creştinii de-acolo. N-au fost prea încântaţi. Unii chiar au spus că era o capcană periculoasă.

În noaptea stabilită, au venit pe-ascuns să mă întâmpine pe ţărm. Îmbrăcat ca un ţăran japonez, m-am lăsat condus de Mokichi şi urcat într-o barcă. Pe marea întunecată, în noaptea aceea fără pic de lună, nu se auzea decât sunetul vâslelor care băteau ritmic apa. Bărbatul care vâslea nu scotea o vorbă. După ce am ieşit în larg, valurile s-au umflat şi au început să zgâlţâie puternic barca.

Dintr-odată am fost cuprins de o frică teribilă şi asaltat de bănuieli şi îndoieli. Poate că bărbatul ăsta avea să mă vândă, aşa cum mă avertizaseră

oamenii din satul Tomogi. Oare de ce nu veniseră cu mine bărbatul cu răni la picioare şi cel cu dinţi lipsă? Am privit chipul japonezului din faţa mea. Era la fel de nepăsător şi lipsit de expresie ca statuia lui Buddha şi îmi dădea fiori. Ghemuit la prora, tremuram nu de frig, ci de frică. Dar îmi spuneam că trebuia să merg acolo.

Marea întunecată se întindea la nesfârşit în noapte, iar pe cer nu se zărea nici o stea. După ce am plutit vreo două ore prin beznă, am simţit umbra neagră a unei insule lunecând pe lângă barcă. Bărbatul mi-a spus că aceea era Kabashima, o insulă apropiată de Gotō.

Când am ajuns pe ţărm, m-a luat ameţeala din cauza răului de mare, a oboselii şi a emoţiei. Trei pescari ne aşteptau şi, când m-am uitat cu luare-aminte la ei, am descoperit în mijloc faţa lui Kichijirō, cu zâmbetul ei slugarnic. În cătun erau stinse toate luminile şi un câine lătra undeva de mama focului.

Bărbatul fără dinţi nu minţise când îmi spusese cu câtă ardoare aşteptau ţăranii şi pescarii de pe Gotō un preot. Chiar şi acum sunt copleşit de atâta muncă. Nu am timp nici măcar să dorm. Neţinând cont de interzicerea religiei creştine, vin unul după altul la casa în care mă ascund. Îi botez pe copii. Ascult spovedaniile adulţilor. Chiar dacă îmi petrec astfel o zi întreagă, numărul lor nu se termină. Mă fac să mă gândesc la o caravană care a descoperit o oază cu apă limpede după ce a străbătut deşertul uscat, aşa încearcă să mă soarbă ei pe mine. Casa dărăpănată pe care o folosesc pe post de biserică geme de mulţimea trupurilor lor. Apropiindu-şi de urechea mea gurile care răspândesc o duhoare ce mă face aproape să vomit, îşi mărturisesc păcatele. Până şi bolnavii se târăsc până aici să mă vadă.

— Părinte… mă ascultaţi?

— Părinte… mă ascultaţi? Părinte…

Dar cel mai ciudat e Kichijirō. Complet schimbat, acesta e acum eroul satului, e ridicat în slăvi de către oamenii din cătun şi se plimbă mândru de colo până colo. Orice s-ar zice, dacă n-ar fi fost bărbatul ăsta, nu m-aş fi aflat acolo, aşa că nu era de mirare că îşi dădea atâta importanţă. Mulţumită acestui lucru isprăvile sale din trecut şi faptul că se lepădase de credinţă au fost date uitării. Probabil că beţivanul ăsta a exagerat când le-a povestit creştinilor despre Macao şi despre lunga călătorie pe mare. Probabil i-a făcut să creadă că venirea celor doi preoţi în Japonia era meritul lui.

Şi totuşi, nu am de gând să-l cert. Nu-mi place pălăvrăgeala lui Kichijirō, dar e adevărat că datorită lui am primit ajutor. L-am îndemnat să se spovedească şi mi-a mărturisit cu mare umilinţă toate păcatele sale din trecut.

I-am poruncit să se gândească mereu la cuvintele Domnului: „Pe cel ce Mă va mărturisi pe Mine în faţa oamenilor, îl voi mărturisi şi eu în faţa Tatălui Meu, Care este în Ceruri. Însă de cel ce se va lepăda de Mine, mă voi lepăda şi Eu în faţa Tatălui Meu, care este în Ceruri“[1].

Atunci Kichijirō s-a ghemuit ca un câine bătut şi şi-a lovit fruntea cu mâinile. Bărbatul ăsta e laş din fire şi nu e în stare să dea dovadă nici de cel mai mic curaj. I-am spus cu asprime că, de fapt, caracterul lui este foarte bun, că, dacă vrea să învingă slăbiciunea voinţei şi laşitatea care îl fac să tremure în faţa celei mai mici violenţe, leacul stă nu în sake, ci în puterea credinţei.

Ceea ce mi-am imaginat cu puţin timp în urmă nu era greşit. Ce căutau ţăranii japonezi la mine? Oamenii ăştia care munceau, trăiau şi mureau ca nişte animale găsiseră pentru prima dată în învăţătura noastră o cale prin care să se lepede de lanţuri. Preoţii budişti erau de partea celor care îi tratau ca pe nişte vite. Multă vreme au trăit resemnaţi cu soarta lor.

Până astăzi am botezat treizeci de adulţi şi copii. Nu numai de-aici, creştinii trec pe-ascuns muntele şi vin până aici tocmai din Miyahara,

Kuzushima şi Harazoka. Am ascultat peste cincizeci de spovedanii. După slujba de duminică, am rostit pentru prima oară rugăciunile în japoneză împreună cu oamenii. Ţăranii mă priveau cu ochii plini de curiozitate. În timp ce vorbeam, îmi venea din când în când în minte faţa celui care ţinea Predica de pe Munte şi îmi închipuiam oamenii care stăteau jos sau în genunchi, fermecaţi de cuvintele Lui. De ce oare îmi venea tot timpul în minte faţa Lui? Probabil pentru că nu e descrisă nicăieri în Biblie. Tocmai pentru că nu e descrisă, toate detaliile sale fiind încredinţate imaginaţiei mele. Încă din copilărie, am strâns de nenumărate ori la piept faţa aceea, ca un îndrăgostit ce idealizează chipul iubitei. Când eram student la teologie, la mănăstire, în nopţile în care nu puteam să dorm, făceam să reînvie mereu în inima mea faţa Lui frumoasă.

În orice caz, înţelegeam foarte bine cât de periculoase erau astfel de adunări. Mai devreme sau mai târziu, mişcarea noastră va ajunge la urechile autorităţilor.

Nici aici nu am aflat noutăţi despre părintele Ferreira. Am întâlnit doi creştini bătrâni care spuneau că l-au văzut. De la ei am auzit că părintele Ferreira construise în Shinmachi, lângă Nagasaki, o casă pentru copiii abandonaţi pe străzi şi pentru bolnavi. Bineînţeles, asta fusese înainte ca persecuţiile să devină atât de severe. Numai ascultând ce mi se povestea, chipul părintelui Ferreira mi-a apărut clar în faţa ochilor. Cu barba de culoarea castanei şi cu ochii duşi în fundul capului… Am început să mă întreb dacă se purta cu nefericiţii creştini japonezi aşa cum o făcea cu noi, studenţii, punând mâna pe umărul lor cu aceeaşi căldură.

— Vă era frică de preotul acela? i-am întrebat dinadins pe cei doi.

Bătrânii au ridicat privirea spre mine şi au scuturat din cap cu putere. Buzele lor tremurătoare păreau să spună că nu mai văzuseră niciodată un om aşa de bun.

Înainte de-a mă întoarce la Tomogi, i-am sfătuit pe oamenii din acel cătun să-şi facă o organizaţie. Una asemănătoare cu cea pe care creştinii

din Tomogi o înființaseră pe ascuns în perioada în care nu avuseseră preot. I-am învățat să aleagă un *Jiisama* și să numească un grup de bărbați ca *Tossama*; în împrejurările de față, asta era singura cale de-a transmite învățăturile creștine tinerilor și copiilor. Oamenii din cătun s-au arătat încântați de această metodă, dar când au trebuit să hotărască pe cine să aleagă ca *Jiisama* sau ca *Tossama*, au început să se certe de parcă ar fi fost niște alegători din Lisabona. Dintre ei, Kichijirō stăruia cu cea mai mare încăpățânare să fie numit într-o funcție importantă.

Încă un lucru interesant. La fel ca țăranii din satul Tomogi, cei de-aici mă rugau tot timpul să le dau cruciulițe, mătănii sau icoane. Și când le spuneam că am lăsat toate lucrurile pe corabie, se întristau foarte tare. În cele din urmă, am fost nevoit să desfac rozariul pe care îl aveam la mine, să scot mărgelele și să dau câte una fiecăruia. Presupun că veneraţia creștinilor din Japonia pentru astfel de obiecte nu era un lucru rău, dar purtarea lor mă punea în încurcătură. Oare nu greșeau undeva?

Șase zile mai târziu, noaptea, am fost urcat din nou pe furiș în barcă și am început să vâslim pe marea întunecată. Ascultam scârțâitul monoton al vâslelor și clipocitul valurilor care se spărgeau de barcă, în timp ce la prova Kichijirō cânta încet un cântec. Mi-am adus aminte că, acum cinci zile, când am venit aici cu aceeași barcă, m-am simțit cuprins brusc de o frică pe care nu puteam să mi-o explic și am zâmbit. Până la urmă, totul se terminase cu bine, mă gândeam.

De când veniserăm în Japonia, totul ne ieșise bine, mult mai bine decât îmi imaginasem. Nu fuseserăm nevoiți să trecem prin nici o aventură periculoasă. Reușiserăm să descoperim unul după altul noi grupuri de creștini și până acum autoritățile nu aflaseră nimic despre existența noastră. Am avut chiar impresia că părintele Valignano de la Macao se temuse exagerat de opresiunea japonezilor. Dintr-odată, m-a cuprins un sentiment nu de bucurie și fericire: ci sentimentul că viața mea era prețioasă și că realizasem ceva. Le eram de folos oamenilor din țara

asta aflată la capătul pământului, m-am gândit, un popor şi o ţară pe care dumneavoastră nu le veţi putea înţelege niciodată.

Poate datorită acestui sentiment de mulţumire, nici drumul de întoarcere nu mi s-a mai părut la fel de lung ca la dus, iar atunci când barca a scrâşnit, atingând ţărmul cu fundul, m-am mirat că ajunseserăm deja la Tomogi. Ascunzându-mă pe plajă, am aşteptat ca Mokichi şi prietenul lui să vină în întâmpinarea mea. Simţind că şi o astfel de precauţie era poate în zadar, m-am gândit la noaptea în care Galupe şi cu mine sosiserăm în această ţară.

Am auzit zgomot de paşi.

— Părinte!

M-am ridicat plin de bucurie, încercând să ajung cu mâna plină de nisip la bărbatul de lângă mine, când am auzit:

— Fugiţi! Repede! Fugiţi!

Vorbind repede, Mokichi mă împingea înaintea lui.

— Autorităţile… în sat…

— Autorităţile…?

— Da, părinte, au prins de veste.

— Ştiu şi despre noi?

Mokichi a scuturat din cap.

— N-au aflat că vă ţinem ascunşi.

Tras de mâini de Mokichi şi Kichijirō, am alergat în direcţia opusă, ieşind din cătun. Am ieşit în câmp, ascunzându-ne cât mai bine printre spicele de grâu, şi ne-am îndreptat către munte, unde se afla coliba noastră.

Cădea o ploaie măruntă şi deasă. În sfârşit, începuse anotimpul ploios în Japonia.

1. Evanghelia după Matei (10: 32-33). (n. r.)

Capitolul 4

(*Scrisoarea lui Sebastian Rodrigues*)

Se pare că un răstimp îndelungat de-acum înainte o să pot scrie la această scrisoare. V-am spus deja că, atunci când m-am întors din misiunea de pe insula Gotō, autorităţile cercetau satul şi nu pot să nu-I mulţumesc lui Dumnezeu când mă gândesc că Galupe şi cu mine am scăpat cu bine.

Din fericire, înainte ca autorităţile japoneze să ajungă în sat, *Tossama* au pus pe toată lumea să ascundă repede icoanele, crucile şi orice alte obiecte care puteau trezi bănuielile. În aceste împrejurări organizaţia ne-a fost de mare folos. Când au sosit autorităţile, toţi au continuat să lucreze la câmp cu nişte feţe nevinovate, iar *Jiisama* a răspuns simplu şi firesc la întrebări. Cu înţelepciunea pe care o aveau, ţăranii au făcut-o pe proştii în faţa opresorilor. După un lung interogatoriu, autorităţile s-au retras în cele din urmă, extenuate de oboseală şi mulţumite de rezultat.

Ichizō şi O-matsu ne-au povestit toate astea zâmbind cu mândrie şi arătându-şi dinţii. Expresia aceea trăda clar viclenia celor asupriţi.

Mai rămânea însă o problemă încurcată: ne dăduse oare cineva în vileag? Cred că nu putea fi unul dintre oamenii din Tomogi, dar şi ei ajunseseră încet-încet să se bănuiască unul pe altul. Îmi e teamă să nu apară discordii între ei.

Însă lăsând asta la o parte, de când m-am întors în sat e complet linişte. Coliba noastră e scăldată în lumină, iar cotcodăcitul găinilor se aude de la poalele muntelui. Florile roşii ce acoperă pământul ca un covor minunat se văd până jos.

Kichijirō, care s-a întors cu noi în satul Tomogi, a devenit şi aici faimos. Umflându-se în pene, mergea din casă-n casă, povestindu-le tuturor, cu multe înfloriturі, ce se întâmplase pe insula Gotō. De fiecare dată când se ducea şi trâmbiţa cum fusesem primit de către oamenii de pe insulă şi cât de apreciat fusese pentru că mă adusese acolo, ţăranii îi dădeau de mâncare şi uneori şi de băut.

Odată, beat mort, Kichijirō a urcat până la coliba noastră aducând cu el doi-trei tineri. Roşu la faţă, a strigat:

— Părinte! Eu voi fi prins în cele din urmă. Dar atunci nu aveţi de ce vă teme.

În toane bune, privit mai degrabă cu respect de către tineri, Kichijirō a început să cânte. După ce a terminat de cântat, a strigat din nou:

— Eu voi fi prins în cele din urmă. Dar atunci nu aveţi de ce vă teme.

Apoi şi-a întins picioarele şi a adormit buştean. Să fie oare din pricină că e un om bun la suflet? Sau că e plăcut? Oricum, mi-e cu neputinţă să-l urăsc.

Acum vreau să vă scriu câte ceva despre viaţa japonezilor. Bineînţeles, nu pot să vorbesc decât despre ţăranii din satul Tomogi, pe care i-am văzut. Vă spun doar ce-am auzit de la ei. Nu trageţi concluzia că în întreaga Japonie este la fel.

Mai întâi trebuie să înţelegeţi că sărăcia şi mizeria în care trăiesc ţăranii aceştia întrece orice aţi fi văzut vreodată în Portugalia. Chiar şi ţăranii cei mai înstăriţi nu pun în gură decât de două ori pe an orezul pe care îl mănâncă japonezii din clasa de sus. Hrana lor obişnuită e alcătuită

din nişte cartofi şi nişte legume numite ridichi albe, iar drept băutură nu au altceva decât apă fiartă. Uneori sapă după rădăcini de plante şi le mănâncă. Felul în care stau aşezaţi este ciudat – total diferit de al nostru. Pun genunchii pe pământ sau pe podea şi îşi lasă corpul pe călcâie. Pentru ei asta e o relaxare, dar pentru mine şi pentru Galupe, până ne-am obişnuit, acest obicei a fost foarte dureros.

Casele au aproape toate acoperişuri de paie, sunt murdare şi îmbâcsite de mirosuri urâte. În Tomogi nu sunt decât două gospodării care au vaci sau cai.

Lordul – conducătorul ţinutului – are toate drepturile asupra locuitorilor şi acestea sunt mai puternice decât cele pe care le au regii din ţările creştine. Dările anuale sunt foarte mari şi cei care nu reuşesc să le plătească sunt aspru pedepsiţi. Şi revolta de la Shimabara a izbucnit tot pentru că ţăranii, nemaiputând îndura suferinţele la care erau supuşi pentru strângerea dărilor, s-au revoltat împotriva stăpânului. De pildă, am auzit că acum cinci ani, în Tomogi, un bărbat pe nume Mozaemon n-a reuşit să strângă cei cinci saci de orez, aşa că soţia şi copiii lui au fost luaţi ostatici şi băgaţi într-o temniţă cu apă. Ţăranii sunt sclavii samurailor, iar deasupra acestora domneşte lordul. Samuraii pun mare preţ pe arme şi, indiferent de rang, de la treisprezece-paisprezece ani încep să poarte la brâu un pumnal şi o sabie. Lordul are putere absolută asupra samurailor şi poate să omoare, după bunul său plac, pe oricine şi să-i ia averea.

Japonezii nu îşi acoperă capul nici vara, nici iarna şi poartă nişte haine foarte subţiri. În general îşi rad părul de pe cap, astfel încât să rămână complet chei, doar la spate îşi lasă o şuviţă lungă, pe care o împletesc în coadă. Preoţii budişti îşi rad complet părul de pe cap. Însă mulţi dintre cei care şi-au cedat casele fiilor sau samuraii fac la fel…

…Ştiu că e o întrerupere neaşteptată, dar vreau să vă scriu cât mai amănunţit despre ceea ce s-a petrecut în ziua de 5 iunie, deşi se poate

foarte bine ca raportul ăsta să fie foarte scurt. În împrejurările astea, nu putem fi siguri niciodată când se va abate asupra noastră pericolul. E posibil să nu am timp să spun povestea pe larg şi în amănunt.

Pe data de 5 iunie, pe la prânz, am avut sentimentul că în cătunul de jos se întâmpla ceva ciudat. Auzeam lătratul neîntrerupt al câinilor străbătând pădurea. Nu era un lucru neobişnuit ca în zilele senine şi foarte liniştite să se audă slab până aici lătratul câinilor şi cotcodăcitul găinilor, iar asta era o mângâiere pentru noi, care eram siliţi să stăm ascunşi în colibă. Însă astăzi avea ceva neliniştitor. Simţind că în aer plutea ceva de rău augur, ne-am dus până în partea de răsărit a pădurii. De acolo se putea vedea aproape întreg cătunul de la poalele muntelui.

Primul lucru care ne-a atras atenţia a fost un nor de nisip alb ce se ridica pe drumul care ocolea ţărmul mării, îndreptându-se spre sat. Oare ce se întâmpla?

Un cal neînşeuat fugea înnebunit din satul la intrarea căruia stăteau vreo cinci bărbaţi, care sigur nu erau ţărani şi care blocau drumul, pentru ca nimeni să nu poată ieşi.

Mi-am dat imediat seama că autorităţile veniseră să cerceteze satul. Galupe şi cu mine am alergat spre colibă, aproape rostogolindu-ne. Am înşfăcat toate lucrurile care puteau să ne trădeze şi le-am ascuns în groapa pe care Ichizō o săpase pentru noi. După ce am terminat, ne-am luat inima-n dinţi şi am coborât muntele, ca să vedem şi mai bine satul.

Nu se auzea nici un zgomot. Soarele alb al amiezii pârjolea drumul şi satul. Se desluşeau clar doar umbrele caselor sărăcăcioase care se întindeau pe drum. Nu se zărea nici un om. Lătratul câinilor încetase brusc, iar Tomogi părea să fie acum, după cum spune şi numele, o mână de ruine părăsite. Cu toate astea, am simţit acea tăcere înfricoşătoare care învăluia satul. M-am rugat din răsputeri. Ştiam foarte bine că nu trebuie să te rogi pentru fericirea şi norocul de pe pământ, dar cu toate acestea nu

puteam să nu mă rog ca acea tăcere înfricoşătoare din miezul zilei să se risipească mai curând.

Câinii au început să latre din nou, iar bărbaţii care blocau intrarea satului au luat-o la fugă. Apoi l-am zărit printre ei pe bătrânul *Jiisama*, legat strâns cu o funie. Un samurai cu o pălărie neagră în formă de umbrelă a strigat ceva de pe cal şi toţi au format un şir în spatele bătrânului şi au început să meargă, atenţi la ce era în spatele lor. Un alt samurai, care pocnea din bici, deschidea drumul, ridicând un nor de praf şi uitându-se în urmă. Parcă văd şi acum caii ce ridicau picioarele în timpul galopului şi pe bătrânul care se clătina târât de bărbaţi. Siluetele lor înaintau de-a lungul drumului, sub dogoarea soarelui, ca un şir de furnici. Apoi s-au pierdut în depărtare.

Seara am aflat mai multe amănunte de la Mokichi, care a venit împreună cu Kichijirō la coliba noastră de pe munte. Slujbaşii se înfăţişaseră înainte de prânz. De data asta, locuitorii satului nu au ştiut dinainte de venirea lor. Sătenii alergau speriaţi încoace şi-ncolo, în timp ce samuraii, strigându-le tot felul de ordine oamenilor lor, galopau de la un capăt la altul al satului. Deşi nu au găsit obiecte de cult creştine în nici una dintre case, de astă dată nu au renunţat atât de uşor şi nu au plecat. În schimb, samuraii i-au adunat pe ţărani laolaltă şi i-au înştiinţat că vor lua ostatici dacă nu vor mărturisi totul. Însă nimeni n-a suflat o vorbă.

— Ne-am plătit dările. Ne-am îndeplinit îndatoririle, le-a spus Jiisama stăruitor samurailor. Înmormântările le-am făcut pe toate la templu.

Fără să răspundă, samuraiul a arătat cu vârful biciului spre bătrân. Într-o clipită, oamenii săi, care formau un grup în spatele lui, l-au legat pe bătrân cu o funie.

— Fiţi atenţi! Încetaţi cu pălăvrăgeala! N-am venit aici să vorbim. Un informator ne-a spus de curând că printre voi sunt oameni care au rămas credincioşi învăţăturilor creştine, care sunt interzise. Celui care îmi spune

cinstit cine sunt oamenii ăştia îi dau o sută de arginţi. Dacă nu mărturisiţi, peste trei zile vom veni să luam alţi ostatici. Gândiţi-vă bine!

Ţăranii stăteau în picioare, cu trupurile drepte, fără să scoată o vorbă. Bărbaţi, femei şi copii – păreau muţi cu toţii. Timpul se scurgea încet. Era ca şi cum doi duşmani se priveau tăcuţi în ochi. Dacă mă gândesc acum, acesta trebuie să fi fost fără îndoială momentul de linişte pe care îl observaserăm când ne uitaserăm la sat de pe munte.

Samuraiul şi-a întors calul spre ieşirea din sat şi, pocnind din bici, a pornit-o la galop. Legat în spatele calului, bătrânul Jiisama a căzut o dată, s-a ridicat, dar a căzut iarăşi. A fost târât de bărbaţi, care încercau să-l facă să stea în picioare.

Asta e întâmplarea din 5 iunie, aşa cum am auzit-o şi noi.

— Nu, părinte, nu am suflat un cuvânt despre dumneavoastră, părinte, a zis Mokichi, punând ambele mâini, cum se cuvine, pe genunchii pantalonilor cu care muncea la câmp. Chiar dacă or să se întoarcă, tot n-o să le spunem nimic. Orice ar fi, n-o să facem una ca asta.

Zisese probabil lucrul ăsta pentru că peste faţa mea şi a lui Galupe trecuse o umbră de spaimă şi nelinişte. Dacă aşa stăteau lucrurile, era o ruşine pentru noi. Dar până şi Galupe, care era de obicei vesel orice s-ar fi întâmplat, se holba îndurerat la Mokichi.

— Dar în felul ăsta voi veţi fi luaţi cu toţii ostatici.

— Da, părinte. Dar chiar de va fi aşa, n-o să deschidem gura.

— Asta nu se poate! Decât să se întâmple aşa o nenorocire, ar fi mai bine să plecăm noi amândoi de pe muntele ăsta, a spus Galupe, întorcându-se către Kichijirō, care stătea înspăimântat lângă mine şi Mokichi. De pildă, n-ar fi mai bine să fugim pe insula acestui bărbat?

Auzind vorbele astea, o umbră de spaimă a trecut peste faţa lui Kichijirō, dar n-a spus nimic. Acest bărbat laş şi slab, care intrase în toată încurcătura asta pentru că ne adusese pe noi până aici, era acum extrem de stânjenit. Părea că se gândeşte din toate puterile, cu mintea lui puţină, cum

să facă să-şi salveze renumele de creştin şi, în acelaşi timp, cum să se salveze pe sine.

Ochii vicleni îi sclipeau pe când îşi freca mâinile asemenea unei muşte, zicând că aceeaşi problemă se va ivi fără îndoială mai devreme sau mai târziu şi pe insula Gotō când va fi cercetată. Apoi a încercat să ne convingă că era mai bine să mergem într-un ţinut mai îndepărtat mai degrabă decât pe-aici, prin apropiere. Deşi nu ajunseserăm la nici o concluzie, au coborât iarăşi muntele pe furiş.

În ziua următoare, oamenii din Tomogi erau agitaţi şi nervoşi. Nu vreau să-i condamn, mai ales acum, ci doar să vă povestesc ce-am auzit de la Mokichi. Aceştia se împărţiseră în două tabere: unii spuneau că era mai bine să ne mutăm în alt loc, iar alţii susţineau că ne vor adăposti cu mâinile lor până la capăt. Au fost chiar şi unii care au spus că Galupe şi cu mine eram vinovaţi de nenorocirea care se abătuse asupra satului. Totuşi, în situaţia asta, Mokichi, Ichizō şi O-matsu au dovedit o credinţă nestrămutată. Au hotărât să îi apere pe preoţi, orice s-ar fi întâmplat.

Confuzia asta le-a oferit autorităţilor şansa pe care o aşteptau. Pe 8 iunie, în locul samuraiului călare cu înfăţişare fioroasă, un samurai în vârstă a apărut însoţit de patru-cinci ajutoare şi, zâmbind, le-a spus tuturor să se gândească bine la ce au de pierdut şi ce au de câştigat. De data asta i-a anunţat că aceluia care le destăinuia numele ereticilor creştini îi vor fi reduse dările anuale. Cât de dulce trebuie să fi fost ispita reducerii dărilor pentru ţăranii aceştia nevoiaşi! Cu toate astea, au rezistat tentaţiei.

— Dacă scuturaţi atâta din cap, atunci trebuie să am încredere în ceea ce spuneţi, a zis bătrânul samurai, râzând şi uitându-se în spate, la ajutoarele sale. Însă trebuie să-i întreb pe superiori dacă iau de bun ce spuneţi voi sau ce spune informatorul. Abia după aceea o să vi-i înapoiem pe ostatici. Trei dintre voi să se înfăţişeze mâine la Nagasaki. Nu vă facem nici un rău, nu trebuie să vă îngrijoraţi!

Nici în vocea, nici în cuvintele lui nu era nimic amenințător, dar toată lumea știa că era o capcană. Bărbații din Tomogi și-au petrecut întreaga noapte certându-se pe cine să trimită a doua zi la judecătoria din Nagasaki. Se putea ca oamenii aceia care mergeau la interogatoriu și care aveau probabil să fie luați ostatici să nu se mai întoarcă vii. Nu e de mirare că până și *Tossama* șovăiau. Adunați într-o casă întunecoasă, țăranii se uitau încruntați unii la alții și parcă se întrebau în adâncul inimii cum să scape de acest rol.

Kichijirō a fost unul dintre cei desemnați. Mai întâi, pentru că toți aveau sentimentul că era un străin, nefiind de fel din satul Tomogi, și în al doilea rând, dacă era să spună lucrurilor pe nume, faptul că se întâmplase o asemenea nenorocire nu era oare vina acestui bărbat? Bietul laș. Când a văzut că țăranii l-au ales pe el, a fost cuprins de cea mai adâncă tulburare și l-au podidit lacrimile. În cele din urmă a început să-i blesteme pe toți, dar locuitorii satului i-au zis:

— Pentru numele lui Dumnezeu! Noi avem soții și copii. Tu ești un străin și autoritățile n-or să te interogheze prea sever. Te rugăm să te duci în locul nostru.

Și-au împreunat mâinile și l-au implorat, iar el nu a fost în stare să-i refuze din pricina slăbiciunii sale.

— Mă duc și eu, a zis dintr-odată Ichizō.

Toți s-au uitat surprinși la el. Era oare același Ichizō tăcut și încăpățânat pe care-l cunoșteau atât de bine? Atunci Mokichi a spus că vrea să li se alăture și el.

9 iunie. De dimineață începuse să cadă o ploaie măruntă și deasă, ca o ceață. Pădurea din fața colibei, învăluită într-o pâclă cenușie, nu se distingea clar. Cei trei au urcat muntele prin pădure. Mokichi părea puțin agitat. Ichizō, cu ochii lui abia mijiți, era tăcut și posomorât ca de-obicei. Din spatele lor, Kichijirō, asemenea unui câine bătut de stăpân, ne privea cu niște ochi triști, de parcă ne reproșa ceva.

— Părinte, o să fim puşi să călcăm în picioare icoana lui Hristos, a şoptit Mokichi ca pentru sine, lăsând capul în jos. Dacă nu facem asta, nu numai noi, ci toţi oamenii din sat vor fi interogaţi. Ah, ce-ar trebui să facem?

Auzind vorbele astea, o milă sfâşietoare mi-a cuprins sufletul şi, fără să mă gândesc, le-am dat un răspuns pe care cu siguranţă dumneavoastră nu l-aţi fi rostit niciodată. Mi-am amintit imediat că, în timpul persecuţiilor de la Unzen, când a fost obligat de către japonezi să calce pe icoane, părintele Gabriel a spus: „Decât să calc pe aşa ceva, mai degrabă îmi tăiaţi picioarele“. Ştiu că mulţi creştini şi preoţi japonezi au încercat aceleaşi sentimente atunci când icoanele au fost împinse la picioarele lor. Dar cum aş fi putut să le cer aşa ceva acestor trei sărmani?

— Puteţi să le călcaţi! Puteţi să le călcaţi!

Dar imediat mi-am dat seama că spusesem un lucru pe care nu ar fi trebuit să-l rostesc în calitate de preot. Galupe s-a uitat la mine dezaprobator.

Pe Kichijirō l-au podidit din nou lacrimile.

— Pentru ce ne dă Dumnezeu astfel de chinuri? Părinte, doar n-am făcut nimic rău!

Noi tăceam. Mokichi şi Ichizō tăceau şi ei cu privirile aţintite într-un punct din spaţiu. Ne-am unit vocile într-o ultimă rugăciune pentru ei. După ce am terminat, cei trei au coborât muntele. Galupe şi cu mine le-am urmărit siluetele pierzându-se în ceaţă. Gândindu-mă acum, asta a fost ultima oară când i-am văzut pe Mokichi şi pe Ichizō.

Iată că nu v-am mai scris de multă vreme. V-am povestit deja mai demult că autorităţile au năvălit în satul Tomogi; dar am fost nevoit să aştept până acum ca să vă pot da amănunte despre felul în care au fost interogaţi cei trei creştini la Nagasaki. Ne-am rugat fierbinte Domnului

pentru ca aceştia să se întoarcă vii şi nevătămaţi împreună cu *Jiisama*. Creştinii din sat se rugau la rândul lor pentru ei în fiecare seară.

Nu cred că Dumnezeu ne-a dat această încercare fără nici un rost. Va veni şi ziua în care vom înţelege exact de ce s-au abătut asupra noastră aceste persecuţii şi chinuri, pentru că tot ce face Dumnezeu este bun. Şi totuşi, chiar în clipa în care scriu toate astea, simt în suflet apăsarea cuvintelor pe care Kichijirō le-a şoptit cu capul plecat în dimineaţa plecării sale: „Pentru ce ne dă Dumnezeu astfel de chinuri?“. Apoi, întorcând către mine ochii plini de reproş, a adăugat: „Părinte, doar n-am făcut nimic rău!“.

Ar trebui pur şi simplu să-mi scot din minte cuvintele astea lipsite de sens, totuşi de ce vocea aceea plângăreaţă îmi străpunge sufletul ca un ac ascuţit? Oare de ce le dă Dumnezeu acestor ţărani sărmani încercări atât de grele precum persecuţiile şi torturile? Nu, Kichijirō încerca să exprime ceva diferit, ceva şi mai înfricoşător. Tăcerea lui Dumnezeu. Trecuseră douăzeci de ani de când începuseră persecuţiile. Pământul negru al Japoniei se cutremura de plânsetele creştinilor, era scăldat în sângele roşu al preoţilor, turlele bisericilor se prăbuşeau, însă Dumnezeu rămânea tăcut în faţa jertfelor atât de nemiloase care i se aduceau. Asta era problema care se ascundea în spatele întrebării lui Kichijirō.

Însă acum nu vreau decât să vă informez despre soarta pe care am avut-o după aceea.

Cei trei care s-au dus la judecătorie au fost lăsaţi să stea două zile în temniţa din spate şi apoi, în cele din urmă, au început să fie interogaţi de către slujbaşi. Din nu se ştie ce motiv, interogatoriul a început cu întrebări şi răspunsuri metodice aproape ciudate.

— Ştiţi că religia creştină este interzisă?

Mokichi a încuviinţat în numele tuturor.

— Vi s-a adus acuzaţia că aţi crede în această religie interzisă. Aşa e?

Toţi trei au răspuns că sunt credincioşi budişti şi că urmează învăţăturile preoţilor budişti de la templul din zona lor.

— Atunci călcaţi chiar acum în picioare icoanele!

De data asta au fost luaţi prin surprindere.

O scândură pe care era lipită imaginea Fecioarei Maria cu Pruncul în braţe le-a fost aşezată la picioare. Urmându-mi sfatul, Kichijirō a călcat primul icoana, apoi Mokichi şi Ichizō. Însă s-au înşelat închipuindu-şi că aveau să scape doar cu atât. Pe chipurile slujbaşilor care stăteau unul lângă altul s-a ivit un zâmbet uşor. Ceea ce le-a atras atenţia a fost nu atât faptul că toţi trei au călcat pe icoane, ci mai degrabă expresia feţelor lor în acele momente.

— Aveţi impresia că ne puteţi păcăli atât de uşor? a spus un slujbaş mai în vârstă. Cei trei şi-au dat seama atunci pentru prima dată că bătrânul acela era samuraiul care vizitase satul Tomogi cu câteva zile în urmă.

— Vă închipuiţi că n-am observat că eraţi nervoşi şi că respiraţi greu!

— Nu suntem nervoşi! a strigat din răsputeri Mokichi. Nu suntem creştini!

— Atunci haideţi să încercăm altfel! a venit răspunsul.

Li s-a poruncit să scuipe pe icoane şi să spună că Fecioara Maria fusese o prostituată care îşi dăruise trupul bărbaţilor. Abia mai târziu aveam să înţeleg că asta era o metodă pe care o inventase Inoue, omul despre care părintele Valignano spusese că era cel mai periculos dintre toţi. Inoue, care pentru a face carieră se botezase cândva, ştia foarte bine că ţăranii săraci o venerau cel mai mult pe Fecioara Maria. Într-adevăr, şi eu fusesem puţin îngrijorat când venisem la Tomogi văzând că ţăranii o venerau uneori mai mult pe Fecioara Maria decât pe Hristos.

— Haideţi! Nu scuipaţi? Nu rostiţi nici un cuvânt dintre cele care v-au fost spuse?

Ichizō a luat icoana în ambele mâini şi, împins de la spate de poliţişti, s-a chinuit din răsputeri să scuipe, dar n-a reuşit. Kichijirō a plecat şi el

capul şi n-a făcut nici o mişcare.

— Ce-ai păţit?

La ameninţările slujbaşilor, din ochii lui Mokichi au început să picure lacrimi albe, care i se prelingeau pe obraji. Ichizō a dat din cap îndurerat. Prin asta cei doi au mărturisit deschis că erau creştini. Doar Kichijirō, înspăimântat de ameninţări, a bolborosit cu jumătate de gură cuvintele de blasfemie faţă de Fecioara Maria. Apoi i s-a poruncit:

— Scuipă!

Atunci a lăsat să cadă deasupra icoanei un scuipat josnic, ce nu mai putea fi şters.

Când s-a terminat interogatoriul, Mokichi şi Ichizō au fost băgaţi amândoi zece zile la închisoare. Cât despre Kichijirō, care s-a lepădat de credinţă, a fost scos din temniţă şi a dispărut fără urmă. Până în ziua de azi nu s-a mai întors aici. I-ar fi imposibil să se întoarcă.

A început anotimpul ploios – *tsuyu*. În fiecare zi cade fără întrerupere o ploaie măruntă. Am înţeles pentru prima oară cât de dăunătoare e ploaia asta care face totul să se strice atât la suprafaţă, cât şi la rădăcină. Cătunul mohorât semăna cu împărăţia morţilor. Toţi ştiau care avea să fie soarta celor doi. Cuprinşi de spaimă că mai devreme sau mai târziu vor fi şi ei interogaţi, ţăranii nu mai ieşeau nici măcar să lucreze pământul. Dincolo de câmpurile posomorâte, marea era din ce în ce mai întunecată.

20 iunie. Autorităţile au venit din nou călare în sat, de data asta ca să facă un anunţ. După ce vor fi plimbaţi prin oraşul Nagasaki, astfel încât să-i vadă toată lumea, Mokichi şi Ichizō vor fi aduşi la Tomogi şi pedepsiţi prin legarea de stâlpi fixaţi în nisipul de pe fundul mării.

22 iunie. Locuitorii satului au zărit o procesiune ce semăna cu un şir lung de boabe de mazăre, înaintând de-a lungul drumului cenuşiu, învăluit într-o perdea de ploaie. În scurt timp siluetele au început să se mărească din ce în ce mai mult. În mijloc, urcaţi pe nişte cai neînşeuaţi, cu mâinile

legate şi capetele plecate, veneau Ichizō şi Mokichi, înconjuraţi de bărbaţi. Ţăranii nici măcar n-au îndrăznit să iasă afară. În urma procesiunii mergea o mulţime de gură-cască din satele de pe parcurs. Puteam vedea întreaga scenă din coliba noastră.

Când au ajuns pe mal, autorităţile au poruncit să se facă focul, pentru ca Ichizō şi Mokichi să-şi poată încălzi trupurile murate de ploaie. Apoi, cu o milă cu totul neobişnuită, le-au dat să bea sake dintr-un bol mic. Când am auzit asta, mi-am adus brusc aminte cum unul dintre soldaţi i-a dat lui Hristos să bea nişte oţet îmbibat într-un burete chiar înainte să moară.

Doi copaci, împreunaţi în formă de cruce, au fost fixaţi în mare, aproape de ţărm. Ichizō şi Mokichi vor fi legaţi de aceştia. Când se va lăsa noaptea şi va veni fluxul, corpurile celor doi vor fi acoperite de apă până în dreptul bărbiei. Nu vor muri imediat, ci în două-trei zile, când trupurile şi sufletele le vor fi extenuate de oboseală şi îşi vor da ultima suflare. Scopul autorităţilor era ca, arătându-le locuitorilor din Tomogi şi altor ţărani chinurile acelea îndelungate, să îi facă să nu se mai apropie de învăţăturile creştine. Mokichi şi Ichizō au fost legaţi de copaci după prânz. Autorităţile au lăsat acolo patru paznici şi s-au retras călare. Din cauza ploii şi a frigului, spectatorii care se strânseseră la început în număr mare pe plajă au început să plece încet-încet.

A venit fluxul. Siluetele celor doi nu se mişcau. Valurile inundau plaja întunecată cu un zgomot monoton şi se retrăgeau cu un zgomot monoton, acoperindu-le picioarele şi partea de jos a corpului, până la brâu.

Seara, O-matsu a venit împreună cu nepoata ei să le aducă de mâncare paznicilor şi i-au întrebat dacă puteau să le dea şi celor doi ceva de mâncare. După ce au primit încuviinţarea lor, s-au apropiat în sfârşit de cei doi, într-o barcă mică.

— Mokichi! Mokichi! a strigat O-matsu.

Din câte mi s-a spus, Mokichi a răspuns:

— Ce e?

Apoi a strigat:

— Ichizō, Ichizō!

Dar Ichizō cel în vârstă nu a fost în stare să zică nimic.

Totuşi şi-a dat seama, din felul cum îşi mişca uşor gâtul din când în când, că încă nu murise.

— Trebuie să vă fie greu! Aveţi răbdare! Părintele şi noi toţi ne rugăm pentru voi. Credem că amândoi o să mergeţi în rai.

O-matsu l-a încurajat cu însufleţire, dar când a dat să-i bage în gură cartoful copt pe care i-l adusese, Mokichi a scuturat din cap. Probabil se gândea că, dacă tot trebuia să moară, era mai bine să scape cât mai repede de chinuri.

— Bunico! Dă-i-l lui Ichizō! a zis Mokichi. Dă-i, te rog, să mănânce! Eu nu mai pot să îndur!

O-matsu şi nepoata ei s-au întors pe ţărm cu ochii în lacrimi, fără să poată face nimic, iar acolo, muiate de ploaie, au început să plângă în hohote.

A venit noaptea. Strălucirea roşiatică a focului pe care îl făcuseră paznicii se zărea slab din coliba noastră de pe munte. Oamenii din Tomogi s-au adunat pe ţărm şi au privit îndelung marea întunecată. Dar cerul şi marea erau atât de întunecate, încât nu-şi dădeau seama unde se aflau Mokichi şi Ichizō. Dacă mai trăiau sau dacă muriseră. Plângând, înălţau cu toţii rugăciuni în adâncul sufletelor lor. Atunci, prin zgomotul valurilor, au auzit o voce ce părea a fi a lui Mokichi. Ca să le dea de ştire celor din sat că încă nu se sfârşise sau ca să-şi facă singur curaj, tânărul cânta cu răsuflarea întretăiată un imn creştin:

„Să mergem, să mergem!

La templul din Paradis

Templul din Paradis

La templul îndepărtat…“

Toată lumea asculta în tăcere vocea lui Mokichi. Ascultau şi paznicii. Din cauza ploii şi a zgmotului valurilor, vocea se întrerupea şi apoi se auzea iarăşi.

24 iunie. Ploaia aceea măruntă ca o ceaţă a ţinut toată ziua. Înghesuiţi unii într-alţii, oamenii din Tomogi priveau de departe stâlpii de care erau legaţi Mokichi şi Ichizō. Măturat de ploaie, ţărmul se întindea sălbatic, asemenea unui deşert retras. Astăzi nu au venit nici păgânii din apropiere să privească. După ce s-a retras fluxul, au rămas doar stâlpii de care erau legaţi cei doi. Deja nu se mai puteau distinge stâlpii de oameni. Ca şi cum Mokichi şi Ichizō s-ar fi lipit de stâlpi şi ar fi devenit una cu aceştia. Singurul semn că mai trăiau încă era geamătul lugubru al unei voci ce părea să fie a lui Mokichi.

Din când în când acesta înceta. Mokichi nu mai avea puterea să mai cânte ca să-şi dea singur curaj, aşa cum făcuse ieri. Totuşi, după o oră de tăcere, vocea a răsunat din nou, purtată de rafalele de vânt până la ţărm, unde se aflau oamenii din sat. Auzind geamătul acela, ce părea urletul unui animal, ţăranii se cutremurau din tot corpul şi plângeau. După-amiază, fluxul a venit din nou, albastrul rece al mării s-a întunecat, iar stâlpii au început să se scufunde în ea. Din când în când, valurile înspumate treceau învolburate pe lângă stâlpi şi se spărgeau de ţărm. O pasăre s-a rotit încet pe deasupra mării şi apoi s-a pierdut în depărtare. Cu asta s-a terminat totul.

A fost un martiriu. Dar ce martiriu! Citisem multe despre martiriile descrise în vieţile sfinţilor: despre cum spiritele acestora se întorseseră în ceruri, se acoperiseră de glorie în Paradis, iar îngerii cântaseră din trompete. Acesta era martiriul splendid pe care-l văzusem adesea în visurile mele. Însă martiriul credincioşilor japonezi, despre care vă scriu acum, nu era glorios, ci atât de vrednic de plâns şi atât de dureros. Ploaia nu se mai domolea, cădea fără întrerupere peste mare. Iar marea care îi ucisese înainta şi se retrăgea iarăşi, într-o tăcere aproape nefirească.

Seara, autorităţile şi-au făcut din nou apariţia călare. La ordinele acestora, paznicii au adunat bucăţi umede de lemn şi s-au apucat să ardă trupurile lui Mokichi şi Ichizō, pe care le dăduseră jos de pe stâlpi. Asta pentru a-i împiedica pe credincioşi să ducă înapoi în sat rămăşiţele martirilor. Când trupurile au ars de tot, au luat cenuşa şi au aruncat-o în mare. Focul aprins de ei se unduia în vânt, aruncând sclipiri de un roşu întunecat. Fumul plutea peste plaja nisipoasă în timp ce oamenii, fără să facă cea mai mică mişcare, priveau fuioarele sale răsucite cu ochii pierduţi. Când s-a terminat totul, s-au întors la casele lor, târâindu-şi picioarele, cu capetele plecate, ca nişte vite.

Astăzi, pe când scriam această scrisoare, am ieşit din când în când afară din colibă să privesc marea – mormântul celor doi ţărani japonezi care au crezut în învăţăturile noastre. Se întindea întunecată şi mohorâtă până departe, iar sub norii cenuşii nu se zărea nici urmă de insulă.

Nu s-a schimbat nimic. Dar ştiu ce aţi spune dumneavoastră: moartea lor nu a fost fără îndoială lipsită de sens. A fost piatra care avea să devină temelia Bisericii. Dumnezeu nu ne dă încercări pe care nu le putem trece. Mokichi şi Ichizō au parte acum de bucuria eternă, stau alături de Domnul, la fel ca mulţi alţi martiri japonezi care s-au stins înaintea lor. Bineînţeles, ştiu foarte bine aceste lucruri. Şi totuşi, de ce mi-a rămas în suflet o durere atât de adâncă? De ce îmi vine mereu în minte cântecul pe care îl cânta Mokichi pe când era legat de stâlp?

„Să mergem, să mergem!

La templul din Paradis…“

Auzisem de la oamenii din Tomogi că mulţi creştini cântau acest imn când erau târâţi spre locul de execuţie – o melodie tristă şi sumbră. Viaţa în lumea asta este prea dureroasă pentru ţăranii japonezii. Doar bizuindu-se pe acest „templu din Paradis“ au reuşit să-şi ducă zilele mai departe. O bună parte din această tristeţe e cuprinsă în imnul acesta.

Oare ce vreau să spun? Nici eu nu ştiu prea bine. Însă astăzi, după ce Mokichi şi Ichizō au gemut, s-au chinuit şi au murit întru slava Domnului, nu pot să îndur sunetul monoton al mării întunecate ce muşcă din ţărm. Am impresia că, dincolo de tăcerea deprimantă a mării, se ascunde tăcerea lui Dumnezeu… că Dumnezeu stă cu mâinile încrucişate, ascultând glasurile îndurerate ale oamenilor ce se înalţă până la El, şi tace…

Acesta poate fi ultimul meu raport. Azi-dimineaţă ni s-a dat de ştire că autorităţile se pregătesc în număr mare să cerceteze munţii în amănunt. Înainte să înceapă vânătoarea trebuie să aducem coliba în starea în care se afla înainte şi să ştergem orice urmă că ne-am fi ascuns acolo. Nici eu, nici Galupe nu reuşeam să ne hotărâm încotro să mergem după ce vom părăsi coliba. Am discutat vreme îndelungată. Ar fi mai bine să fugim împreună sau să ne despărţim? În cele din urmă am hotărât să ne despărţim, astfel încât, chiar dacă unul dintre noi ar fi încăput pe mâna păgânilor, celălalt să rămână în viaţă. Dar ce ne îmboldea să mai rămânem în Japonia? Nici eu, nici Galupe nu înconjuraserăm torida Africă, nu traversaserăm Oceanul Indian şi nu plecaserăm de la Macao în această ţară doar ca să fugim în felul ăsta de la o ascunzătoare la alta. Nu o făcuserăm ca să ne ascundem în creierii munţilor ca nişte şoareci de câmp, ca să primim de-ale gurii de la o mână de ţărani amărâţi şi să stăm închişi într-o colibă de cărbune, fără să ne putem nici măcar întâlni cu creştinii. Cât de mult ne îndepărtaserăm de visul nostru!

Totuşi faptul că un preot rămâne în ţara aceasta are aceeaşi semnificaţie ca o lumânare aprinsă în catacombele romane. De aceea, Galupe şi cu mine am jurat că ne vom strădui din toate puterile să trăim după ce ne vom despărţi.

Aşadar, chiar dacă de-acum încolo rapoartele vor înceta (nici măcar nu sunt sigur că acelea pe care vi le-am trimis până acum vor ajunge în mâinile dumneavoastră), vă rog să nu vă închipuiţi că am murit neapărat

amândoi. Însă trebuie să lăsam măcar o lopată, cât de mică, să sape acest pământ neroditor…

Nu-mi dau seama unde se sfârşeşte marea întunecată ce mă înconjoară şi de unde începe negura nopţii. Nu pot să văd nici măcar dacă în jurul meu e vreo insulă. Singurele lucruri care mă lasă să ghicesc că ne aflăm pe mare sunt răsuflarea greoaie a tânărului care vâsleşte în spatele meu, zgomotul vâslelor şi clipocitul valurilor care se sparg de marginea bărcii.

Cu o oră în urmă m-am despărţit de Galupe. Am urcat în bărci diferite şi am părăsit Tomogi. Barca în care se afla el a apucat-o, scârţâind din vâsle, spre Hirato. În întuneric nu reuşeam nici măcar să-i zăresc silueta; n-am avut timp să ne spunem la revedere.

Când m-am trezit singur, am început să tremur din cap până-n picioare, de parcă voinţa mea n-ar mai fi fost în stare să stăpânească trupul. Dacă aş spune că momentul acela n-a fost înfricoşător, aş minţi. Oricâtă credinţă ai avea, spaima fizică te poate copleşi în întregime. Când eram împreună, Galupe şi cu mine împărţeam cel puţin frica aşa cum împarţi pâinea, dar acum, pe marea întunecată, eram nevoit să îndur singur frigul şi întunericul şi toate celelalte. (Oare toţi misionarii care au venit în Japonia au simţit această spaimă? Oare ei ce-au făcut?) Şi, nu ştiu de ce, faţa speriată ca a unui şoarece a lui Kichijirō mi s-a ivit în minte. Laşul acela fugise după ce călcase pe icoană, la judecătoria de la Nagasaki. Oare eu însumi, dacă n-aş fi fost preot, ci un simplu credincios, n-aş fi fugit în acelaşi fel? Ceea ce mă făcea să continui să înaintez prin întuneric era respectul de sine şi datoria de preot.

L-am rugat pe tânărul care vâslea să-mi dea nişte apă, dar nu am primit răspuns. Am început să înţeleg că, după martiriu, oamenii din Tomogi mă priveau ca pe-un străin care le adusese nenorocirea, ca pe-o povară. Probabil că tânărul ăsta nu m-ar fi însoţit, dacă ar fi putut. Ca să-mi umezesc limba uscată, am început să-mi sug degetele muiate în apa

mării, gândindu-mă la gustul oţetului pe care Hristos l-a simţit în gură când era pe Cruce.

Barca şi-a schimbat uşor direcţia şi din partea stângă am auzit zgomotul valurilor care se spărgeau de stâncă. Era întocmai ca sunetul unei tobe întunecate şi îmi aminteam că îl mai auzisem cândva, atunci când venisem pe insulă. De aici, marea intra într-un golf adânc şi spăla ţărmul insulei. Însă întreaga insulă era învăluită într-o beznă groasă, nici măcar nu-mi dădeam seama unde era satul.

Câţi misionari veniseră cu barca pe acea insulă la fel ca şi mine ! Însă situaţia lor şi a mea erau total diferite. Când sosiseră în Japonia, era o epocă în care norocul le surâdea în toate. Se aflau în siguranţă oriunde şi puteau să găsească uşor case în care să se odihnească în linişte şi credincioşi care să-i primească pe toţi cu braţele deschise. Lorzii feudali, pentru a obţine profituri din comerţ şi nu din credinţă adevărată, se întreceau să le ofere protecţia lor. Profitând de asta, au reuşit să mărească numărul de credincioşi. Nu ştiu de ce, mi-au revenit deodată în minte cuvintele pe care mi le spusese părintele Valignano la Macao: „În acea perioadă discutam serios problema dacă misionarii ar trebui să poarte veşminte din mătase sau din bumbac“.

Amintindu-mi brusc cuvintele acelea, am început să râd încet, privind întunericul şi strângându-mi genunchii cu braţele. Vă rog să nu mă înţelegeţi greşit. Nu îi dispreţuiesc pe misionarii din perioada aceea. Doar mi se pare ridicol faptul că bărbatul ăsta îmbrăcat în hainele de ţăran primite de la Mokichi, stând într-o barcă mâncată de păduchi de lemn, e preot întocmai ca şi ei.

Stâncile negre se apropiau încet. În aer plutea mirosul algelor putrezite de pe ţărm. Când fundul bărcii a atins nisipul, tânărul s-a aruncat cu picioarele în mare şi a început să împingă barca pe plajă. Am sărit şi eu în apă şi, inspirând adânc aerul sărat, am urcat în cele din urmă pe ţărm.

— Mulţumesc! Satul e sus, nu?

— Părinte, eu…

Chiar dacă nu-i vedeam faţa, am simţit din vocea lui că tânărul nu voia să mă însoţească mai mult de-atât. După ce i-am făcut cu mâna în semn de rămas-bun, răsuflând parcă uşurat, a început să alerge spre mare şi în întuneric am auzit zgomotul uşor făcut de picioarele lui la urcarea în barcă.

Ascultând ecoul vâslelor care se îndepărtau, mă întrebam unde era acum Galupe. Mergând de-a lungul ţărmului, îmi făceam singur curaj, ca o mamă care îşi linişteşte copilul. De ce mă temeam? Ştiam drumul. Dacă mergeam drept înainte, ajungeam în satul acela în care fusesem primit cândva cu braţele deschise. În depărtare se auzea un mârâit slab. Era mieunatul unei pisici. Însă singurul lucru la care îmi stătea gândul era cum să-mi odihnesc trupul trudit sau să găsesc ceva de mâncare ca să-mi ostoiesc puţin foamea.

Când am ajuns la intrarea în sat, mieunatul pisicii a început să se audă mult mai clar ca înainte. Vântul mi-a adus în nări o duhoare cumplită de carne crudă, care m-a făcut aproape să vomit. Parcă era miros de peşte stricat. Când am intrat în sat, mi-am dat seama că în fiecare căsuţă domnea o tăcere stranie, aproape înfricoşătoare. Nu era nici ţipenie de om pe-acolo.

Satul părea mai degrabă să fi fost devastat în luptă de curând decât să fi fost abandonat. Nu se zăreau urme de foc, iar pe drum erau împrăştiate ici şi colo farfurii şi boluri sparte. Uşile caselor erau distruse şi deschise. Mieunatul slab al pisicii părea oarecum obraznic, de parcă aceasta s-ar fi plimbat prin sat şi ar fi furat din casele goale.

Mult timp am rămas nemişcat în mijlocul satului. Ciudat, în acele momente, nu simţeam nici un fel de nelinişte sau frică. În mintea mea o voce repeta încet: „Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat?“.

Am străbătut satul de la un capăt la altul în acea tăcere mormântală. Peste tot se învârteau pisici sălbăticite, slabe, care nu ştiu de unde

veniseră. Îmi treceau pe lângă picioare sau, ghemuite la pământ, se holbau la mine cu ochii sticlind. Însetat şi flămând, am intrat într-o casă goală căutând ceva de mâncare, dar nu m-am ales decât cu un bol cu apă. Stând acolo, oboseala întregii zile m-a doborât şi, sprijinindu-mă de perete ca o cămilă, am adormit. Am simţit ca prin vis pisicile învârtindu-se în jurul corpului meu şi sfâşiind peştele uscat şi stricat pe care îl găsiseră. Din când în când, deschizând ochii, vedeam prin uşa spartă cerul nopţii, complet negru, fără stele.

Aerul rece al dimineţii m-a făcut să tuşesc. Cerul se lumina, iar munţii aflaţi în spatele satului se puteau zări acum din coliba în care mă aflam. Era periculos să rămân acolo prea mult. M-am sculat, am ieşit în drum şi am dat să plec din satul pustiu. Pe jos, la fel ca şi în seara de dinainte, erau împrăştiate boluri, farfurii şi haine zdrenţuite.

Dar unde puteam să mă duc? Oricum, mi s-a părut că voi fi mai în siguranţă trecând munţii decît mergând pe malul mării, unde riscam să fiu văzut. Trebuia să mai fie pe undeva un loc în care creştinii trăiau în taină, aşa cum făcuseră şi oamenii din satul ăsta până acum o lună. Era mai bine să-i caut, să aflu ce se întâmplase şi apoi să mă gândesc ce trebuia să fac. Dar dintr-odată mi-am amintit de Galupe, de care mă despărţisem cu o seară în urmă, şi m-am întrebat oare el ce soartă avusese.

Am străbătut din nou satul, intrând în fiecare casă. În harababura aceea atât de mare, încât abia aveai unde să pui piciorul, am reuşit să găsesc până la urmă puţin orez uscat într-o colibă părăginită, l-am învelit în nişte zdrenţe aruncate pe drum şi m-am îndreptat către munte.

Am ajuns în vârful primului versant cu picioarele murdare de noroi amestecat cu rouă şi am început să urc de-a lungul câmpurilor de orez. Privind pământul acela arid, pe care ţăranii îl lucraseră cu atâta trudă, împrejmuindu-l cu garduri de piatră, îţi dădeai seama foarte bine de sărăcia lor. Însă de pe urma acelei fâşii înguste de pământ, paralelă cu marea, nu puteau nici să trăiască, nici să strângă recolta pentru dări. Peste

tot plutea un miros uşor de grâu, mei şi bălegar care atrăgea roiuri de muşte ce bâzâiau zgomotos prin aer şi mi se aşezau pe faţă. Munţii care se ridicau dinaintea mea se proiectau ca nişte săbii ascuţite pe cerul ce începea în sfârşit să se lumineze. Puteam vedea pâlcurile de ciori care croncăneau şi se roteau printre norii albi.

Când am ajuns pe deal, m-am oprit şi am privit satul de jos. O adunătură de acoperişuri de paie, un petic maroniu de pământ. Casele – o amestecătură de noroi şi lemn. Nici pe drum, nici pe ţărmul întunecat nu se zărea ţipenie de om. Sprijinit de un copac, am privit îndelung ceaţa de culoarea laptelui, ce se ridica dintre văi. Doar marea dimineaţa era frumoasă. Marea aceea care strângea în îmbrăţişarea sa câteva insuliţe presărate în apropierea ţărmului, ce străluceau ca nişte ace sub razele slabe ale soarelui. Valurile care muşcau din mal făceau o spumă albă. Mă gândeam câţi misionari străbătuseră această mare şi fuseseră primiţi bine de creştini: preotul Xavier, preotul Cabral şi preotul Valignano. Când s-a dus la Hirado, preotul Xavier trebuie să fi trecut cu siguranţă pe aici. Fără îndoială că şi preotul Torrès, acest misionar remarcabil şi plin de virtuţi, a vizitat aceste insule de nenumărate ori. Însă ei erau iubiţi pretutindeni de credincioşi, primiţi cu căldură şi aveau bisericuţe frumoase, împodobite cu flori, chiar dacă erau mici. Nu erau nevoiţi să fugă şi să se ascundă prin munţi. Când mă gândeam la starea mea, nu ştiu de ce, îmi venea să râd.

Cerul era şi astăzi înnorat şi părea că o să se facă înăbuşitor de cald. Câteva ciori se roteau cu încăpăţânare deasupra capului meu. Croncănitul acela sumbru şi rău prevestitor înceta când mă opream şi mă urmărea din nou când începeam să merg. Uneori câte o cioară se oprea pe craca unui copac din apropiere şi se uita la mine, bătând din aripi. O dată sau de două ori am aruncat cu pietre în păsările acelea blestemate.

Pe la prânz am ajuns pe creasta muntelui, care avea o formă de seceră. Alegeam întotdeauna drumul în aşa fel încât să nu pierd din vedere marea

şi ţărmul. Mă întrebam dacă mai existau şi alte sate pe insulele acelea din mare. Norii de ploaie alunecau încet, ca nişte bărci, pe cerul plumburiu. M-am aşezat pe iarbă şi m-am apucat să mănânc orezul pe care îl furasem din sat şi dovleceii pe care îi găsisem pe câmpurile în trepte. Zeama dovleceilor cruzi mi-a dat putere şi curaj. Vântul bătea peste câmpuri. Când am închis ochii, am simţit în aer un miros de ars şi m-am ridicat. Erau rămăşitele unui foc. Cineva trecuse pe-aici mai înainte, adunase nişte crengi şi aprinsese focul. Mi-am băgat degetele în cenuşă şi am simţit chiar o urmă de căldură dedesubt.

M-am gândit mult timp dacă să mă întorc sau să merg mai departe. O zi întreagă nu întâlnisem pe nimeni, nu făcusem decât să rătăcesc prin satul părăsit şi prin munţii de culoare maronie, iar energia părea că îmi pierise deja. Dorinţa de-a merge pe urmele unui om, oricare ar fi fost el şi conştiinţa pericolului pe care îl atrăgea după ea m-au chinuit o vreme şi în cele din urmă am cedat ispitei. Nici măcar Hristos nu a fost în stare să reziste unei asemenea tentaţii, m-am gândit. Fiindcă a coborât de pe munte şi a chemat oamenii în jurul lui.

Puteam să ghicesc uşor în ce direcţie o luase bărbatul care arsese lemnele. Şi asta pentru că nu exista decât un drum. Fără nici o îndoială, se îndreptase în direcţia opusă crestei pe care mă aflam acum. Dacă priveam spre cer, vedeam soarele luminos strălucind printre norii cenuşii, sub care ciorile croncăneau răguşit.

Am grăbit pasul cu mare băgare de seamă. Pe toată pajiştea erau presăraţi castani, stejari sălbatici şi arbori de camfor. Uneori mi se părea că forma acestor copaci seamănă cu un om. Atunci mă opream speriat. Croncănitul ciorilor care mă urmăreau îmi dădea un presentiment sumbru. Ca să-mi abat gândul de la asta, am continuat să merg, cercetând cu atenţie copacii care-mi ieşeau în cale. Pentru că încă din copilărie îmi plăcuse botanica, puteam să disting imediat copacii pe care îi ştiam, chiar şi aici, în Japonia. Ulmi japonezi, fructe de ulm şi ferigă roşie. Sunt

copaci pe care Dumnezeu i-a plantat în orice ţară, însă erau şi mulţi alţii pe care nu-i mai văzusem niciodată.

După-amiază cerul s-a înseninat puţin, oglindindu-şi albastrul şi albul norilor în bălţile care rămăseseră pe pământ. M-am lăsat pe vine şi am început să tulbur apa, ca să-mi ud gâtul plin de transpiraţie. Norii au dispărut de pe luciul apei şi în locul lor s-a ivit un chip palid şi obosit. Oare de ce în astfel de clipe îmi aduceam mereu aminte de chipul unui alt bărbat? Era faţa acelui bărbat răstignit pe cruce, care inspirase mulţi pictori secole de-a rândul. Deşi nimeni nu îl văzuse în realitate, pictorii îşi închipuiseră faţa sa din ce în ce mai frumoasă şi mai pură, punând în ea toate rugăciunile şi visele oamenilor. Cu siguranţă adevăratul lui chip trebuie să fi fost mult mai mândru de-atât. Însă faţa care se oglindea acum în apa de ploaie era acoperită de noroi şi de o barbă slinoasă. Era faţa trasă şi murdară a unui bărbat încolţit, schimonosită de nelinişte şi oboseală. Oare vă daţi seama că în astfel de momente oamenii pot izbucni fără să vrea în râs?

Mi-am apropiat chipul de apă şi am început să-mi răsucesc buzele asemenea unui nebun, să îmi holbez ochii şi să fac tot felul de mutre hidoase.

„De ce-oi fi făcând oare o asemenea prostie? De ce?“

În pădure, cicadele cântau cu voci răguşite. În jur era linişte. Soarele devenea din ce în ce mai slab. Cerul s-a înnorat din nou. Când umbrele lungi ale întunericului au început să cuprindă pajiştea, am renunţat să mă mai ţin după bărbatul care făcuse focul. „Râvnind răul şi pierzania, am mers pe pământ pustiu, fără cărări“… Îmi veneau în minte numai cuvinte din Psalmi şi mi le şopteam încetişor în timp ce îmi târâiam picioarele mai departe. „Soarele răsare, soarele apune şi se întoarce la locul de unde a răsărit. Vântul bate spre sud, apoi se mută spre nord, se-nvârte şi iar se-nvârte şi continuă acest du-te-vino. Râurile se varsă toate în mare, dar

marea nu se umple. Toate sunt plictisitoare. Ce s-a întâmplat o dată, nu se mai întâmplă.“

Atunci mi-am adus deodată aminte urletul mării, pe care-l auzisem într-o seară, pe când mă ascundeam cu Galupe în coliba de pe munte. Sunetul valurilor ce răsuna în întuneric asemenea unui răpăit înfundat de tobă. Sunetul valurilor care se spărgeau de ţărm şi se retrăgeau, apoi se spărgeau iarăşi de ţărm, fără nici un sens. Aceasta era marea care spălase fără încetare trupurile neînsufleţite ale lui Mokichi şi Ichizō, marea care îi înghiţise, marea care se întindea la nesfârşit, neschimbată, chiar şi după moartea lor. La fel ca marea, Dumnezeu tăcea. Tăcerea lui se prelungea nedefinit.

Nu, nu-i aşa! am scuturat din cap. Dacă nu ar exista Dumnezeu, oamenii nu ar fi în stare să îndure monotonia mării şi insensibilitatea ei plină de cruzime.

Totuşi, dacă… dacă, în cel mai rău caz…, a şoptit o voce în cel mai adânc cotlon al sufletului meu. Dacă Dumnezeu nu ar exista…

Era un gând înfricoşător. Dacă Dumnezeu nu ar fi existat, ce absurd ar fi fost totul! Ce dramă absurdă ar fi fost vieţile lui Mokichi şi Ichizō, legaţi de stâlpi şi spălaţi de valuri. Iar misionarii care rătăciseră vreme de trei ani pe mări ca să ajungă în această ţară, câte iluzii îşi făcuseră! Eu însumi colindând prin munţii aceştia pustii – ce situaţie absurdă! Smulgând buruieni de pe marginea drumului şi mestecându-le, încercând să-mi înăbuş gândurile astea dezgustătoare. Ştiam, bineînţeles, că cel mai mare păcat faţă de Dumnezeu era deznădejdea, însă nu puteam să înţeleg de ce Dumnezeu tăcea. „Domnul i-a salvat pe oamenii buni din cele cinci oraşe ameninţate de flăcări.“ Dar ce bine ar fi dacă le-ar spune măcar un cuvânt credincioşilor săi, acum când fumul se înalţă din pământul sterp, iar pomii nu mai leagă rod.

Am alergat, alunecând în josul pantei. De câte ori mă opream, gândurile neplăcute îmi asaltau conştiinţa, înfricoşându-mă. Dacă le-aş fi

acceptat, tot trecutul meu de până astăzi ar fi fost şters în întregime.

Am simţit o picătură de ploaie pe obraz şi, uitându-mă în sus, am zărit un nor mare şi negru, ca un deget, plutind pe cerul care devenise acum plumburiu. Încet-încet picăturile s-au înmulţit, până când o perdea de ploaie a învăluit întreaga pajişte asemenea coardelor unei harpe. Zărind o pădurice deasă imediat în apropiere, am fugit într-acolo. Păsările zburau în căutarea unui adăpost, ca nişte săgeţi slobozite din arc. Ploaia lovea frunzele de castan şi de pretutindeni se auzea un zgomot ca de pietricele aruncate pe un acoperiş. Hainele mele ţărăneşti s-au udat leoarcă. Vârfurile copacilor, unduindu-se în ploaia argintie, păreau nişte alge. Atunci am zărit pe o pantă, în spatele crengilor care se mişcau, o colibă ce stătea să cadă. Cu siguranţă fusese făcută de oamenii din sat pentru momentele în care veneau să taie lemne.

Ploaia s-a oprit la fel de brusc cum a început. Pajiştea s-a luminat încă o dată, iar păsările s-au pus pe ciripit, de parcă s-ar fi trezit din somn. Picături mari cădeau cu zgomot de pe frunzele fagilor şi ale arborilor de camfor. Ştergându-mi cu dosul palmei picăturile de ploaie de pe frunte, care mi se prelingeau în ochi, m-am apropiat de colibă. Când m-am uitat înăuntru, m-a izbit un miros neplăcut şi am văzut un roi de muşte zburând în jurul uşii; se adunaseră pe nişte excremente umane încă proaspete.

Judecând după excremente, omul dinaintea mea se oprise aici cu puţin timp în urmă, se odihnise şi plecase. Sincer vorbind, eram furios pe omul care fusese atât de necioplit ca să folosească în felul ăsta singurul adăpost din împrejurimi. Însă nu am putut rezista comicului situaţiei şi am izbucnit în râs. Datorită acestor urme caraghioase, teama mea faţă de omul acela s-a mai risipit puţin. După cât erau de solide, dovedeau că nu era vorba de un bătrân, ci de posesorul unui corp sănătos.

Când am intrat în colibă, focul încă mai mocnea. Din fericire, mai rămăseseră câteva lemne aprinse şi am putut să-mi usuc hainele ude

leoarcă. Chiar dacă iroseam atâta timp, mi-am zis, nu era chiar aşa de greu să-l ajung din urmă, fiindcă nu părea să meargă prea repede.

Când am ieşit din colibă, pajiştea şi păduricea în care mă adăpostisem mai devreme erau scăldate într-o lumină aurie, iar frunzele copacilor, acum uscate ca nisipul, scoteau un foşnet plăcut. Găsind o creangă uscată, am folosit-o pe post de baston şi am mers întins până când am ajuns din nou la coasta de pe care se vedea linia ţărmului.

Strălucind ca un ac, marea muşca din plaja în formă de arc a golfului. O parte a golfului era acoperită cu nisip alb ca laptele, iar cealaltă era presărată cu stânci negre. În golf era un loc mic pentru ancorat bărcile în care se aflau trei-patru bărci pescăreşti. Înspre apus se vedea foarte clar satul de pescari, înconjurat de pădure. Era prima aşezare pe care o vedeam în ziua aceea.

M-am trântit pe jos şi am privit îndelung satul, cu nişte ochi abătuţi, de câine vagabond, strângându-mi genunchii la piept. Probabil că bărbatul care lăsase urmele de foc în colibă coborâse în satul acela. Dacă aş lua-o la fugă în jos, şi eu aş putea ajunge acolo. M-am uitat după vreo cruce sau vreo biserică, să mă încredinţez că satul era unul de creştini.

Părintele Valignano şi ceilalţi misionari din Macao ne-au prevenit că nu trebuia să ne imaginăm că bisericile din Japonia erau la fel ca acelea de la noi din ţară. Lorzii de-aici le spuseseră misionarilor să folosească drept biserici casele sau templele care existau. Din cauza asta unii ţărani confundau uneori învăţătura noastră cu cea budistă. Până şi Sfântul Xavier, dintr-o eroare a unui tălmaci, făcuse aceeaşi gafă. Japonezii care îl ascultau îşi închipuiseră că Dumnezeu era Soarele, pe care acest popor îl venerase multă vreme.

Prin urmare, faptul că nu zăream nici o clădire cu turle nu însemna neapărat că nu existau biserici. Acestea puteau fi adăpostite chiar şi în colibe sărăcăcioase, făcute din lut şi lemn. Şi poate creştinii aşteptau flămânzi un preot care să le dea Sfânta Împărtăşanie, să le asculte

spovedaniile şi să le boteze copiii. În acest pustiu de unde fuseseră goniţi toţi misionarii şi preoţii, singurul care putea să dea acestei insule apa vieţii în această seară eram eu. Da, eu, îmbrăcat în haine de ţăran, zdrenţuite şi murdare de noroi, strângându-mi genunchii la piept. Doamne, toate lucrurile pe care le-ai făcut Tu sunt bune. Cât de frumoasă este casa Ta!

O emoţie violentă îmi răscolea sufletul când, sprijinindu-mi trupul în baston şi lăsându-mi picioarele să alunece pe panta încă udă de ploaie, m-am îndreptat către eparhia mea. Da, aceea era eparhia pe care mi-o încredinţase mie Domnul. Dar în timp ce alergam, din capătul satului înconjurat de pini s-a auzit dintr-odată vocea unui om. Părea să vină din străfundurile pământului. M-am oprit cu băţul în mână, iar ochii mei au zărit clar flacăra roşie a unui foc şi fumul ridicându-se. Înţelegând instinctiv că se întâmplase ceva, m-am întors cu spatele şi am început să urc în grabă coasta pe care o coborâsem. Atunci am văzut de partea cealaltă a pantei un bărbat îmbrăcat în haine ţărăneşti de culoare cenuşie, care fugea de mine din toate puterile. Văzându-mă, bărbatul s-a oprit mirat. Faţa lui palidă şi schimonosită de frică şi mirare s-a înseninat.

— Părinte! a strigat bărbatul, făcându-mi cu mâna.

Continuând să ţipe, arăta cu degetul spre satul din care se ridica fumul. Îmi făcea semn cu mâna să mă ascund. Am urcat cât de repede am putut panta, ghemuindu-mă ca un animal şi pitindu-mă pe după stânci. Gâfâiam. Am auzit nişte paşi. Apoi dintre stâncile din faţa mea s-au ivit ochii negri, ca de şoarece ai bărbatului, privindu-mă curioşi.

Am vrut să-mi şterg sudoarea de pe frunte, însă când m-am uitat la mâna mea, mi-am dat seama că nu era sudoare, ci sânge. Probabil mă lovisem de ceva când sărisem acolo.

— Părinte!

Ochii mici mă fixau dintre stânci.

— Părinte! A trecut ceva vreme…

Ca să se dea bine pe lângă mine, a arborat un zâmbet viclean pe faţa bărboasă.

— Aici e periculos, dar o să am eu grijă de dumneavoastră, a zis.

I-am privit chipul în tăcere. Kichijirō a întors ochii asemenea unui câine certat de stăpân. Smulgând un fir de iarbă de lângă el, l-a băgat în gură şi a început să-l mestece cu dinţii lui galbeni.

— Arde în halu' ăla! E groaznic! a murmurat de unul singur, privind în jos, spre sat.

Uitându-mă la Kichijirō, mi-a trecut prin minte că el era cel care aprinsese focul din pădure şi care lăsase excrementele în colibă. Dar oare pentru ce rătăcea pe munte, la fel ca mine? Atâta vreme cât călcase în picioare icoanele, autorităţile nu mai aveau de ce să-l urmărească.

— Părinte, de ce aţi venit pe insula asta? E un loc periculos deja. Însă ştiu un sat în care au mai rămas creştini ascunşi.

Am continuat să tac. Fiecare sat prin care trecuse omul ăsta fusese călcat de autorităţi. În mintea mea a început să încolţească bănuiala. Probabil că el le îndruma. Auzisem mai demult că aceia care se lepădau de credinţă erau siliţi să devină spioni pentru autorităţi. Pentru a da o justificare propriei ticăloşii, apostaţii încercau să-i tragă după ei pe cât mai mulţi dintre cei care le fuseseră cândva apropiaţi. Modul lor de gândire se aseamănă cu cel al îngerilor căzuţi care îi atrag în păcat pe credincioşii lui Dumnezeu.

Întunericul serii începea să învăluie munţii. Focul din sat nu ardea doar într-un loc, se întindea încet, cuprinzând toate acoperişurile de paie din jur. În beznă, flăcările roşietice păreau a fi nişte fiinţe vii. Cu toate astea, totul era tăcut. Satul şi locuitorii săi păreau să accepte fără să crâcnească această suferinţă. Obişnuiţi cu suferinţa, oamenii nu mai erau nici măcar în stare să plângă şi să se vaite.

Să pornesc mai departe şi să las în urmă satul acela era pentru mine la fel de dureros ca atunci când smulgi coaja unei răni ce a început să se

vindece. „Eşti un laş! eşti un nevolnic“, îmi spunea o voce din adâncul inimii. Însă o altă voce îmi şoptea că nu trebuie să mă las copleşit de emoţiile şi de sentimentele de moment. „Tu şi Galupe sunteţi probabil singurii preoţi din toată ţara asta. Dacă voi doi muriţi, Biserica din Japonia o să moară odată cu voi. Oricâtă umilinţă şi durere aţi îndura, tu şi Galupe trebuie să rămâneţi în viaţă.“

M-am întrebat dacă aceasta nu era vocea propriei mele slăbiciuni. Însă mi-a venit deodată în minte o poveste pe care o auzisem la Macao. Era vorba despre un preot franciscan, care, scăpând de martiriu, încetase să se mai ascundă şi se înfăţişase la castelul lordului feudal – Omura. Se dusese special ca să mărturisească faptul că era preot. Din cauza nechibzuinţei sale, întreaga activitate secretă a misiunii şi siguranţa creştinilor erau puse în pericol. Povestea asta era bine-cunoscută. Morala ei era că preoţii nu erau făcuţi pentru a fi martirizaţi, ci într-o perioadă de opresiune ca aceasta trebuiau să continue să trăiască pentru a menţine nestinsă flacăra credinţei.

Kichijirō se ţinea după mine ca un câine vagabond, urmându-mă la oarecare distanţă. Când mă opream eu, se oprea şi el:

— Nu mai mergeţi aşa de repede. Am trupul şubred, spunea din spatele meu, târându-şi cu greutate picioarele. Unde vă duceţi? Judecătorul a zis că acela care găseşte un preot primeşte trei sute de arginţi.

— Deci preţul meu este de trei sute de arginţi.

Acestea au fost primele cuvinte pe care i le-am adresat lui Kichijirō. De îndată ce le-am rostit, un zâmbet amar mi-a înflorit în colţul gurii. Iuda l-a vândut pe Domnul Hristos pe treizeci de arginţi. Pentru mine se oferea un preţ de zece ori mai mare.

— E periculos să mergeţi singur.

Ca şi când s-ar fi liniştit, a început să meargă alături de mine, lovind cu o creangă uscată bălăriile ce ne ieşeau în cale. În întuneric se auzeau

trilurile păsărilor.

— Părinte, ştiu un loc unde trăiesc creştini. Acolo o să fim în siguranţă. Hai să dormim azi aici şi mâine, după ce ne trezim, să pornim într-acolo.

Fără să mai aştepte răspunsul meu, s-a aplecat, s-a apucat să adune cu îndemânare crengile uscate, neatinse de roua amurgului, a scos din buzunar nişte cremene şi a făcut focul.

— Vă e foame? m-a întrebat scoţând din buzunar câţiva peşti uscaţi.

M-am uitat la peşti cu nişte ochi înfometaţi şi am înghiţit în sec. Pentru mine, care nu pusesem în gură decât puţin orez şi nişte dovleac, mâncarea pe care mi-o flutura Kichijirō pe sub nas era o ispită căreia nu-i puteam rezista. Un miros îmbietor a început să plutească împrejur de îndată ce peştele s-a rumenit pe focul abia încins.

— Mâncaţi!

Am rânjit şi am apucat ruşinat peştele uscat. Doar pentru o bucăţică de peşte, eram gata să mă înjosesc vorbind cu Kichijirō, care mă privea cum mănânc cu o expresie pe jumătate mulţumită, pe jumătate dispreţuitoare. Ca de obicei, mesteca un fir de iarbă, ca şi când ar fi mestecat nişte tutun.

Totul în jur era învăluit în întuneric. Pe munte se lăsase răcoarea, iar roua te uda până la piele. M-am întins lângă foc, prefăcându-mă că dorm. Nu trebuia să aţipesc. Poate că Kichijirō avea de gând să fugă pe furiş după ce adormeam. Probabil că avea să mă vândă şi pe mine aşa cum îi vânduse pe prietenii lui. Poate chiar în seara asta. Ce ispită ademenitoare trebuie să fie cei trei sute de arginţi pentru un cerşetor fără un ban ca el. Când am închis ochii, în spatele pleoapelor obosite mi-a revenit proaspătă imaginea mării şi a insulelor, aşa cum o văzusem de dimineaţă, din vârful dealului: marea strălucind ca nişte ace, insulele mici risipite pe suprafaţa sa. Traversasem marea aceea minunată, binecuvântată de atâţia misionari. Mi-am amintit zilele când bisericile erau împodobite cu flori şi credincioşii le vizitau aducând orez şi peşte. Părintele Valignano spunea

că la vremea aceea în Japonia se construise o şcoală-seminar, unde studenţii cântau, ca şi noi, în limba latină sau la instrumente precum harpa şi orga, spre încântarea lorzilor feudali.

— Părinte, nu dormiţi?

N-am răspuns, doar am deschis puţin ochii, să văd ce face Kichijirō. Dacă pleca pe furiş noaptea, era mai mult ca sigur ca să-i conducă aici pe slujbaşi. Cercetând dacă respiram greu, ca-n somn, Kichijirō a început să se îndepărteze încet-încet. L-am privit cum se furişa ca un animal. După puţin timp l-am auzit uşurându-se în bălăriile dintre copaci. Asta era şansa lui să fugă, însă, spre surpriza mea, s-a întors lângă foc oftând. A mai pus nişte crengi uscate peste jar şi a oftat de mai multe ori, de parcă era ros de o adâncă suferinţă, punându-şi mâinile pe cap. Flacăra de un roşu întunecat a focului îi lumina profilul, lăsându-mă să văd obrajii lui lăsaţi. După aceea, din cauza oboselii, am adormit. Uneori deschideam ochii, însă întotdeauna îl vedeam pe Kichijirō stând lângă foc.

În ziua următoare ne-am continuat drumul sub razele nemiloase ale soarelui. Din pământul încă ud din cauza ploii de ieri se ridicau aburi albi, iar dincolo de deal norii străluceau orbitor. De câtăva vreme mă chinuia durerea de cap şi setea. Ca şi când nu şi-ar fi dat seama de suferinţa mea, din când în când Kichijirō traversa încet drumul, înfigea un băţ în vreun şarpe care se ascundea în tufişuri şi îl băga într-o pungă murdară, zicând:

— Noi, ţăranii, mâncăm şerpii ăştia în loc de medicamente.

A râs uşor, arătându-şi dinţii galbeni.

De ce nu m-ai vândut noaptea trecută pentru trei sute de arginţi? Întrebându-mă lucrul ăsta în sufletul meu, mi-a reînviat în minte cel mai dramatic episod din Biblie. Când, la Cina cea de Taină, Hristos s-a întors către Iuda şi a spus: „Ce ai să faci, fă repede!“[1].

Deşi sunt preot, nu reuşesc să înţeleg pe deplin aceste cuvinte. Târşâindu-mi picioarele împreună cu Kichijirō printre aburii care se ridicau, răsuceam pe toate părţile în minte acest verset. Cu ce sentimente

i-o fi spus Hristos bărbatului care l-a vândut pentru treizeci de arginţi acele cuvinte? Cu ură şi mânie? Sau au fost izvorâte din dragoste? Dacă a fost furie, atunci înseamnă că Hristos a refuzat să-l salveze pe omul acela, dintre toţi oamenii din lume. Iuda, care a luat ca atare cuvintele mânioase ale lui Hristos, probabil că nu va putea fi salvat în veci. Iar asta înseamnă că Domnul l-a lăsat pe omul acela să fie condamnat pe vecie.

Dar aşa ceva nu se poate. Hristos a încercat să-l salveze chiar şi pe Iuda. Altfel nu l-ar fi ales printre discipolii Lui. Şi, cu toate astea, de ce nu l-a oprit Hristos atunci când a călcat strâmb? Acesta era lucrul pe care nu am putut să-l înţeleg nici chiar când eram student la teologie. I-am întrebat pe diferiţi părinţi despre asta. Cu siguranţă i-am pus aceeaşi întrebare şi părintelui Ferreira. Nu îmi mai aduc aminte ce mi-a răspuns atunci. Din moment ce nu-mi amintesc, probabil că nu a fost un răspuns care să-mi risipească dintr-odată toate nelămuririle.

— Nu e vorba nici de furie, nici de dispreţ. Cuvintele acelea au venit din silă, a spus cineva.

— Ce fel de silă? Silă faţă de tot ce ţinea de Iuda? În acele momente Hristos încetase deja să-l mai iubească pe Iuda?

— Nu, a venit răspunsul. De exemplu, imaginează-ţi un bărbat înşelat de soţia lui. Încă îşi mai iubeşte soţia. Însă nu poate ierta faptul în sine că soţia sa l-a înşelat. Sentimentul acela al bărbatului care îşi iubeşte soţia, dar e cuprins de silă faţă de purtarea ei trebuie să-l fi încercat şi Hristos faţă de Iuda.

Răspunsul acesta atât de convenţional nu m-a mulţumit nici măcar când eram tânăr. Nici în ziua de azi nu înţelg. Dacă nu e o blasfemie să spun asta, am impresia că Iuda însuşi a fost o marionetă amărâtă, o păpuşă trasă de sfori pentru gloria vieţii dramatice a lui Hristos şi a morţii sale pe cruce. „Ce ai să faci fă repede!“ Totuşi nu puteam să-i spun lui Kichijirō aceste cuvinte, pe de o parte fiindcă voiam să-mi apăr viaţa, pe de altă

parte fiindcă speram din tot sufletul să nu mai adauge altă trădare la cele de până acum.

— E greu de mers pe un drum aşa de îngust, nu?

— Nu există vreun râu?

Setea devenise deja mult prea greu de suportat.

Kichijirō s-a uitat la mine şi a râs uşor.

— Vreţi apă? Asta fiindcă aţi mâncat peştele acela uscat pe nerăsuflate.

Ciorile se roteau încet în înaltul văzduhului, întocmai ca şi ieri. Când priveai spre cer, o lumină albă, orbitoare îţi străpungea privirea. Lingându-mi buzele cu limba, îmi regretam slăbiciunea. Pentru un peşte uscat căzusem atât de jos, încât nu mai reuşeam să mă ridic.

M-am uitat după bălţi, dar erau uscate. Ici şi colo pe pajişte se auzeau zumzetele insectelor toropite de căldură. Dinspre mare a început să bată un vânt călduţ, ce mirosea a pământ reavăn.

— Nu e nici un râu pe-aici?

— Nici măcar un pârâiaş. Aşteptaţi!

Fără să mai asculte răspunsul meu, Kichijirō a coborât panta.

După ce silueta lui s-a pierdut printre stânci, împrejur s-a lăsat brusc o linişte adâncă. Nu se auzea decât bâzâitul sec al insectelor care zburau prin iarbă. O şopârlă s-a urcat speriată pe o piatră şi a fugit imediat. Faţa înspăimântată a şopârlei care mă privea printre razele soarelui îmi amintea de cea a lui Kichijirō care se făcuse nevăzut. Oare se dusese într-adevăr să caute apă pentru mine? Sau să spună cuiva în taină că mă aflam acolo?

După ce am pornit iarăşi, sprijinindu-mă în băţ, setea a devenit şi mai insuportabilă. Atunci am înţeles clar că ticălosul acela îmi dăduse dinadins să mănânc peştele uscat. Mi-am adus aminte cuvintele din Scriptură: „După aceea, Iisus, care ştia că totul s-a sfârşit, ca să împlinească Scriptura, a zis: «Mi-e sete!» Acolo era un vas plin cu oţet. Ostaşii au pus într-o ramură de isop un burete plin cu oţet, şi I l-au dus la gură“[2]. Dintr-

odată am simţit în gură gustul oţetului, mi s-a făcut rău şi am închis ochii. Am auzit în depărtare o voce răguşită care mă striga:

— Părinte! Părinte!

Cărând un vas cilindric de bambus, Kichijirō se întorcea, târându-şi neglijent picioarele.

— Fugiţi de mine? m-a întrebat privindu-mă cu tristeţe.

Am luat vasul cu apă pe care mi l-a întins şi, ducându-l la buze, am băut cu lăcomie şi fără nici o ruşine. Apa mi se scurgea printre degete, udându-mi genunchii.

— De ce fugiţi? Nici dumneavoastră, părinte, nu aveţi încredere în mine!

— N-aş vrea să te superi. Suntem amândoi obosiţi. Te rog, pleacă. Lasă-mă singur!

— Singur? Unde vă duceţi? E periculos! Ştiu un sat unde se ascund creştini. Acolo e şi o biserică. Chiar şi un preot!

— Un preot?!

Fără să-mi dau seama am ridicat vocea. Nici nu mă gândeam că pe insula asta ar mai fi putut exista un alt preot în afară de mine. L-am privit pe Kichijirō cu îndoială.

— Da, părinte. Şi nu unul japonez. Aşa am auzit.

— Nu se poate!

— Părinte, dumneavoastră nu mă credeţi! a şoptit cu o voce slabă, stând în picioare şi smulgând firele de iarbă. Nimeni nu mă mai crede!

— Totuşi ai ştiut cum să-ţi porţi de grijă! Mokichi şi Ichizō au fost scufundaţi pe fundul mării ca nişte pietroaie şi, cu toate astea…

— Mokichi era puternic! Întocmai ca răsadurile pe care le plantăm noi. Dar răsadurile slabe, oricât îngrăşământ le-ai pune, nu cresc bine şi nici nu rodesc. Oamenii ca mine, slabi la fire din născare, sunt ca răsadurile cele slabe, părinte!

I s-a părut că l-am mustrat aspru şi a început să se uite în urmă, cu nişte ochi ca de câine bătut. Însă eu n-am spus cuvintele astea cu intenţia să-l dojenesc, pur şi simplu dădeam glas unor gânduri care mă munceau de mai demult. Aşa cum a zis Kichijirō, oamenii nu sunt toţi numai sfinţi sau eroi. Dimpotrivă, dacă nu s-ar fi născut într-o perioadă de opresiune, atâţia creştini nu ar fi fost siliţi să aleagă între apostazie şi martiriu, ci ar fi dus o viaţă binecuvântată şi plină de credinţă până în ceasul morţii. Au pierdut în faţa chinurilor trupului pentru că au fost nişte credincioşi mediocri.

— Nu mai am unde să mă duc. Mă tot învârt fără rost prin munţi, s-a plâns Kichijirō.

Un sentiment de milă mi-a cuprins atunci sufletul. Când i-am spus să îngenuncheze, Kichijirō m-a ascultat şi s-a aşezat în genunchi pe pământ, supus ca un măgar.

— N-ai de gând să te spovedeşti nici măcar de dragul lui Mokichi şi al lui Ichizō?

Din naştere, oamenii sunt de două feluri. Unii puternici şi unii slabi. Sfinţi şi oameni de rând. Eroi şi cei care se tem de aceştia. Cei puternici, chiar şi în aceste vremuri de opresiune, pot să îndure să fie arşi în flăcări pentru credinţă sau aruncaţi pe fundul mării. Însă cei slabi colindă prin munţi precum Kichijirō. Oare eu ce fel de om sunt? Poate, dacă n-ar fi responsabilitatea faptului că sunt preot şi mândria mea, şi eu aş călca icoanele în picioare, asemenea lui Kichijirō.

Tu, Doamne, ai fost răstignit pe Cruce!

Tu, Doamne, ai fost răstignit pe Cruce!

Tu, Doamne, ai purtat coroană de spini!

Tu, Doamne, ai purtat coroană de spini!

Ca un copil care imită cuvintele mamei sale, Kichijirō repeta unul câte unul cuvintele pe care le rosteam eu. Pe piatra albă se târa din nou o şopârlă. În pădure răsuna primul cântec al cicadelor, iar mirosul ierbii

plutea deasupra pietrei albe. Atunci am auzit din direcţia din care veneam noi sunet de paşi. Nişte oameni îşi croiau drum printre tufişuri, uitându-se la noi.

— Părinte, vă rog, iertaţi-mă! a strigat Kichijirō cu glasul înecat în lacrimi, stând în genunchi. Sunt slab. Nu pot să fiu puternic ca Mokichi şi Ichizō.

Mâinile bărbaţilor m-au apucat şi m-au ridicat de jos. Unul dintre ei a aruncat cu dispreţ câţiva arginţi mici în nasul lui Kichijirō, care stătea încă în genunchi.

M-au împins în faţă fără să spună nimic. Înaintam pe drumul uscat, clătinându-mă pe picioare, poticnindu-mă. Când m-am uitat în urmă, am văzut în depărtare faţa mică a vânzătorului meu, Kichijirō. Faţa aceea cu nişte ochi speriaţi, ca de şopârlă…

1. Evanghelia dupa Ioan (13: 27) (n. t.)
2. Evanghelia după Ioan (19: 28-29) (n. r.)

Capitolul 5

Cu toate că lumea de-afară era inundată de razele soarelui, în sat era ciudat de întuneric. Dintre colibele cu acoperişuri de paie, adulţi şi copii îmbrăcaţi în zdrenţe, cu nişte ochi ce străluceau ca ai animalelor, îl priveau lung cum era târât.

Gândindu-se că erau creştini se sili să le zâmbească, dar nimeni nu-i răspunse. La un moment dat, un copil în pielea goală începu să meargă poticnindu-se prin faţa convoiului. Atunci, din spate, mama sa – o femeie cu părul despletit – se năpusti spre el, împiedicându-se din cauza grabei, luă copilul în braţe şi fugi ca un câine. Pentru a-şi domoli tremuratul, preotul se gândi stăruitor în noaptea aceea la bărbatul care fusese târât din pădurea de măslini până la palatul lui Caiafa.

După ce ieşiră din sat, o lumină puternică îl orbi dintr-odată. Îl luă ameţeala şi se opri. Bărbatul care era în spate îi şopti ceva şi îl împinse. Schiţând un zâmbet, preotul întrebă dacă putea să se odihnească o clipă, însă bărbatul, care avea o faţă împietrită, scutură din cap. Pe câmpurile ce străluceau sub razele soarelui plutea un miros de bălegar, iar ciocârliile cântau vesel. Nişte copaci mari, cu nume necunoscut, aruncau o umbră foarte plăcută pe drum, iar frunzele lor scoteau un foşnet plăcut în adierea vântului. Drumul care străbătea câmpurile se îngusta din ce în ce mai mult. Când ajunseră la capătul lui îndepărtat, descoperiră o văiugă ce se întindea până la munte, iar în ea zăriră o colibă făcută din nuiele. Umbra

neagră a colibei cădea pe pământul noroios. Patru-cinci femei şi bărbaţi, în veşminte de ţărani, cu mâinile legate, stăteau laolaltă jos pe iarbă. Se pare că discutau ceva, dar când văzură un preot în mijlocul convoiului, rămaseră cu gura căscată de uimire. După ce îl duseră pe preot lângă grupul de bărbaţi şi femei, paznicii începură să vorbească între ei vrute şi nevrute, să-şi dea coate şi să râdă, mulţumiţi că îşi terminaseră treaba. Nu păreau deloc îngrijoraţi că preotul ar fi putut să fugă. Când preotul se aşează, bărbaţii şi femeile plecară capetele plini de respect.

O vreme preotul rămase tăcut. O muscă zbura neîncetat în jurul feţei sale, încercând să soarbă sudoarea care i se prelingea pe frunte. Plecând urechea la zumzetul monoton al aripilor muştei şi simţind razele soarelui încălzindu-i spatele, era cuprins încet-încet de un sentiment de mulţumire. Fusese în sfârşit prins – asta era într-adevăr greu de înghiţit, dar, pe de altă parte, nu se aşteptase niciodată să găsească aici o asemenea nepăsare şi se întreba dacă nu cumva totul era o iluzie. Dintr-un motiv neclar, îşi aduse aminte de cuvântul „zi de odihnă“. Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic, paznicii vorbeau şi chiar râdeau. Soarele strălucitor cădea voios peste ierburile din văiugă şi peste micuţa colibă din nuiele. Nu se gândise niciodată că ziua în care va fi prins, pe care şi-o închipuise de multă vreme cu neliniște şi teamă, va fi aşa de calmă. Totuşi simţea totodată o nemulţumire de nespus, chiar o deziluzie din cauză că nu fusese şi el un erou tragic asemenea multor martiri şi asemenea lui Hristos.

— Părinte! spuse bărbatul cu un ochi zdrobit de alături, mişcându-şi mâinile legate. Ce-aţi păţit?

Atunci, toţi ceilalţi, trădând o vie curiozitate, ridicară în acelaşi timp capetele şi aşteptară răspunsul preotului. Erau ca o adunătură de dobitoace proaste, păreau să nu ştie ce soartă îi aşteaptă. Când preotul răspunse că fusese prins în munţi, părură să nu înţeleagă ce le spusese, iar bărbatul duse mâna la ureche şi repetă întrebarea. Când în cele din urmă prinseră

sensul, un oftat lipsit de orice urmă de înţelegere sau de orice alt sentiment se ridică din piepturile lor:

— Aha!

— Vorbeşte cu atâta îndemânare! spuse o femeie, ţipând ca un copil, impresionată de japoneza preotului. Ştie foarte bine limba noastră!

Paznicii râseră şi ei, dar fără să-i certe sau să-i oprească să mai vorbească. Bărbatul cu un singur ochi, care părea să fie prieten cu paznicii, se apucă să vorbească cu unul din ei, iar acesta îi răspundea zâmbind.

— Ce fac oamenii aceia? o întrebă preotul în şoaptă pe una dintre femei.

Aceasta îi răspunse că şi paznicii erau tot oameni din acelaşi sat şi aşteptau sosirea autorităţilor.

— Noi suntem creştini, dar ei nu sunt. Sunt păgâni, răspunse femeia, ca şi când diferenţa n-ar fi fost importantă.

— Nu vreţi să mâncaţi, părinte?

Îşi mişcă mâinile legate şi scoase din sân nişte dovlecei. Mâncă ea unul şi pe celălalt i-l dădu preotului. Când muşcă din el, un gust de crud îi învălui gura. Se gândi că, de când venise în ţara asta, le adusese numai necazuri creştinilor ăstora amărâţi. Ronţăi dovleacul cu dinţii din faţă, ca un şoarece. Primise de la aceşti oameni o colibă în care să stea, nişte haine de ţăran şi fusese binecuvântat cu mâncare. Acum era momentul să le dea şi el ceva. Dar nu avea nimic în afară de viaţa şi de moartea sa.

— Cum te cheamă?

— Monica, îi răspunse femeia puţin ruşinată, vrând parcă să-i arate că numele de botez era singura podoabă pe care o avea.

Oare ce misionar îi dăduse acestei femei, al cărei corp emana un miros pătrunzător de peşte, numele vestitei mame a Sfântului Augustin?

— Şi pe el? întrebă arătând spre bărbatul cu un singur ochi, care încă vorbea cu paznicul.

— Despre Chōkichi e vorba? Pe el îl cheamă Juan.

— Cum îl chema pe preotul care l-a botezat?

— Nu a fost un preot, ci un călugăr: fratele Ishida. Dumneavoastră, părinte, trebuie să-l ştiţi bine, nu-i aşa?

Preotul scutură din cap. În afară de Galupe nu avusese nici un coleg în ţara asta.

— Nu-l cunoaşteţi?! exclamă femeia uitându-se uimită la el. A fost omorât pe muntele Unzen.

— Voi sunteţi împăcaţi, cu toţii? întrebă preotul, dând în cele din urmă glas îndoielilor cuibărite în inima sa. Peste ceva vreme poate şi noi vom muri la fel!

Femeia coborî privirea şi se uită lung la buruienile de la picioarele ei. Atrasă de sudoarea lor, musca începu să le dea din nou târcoale, bâzâindu-le în jurul gâtului.

— Nu ştiu, răspunse. Fratele Ishida spunea mereu că atunci când vom merge în Rai, vom găsi liniştea veşnică. Acolo nu vom fi siliţi să plătim dări, nici nu ne vom mai face griji că vom muri de foame sau că ne vom îmbolnăvi. Acolo nu vom mai fi nevoiţi să trudim. Nu avem nimic altceva pe lumea asta, aşa că trebuie să muncim din greu. Părinte, e adevărat că în Paradis nu există asemenea suferinţe, nu-i aşa?

Preotul vru să-i spună că Paradisul nu era aşa cum îşi închipuia ea, dar se abţinu. Ţăranii aceştia învăţaseră doctrina întocmai precum copiii – visau la un Paradis în care nu erau taxe apăsătoare, nici trudă. Cine era el ca să le destrame visul cu cruzime?

— Aşa e, şopti ca pentru sine, clipind din ochi. Acolo nu ne poate lua nimeni nimic. Apoi o altă întrebare îi veni pe buze:

— Îl cunoaşteţi pe părintele Ferreira?

Femeia clătină din cap. Preotul Ferreira nu fusese aici, aşa cum nu fusese nici în satul Tomogi. Sau pentru creştinii din Japonia numele lui ajunsese un fel de tabu?

Dintr-odată, de pe stânca de deasupra văiugii se auzi o voce puternică. Uitându-se în sus, preotul zări un samurai în vârstă, îndesat şi mic de statură, însoţit de doi ţărani, care îi privea zâmbind. Când văzu zâmbetul samuraiului în vârstă, preotul îşi dădu seama imediat că bătrânul acesta fusese cel care condusese investigaţia în satul Tomogi.

— Ce cald e!

Făcându-şi vânt cu evantaiul, samuraiul coborî încet stânca.

— Dacă e aşa de cald de pe-acum, o să fie rău pentru câmp.

Monica, Juan şi ceilalţi bărbaţi şi femei îşi puseră mâinile legate pe genunchi şi se înclinară politicos. Bătrânul îl văzu cu coada ochiului pe preot plecând capul ca toţi ceilalţi, dar trecu pe lângă el, nebăgându-l în seamă. Când păşi pe lângă preot, mantaua samuraiului scoase un foşnet uscat, iar hainele sale răspândiră un parfum dulceag.

— Prin locurile astea n-a prea plouat. Pe drum se ridică praful. Pentru un bătrân ca mine e foarte greu să vină până aici.

Se aşeză în mijlocul prizonierilor, răcorindu-şi capul şi gâtul cu evantaiul alb.

— Păi, e bine să-i creaţi unui bătrân asemenea neplăceri?

În lumina soarelui chipul lui zâmbitor părea atât de plat, încât preotul îşi aduse aminte de statuile lui Buddha pe care le văzuse la Macao. Acestea nu îi treziseră niciodată o emoţie asemănătoare cu aceea pe care o simţea văzând faţa lui Hristos. Muştele zburau de jur împrejur bâzâind de zor. Din când în când se aşezau pe gâturile creştinilor, apoi zburau spre bătrân şi se întorceau iar.

— Nu aţi fost aduşi aici pentru că vă urăşte cineva. Asta trebuie să înţelegeţi bine. De ce să vă urască cineva când nu întârziaţi niciodată cu dările şi munciţi din greu ca să vă îndepliniţi îndatoririle? Noi ştim mai bine decât oricine că ţăranii sunt temelia ţării.

Fâşâitul evantaiului pe care îl agita bătrânul se împletea cu zumzetul aripilor muştelor. De departe se auzea cotcodăcitul unei găini, adus de

vântul călduţ. Ăsta e faimosul interogatoriu? se întreba preotul, cu capul plecat, ca toţi ceilalţi. Oare toţi acei creştini şi misionari care fuseseră torturaţi şi pedepsiţi auziseră vocea aceea caldă, care încerca să-i convingă înainte de-a fi supuşi la cazne? Auziseră la rândul lor bâzâitul muştelor în liniştea aceea care te îndemna la somn? Preotul se aşteptase să fie cuprins de frică, dar, în mod ciudat, frica nu se cuibărise în nici un cotlon al sufletului său. Nu avea conştiinţa clară a fricii sau a morţii. Se simţea ca un om care se gândea într-o zi ploioasă la piscurile însorite ale unui munte îndepărtat.

— Am să vă las timp de gândire. După aceea, vă rog să-mi daţi un răspuns chibzuit, zise bătrânul punând capăt discuţiei, iar zâmbetul fals îi pieri de pe buze. În locul lui i se aşternu pe chip aroganţa lacomă pe care preotul o văzuse adesea pe feţele negustorilor din Macao.

— Haideţi! zise.

Paznicii se ridicară din iarbă şi îi împinseră pe ţărani. Bătrânul îl privi încruntându-se ca o maimuţă pe preotul care dădu să se ridice odată cu ceilalţi şi, pentru prima oară, în ochii săi străluciră ura şi răutatea.

— Tu! strigă îndreptându-şi cât putu de mult spatele mic şi sprijinindu-se cu o mână de mânerul sabiei. Rămâi pe loc!

Zâmbind uşor, preotul se aşeză din nou pe iarbă. Bătrânul îşi umflă pieptul ca un cocoş, vrând să le arate fără îndoială prizonierilor hotărârea lui de-a nu se lăsa înfrânt de un străin. Arată întocmai ca o maimuţă, îşi zise preotul în sinea lui. Nu-i nevoie să fii aşa ţanţoş şi să ţii mâna pe sabie. N-am să fug.

Preotul urmări cu privirea grupul cu mâinile legate urcând stânca şi dispărând pe platoul din depărtare.

„Hoc passionis tempore piis adauge gratiam.“ Cuvintele rugăciunii îi veneau pe buzele uscate, însoţite de un gust amar. „Doamne, nu le mai da oamenilor ăstora şi alte încercări, murmură în sinea lui. Şi aşa sunt prea multe şi prea grele. Până astăzi au fost în stare să le îndure. Ai să le mai

dai şi alte încercări acestor oameni striviţi deja de poverile dărilor, de viaţa mizerabilă şi de răutate?“

Bătrânul duse un vas de bambus la gură şi îşi udă gâtlejul cam în acelaşi fel în care ar fi făcut-o un pui de găină.

— Am întâlnit mulţi preoţi. I-am interogat uneori…

Umezindu-şi buzele, samuraiul îl întrebă pe preot cu o voce servilă, diferită de cea de mai devreme:

— Înţelegeţi japoneza?

Câteva petice de nori acoperiră soarele, iar văiuga se întunecă puţin. Insectele, care nu se mai auziseră o bucată de vreme, începură să zumzăie prin bălăriile dimprejur.

— Ţăranii sunt proşti. Ei bine, părinte, de dumneata depinde dacă vor fi salvaţi sau nu.

Preotul nu înţelese prea bine unde bătea, dar ghici din expresia celuilalt că acest bărbat viclean îi întindea o capcană.

— Ţăranii nu sunt în stare să gândească cu propriile lor capete. Chiar dacă vorbesc despre asta, tot n-or să ajungă la o concluzie. Dar dacă spuneţi dumneavoastră un singur cuvânt…

— Ce să spun? întrebă preotul.

— De pildă: Lepădaţi-vă de Dumnezeu! Bătrânul îşi flutură evantaiul şi râse. Lepădaţi-vă de Dumnezeu!

— Şi dacă refuz? răspunse preotul liniştit, zâmbind. Atunci o să mă omorâţi, nu?

— Nu, nu, zise bătrânul. N-o să facem aşa ceva. Dacă am face-o, ţăranii ar deveni şi mai încăpăţânaţi. Am făcut deja greşeala asta la Omura şi la Nagasaki. Creştinii sunt foarte încăpăţânaţi.

Bătrânul oftă adânc, dar se vedea imediat că juca teatru. Preotul începu să simtă chiar o plăcere ascunsă necăjindu-l pe bărbatul acela care arăta ca o maimuţă.

— Dacă aţi fi un preot adevărat… aţi avea milă de creştini. Nu-i aşa?

Preotul simţi că i se deschide gura fără să vrea. Ce bătrân naiv! Îşi închipuie că poate să câştige ceva cu logica asta copilărească? Însă uitase că, dacă era înfrânt cu argumente solide, slujbaşul neprefăcut ca un copil devenea la fel de neprefăcut în mânia sa.

— Ce ziceţi?

— Pedepsiţi-mă numai pe mine! spuse preotul, ridicând din umeri, ca şi când l-ar fi luat în râs pe interlocutor.

Fruntea bătrânului începu să se înroşească de furie. Dinspre norii din depărtare se auzi un tunet slab.

— Dar cât vor suferi ei pentru tine!

Îl băgară în colibă. Prin pereţii din nuiele, ridicaţi direct pe pământul gol, razele albe ale soarelui pătrundeau ca nişte fire de aţă. De afară se auzeau slab vocile paznicilor care vorbeau. Oare unde fuseseră duşi acei ţărani? Dispăruseră pur şi simplu. Stând pe pământ, cu genunchii strânşi la piept, preotul se gândea la Monica şi la bărbatul cu un singur ochi. Dacă ar fi avut puţin timp să chibzuiască, ar fi putut să le dea acelor creştini nefericiţi măcar o binecuvântare scurtă. Dar nici nu se gândise s-o facă. Asta era dovada faptului că nu avusese o clipă de răgaz. Ar fi trebuit măcar să-i întrebe în ce lună şi în ce zi erau. Pentru că de când venise în ţara asta pierduse noţiunea timpului, nu mai era în stare să calculeze câte zile trecuseră de la Paşte sau ce sărbătoare era astăzi.

Pentru că nu mai avea rozariul, preotul începu să recite în latină Ave Maria şi Tatăl Nostru, folosindu-şi cele cinci degete de la o mână. Dar, aşa cum apa se scurge de pe buzele unui bolnav, rugăciunea rămânea goală şi nesinceră pe buzele sale. Atenţia îi era mai degrabă atrasă de vocile paznicilor, care se auzeau de afară. Din când în când râdeau în hohote, ca şi cum ceva i-ar fi distrat grozav. Gândurile sale se întoarseră către grădina luminată de flăcările focului şi către servitori, către chipurile acelor oameni care ţineau în mâini torţe aprinse şi păreau cu totul nepăsători la soarta acelui bărbat. Paznicii aceştia erau şi ei oameni şi, la

rândul lor, erau nepăsători la soarta celorlalţi. Păcatul, cugetă, nu e deloc ceea ce se crede a fi; păcatul nu înseamnă să furi sau să minţi, ci să calci în picioare cu cruzime viaţa altuia şi să uiţi ce suferinţe ai lăsat în urmă. Mişcându-şi degetele şopti: „*Nakis*“. Atunci i se înălţă pentru prima oară din inimă o rugăciune adevărată.

Deodată o rază de lumină albă îi atinse pleoapele închise. Un bărbat deschise fără zgomot uşa colibei şi se uită lung înăuntru, cu nişte ochi mici şi ameninţători. Când preotul ridică privirea, celălalt se retrase rapid.

— Stă liniştit, nu?! îl întrebă un alt bărbat pe paznicul care deschisese uşa şi se uitase în colibă.

Un şuvoi de lumină inundă coliba şi din el se ivi chipul unui bărbat, nu bătrânul samurai, ci un altul, care nu purta sabie.

— *Señor, gracia!* zise.

Bărbatul i se adresa în portugheză. Pronunţia era ciudată şi greoaie, dar fără îndoială vorbea portugheza.

— *Señor*!

— *Palazera à Dios nuestro Señor*!

Lumina orbitoare îl ameţise oarecum pe preot. Ascultă cuvintele care urmară. Chiar dacă pe ici, pe colo se strecurau greşeli, se înţelegea perfect ce voia să spună.

— Sunteţi uimit! continuă celălalt în portugheză. Şi totuşi la Nagasaki şi la Hirado sunt mulţi tălmaci ca mine. Se pare că şi dumneavoastră, părinte, vă descurcaţi binişor în japoneză. Fără îndoială, ghiciţi unde am învăţat această limbă, nu?

Bărbatul continuă să vorbească fără să aştepte răspunsul. Şi în timp ce vorbea, îşi făcea vânt cu evantaiul, aşa cum făcuse şi samuraiul de mai devreme.

— Mulţumită preoţilor din ţara dumneavoastră, au fost construite seminarii la Arima, Amakusa şi Omura. Dar asta nu înseamnă că sunt un apostat. Am primit într-adevăr botezul, dar n-am avut nici un moment

intenţia să devin călugăr sau creştin. Sunt doar fiul unui samurai de la curte, în vremurile noastre doar prin învăţătură poţi să ajungi cineva.

Bărbatul se străduia să-i arate că nu este creştin. Preotul asculta cu o faţă lipsită de orice expresie cuvintele bărbatului care continua să vorbească, stând în întuneric.

— De ce tăceţi? întrebă acesta enervat. Preoţii întotdeauna ne-au prostit pe noi, japonezii. L-am cunoscut pe părintele Cabral – nu avea decât dispreţ pentru tot ceea ce este japonez. Ne batjocorea casele, limba, mâncarea şi obiceiurile – şi totuşi trăia în Japonia. Nici pe cei care urmau seminarul nu îi lăsa să se facă preoţi.

În timp ce vorbea, îşi amintea de trecut şi vocea îi devenea din ce în ce mai ascuţită şi mai mânioasă. Totuşi, stând acolo cu mâinile încleştate pe genunchi, preotul ştia că furia acelui bărbat nu era întru totul neîndreptăţită. Îşi amintea că auzise despre profesorul Cabral la Macao, de la părintele Valignano. Acesta deplângea faptul că, din cauza atitudinii sale faţă de Japonia, foarte mulţi creştini se îndepărtaseră de misionari şi de Biserică.

— Eu sunt diferit de Cabral.

— Chiar aşa? râse uşor bărbatul. Mă îndoiesc.

— De ce?

În întuneric preotul nu desluşea expresia tălmaciului. Cu toate astea, ghici că vocea aceea batjocoritoare aparţinea unui chip schimonosit de ură şi ranchiună. Obişnuit să asculte spovedaniile creştinilor cu ochii închişi, putea să facă asemenea presupuneri cu toată încrederea. Dar, se gândea uitându-se spre celălalt, bărbatul acesta nu se luptă cu părintele Cabral, ci cu faptul că a primit odată botezul.

— Nu vreţi să ieşiţi afară, părinte? Nu cred că trebuie să ne facem griji că veţi fugi.

— Hm, oare? spuse preotul zâmbind. Nu sunt un sfânt. Mi-e groază de moarte.

Japonezul izbucni în râs.

— Părinte, uneori curajul poate aduce necazuri celorlalţi. Noi îi spunem curaj orb. Şi mulţi dintre preoţi, cuprinşi de acest curaj orb, uită că le aduc numai necazuri japonezilor.

— Misionarii v-au adus numai necazuri?

— Să impui oamenilor un lucru pe care nu-l doresc e o binefacere cu totul de prisos. Învăţătura creştină e la fel. Noi avem religia noastră. Nu vrem una nouă, străină. Şi eu am învăţat la seminar doctrina creştină şi nu cred că trebuie introdusă în ţara asta.

— Se pare că nu gândim la fel, spuse preotul liniştit, coborând grasul. Altfel n-aş fi trecut atâtea mări ca să vin în ţara asta.

Aceasta era prima discuţie în contradictoriu pe care o avea cu un japonez. Oare de la Francisc Xavier încoace, preoţii avuseseră asemenea discuţii cu budiştii? Valignano îl prevenise să nu desconsidere inteligenţa japonezilor. Îi spusese că stăpâneau foarte bine arta discuţiilor în contradictoriu.

— Atunci, haideţi să vă pun o întrebare, zise tălmaciul trecând la atac, în timp ce îşi închidea şi-şi deschidea evantaiul. Creştinii spun că Dumnezeul lor este izvorul iubirii şi al milei, izvorul bunătăţii şi virtuţii, în timp ce *bodhisattva* sunt cu toţii oameni şi nu pot să aibă astfel de virtuţi. Şi dumneavoastră, părinte, gândiţi la fel?

— Un *bodhisattva* nu poate să se salveze de la moarte, aşa cum nici noi nu putem. E ceva diferit faţă de Dumnezeu Creatorul.

— Doar un preot care nu cunoaşte învăţătura budistă ar fi în stare să spună aşa ceva. De fapt, nu se poate spune că *bodhisattva* nu sunt decât nişte oameni obişnuiţi. *Bodhisattva* au trei corpuri: *hosshin* (Dharma-kaya, Corpul Adevărului), *hōjin* (Sambhoga-kaya, Corpul Recompensei) şi *ōjin* (Nirmana-kaya, Corpul Transformării). Cel de-al treilea corp dezvăluie opt aspecte pentru a-i elibera pe oameni, în timp ce primul nu are nici început, nici sfârşit şi nu se transformă niciodată. În sutre este

explicat că un *bodhisattva* este etern şi neschimbător. Doar creştinii, părinte, cred că *bodhisattva* sunt oameni obişnuiţi. Noi nu gândim aşa.

Japonezul spusese totul dintr-o suflare, de parcă învăţase răspunsul pe dinafară. Fără îndoială interogase mulţi misionari în trecut şi se gândise care era cea mai bună cale de a-i înfrânge. Era limpede că sfârşise prin a folosi cuvinte mari, pe care nici el nu le înţelegea.

— Totuşi, credeţi că totul există în mod natural şi că lumea e fără început şi fără sfârşit, zise preotul, intuind punctul slab al celuilalt şi trecând la atac. Aşa credeţi?

— Da, aşa e.

— Dar un lucru fără viaţă trebuie să fie pus în mişcare de altceva din afară sau dinăuntru. Cum s-au născut *bodhisattva*? Înţeleg că *bodhisattva* au suflete miloase, însă cum a fost creată lumea înaintea lor? Dumnezeul nostru s-a creat pe sine, a creat oamenii şi a dat viaţă tuturor lucrurilor.

— Atunci vreţi să spuneţi că Dumnezeul creştinilor i-a creat şi pe oamenii răi? Că răul este deopotrivă lucrarea lui Dumnezeu?

Tălmaciul râse încet, ca şi când ar fi triumfat.

— Nu, nu e aşa, scutură din cap preotul, fără să-şi dea seama. Dumnezeu a făcut toate lucrurile în aşa fel încât să fie bune. De aceea i-a dat omului înţelepciune. Însă noi, oamenii, folosim uneori greşit această înţelepciune. De aici izvorăşte răul.

Tălmaciul plescăi a dispreţ. Însă preotul nici nu se aştepta să fie convins de explicaţia lui. Un astfel de dialog înceta curând să mai fie un dialog, devenind o încleştare de cuvinte în care fiecare încerca din răsputeri să-şi învingă adversarul.

— Încetaţi cu poveştile astea! strigă tălmaciul. Dacă puteţi să-i prostiţi pe ţărani, pe femei şi pe copii cu ele, pe mine nu mă păcăliţi. Haideţi să vă pun încă o întrebare. Dacă Dumnezeu ar fi într-adevăr iubitor şi milostiv, de ce credeţi că îi dă omului atâta suferinţă şi atâtea greutăţi pe drumul până la Paradis?

— Atâta suferinţă? Se pare că aţi înţeles greşit. Dacă oamenii ar îndeplini întocmai poruncile Domnului, ar trăi liniştiţi. Când vrem să mâncăm ceva, Dumnezeu nu porunceşte nicidecum: „Muriţi de foame!“. Tot ce ne cere e să-l slăvim pe Dumnezeu Creatorul şi asta e de-ajuns. Doar asta ar trebui să respectăm. Sau când noi nu ne putem înfrâna dorinţele trupeşti, Dumnezeu nu ne obligă să ne îndepărtăm de femei. Ne spune doar să avem o singură femeie şi să îndeplinim voia Lui.

Când termină de vorbit, preotul se gândi că răspunsul său fusese bine ticluit. În întunericul colibei simţea clar că tălmaciul rămăsese fără cuvinte şi fusese redus la tăcere.

— E de-ajuns! Ce atâta ceartă fără rost! zise celălalt mânios în japoneză. N-am venit aici pentru o astfel de discuţie.

În depărtare cânta un cocoş. Prin uşa întredeschisă pătrundea o rază de lumină în care pluteau miriade de fire de praf. Preotul le privi îndelung. Tălmaciul oftă adânc.

— Dacă nu vă lepădaţi de credinţă, îi spânzur pe toţi ţăranii cu capul în jos.

Preotul nu înţelese bine ce spunea tălmaciul.

— Îi pun pe toţi cinci cu capul în jos într-o groapă adâncă şi-i las acolo mai multe zile.

— Îi spânzuraţi în groapă?

— Da! Dacă nu vă lepădaţi de credinţă.

Preotul rămase tăcut. Privind întunericul se întreba dacă cuvintele celuilalt erau adevărate sau erau doar o ameninţare.

— Părinte, aţi auzit de Inoue? Este judecătorul. Oricum, părinte, veţi fi interogat chiar de către dumnealui.

Din portugheza tălmaciului doar cuvântul I-N-O-U-E îi răsună preotului în urechi, de parcă ar fi fost viu şi s-ar fi mişcat. Tot trupul i se cutremură.

— Până acum, toţi preoţii care au fost interogaţi de domnul Inoue s-au lepădat de credinţă: părintele Porro, părintele Pedro, părintele Cassola şi părintele Ferreira.

— Părintele Ferreira?

— Îl cunoaşteţi?

— Nu, nu-l cunosc, scutură preotul din cap cu putere. Facem parte din ordine diferite, nici n-am auzit de el, nici nu l-am văzut… Părintele acela mai trăieşte?

— Da, trăieşte. Şi-a luat un nume japonez, are casă şi soţie la Nagasaki. Are o situaţie destul de bună.

Oraşul Nagasaki, pe care nu-l văzuse niciodată, se ivi brusc în faţa ochilor preotului. Dintr-un motiv pe care nu-l putea înţelege, oraşul acela din închipuirea sa era plin de străduţe întortocheate, iar soarele strălucitor se oglindea în ferestrele căsuţelor. Şi acolo, îmbrăcat în haine de tălmaci, îl zări pe preotul Ferreira mergând pe drum. Nu, aşa ceva nu se putea. O astfel de închipuire era hilară.

— Nu pot să cred!

Tălmaciul părăsi coliba râzând.

Uşa se închise în urma lui şi lumina albă dispăru brusc. Glasurile paznicilor se auzeau prin pereţi, ca şi mai devreme.

— E destul de inteligent, spunea tălmaciul. Cu toate astea, până la urmă se va lepăda de credinţă. Cuvintele astea, „până la urmă se va lepăda de credinţă“, se refereau fără îndoială la el, îşi zise preotul. Strângându-şi genunchii la piept, chibzui la numele celor patru, pe care tălmaciul le rostise de parcă le învăţase pe dinafară. Despre părintele Porro şi părintele Pedro nu ştia nimic, dar despre părintele Cassola auzise cu siguranţă la Macao. Misionarul acesta portughez intrase pe ascuns în Japonia venind de la Manila, controlată de spanioli, spre deosebire de el, care venise de la Macao. Fiindcă după ce ajunsese în Japonia nu mai auzise nimic despre el, Ordinul Iezuit era convins că, imediat după debarcare, fusese supus

unui martiriu cumplit. Din spatele celor trei chipuri se ivea faţa părintelui Ferreira, pe care îl căutase întruna de când venise în Japonia. Dacă cuvintele tălmaciului nu erau doar o ameninţare, însemna că părintele Ferreira, după cum se zvonise, trădase Biserica prin mâna guvernatorului Inoue.

Dacă până şi Ferreira se lepădase de Dumnezeu, va avea el oare puterea să îndure încercările ce aveau să-l aştepte de acum înainte? O nelinişte cumplită îi cuprinse sufletul. Scutură puternic din cap, încercând cu disperare să ţină în frâu închipuirile înfricoşătoare şi cuvintele care se ridicau din adâncul său ca o senzaţie violentă de greaţă. Însă, cu cât încerca mai mult să le înăbuşe, cu atât îi apăreau mai vii în faţa ochilor, scăpând puterii voinţei sale.

„Exaudi nos, Pater omnipotens, et mittere digneris Sanctum qui custodiat, foveat, protegat, visitet, atque defendat omnes habitantes…“ Repetând întruna rugăciunea încerca să-şi distragă atenţia, însă rugăciunea nu-i liniştea sufletul în agonie. „Doamne, de ce taci? De ce taci mereu?“ şopti.

Seara, uşa se deschise din nou. Un paznic aduse un bostan într-un vas de lemn, îl puse în faţa preotului şi părăsi coliba fără un cuvânt. Când duse bostanul la gură, un miros ca de sudoare îl lovi în nas. Probabil fusese fiert cu două-trei zile înainte. Dar pentru că foamea era de nesuportat, îl mâncă cu tot cu coajă. Înainte să termine de mestecat, muştele începură să roiască de zor în jurul mâinilor lui. Sunt ca un câine, îşi zise preotul lingându-şi degetele. A fost o vreme când misionarii erau invitaţi la masă în casele lorzilor sau ale samurailor. Auzise de la părintele Valignano că, în acea perioadă, în porturile Hirado, Yokoseura şi Fukuda veneau periodic vase portugheze încărcate cu mărfuri, iar misionarii nu duceau lipsă de vin şi pâine. Stăteau la mese curate, binecuvântau bucatele şi mâncau fără nici o grijă. Şi iată-l pe el, uitând până şi de

binecuvântare şi repezindu-se la mâncarea pentru câini. Rugăciunea lui nu era una de mulţumire, ci una în care cerea ajutor, o scuză pentru a da glas nemulţumirilor şi revoltei sale. Pentru el, ca preot, asta era o umilinţă şi o ruşine. Bineînţeles, ştia foarte bine că ar fi trebuit să-şi închine viaţa proslăvirii, nu ponegririi Domnului. Şi totuşi, într-o astfel de zi a încercării, cât de greu îi era să înalţe glasul şi să-L slăvească pe Dumnezeu, aşa cum făcuse Iov când era bolnav de lepră.

Uşa scârţâi din nou şi apăru paznicul de mai devreme.

— Părinte, plecăm, zise el.

— Unde?

— La debarcader!

Când se ridică, simţi o uşoară ameţeală din cauza foamei. Afară era deja întuneric, iar copacii din văiugă îşi întindeau crengile fără vlagă, ca şi cum i-ar fi istovit căldura din mijlocul zilei. Ţânţarii roiau în jurul capetelor lor, iar în depărtare se auzea orăcăitul broaştelor.

Era însoţit de trei paznici, dar nici unul nu părea să-şi facă griji că o să fugă. Vorbeau ceva între ei în gura mare şi din când în când râdeau. Unul dintre ei se îndepărtă de ceilalţi şi se duse să se uşureze în tufişuri. Preotul se gândi deodată că ar putea să fugă, dacă i-ar împinge pe ceilalţi doi. În timp ce chibzuia la asta, unul dintre paznici se întoarse către el, zicând:

— Părinte, coliba aia era un loc tare mohorât, nu-i aşa? Şi era tare cald în ea.

Da, paznicul era un om bun. Dintr-odată preotul se simţi oarecum înduioşat de chipul binevoitor şi voios al bărbatului. Aceşti ţărani ar fi fost pedepsiţi dacă el ar fi fugit. Schiţă un zâmbet slab şi dădu din cap a încuviinţare către ţăran.

Mergeau pe drumul pe care veniseră de dimineaţă. Preotul privi îndelung, cu ochii adânciţi în orbite, copacii mari care se ridicau în mijlocul câmpurilor ce răsunau de orăcăiturile puternice ale broaştelor. Îşi aducea aminte că mai văzuse copacii aceia. Pe crengile lor, nişte ciori

uriaşe croncăneau răguşit, bătând din aripi. Croncăniturile se împleteau cu orăcăitul broaştelor, formând un cor trist.

Când intrară în sat, fumul alb ce se înălţa din casele risipite pe ici, pe colo îndepărtă roiurile de ţânţari. Un bărbat cu o pânză legată în jurul mijlocului, ţinând un copil în braţe, stătea în picioare. Când îl văzu pe preot, rămase cu gura căscată ca un smintit şi apoi izbucni în râs. Femeile îşi lăsară ruşinate privirile în jos şi îi urmăriră pe cei patru bărbaţi care treceau.

Străbătură satul şi ieşiră din nou în câmp. Drumul cobora la vale şi un vânt sărat mângâie în sfârşit obrajii scofâlciţi ai preotului. La poalele dealului era un port – dacă se putea numi aşa ridicătura aceea de pietricele negre pe care zăceau două bărci date uitării. În timp ce paznicii puneau nişte buturugi sub bărci, preotul trecea dintr-o mână într-alta scoicile rozalii pe care le adunase din nisip. Erau primele lucruri frumoase pe care le văzuse în ziua aceea nesfârşită. Ducând una la ureche ascultă vuietul slab, înfundat, care venea din adâncul ei. Deodată, preotul fu cuprins de un impuls întunecat. Scoica se sparse în mâna lui, scoţând un sunet sec.

— Urcaţi!

Apa care se strânsese pe fundul bărcii se albise de praf şi, pentru picioarele umflate ale preotului, era rece. Cu tălpile în apă, preotul se prinse cu amândouă mâinile de marginile bărcii, închise ochii şi oftă adânc. Când barca începu să se mişte încet, privi absent, cu ochii încetoşaţi munţii prin care rătăcise până în dimineaţa aceea. În negura serii, muntele de un albastru întunecat ce se ridica din mare avea parcă forma unui piept umflat de femeie. Când îşi îndreptă din nou privirea spre ţărm, văzu alergând încolo şi-ncoace un bărbat cu o înfăţişare de cerşetor. În timp ce alerga, striga ceva, însă apoi picioarele i se afundară în nisip şi se prăbuşi. Da, era omul care îl vânduse. Kichijirō cădea şi se ridica, apoi cădea din nou, strigând ceva în gura mare. Glasul lui se auzea ca un şuierat sau ca un plânset, dar preotul nu înţelegea ce spunea. În mod

ciudat, nu simţea nici ură, nici dispreţ pentru el. Sufletul preotului era stăpânit de un sentiment de resemnare, fiindcă mai devreme sau mai târziu oricum ar fi fost prins. Înţelegând în cele din urmă că nu-i mai putea ajunge, Kichijirō se opri ca un stâlp pe mal şi privi spre ei. Pe măsură ce barca înainta, silueta lui se făcea tot mai mică în negura serii.

Noaptea intrară într-un golf. Preotul, care dormise între timp, deschise ochii. Paznicii de până atunci coborâră acolo şi în locul lor alţi trei bărbaţi se urcară în barcă. Paznicii vorbeau cu bărbaţii într-un dialect cu multe consoane sonore. Însă, epuizat de oboseală, preotul nu se mai simţea în stare să facă efortul să-nţeleagă ce spuneau în japoneză. Băgă doar de seamă că numele Nagasaki şi Omura se repetau des şi se gândi absent că va fi dus într-unul din cele două oraşe. Cât stătuse în colibă mai avusese puterea să se roage pentru soarta bărbatului cu un singur ochi şi a femeii care îi dăduse dovlecelul, dar acum nu mai avea puterea să se roage nici măcar pentru el, darămite pentru alţii. Nu-i mai păsa nici măcar unde va fi dus sau ce i se va întâmpla. Închise ochii şi adormi din nou. Din când în când îi deschidea şi asculta sunetul monoton al vâslelor scârţâind. Unul dintre bărbaţi vâslea, iar ceilalţi doi stăteau ghemuiţi în barcă, cu nişte feţe posace şi întunecate. „Doamne, facă-se voia Ta“, murmură ca prin somn. Dar deşi cuvintele sale împleticite păreau să semene cu cele ale atâtor sfinţi care se încredinţaseră întru totul voinţei divine, simţea că ale sale erau diferite. „Ce se întâmplă cu tine? Ţi-ai pierdut până şi credinţa?“, auzi o voce vorbindu-i din străfundurile fiinţei sale. Însă vocea aceea îl umplea de dezgust.

— Unde mergem? îi întrebă cu o voce pierdută, când deschise din nou ochii, pe cei trei paznici noi. Dar aceştia rămaseră tăcuţi, de parcă l-ar fi ameninţat.

— Unde mergem? întrebă iarăşi cu voce tare.

— La Yokose-no-Ura, răspunse unul din ei parcă ruşinat.

Auzise de nenumărate ori de la părintele Valignano numele de Yokose-no-Ura. Era un port pe care îl deschiseseră preotul Frois şi preotul Almeida, cu permisiunea stăpânitorului acelor locuri şi toate vasele portugheze care se perindaseră până atunci prin Hirado începuseră să acosteze doar în acest port. Pe dealul ce dădea spre port fusese construită o biserică iezuită, iar pe ea preoţii ridicaseră un crucifix atât de mare, încât misionarii îl zăreau de pe corăbiile lor când, după multe zile şi nopţi de călătorie, ajungeau în sfârşit în Japonia. În Duminica Învierii până şi japonezii urcau dealul cântând imnuri şi purtând în mâini lumânări. Chiar şi stăpânitorii ţinutului veneau în vizită aici, iar unii dintre ei au primit în cele din urmă botezul.

Preotul caută din priviri un sat sau un port care să semene cu Yokose-no-Ura, dar marea şi uscatul erau învăluite deopotrivă în acelaşi întuneric gros şi nu se zărea nici o lumină. Nu se vedea nici un sat, nici o casă. Însă, cine ştie, poate că şi aici erau creştini care se ascundeau, la fel ca în Tomogi sau Gotō. Oare ştiau ei că în barca aceea care traversa acum marea stătea ghemuit de frică şi tremurând ca un câine vagabond un preot? Când îi întrebă pe paznici unde era Yokose-no-Ura, bărbatul care vâslea îi răspunse după un moment de şovăială:

— N-a mai rămas nimic!

Satul fusese ars până la temelii, iar locuitorii săi se risipiseră care încotro. Marea şi uscatul erau tăcute ca un mormânt. Numai zgomotul monoton al valurilor care se izbeau de barcă spărgea tăcerea nopţii. De ce ne-ai părăsit cu totul? spuse preotul cu o voce slabă. Chiar şi satul pe care l-am făcut pentru Tine, L-ai lăsat să se preschimbe în cenuşă. Chiar şi atunci când oamenii au fost alungaţi din casele lor, nu le-ai dat curaj, ci ai rămas la fel de tăcut ca întunericul ce mă înconjoară. De ce? Spune-mi măcar motivul! Noi nu suntem puternici ca Iov, pe care l-ai încercat cu lepra. Iov era un sfânt, dar creştinii nu sunt decât nişte oameni slabi şi săraci. Puterea lor de-a îndura are o limită. Nu le mai da alte suferinţe.

Astfel se rugă, însă marea rămânea rece, iar întunericul îşi păstra tăcerea încăpăţânată. Nu se auzea decât scârţâitul monoton al vâslelor.

Oare o să cedez? se întrebă preotul tremurând. Simţea că, dacă graţia divină nu avea să-i dea curaj şi putere, probabil nu va mai putea îndura.

Zgomotul vâslelor încetă şi unul dintre bărbaţi se întoarse spre mare şi strigă:

— E cineva acolo?

Deşi vâslele nu se mai mişcau, de undeva se auzea un scârţâit asemănător.

— O fi vreunul care pescuieşte noaptea. Lasă-l în pace! şopti cel mai în vârstă dintre cei doi bărbaţi care tăcuseră până atunci.

— Cine eşti şi ce faci?

Zgomotul vâslelor din depărtare încetă brusc, şi se auzi o voce slabă, care încerca să răspundă. Preotul avu senzaţia că mai auzise vocea aceea undeva, însă nu reuşi să-şi aducă aminte unde.

Dimineaţă ajunseră la Omura. Când ceaţa lăptoasă fu risipită încet de vânt, ochii săi obosiţi zăriră într-o parte a golfului zidurile albe ale unui castel înconjurat de o pădurice. Castelul părea încă în construcţie şi de jur împrejurul zidurilor sale era ridicată o schelărie din buşteni. Deasupra pădurii, pâlcuri de ciori zburau încoace şi-ncolo, intersectându-se. În spatele castelului erau îngrămădite una lângă alta nişte case cu acoperişuri de stuf şi de paie. Era prima oară când vedea un oraş japonez. Abia când se lumină îşi dădu seama că fiecare dintre cei trei paznici din barcă avea la picioare câte o măciucă. Cu siguranţă li se poruncise ca, dacă preotul dădea semne că ar vrea să fugă, să îl arunce fără milă în mare.

Debarcaderul era deja înţesat de samurai care purtau săbii mari la brâu şi de o mulţime de gură-cască. Samuraii strigau din când în când la oamenii care ba se aşezau, ba se ridicau de pe movila de pe plajă, aşteptând răbdători sosirea bărcii. Când preotul coborî din barcă,

mulţimea fu străbătută de un murmur puternic şi, trecând prin mijlocul ei, însoţit de samurai, văzu câteva feţe de bărbaţi şi femei care îl priveau cu durere. Tăcea. Oamenii tăceau şi ei. Dar pe când trecea prin faţa lor, preotul ridica uşor mâna şi îi binecuvânta. Atunci chipurile oamenilor deveneau uimite şi neliniştite şi plecau imediat privirile. Unii chiar întorceau capetele. În împrejurări normale ar fi putut să pună în aceste guri încleştate bucăţica de pâine a sfintei împărtăşanii. Însă acum nu avea nici pocal, nici vin, nici altar pe care să facă sfânta liturghie.

Când fu urcat pe un cal neînşeuat şi legat de mâini cu sfoară, din mulţime se înălţă un râs batjocoritor. Omura era mai degrabă o adunătură de case cu acoperişuri de paie decât un oraş. Nu era cu nimic diferit de satele pe care le văzuse până atunci. Cu toate astea, femei cu părul despletit, îmbrăcate în chimonouri cu mâneci scurte, cu un şorţ în jurul coapselor şi desculţe stăteau în picioare şi aranjau pe drum scoici, lemne de foc şi legume proaspete. Din mulţime, cântăreţi ambulanţi la *biwa*, îmbrăcaţi cu *hakama* şi preoţi budişti îmbrăcaţi în negru se uitau la el şi râdeau batjocoritor. Drumul era lung şi îngust, iar câteodată pietricelele pe care le aruncau copiii îi atingeau uşor faţa. Dacă ceea ce spusese părintele Valignano nu era greşit, Omura era regiunea în care misionarii făcuseră cele mai multe eforturi pentru răspândirea creştinismului. Acolo se construiseră multe biserici, chiar şi un seminar. Despre acest oraş părintele Frois scrisese într-o scrisoare că, de la samurai până la ţărani, „toţi ascultă cu mult entuziasm ce spunem noi“. Auzise că însuşi stăpânul ţinutului devenise un credincios înfocat şi că aproape toată familia lui îşi schimbase religia. Iar acum, deşi copiii aruncau cu pietre, iar călugării budişti îl împroşcau cu ocări şi scuipat, batjocorindu-l, nici unul dintre samuraii de-acolo nu-i oprea.

Drumul urma linia mării şi se îndrepta spre Nagasaki. Când trecură prin satul Suzuda, zări o gospodărie cu multe flori albe, al căror nume nu-l cunoştea. Samuraii opriră caii şi îi porunciră unuia dintre bărbaţii care îi

însoţeau mergând pe jos să aducă apă. Îi dădură şi preotului să bea din ea, dar apa i se scurse din gură şi nu făcu decât să-i ude pieptul slab.

— Uitaţi ce corp mare are! spuneau femeile batjocoritor, trăgându-şi copiii de mânecă.

Atunci când convoiul se puse din nou în mişcare, preotul privi în urmă şi se gândi dintr-odată că se putea să nu mai vadă niciodată flori înflorite ca acelea pe lângă care trecuseră. Samuraii îşi dădură jos pălăriile şi îşi şterseră sudoarea. Cu toţii aveau părul prins într-un coc în vârful capului. În spate, cinci-şase însoţitori cu arcuri în mâini continuau să vorbească zgomotos.

Drumul pe care mergeau deveni alb şi şerpuitor, iar preotul zări un cerşetor care se sprijinea într-un băţ ţinându-se după ei. Era Kichijirō. Aşa cum alergase pe plajă, privind cu gura căscată barca lor care se îndepărta, se târa şi acum în urma lor, cu chimonoul desfăcut şi cu pieptul dezgolit. Dându-şi seama că preotul îl văzuse, se ascunse repede în spatele unui copac. Preotul nu reuşea să înţeleagă pentru ce bărbatul care îl vânduse venise după ei până aici. Îi trecu dintr-odată prin minte că bărbatul din barca peste care dăduseră noaptea se putea să fi fost Kichijirō.

Legănându-se pe cal, preotul privea din când în când marea cu ochii săi adânciţi în orbite. În ziua aceea strălucea neagră şi ameninţătoare. La orizont se zărea o insulă mare, cenuşie, dar nu ştia dacă era insula pe care rătăcise până mai ieri.

După ce trecură de Suzuda, numărul oamenilor care se duceau şi veneau pe drum crescu puţin câte puţin. Negustori care mânau vite încărcate cu mărfuri; călători purtând haine şi pălării largi de paie, bărbaţi cu umbrele de bambus şi femei cu pălării ce le acopereau feţele. Când vedeau convoiul, se opreau miraţi la marginea drumului, uitându-se lung la lucrul acela ciudat peste care dăduseră. Uneori ţăranii lăsau lopeţile şi alergau repede către convoi. Hainele şi înfăţişarea acestor ţărani, care îl făcuseră atât de curios înainte, nu mai trezeau nici un interes în sufletul lui

epuizat de oboseală. Închise ochii şi murmură una câte una, mişcându-şi limba uscată, rugăciunile cuprinse în „Calea Sfintei Cruci“ ce se rostesc în unele mănăstiri. Rugăciunile acelea pe care le ştia orice slujitor al bisericii şi orice creştin erau o meditaţie care reînvia în minţile oamenilor imaginea Patimilor lui Hristos. O mulţime impresionantă de oameni L-a urmat curioasă când a părăsit Templul şi s-a îndreptat spre Golgota, purtându-şi crucea şi clătinându-se la fiecare pas. „Fiice ale Ierusalimului, nu Mă plângeţi pe Mine; ci plângeţi-vă pe voi înşivă şi pe copiii voştri. Căci iată vor veni zile…“[1] Preotul îşi aduse aminte acest verset. Cu multe secole în urmă, bărbatul acela a gustat, cu limba uscată, toată suferinţa pe care o îndur eu acum, se gândi preotul. Şi acel sentiment de împărtăşire a suferinţei îi uşură şi îi mângâie sufletul mai mult decât cea mai dulce apă.

„Pange lingua…“ Preotul îşi simţi lacrimile curgându-i pe obraji. „*Bella premunt hostilia, da robur fer auxilium*. Orice s-ar întâmpla, n-am să mă lepăd niciodată de Dumnezeu“, îşi zise.

După prânz ajunseră într-un oraş numit Isahaya. Aici era un conac înconjurat de un şanţ şi de un zid de pământ. De jur împrejur erau case cu acoperişuri din stuf şi paie. Când trecură prin faţa unei case, nişte bărbaţi care purtau săbii îi salutară pe samurai şi aduseră două vase mari cu orez. În timp ce samuraii mâncau, preotul fu pentru prima dată coborât de pe cal şi legat de un copac, ca un câine. În apropiere stăteau ghemuiţi nişte cerşetori cu părul răvăşit, care îl priveau cu ochi strălucitori, ca nişte animale. Nu mai avea puterea să le zâmbească. Cineva îi puse în faţă un vas spart cu nişte orez uscat. Ridicând ochii din întâmplare, văzu că acela era Kichijirō.

Kichijirō se ghemui printre cerşetori. Din când în când se uita pe furiş către preot, să vadă ce face. Însă când privirile li se întâlneau, întorcea repede capul. Preotul se uita la faţa lui cu o expresie severă. Când îl văzuse pe plajă, era atât de obosit, încât nici nu mai avea puterea să-l urască, însă acum nu putea sub nici o formă să fie generos cu acest bărbat.

Setea pe care o simţise pe câmp după ce i se dăduse să mănânce peşte uscat, reînvie deodată în sufletul lui, însoţită de o furie cumplită. „Ce ai să faci, fă repede!“ Până şi Hristos i-a spus aceste cuvinte mânioase lui Iuda, cel care L-a trădat. Preotul crezuse vreme îndelungată că acele cuvinte erau în contradicţie cu iubirea lui Hristos. Însă acum, când se uita la bărbatul acela ghemuit ca un câine bătut, care ridica din când în când o privire înfricoşată, din adâncul sufletului său se înălţa un sentiment de tristeţe şi mânie. „Ce ai să faci“, şopti preotul în sinea sa, „fă repede!“.

Samuraii terminară de mâncat şi se urcară din nou pe cai. Preotul fu şi el suit pe cal şi convoiul începu să se mişte încet. Preoţii budişti se apucară din nou să-l batjocorească, iar copiii să arunce cu pietre. Bărbaţii care mergeau pe lângă animalele lor de povară şi călătorii îmbrăcaţi în haine de paie îi priveau uimiţi pe samurai şi se uitau lung la preot. Totul era la fel ca înainte. Când privi în urmă, Kichijirō, ţinându-se oarecum deoparte de convoi, venea după ei sprijinindu-se într-un băţ. „Ce ai să faci, fă repede!“, şopti preotul în sinea lui. „Ce ai să faci, fă repede!“

1. Evanghelia după Luca (23: 28) (n. r.)

Capitolul 6

Cerul se întuneca, norii alunecau încet peste vârfurile munţilor şi în jos, peste câmpuri. Acesta era pustiul Senzokuno. Din loc în loc se zăreau tufişuri ce parcă se târau, în rest, doar pământul de culoare neagră-maronie se întindea la nesfârşit. Samuraii, care se sfătuiseră între ei, le porunciră însoţitorilor să-l dea pe preot jos de pe cal. Pentru că multă vreme călărise cu mâinile legate, când fu silit să stea în picioare, preotul simţi o durere cumplită în coapse şi se chirci la pământ.

Un samurai scoase o pipă lungă şi începu să fumeze. Asta era prima oară de când venise în Japonia când preotul vedea tutun. După ce trase de două-trei ori din pipă, samuraiul suflă fumul şi i-o întinse tovarăşului său. Însoţitorii îi priveau lung, cu invidie.

Se uitară cu toţii vreme îndelungată spre sud, ba ridicându-se în picioare, ba aşezându-se pe stânci. Unii dintre ei se uşurară printre stânci. Înspre nord cerul mai era încă senin, dar spre sud începea deja să se întunece. Preotul arunca din când în când câte o privire la drumul pe care veniseră. Însă nu se zărea nici urmă de Kichijirō – probabil că întârziase pe drum. Sau obosise să se mai târască în urma lor şi renunţase.

În cele din urmă, gărzile arătară cu degetul spre sud, ţipând:

— Au venit! Au venit!

Din direcţia aceea se vedea apropiindu-se încet un grup de samurai însoţiţi de oamenii lor, care mergeau pe jos. Samuraiul cu pipa încălecă

repede şi galopă cu toată viteza spre ei. Fără să descalece, îi salută pe nou-veniţi cu o plecăciune la care i se răspunse solemn. Preotul înţelese că de acolo va fi predat unui alt grup.

După ce terminară cu saluturile, cei care îl escortaseră de la Omura întoarseră caii şi dispărură pe drumul dinspre nord, unde încă mai strălucea soarele. Înconjurat de cei care veniseră de la Nagasaki să-l ia, preotul fu din nou urcat pe calul neînşeuat.

Temniţa se afla pe panta unui deal înconjurat de copaci. Construită de curând, arăta ca un fel de hambar, iar înăuntru era foarte scundă. Lumina pătrundea doar printr-o fereastră mică, zăbrelită şi printr-o gaură tăiată într-o scândură a uşii, prin care abia dacă putea trece o farfurie. Pe acolo, o dată pe zi, îi era strecurată mâncarea. După ce ajunsese în temniţă, fusese scos afară în două rânduri pentru interogatorii şi astfel reuşise să vadă cum arăta pe dinafară: un gard din suliţe de bambus îndreptate ameninţător către interior, iar mai încolo câteva case cu acoperişuri din paie, în care locuiau paznicii.

Când fusese aruncat acolo, înăuntru nu mai erau alţi prizonieri. Toată ziua stătea pe întuneric, aşezat pe jos, ca în coliba de pe insulă, ascultând glasurile paznicilor. Câteodată aceştia vorbeau şi cu el, ca să-şi alunge plictiseala. De la ei află că erau la marginea oraşului Nagasaki, dar nu putea şti în care parte se găsea centrul oraşului. În timpul zilei auzea în depărtare glasurile oamenilor care lucrau, cioplind lemnul sau bătând cuie şi astfel îşi dădu seama că regiunea aceea abia începuse să se dezvolte. Când se lăsa noaptea, din pădure se auzeau glasurile turturelelor.

Cu toate astea, viaţa pe care o ducea în temniţă era ciudat de liniştită şi de paşnică. Până şi încordarea şi neliniştea zilelor în care rătăcea prin munţi i se păreau un vis dintr-o altă viaţă. Nu putea ghici ce avea să i se întâmple a doua zi, însă nu era deloc înspăimântat. Primi de la paznici nişte hârtie japoneză mai groasă şi nişte sfoară şi îşi făcu din ele un rozariu. Aproape fiecare zi şi-o petrecea rugându-se sau rostind versete

din Biblie. Noaptea, pe când stătea întins pe podea, cu ochii închişi şi asculta cântecul turturelelor, revedea în minte fiecare scenă din viaţa lui Hristos. Faţa lui Hristos fusese încă din copilărie împlinirea tuturor visurilor şi idealurilor sale. Faţa lui Hristos când ţinea Predica de pe Munte, faţa lui Hristos când mergea pe apă, în Galileea, la asfinţit, faţa aceea care nu-şi pierduse câtuşi de puţin frumuseţea nici măcar când era supus la cele mai groaznice chinuri. Ochii blânzi şi senini care pătrundeau până în sufletul omului erau acum aţintiţi asupra lui. O faţă care nu putea să facă nimic rău şi care nu putea să insulte pe nimeni. Când o vedea cu ochii minţii, neliniştea şi frica dispăreau precum valurile mici care erau absorbite de nisipul de pe ţărm.

Era prima oară de când venise în Japonia când zilele treceau una după alta liniştite. Începu să se întrebe dacă nu cumva continuarea acestei linişti netulburate era o dovadă că moartea sa nu era departe. Atât de uşor se scurgeau aceste zile liniştite în sufletul său.

Însă în cea de-a noua zi fu târât dintr-odată afară. Pentru că stătuse vreme îndelungată în temniţa unde nu pătrundeau razele soarelui, acestea îi străpunseră ca nişte săbii ascuţite ochii înfundaţi în orbite. În pădure, glasurile cicadelor se revărsau ca o cascadă, iar în spatele caselor paznicilor văzu nişte flori roşii înflorite.

Atunci îşi dădu seama mai limpede ca niciodată că arăta ca un vagabond: părul şi barba îi crescuseră, carnea îi atârna pe oase, braţele îi deveniseră subţiri ca sârma. Se întrebă dacă era scos afară pentru interogatoriu, dar fu dus în casa unui paznic şi băgat într-o cameră cu zăbrele de lemn. Nu înţelegea pentru ce fusese mutat acolo.

Motivul îl descoperi a doua zi. Deodată tăcerea fu spartă de zbieretele paznicilor şi auzi paşii împleticiţi ai câtorva bărbaţi şi femei care erau împinşi în curtea interioară a temniţei. Aceştia fură închişi în celula întunecoasă în care stătuse preotul până ziua trecută.

— Dacă mai faci aşa, te pocnesc!

Paznicii ţipau furioşi, iar prizonierii se împotriveau.

— Nu vă mai împingeţi! Aţi înţeles?

Cearta dintre paznici şi prizonieri continuă o vreme, apoi totul se linişti. Seara se auziră dintr-odată din celulă glasurile lor rugându-se în cor: „Tatăl nostru care eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău. Vie împărăţia Ta. Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri; şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău. Amin“.

În negura serii, vocile lor se ridicau şi se stingeau asemenea unei fântâni arteziene. „Şi nu ne duce pe noi în ispită.“ În glasurile acelea care se rugau era atâta jale. Clipind din ochii adânciţi în orbite, preotul li se alătură, mişcându-şi încet buzele. „Doamne, ai păstrat tăcerea până acum, dar nu se poate să taci la nesfârşit“, şopti el.

În ziua următoare, preotul îi întrebă pe paznici dacă putea să-i viziteze pe prizonieri. Pentru că aceştia erau scoşi în curte şi puşi să muncească pământul, fiind păziţi cu străşnicie în tot acest timp. Când ieşi afară, cinci-şase bărbaţi şi femei, care mânuiau lopeţile fără vlagă, se uitară la el miraţi. Îşi aducea aminte cine erau. Îşi amintea hainele lor zdrenţuite şi decolorate. Însă feţele lor atunci când se întoarseră spre el – poate din cauză că fuseseră închişi în temniţa întunecoasă arătau aşa – bărbaţii, cu barba şi părul crescute, iar femeile albe la faţă ca nişte moarte.

— Oh! ţipă una dintre femei. E părintele. Nu l-aş fi recunoscut niciodată.

Era femeia care în ziua aceea scosese din sân dovleceii şi îi dăduse unul să-l mănânce. Lângă ea, arătând ca un cerşetor, bărbatul cu un singur ochi râdea prietenos, arătându-şi dinţii galbeni şi stricaţi. Din ziua aceea preotul primi încuviinţarea paznicilor să meargă în celula creştinilor de două ori pe zi, dimineaţa şi seara. Paznicii ştiau că creştinii le vor răsplăti generozitatea şi nu le vor face necazuri. Pentru că nu avea pâine şi vin nu

putea face sfânta liturghie, dar măcar putea rosti împreună cu ei rugăciuni precum Crezul, Tatăl Nostru sau Ave Maria şi le putea asculta spovedaniile.

„Nu vă încredeţi în cei mari, în fiii oamenilor, în cari nu este ajutor. Suflarea lor trece, se întorc în pământ şi în aceeaşi zi le pier şi planurile lor. Ferice de cine are ca ajutor pe Dumnezeul lui Iacov, ferice de cine-şi pune nădejdea în Domnul, Dumnezeul său! El a făcut cerurile şi pământul, marea şi tot ce este în ea.“[1]

Când le şoptea prizonierilor, unul câte unul, cuvintele din Psalmi, cu toţii ascultau cu atenţie şi nu era nimeni care să tuşească măcar. Până şi paznicii tăceau şi ascultau. Versetele acestea din Biblie le citise de nenumărate ori până acum, însă niciodată nu i se păruseră aşa de pline de tâlc, atât pentru el, cât şi pentru creştini. Fiecare cuvânt căpăta în sufletul lui o nouă bogăţie şi un nou înţeles.

„Ferice de acum încolo de morţii, cari mor în Domnul…“[2]

— Nu veţi cunoaşte suferinţă mai mare ca aceasta, zise preotul cu o voce plină de înflăcărare. Domnul nu vă va părăsi pentru totdeauna. El este cel care ne spală rănile, a Lui e mâna care ne şterge sângele. Domnul nu va tăcea la nesfârşit!

Când se făcea seară, preotul le dădea creştinilor taina spovedaniei, dar pentru că nu avea confesional, punea urechea la gaura prin care li se dădea mâncarea şi asculta mărturisirea pe care o şoptea credinciosul de dincolo. În momentele acelea, pentru a nu deranja, ceilalţi se îngrămădeau într-un colţ. Pentru prima oară după zilele petrecute în satul Tomogi, în această temniţă preotul putea să-şi îndeplinească menirea de slujitor al bisericii. Gândindu-se la asta, se ruga în taină ca viaţa aceea să dureze la nesfârşit.

După ce asculta spovedaniile, preotul se apuca să scrie pe hârtia primită de la paznici, cu o pană de găină căzută în grădină, amintirile sale de la venirea în Japonia. Bineînţeles, nu ştia dacă lucrurile scrise de el vor ajunge vreodată în Portugalia. Dar se putea ca unul dintre creştini să le

dea unui chinez din Nagasaki. Însufleţit de acea slabă speranţă, continua să mişte pana pe hârtie.

Noaptea, stând şi ascultând în întuneric cântecul turturelelor din pădure, preotul simţea faţa lui Hristos privindu-l stăruitor. Ochii Lui albaştri şi senini erau plini de milă; trăsăturile Sale erau liniştite. Era o faţă care deborda de încredere. „Doamne, n-ai să-ţi mai întorci privirile de la noi, nu?“ şopti preotul cu ochii aţintiţi la faţa aceea. Şi i se păru că aude un răspuns: „Nu vă voi părăsi“. Plecă uşor capul şi ciuli urechile, ca să audă din nou glasul acela, dar nu desluşi decât cântecul turturelelor. Întunericul era adânc şi dens. Însă, pentru o clipă, preotul avu impresia că sufletul îi fusese purificat.

Într-o zi, auzi zdrăngănitul lacătului şi un paznic băgă capul pe uşă.

— Schimbă-ţi hainele! îi spuse aruncând un teanc de veşminte pe jos. Uite! Haine noi şi lenjerie de bumbac şi *jittoku*. Ia-le, sunt ale tale.

Paznicul îi spuse că *jittoku* era un fel de tunică pe care o îmbrăcau preoţii budişti.

— Vă mulţumesc foarte mult, zise preotul cu un zâmbet întipărit pe faţa scofâlcită, dar vă rog să le luaţi. Nu-mi trebuie nimic.

— Nu le primiţi? Nu le primiţi? întrebă paznicul, clătinând din cap asemenea unui copil şi uitându-se cu jind la haine. Dar sunt un dar din partea slujbaşilor de la judecătorie!

Uitându-se când la ţoalele de cânepă pe care le avea pe el, când la veşmintele acelea noi, preotul se întrebă de ce slujbaşii îi trimiseseră îmbrăcăminte de preot budist? Nu ştia dacă trebuia să ia lucrul ăsta ca pe un act de milă faţă de prizonieri sau ca pe o capcană. Se gândi că, oricum ar fi fost, odată cu primirea acelor haine începea să aibă legătură cu judecătoria.

— Mai repede, mai repede! îl zori paznicul. Dintr-un moment într-altul vor sosi slujbaşii.

Nu crezuse că o să fie interogat atât de curând. Îşi imaginase această scenă în fiecare zi, la fel de tragică precum cea dintre Pilat şi Hristos: mulţimea ţipând, Pilat în încurcătură, iar Hristos stând în picioare şi tăcând. Însă aici singurul sunet era scârţâitul monoton al unei cicade, care îl făcea să adoarmă. În celula creştinilor era o linişte ca de mormânt.

Primi de la paznic nişte apă caldă, se spălă, se şterse şi se îmbrăcă în hainele de bumbac, strecurându-şi cu grijă mâinile prin mâneci. Pânza nu era plăcută la atingere şi, pe deasupra, simţea un fior de umilinţă gândindu-se că, îmbrăcând hainele acelea, făcea un compromis cu cei de la judecătorie.

În grădină erau aranjate pe un singur rând mai multe scăunele care aruncau o umbră neagră pe pământ. Fu pus să stea în genunchi în dreapta porţii de la intrare şi lăsat să aştepte mult timp cu mâinile pe genunchi. Nefiind obişnuit cu această poziţie, asudă din greu din cauza durerii de genunchi, dar nu vru să le arate slujbaşilor prin ce chinuri trecea. Încercă să nu se mai gândească la durerea de genunchi, închipuindu-şi cum trebuie să fi arătat Hristos când era lovit cu biciul.

După ceva vreme auzi tropot de copite, apoi paşii unui alai. Paznicii îngenunchează cu toţii şi plecară capetele. Câţiva samurai care îşi făceau vânt cu evantaiele intrară în curte, păşind plini de importanţă. Vorbind între ei, samuraii trecură prin faţa preotului fără să-i arunce nici măcar o privire şi se aşezară fiecare ceremonios pe câte un scaun. Cu capetele plecate, paznicii le aduseră nişte ceşti şi samuraii sorbiră încet apa fierbinte.

După ce îşi trase sufletul, samuraiul din capătul din dreapta se întoarse către paznici şi le spuse ceva. Atunci, preotul, clătinându-se din pricina durerii de genunchi, fu târât în faţa celor cinci scaune.

În copacul din spate, o cicadă cânta fără oprire. Sudoarea i se prelingea pe haine şi pe spinare şi simţea aproape dureros privirile aţintite asupra lui din spate. Fără îndoială, creştinii ascultau acum din celula lor

fiecare întrebare a slujbaşilor şi fiecare răspuns al său. Înţelegea limpede motivul pentru care Inoue şi slujbaşii de la judecătorie aleseseră acel loc pentru interogatoriu: voiau să le arate acelor ţărani cum va fi el încolţit şi înfrânt. *„Gloria Patri, et Filio, et Spiritui Sancto.“* Preotul închise ochii adânciţi în orbite şi se sili să zâmbească, dar îşi dădu seama că faţa îi era împietrită ca o mască.

— Guvernatorul provinciei Chikugo este îngrijorat pentru stinghereala dumneavoastră, spuse serios samuraiul din capătul din dreapta în limba portugheză. Dacă este ceva ce vă stinghereşte, spuneţi!

Preotul plecă uşor capul, în tăcere. Când îl ridică, privirea lui o întâlni pe cea a bătrânului care stătea pe scaunul din mijloc. Acesta se uita la el cu curiozitatea unui copil care primise o jucărie nouă şi cu un zâmbet blând. Apoi se dădu citire unui raport:

— Ţara de baştină: Portugalia. Numele: Rodrigues. Se spune că aţi venit în Japonia de la Macao. E corect, nu?

Un alt slujbaş venise deja acolo de două ori, însoţit de un tălmaci.

Samuraiul din dreapta zise cu o voce plină de emoţie:

— Părinte, suntem foarte impresionaţi de tăria voinţei dumneavoastră de-a veni de la mii de leghe depărtare, trecând prin atâtea pericole şi suferinţe. Cât de greu trebuie să vă fi fost!

Cuvintele sale aveau o blândeţe care înduioşă şi întristă totodată sufletul preotului.

— Pentru noi, care ştim acest lucru, e dureros să vă interogăm astfel, deşi aceasta este slujba noastră.

La cuvintele neaşteptate ale slujbaşului, emoţia păru să-l copleşească pe preot. „Dacă n-ar fi existat bariere precum naţionalitatea sau politica, oare nu ne-am fi strâns mâinile şi am fi vorbit?“ Acestea erau gândurile care îi treceau prin minte. Însă imediat i se păru periculos să se lase cuprins de un astfel de sentimentalism.

— Nu punem în discuţie ce e bun şi ce e rău în doctrina dumneavoastră, părinte. Poate că în Spania, în Portugalia sau în alte ţări, doctrina dumneavoastră este adevărată. Motivul pentru care am interzis creştinismul în Japonia este că, după ce ne-am gândit bine şi în repetate rânduri, am ajuns la concluzia că această învăţătură nu e de nici un folos pentru Japonia de astăzi.

Tălmaciul intră imediat în miezul problemei. Bătrânul cu urechi mari din faţă îl privea în continuare pe preot cu înţelegere.

— După felul nostru de-a gândi, adevărul este universal, spuse preotul întorcându-i în sfârşit zâmbetul bătrânului. Mai devreme, v-aţi arătat plini de compasiune pentru suferinţele prin care am trecut. Aţi rostit cuvinte calde de mângâiere pentru faptul că am călătorit vreme îndelungată peste mări ca să vin în ţara dumneavoastră. Însă, dacă n-ar fi încredinţaţi că adevărul este universal, de ce nenumăraţi misionari ar îndura aceste greutăţi? Tocmai pentru că adevărul e acelaşi în orice ţară şi în orice epocă îl numim adevăr. Dacă o învăţătură adevărată în Portugalia nu e adevărată şi în Japonia, nu se poate spune că este „adevărată“.

Tălmaciul se mai împotmolea din când în când, însă cu o faţă lipsită de orice expresie, ca a unei păpuşi, reuşi să le transmită celor patru cuvintele preotului.

Doar bătrânul din faţa lui dădu de nenumărate ori din cap, ca şi când ar fi fost de acord cu cuvintele sale, iar pe când dădea din cap îşi trecea palma stângă peste cea dreaptă, ca şi cum şi-ar fi frecat mâinile.

— Toţi preoţii spun acelaşi lucru. Totuşi…, începu tălmaciul să traducă încet cuvintele altui samurai. Un pom care rodeşte într-un anumit pământ poate să se usuce dacă pământul se schimbă. Cât despre pomul creştinismului, într-o altă ţară are frunze bogate şi înfloreşte, dar în Japonia îşi pierde frunzele şi nu face nici un mugur. Părinte, nu v-aţi gândit niciodată la diferenţele de pământ şi de apă?

— Frunzele n-au cum să piară şi mugurii n-au cum să nu apară, spuse preotul întorcându-se către cel care vorbise şi ridicând vocea. Credeţi că nu ştiu chiar nimic? În Europa, ca să nu mai vorbim de Macao, unde am stat o vreme, oamenii cunosc faptele misionarilor care au venit în această ţară. Se ştie că, în perioada când majoritatea stăpânitorilor de ţinuturi îngăduiau răspândirea creştinismului, numărul credincioşilor era de trei sute de mii.

Bătrânul continua să încuviinţeze din cap, frecându-şi mâinile întruna. Pe când ceilalţi slujbaşi ascultau cuvintele tălmaciului cu feţele încremenite, doar bărbatul acesta părea să fie cu totul de partea preotului.

— Dacă frunzele nu cresc şi florile nu înfloresc, asta e pentru că nu li se dau îngrăşăminte.

Cântecul cicadei încetă, dar razele soarelui de după-amiază deveniră şi mai greu de suportat. Slujbaşii tăceau, de parcă ar fi fost încurcaţi. Preotul, simţind că din temniţa din spate creştinii trăgeau cu urechea la ce se spunea, îşi închipui că a câştigat disputa. Un sentiment plăcut îi învălui treptat sufletul.

— De ce aţi început toată munca asta de convingere? întrebă preotul încet, plecând privirile. Orice v-aş spune, n-o să vă schimbaţi părerile. La rândul meu, nici eu nu am de gând să-mi schimb sentimentele.

În timp ce vorbea, simţea emoţia copleşindu-l. Cu cât devenea mai conştient că din spate îl priveau credincioşii, cu atât se transforma pe sine într-un erou.

— Până la urmă, orice aş spune, tot mă veţi pedepsi, nu?

Tălmaciul le traducea mecanic cuvintele sale celorlalţi. Razele soarelui făceau faţa lui plată să pară şi mai plată. Atunci mâinile bătrânului încetară pentru prima oară să se mişte şi, clătinând din cap, acesta îl privi pe preot de parcă ar fi vrut să liniştească un copil care făcuse o boacănă.

— Noi nu îi pedepsim pe preoţi fără nici un motiv, spuse.

— Domnul Inoue nu gândeşte aşa. Dacă aţi fi domnul Inoue m-aţi pedepsi pe loc.

Slujbaşii râseră din toată inima, ca şi când li s-ar fi spus o glumă.

— De ce râdeţi?

— Părinte, domnul Inoue, guvernatorul provinciei Chikugo, se află chiar aici, în faţa ochilor dumneavoastră.

Preotul se uită uimit la bătrân. Acesta, nevinovat ca un copil, îi întoarse privirea frecându-şi iarăşi mâinile una de alta. Cum ar fi putut recunoaşte pe cineva care îi înşelase toate aşteptările? Până acum şi-l închipuise pe bărbatul despre care părintele Valignano spunea că era diavolul în persoană şi care îngenunchease unul după altul misionarii ca pe un bărbat cu faţa palidă şi vicleană. Însă dinaintea lui stătea bătrânul acesta blând şi înţelegător.

După ce îi şopti samuraiului de lângă el două-trei cuvinte, guvernatorul provinciei Chikugo, Inoue, se ridică greoi de pe scaun. Ceilalţi slujbaşi îl urmară unul câte unul şi dispărură pe poarta pe care intraseră mai devreme. Cicadele începură să cânte. Lumina după-amiezii, ce strălucea precum mica, proiectând şi mai puternic pe pământ umbra scaunelor goale.

Atunci, fără motiv, sufletul preotului fu cuprins de o emoţie puternică şi lacrimile se adunară în ochii săi. Emoţia aceea semăna cu cea pe care o simţea după ce înfăptuia ceva măreţ. Din temniţa care fusese până atunci liniştită, cineva începu deodată să cânte:

„Să mergem, să mergem,

La templul din Paradis,

Templul din Paradis…

La templul îndepărtat…

Cântecul continuă să se audă vreme îndelungată, chiar şi după ce preotul fu condus de către paznici înapoi în coliba de scânduri. Cel puţin

nu făcuse nimic care să îi nedumerească pe creştini sau care să le slăbească credinţa. Purtarea lui nu fusese josnică şi laşă, îşi spunea.

Lumina lunii se strecura printre zăbrelele ferestrei şi cădea pe perete formând o umbră care îi aduse iarăşi aminte de faţa bărbatului din Galileea. Ochii săi erau plecaţi, dar păreau să privească totuşi spre el. Acelei feţe de umbră preotul îi dădu un contur şi îi desenă ochi şi gură. Astăzi m-am descurcat foarte bine, îşi spunea strălucind de mândrie ca un copil.

În curte se auzi un sunet de paşi cadenţaţi. Paznicii făceau, ca în fiecare noapte, rondul.

A treia zi. Paznicii au ales dintre creştini trei bărbaţi şi i-au pus să sape trei gropi în mijlocul curţii. Printre zăbrelele ferestrei preotul putea vedea chipul bărbatului cu un singur ochi (nu îl chema oare Juan?), care împreună cu ceilalţi mânuia cazmaua, punea pământul într-un coş de paie şi îl căra, sub soarele arzător. Din cauza căldurii, Juan purta doar o pânză în jurul mijlocului, iar sudoarea de pe spatele lui strălucea ca oţelul.

Când îi întrebă pe paznici pentru ce săpau cei trei gropile, aceştia îi răspunseră că făceau o latrină. Creştinii stăteau în groapa adâncă şi aruncau neştiutori pământul afară. Pe când săpa, unul dintre bărbaţi se prăbuşi lovit de insolaţie. Paznicii se enervară, îl loviră, dar acesta rămase ghemuit, nici măcar nu se mişcă. Juan şi ceilalţi creştini îl luară în braţe şi îl duseră în temniţă.

La scurt timp, paznicii veniră să îl cheme pe preot. Starea bărbatului se înrăutăţise brusc, iar creştinii cereau să fie chemat preotul. Alergând în grabă la temniţă, preotul îi găsi pe Juan, pe Monica şi pe ceilalţi creştini strânşi în jurul bolnavului, care zăcea pe jos în întuneric, pământiu ca o piatră.

— Nu vrei să bei ceva? îl întrebă Monica ducându-i la gură un vas ciobit, în care era nişte apă.

Dar apa umezea doar buzele bărbatului, fără să i se scurgă pe gât.

— Suferi cumplit. Mai poţi îndura?

Când se lăsă noaptea, respiraţia bolnavului deveni sacadată. Trupul lui slăbit, hrănit doar cu o mână de mei, nu putuse face faţă unei asemenea corvezi. Preotul îngenunche şi se pregăti să-i dea ultima împărtăşanie, dar când făcu semnul sfintei cruci, bărbatul îşi umflă puternic pieptul. Apoi îşi dădu sufletul. Paznicii le porunciră să ardă trupul, dar preotul şi creştinii se împotriviră cu tărie, spunând că aşa ceva contrazicea învăţătura creştină şi că tradiţia cerea să fie îngropat în pământ. Bărbatul fu îngropat, exact aşa cum era, a doua zi dimineaţă, în pădurea din spatele temniţei.

— Hisagor: e un norocos! şopti un creştin cu invidie. Suferinţele lui au luat sfârşit. Acum doarme somnul de veci.

Ceilalţi bărbaţi şi femei îi ascultară cuvintele privind în gol.

După-amiază aerul fierbinte începu să tremure şi se porni ploaia. Răpăind pe acoperişul de lemn al temniţei şi pe copacii din pădurea unde îngropaseră mortul, aceasta scotea un sunet monoton şi melancolic. Cuprinzându-şi cu ambele mâini genunchii strânşi la piept, preotul se întrebă până când îl vor lăsa slujbaşii să trăiască aşa. Viaţa din temniţă nu era perfectă, dar atâta vreme cât nu se isca vreo debandadă, paznicii încuviinţau tacit rugăciunile creştinilor şi îl lăsau pe preot să-i viziteze sau să scrie scrisori. I se părea ciudat că erau atât de îngăduitori.

De la fereastra zăbrelită, preotul zări un bărbat îmbrăcat într-o pelerină, care era certat de paznici. Din cauza pelerinei nu vedea cine era, dar fără îndoială nu era cineva din temniţă. Se ruga stăruitor de ei, dar paznicii scuturau din cap a refuz şi încercau să-l gonească fără să-l asculte.

— Dacă o ţii aşa, o să iei câteva beţe pe spinare! strigă un paznic agitând un par mare, iar bărbatul o luă la fugă spre poartă ca un câine vagabond.

Dar o clipă mai târziu se întoarse în curte şi rămase nemişcat în ploaie, privind înainte.

Când începu să se însereze, preotul se uită din nou printre zăbrele. Bărbatul cu pelerină era încă acolo, stând nemişcat în ploaie. Paznicii păreau că renunţaseră să-l mai alunge, pentru că nu mai ieşeau din colibă.

Când bărbatul se uită spre preot, ochii li se întâlniră. Era Kichijirō, după cum bănuise. Un fior de spaimă îi străbătu chipul şi Kichijirō făcu câţiva paşi înapoi.

— Părinte, spuse acesta cu o voce ca un scheunat de câine. Părinte, ascultaţi-mă, vă rog! Gândiţi-vă că e o spovedanie şi ascultaţi-mă!

Preotul îşi îndepărtă faţa de fereastră şi încercă să rămână surd la vocea aceea. Nu putea să uite gustul peştelui uscat şi setea care-i arsese gâtul. Chiar dacă se silea în sufletul lui să-l ierte pe acest bărbat, ura şi furia nu i se şterseseră din minte.

— Părinte! Părinte!

Ca un copil care se agăţa de poala mamei sale, vocea rugătoare continua:

— V-am minţit tot timpul, părinte! Mă auziţi? Probabil mă dispreţuiţi. V-am urât şi pe dumneavoastră şi pe ceilalţi creştini. Am călcat în picioare icoanele. Mokichi şi Ichizō erau puternici. Eu n-am putut să fiu la fel de puternic.

Paznicii nu mai putură suporta şi ieşiră afară cu bâte. Kichijirō o rupse la fugă, continuând însă să strige.

— Însă trebuie să mă dezvinovăţesc. Cel care calcă în picioare icoanele are şi el dreptul să vorbească. Credeţi că am călcat bucuros icoanele? Picioarele acestea cu care le-am călcat m-au durut. M-au durut! Dumnezeu, care m-a făcut slab, vrea ca eu să-i imit pe cei puternici. Asta e ceva de neînţeles!

O vreme se făcea linişte, apoi se auzeau din nou strigăte mânioase, rugăminţi şi hohote de plâns.

— Părinte, cei slabi din fire ca mine ce ar trebui să facă? Nu v-am denunţat pentru bani. Am fost ameninţat de slujbaşi.

— Pleacă odată! ţipau paznicii scoţând capul din colibă. Nu te bizui pe bunăvoinţa noastră!

— Părinte, ascultaţi-mă. Am greşit! Am făcut ceva pentru care nu voi putea plăti niciodată. Paznicilor, veniţi încoace! Sunt creştin! Băgaţi-mă în temniţă!

Preotul închise ochii şi începu să spună Crezul. Simţea oarecare plăcere în a-l lăsa să plângă în ploaie pe acel bărbat. Chiar dacă se ruga atunci când Iuda s-a spânzurat pe câmpia sângelui, Hristos se ruga oare pentru Iuda? În Biblie nu scria nimic despre aşa ceva şi, chiar dacă ar fi scris, preotul nu reuşea să se înduplece să facă asta. Nu ştia în ce măsură putea să-l creadă pe bărbatul acela. Îi cerea iertare, dar probabil că nu era decât un moment trecător de exaltare.

Vocea lui Kichijirō se linişti încet-încet şi se stinse. Privind printre zăbrele, preotul văzu că paznicii, care se enervaseră, îl împingeau cu asprime de la spate şi îl băgau în temniţă.

Când se înnoptă, ploaia se opri şi primi o mână de orez cu castane şi nişte peşte sărat. Peştele era deja stricat şi nu se putea mânca. Auzea, ca întotdeauna, glasurile creştinilor înălţând rugăciuni. Primind încuviinţarea paznicilor şi mergând în temniţă, preotul văzu că Kichijirō era ghemuit într-un colţ, departe de ceilalţi. Creştinii refuzaseră să stea împreună cu el.

— Fiţi cu băgare de seamă la bărbatul ăsta! îl preveniră creştinii în şoaptă. Slujbaşii îi folosesc pe cei care s-au lepădat de credinţă. Probabil vor să ne întindă o capcană.

Era adevărat că judecătorul îi punea pe apostaţi laolaltă cu creştinii ca să stârnească agitaţie şi să-i îndemne să-şi renege religia. Nu ştia dacă şi lui Kichijirō i se dăduseră bani ca să facă lucrul ăsta. Dar oricum îi era cu neputinţă să mai aibă încredere în el după tot ce se întâmplase.

— Părinte! spuse Kichijirō din întuneric, ştiind că preotul venise în temniţă. Vă rog să mă spovediţi. Spovedania de întoarcere la credinţă, vă rog!

Întoarcerea la credinţă însemna îndreptarea celui care o renegase o dată. Auzind vocea aceea, creştinii râseră cu dispreţ:

— Poţi să spui orice vrei! Ce cauţi aici? Prostule!

Însă preotul nu avea dreptul să refuze nimănui taina spovedaniei. Dacă cineva cerea să fie spovedit, nu putea să accepte sau să refuze în funcţie de simţămintele sale. Călcându-şi pe inimă, se apropie de locul unde stătea Kichijirō. Ridică mâna, făcu semnul crucii, şopti rugăciunile din datorie şi îşi apropie urechea de celălalt. Când răsuflarea urât mirositoare a lui Kichijirō îl lovi în faţă, preotul îşi imagină în întuneric dinţii săi galbeni şi privirea lui vicleană.

— Vă rog să mă ascultaţi, părinte! se tângui cu glas tare Kichijirō, ca să fie auzit de ceilalţi creştini. Sunt un apostat. Totuşi, dacă m-aş fi născut ceva mai devreme, probabil că aş fi mers în Paradis ca un bun creştin şi nu aş mai fi fost dispreţuit de credincioşi ca unul care s-a lepădat de Dumnezeu de atâtea ori. Dar trăiesc într-o vreme în care creştinii sunt prigoniţi… Îmi pare rău.

— Tot nu pot să te cred! şopti preotul încercând din răsputeri să îndure răsuflarea urât mirositoare a lui Kichijirō. Te spovedesc, dar nu pot să am încredere în tine. Nu înţeleg de ce-ai venit aici.

Kichijirō oftă adânc şi, pe când îşi căuta cuvintele ca să se scuze, începu să se foiască. Un miros de murdărie şi de sudoare se răspândi în aer. Oare Hristos îi iubise şi îi cercetase până şi pe cei mai murdari dintre oameni? Oamenii răi aveau puterea şi frumuseţea lor. Totuşi acest Kichijirō nu era demn nici măcar să fie considerat un om rău. Era doar slab şi murdar ca zdrenţele pe care le purta. Înfrângându-şi sila, după ce rosti ultima rugăciune, după obicei, preotul şopti:

— Mergi în pace. Apoi se întoarse la creştini, ca să scape mai repede de mirosul acelei guri şi al acelui corp.

Ba nu, Dumnezeu i-a cercetat doar pe oamenii murdari şi zdrenţăroşi. Aşa cugeta preotul pe când stătea întins pe podea. Dintre oamenii care apar în Biblie, cei pe care Hristos i-a cercetat şi i-a iubit au fost femeia cu scurgere de sânge din Capernaum sau prostituata în care oamenii aruncau cu pietre – nişte fiinţe fără farmec şi fără frumuseţe. Oricine poate fi atras de oamenii frumoşi şi fermecători. Dar asta nu e dragoste. Să-i chemi la tine pe oamenii decăzuţi ca nişte zdrenţe, aceasta era dragostea adevărată. Preotul ştia asta teoretic, dar încă nu putea să-l ierte pe Kichijirō. Faţa lui Hristos se apropie din nou de a sa şi îl privi cu nişte ochi umezi şi blânzi, iar preotului i se făcu ruşine de el însuşi.

Începu călcarea în picioare a icoanelor. Ca nişte măgari scoşi la vânzare, creştinii fură aliniaţi într-un şir. De data asta nu mai aveau de înfruntat slujbaşii din ziua trecută, ci nişte subordonaţi tineri, care stăteau pe scaune cu braţele încrucişate. Paznicii, cu bâte în mâini, îi supravegheau din ochi. Cicadele cântau şi în ziua aceea cu glasuri vioaie. Cerul era albastru cât vedeai cu ochii, iar aerul era înviorător. Dintr-un moment într-altul avea să vină probabil căldura aceea toropitoare. Doar preotul nu fusese scos în curte. Dar îşi lipi faţa descărnată de zăbrele şi aşteptă spectacolul călcării icoanelor, care stătea să înceapă.

— Cu cât terminaţi mai repede, cu atât o să puteţi pleca mai repede de-aici. Nu spun să călcaţi pe ele din toată inima. Nu e decât un lucru de formă. Dacă puneţi piciorul pe icoane nu înseamnă că asta vă va şterbi credinţa.

Slujbaşii le repetau întruna creştinilor că nu era decât un lucru de formă să calce pe icoane. Trebuiau doar să le atingă cu piciorul. Dacă le călcau, nu însemna că se întâmpla ceva cu credinţa din adâncul sufletelor lor. Ei nu aveau de gând să meargă până-ntr-acolo. Conform ordinului de

la judecătorie, dacă puneau uşor piciorul pe icoane, aveau să-i elibereze imediat.

Cei patru bărbaţi şi femei ascultau ce li se spunea cu nişte feţe lipsite de expresie. Preotul, care îşi ţinea faţa lipită de zăbrele, nu ştia ce era în mintea lor. Cu pomeţii ieşiţi în afară, pământii la faţă fiindcă nu văzuseră de multă vreme razele soarelui, cei patru păreau nişte păpuşi fără voinţă.

Preotul înţelese că dintr-un moment într-altul avea să se întâmple ceea ce trebuia să se întâmple, dar nu era încredinţat că se va hotărî curând soarta lui şi a creştinilor. Slujbaşii le spuneau ceva acestora, ca şi când s-ar fi rugat de ei. Ţăranii scuturau din cap. Slujbaşii se îndepărtară toţi cu nişte feţe îngrijorate.

Aplecându-se, paznicii aşezară icoanele înfăşurate în pânză între scaunele pe care stăteau slujbaşii şi ţăranii şi apoi se întoarseră la locurile lor:

— Ikitsukijima, Kubo-no-ura, Tōbei!

Unul dintre slujbaşi citea numele de pe o listă. Cei patru stăteau încă pe jos, fără nici o expresie. Cuprins de zel, unul dintre paznici îl lovi cu băţul peste umăr pe bărbatul din marginea stângă, însă acesta nu se mişcă. Chiar şi după ce fu împins de două-trei ori în spinare cu băţul, căzu în faţă şi se ghemui la pământ, dar nu făcu nici un efort să se mişte din locul în care căzuse.

— Kubo-no-ura, Chōkichi!

Bărbatul cu un singur ochi scutură de două-trei ori din cap, ca un copil. Femeia care îi dăduse preotului dovlecelul se îndoi de spinare şi lăsă capul în jos. Împinsă de gardieni, nici măcar nu încercă să ridice ochii. Chiar şi bătrânul Mataichi, care fu strigat la urmă, rămase nemişcat pe locul pe care stătea.

Slujbaşii nici nu se enervară, nici nu-i insultară. Ca şi când s-ar fi aşteptat de la început la o astfel de situaţie, rămaseră aşezaţi pe scaune şi

vorbiră încet ceva între ei. După aceea se ridicară dintr-odată şi se retraseră în coliba paznicilor.

Soarele ajunsese deasupra temniţei; razele sale cădeau chiar pe cei patru creştini lăsaţi afară. Trupurile lor ghemuite aruncau umbre negre pe pământ. Cicadele începură din nou să cânte, tulburând aerul strălucitor. Creştinii se apucară să vorbească şi să râdă împreună cu paznicii. Senzaţia de mai devreme că unii erau cei care interogau şi alţii cei interogaţi dispăruse. Unul dintre slujbaşi strigă din colibă că, în afară de Chōkichi, cel cu un singur ochi, ceilalţi puteau să se întoarcă în temniţă.

Preotul îşi dezlipi mâinile de pe zăbrelele pe care le ţinuse strâns şi se aşeză pe jos.

Nu ştia ce avea să se întâmple de acum încolo, dar sentimentul de uşurare că cel puţin ziua de azi părea să fi trecut în linişte i se răspândi în tot sufletul. Dacă ziua de azi avea să treacă în linişte, îi era de-ajuns. Ce avea să se-ntâmple mâine, dacă aveau să trăiască, aveau să afle atunci.

— Nu e păcat să-l arunci? spuse o voce.

— Mare păcat, răspunse alta.

Nu ştia despre ce vorbeau, însă vântul purta până la el discuţia aceea liniştită dintre paznic şi bărbatul cu un ochi. O muscă intră printre zăbrele şi începu să se învârtă în jurul preotului, iar bâzâitul ei aproape că îl adormea.

Deodată cineva alergă prin curte. Se auzi un sunet ascuţit ca un şuierat. Apoi un zgomot înăbuşit. Când preotul se agăţă de zăbrele, slujbaşul îşi băga în teacă sabia strălucitoare: execuţia se terminase. Trupul bărbatului cu un singur ochi zăcea fără viaţă pe pământ, cu faţa în jos. Apucându-l de picioare, unul dintre paznici îl trăgea încet către groapa săpată de creştini. Sângele negru se scurgea din el întruna, ca un brâu.

Deodată, dinspre temniţă se auzi ţipătul ascuţit al unei femei. Glasul ei nu contenea, ca şi cum ar fi cântat un imn. Apoi se stinse, iar în jur se lăsă

o liniştе mormântală. Doar mâinile preotului, agăţate de zăbrele, tremurau ca şi când acesta ar fi făcut o convulsie.

— Luaţi bine aminte! strigă un alt slujbaş, întorcându-se cu spatele către preot şi uitându-se spre temniţă. Asta se întâmplă dacă nu luaţi viaţa în serios. E o treabă obositoare, dar cu cât terminaţi mai repede, cu atât puteţi pleca de-aici mai repede. Nu vă spun să călcaţi icoanele din toată inima. Dacă le călcaţi doar de formă, credinţa voastră nu va fi ştirbită cu nimic.

Se auzi un ţipăt şi un paznic îl scoase afară pe Kichijirō. Doar cu o pânză legată în jurul mijlocului, Kichijirō fu târât, clătinându-se pe picioare, în faţa slujbaşilor. Plecă de nenumărate ori capul, apoi ridică piciorul slab şi călcă pe icoană.

— Pleacă repede!

Slujbaşul făcu o faţă supărată şi arătă spre uşă, iar Kichijirō o rupse la fugă, împiedicându-se din când în când în propriile picioare. Nu se uită nici măcar o dată în urmă, spre coliba în care se afla preotul. Dar pentru acesta nu mai avea oricum nici o importanţă ce făcea Kichijirō.

Razele albe ale soarelui cădeau fără milă peste curtea deschisă, unde se zăreau nişte pete negre. Era sângele care se scursese din trupul bărbatului cu un singur ochi.

Ca şi mai devreme, cicadele continuau să cânte cu glasuri răguşite şi uscate. Nu se simţea nici o adiere de vânt. Ca şi mai devreme, o muscă se învârtea în jurul feţei preotului, bâzâind zgomotos. Lumea de-afară nu era câtuşi de puţin schimbată. Deşi murise un om, nu se schimbase nimic.

— Deci s-a ajuns la asta… Tremura strângând zăbrelele în mâini. Deci s-a ajuns la asta…

Nu era uimit din cauza execuţiei care avusese loc atât de brusc. Ceea ce nu putea să înţeleagă era liniştea din curte, glasurile cicadelor şi bâzâitul muştelor. Deşi murise un om, lumea de-afară mergea înainte, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Exista oare un lucru mai nebunesc? Era

acesta un martiriu? De ce taci? Ştii fără îndoială că ţăranul acela cu un singur ochi a murit pentru Tine. Atunci de ce se prelungeşte această tăcere? Această tăcere din miezul zilei? Bâzâitul muştelor? Iar Tu întorci privirea de parcă nu ţi-ar păsa de acest lucru nebunesc şi crud. Asta… nu pot să îndur.

Kyrie eleison! Doamne, miluieşte! Se sili să rostească o rugăciune, dar rugăciunea se stinse pe buzele sale tremurătoare. Doamne, nu mă părăsi! Nu mă lăsa în neînţelegere. Asta e rugăciune? Multă vreme am fost încredinţat că rugăciunea e ca să Te laud şi să Te slăvesc, dar, de câte ori îţi vorbesc, Te blestem. Simţi că-l pufneşte dintr-odată râsul. Oare în ziua în care voi muri lumea va merge înainte la fel de nepăsătoare ca şi acum? Oare după ce voi fi omorât, cicadele vor cânta şi muştele vor bâzâi monoton, trăgându-te la somn? Oare până-ntr-atâta vreau să devin erou? Ceea ce îmi doresc este un martiriu adevărat, ascuns sau o moarte glorioasă? Oare vreau să fiu lăudat de către creştini, să mi se roage şi să spună: „Părintele acela a fost un sfânt!?“.

Cu genunchii strânşi la piept, preotul stătu o vreme nemişcat pe podea. „De la ceasul al şaselea până la ceasul al nouălea s-a făcut întuneric peste toată ţara“[3]. Când bărbatul acela murise pe cruce, din templu se auziseră trei sunete de trâmbiţă, unul lung, altul scurt şi încă unul scurt. Începuse ceremonia de Paşte la evrei. Îmbrăcat în veşminte albastre şi largi, marele preot urcase scările templului şi, oprindu-se în faţa altarului pe care era aşezată jertfa, sunase din trâmbiţă. Atunci cerul se întunecase şi soarele dispăruse în spatele norilor. „Şi iată, catapeteasma templului s-a sfâşiat în două de sus până jos“[4]. Aceasta era imaginea martiriului la care se gândise multă vreme. Însă martiriul acelui ţăran, care se petrecuse sub ochii lui, fusese la fel de jalnic şi de nenorocit ca şi colibele în care locuiau, ca şi zdrenţele pe care le purtau.

1. Psalmii (146:3-6). (n. r.)

2. Apocalipsa (14:13). (n. r.)
3. Evanghelia după Matei (27: 45) (n. r.)
4. Evanghelia după Matei (27: 51) (n. r.)

Capitolul 7

Cinci zile mai târziu, seara, se întâlni din nou cu Inoue, guvernatorul din Chikugo. Întreaga zi aerul fusese încremenit; însă acum frunzele copacilor începură să tremure, scoţând un foşnet înviorător în vântul de seară. Preotul fu pus să îngenuncheze în faţa guvernatorului Chikugonokami, în coliba paznicilor. În afară de tălmaci, nu mai era nimeni altcineva acolo. Când preotul intră împreună cu paznicul, guvernatorul bea încet apă fierbinte, ţinând cu amândouă mâinile un bol mare.

— Nu ne-am mai văzut de multă vreme! spuse Inoue, continuând să ţină bolul de ceai în mână şi privindu-l pe preot cu ochii lui mari, plini de curiozitate. Am avut nişte treabă la Hirado.

Judecătorul îi porunci tălmaciului să-i aducă şi preotului nişte apă fiartă. Apoi, cu zâmbetul pe buze, începu să-i povestească încet ce treburi îl reţinuseră la Hirado.

— Ar trebui să mergeţi şi dumneavoastră la Hirado, părinte, dacă aveţi ocazia.

Vorbea de parcă preotul ar fi fost un om liber.

— Pe un munte care dă spre un golf liniştit e un castel al familiei Matsuura.

— Am auzit de la misionarii din Macao că e un oraş foarte frumos.

— N-aş spune că e aşa de frumos, mai degrabă interesant, clătină guvernatorul din cap. De câte ori mă duc acolo îmi aduc aminte o poveste pe care am auzit-o cu mult timp în urmă. Guvernatorul Takenobu Matsuura avea patru concubine. Acestea erau geloase unele pe altele şi certurile nu mai încetau. În cele din urmă Takenobu nu a mai putut suporta şi le-a alungat de la castel pe toate patru. Dar poate pentru dumneavoastră, părinte, care nu aţi păcătuit niciodată, o astfel de poveste e nepotrivită.

— Acest Matsuura trebuie să fi fost un om foarte înţelept.

Preotul începu să se simtă mai în largul lui văzând felul deschis de-a vorbi al guvernatorului Chikugonokami.

— Într-adevăr aşa credeţi? Atunci m-am liniştit. Hirado, ba nu, întreaga Japonie e exact la fel ca acest Matsuura.

Răsucind în mâini bolul cu ceai, guvernatorul Chikugonokami continuă:

— Femeile numite Spania, Portugalia, Olanda şi Anglia îi spuneau bărbatului numit Japonia vorbe urâte una despre alta când se culcau cu el.

Preotul înţelese încet-încet, ascultând traducerea tălmaciului, ce voia să spună judecătorul. Ştia că Inoue nu minţea, fiindcă la Goa şi la Macao auzise el însuşi că ţările protestante, precum Anglia şi Olanda, şi ţările catolice, precum Spania şi Portugalia, veniseră în Japonia şi, invidioase una pe progresele celeilalte, se vorbiseră una pe alta de rău în faţa japonezilor. Fusese o vreme când misionarii, din rivalitate, le interziseseră strict credincioşilor japonezi să intre în contact cu englezii sau cu olandezii.

— Părinte, dacă vi se pare înţeleaptă măsura luată de guvernatorul Matsuura, înseamnă că nu vi se pare prostesc şi de neînţeles motivul pentru care Japonia a interzis creştinismul.

Fără ca zâmbetul să-i piară de pe faţa rotundă şi rumenă, judecătorul îl privea stăruitor pe preot. Ochii săi erau de un maroniu aproape ciudat

pentru un japonez, iar perciunii nu aveau nici un fir de păr alb (oare erau vopsiţi?).

— Biserica noastră predică monogamia… Preotul dădu şi el intenţionat un răspuns glumeţ. Dacă un bărbat are o soţie legiuită, mă întreb dacă e un lucru înţelept să se împovăreze cu concubine. Ce-ar fi dacă şi Japonia ar alege o soţie legiuită dintre cele patru femei?

— Şi prin această soţie legiuită vă referiţi la Portugalia?

— Nu, mă refer la Biserica noastră.

După ce tălmaciul îi traduse fără nici o expresie răspunsul, guvernatorul Chikugonokami se strâmbă şi râse cu voce tare. Pentru un bătrân, râsul lui era destul de ascuţit. Dar în privirea lui nu se zărea nici urmă de emoţie. Ochii nu-i râdeau.

— Şi totuşi, părinte, nu credeţi că bărbatul numit Japonia ar trebui să înceteze să se mai gândească la femei din ţări străine şi să se unească cu o femeie din aceeaşi ţară, care înţelege felul său de-a gândi?

Preotul ştia foarte bine la ce se referea Inoue prin cuvintele femei din ţări străine. Dar fiindcă celălalt continua discuţia pe tonul acela aparent neserios, se simţea obligat să răspundă la fel.

— Biserica pune mai mare preţ pe devotamentul femeii faţă de bărbat, decât pe ţara în care s-a născut ea.

— Aşa să fie? Dar dacă dragostea dintre soţ şi soţie ar fi făcută numai din emoţii, atunci nimeni n-ar trebui să sufere din pricina a ceea ce numim dragostea adâncă a unei femei urâte.

Judecătorul dădu din cap, de parcă era mulţumit de metafora pe care-o folosise.

— Pe lume sunt şi bărbaţi care se satură în cele din urmă de dragostea adâncă a unei femei urâte.

— Dumneavoastră, onorabile judecător, vă gândiţi la răspândirea creştinismului ca la impunerea unei iubiri forţate.

— Pentru noi asta şi este. Şi, dacă exprimarea asta nu vi se pare potrivită, haideţi să privim lucrurile în felul următor: femeia care nu poate să nască şi să crească copii, în ţara noastră se numeşte stearpă şi credem că o asemenea femeie nu are însuşirile necesare ca să devină soţie.

— Dacă învăţătura noastră nu dă roade în Japonia, asta nu e din vina Bisericii. E din vina celor care încearcă să-i despartă pe creştinii japonezi de Biserică, aşa cum desparţi un bărbat de soţia lui.

Tălmaciul tăcu o vreme, căutându-şi cuvintele. Era vremea la care, de obicei, din temniţa creştinilor se înălţa rugăciunea de seară. Dar acum nu se auzea nici un sunet. Dintr-odată preotul îşi aminti de tăcerea adâncă de acum cinci zile. La prima vedere, semăna cu liniştea de-acum, dar de fapt era diferită. Era ziua în care trupul bărbatului cu un singur ochi zăcuse cu faţa în jos pe pământ, sub soarele strălucitor, iar paznicul îl târâse fără milă până la groapă, lăsând în urmă o dâră de sânge ca o linie trasată cu pensula. Preotul nu putea să creadă cu nici un chip că execuţia aceea fusese poruncită de bătrânul binevoitor care stătea în faţa lui.

— Părinte, spuse guvernatorul din Chikugo, dumneata şi ceilalţi misionari nu păreţi să cunoaşteţi Japonia.

— Nici dumneavoastră, onorabile judecător, nu păreţi să cunoaşteţi creştinismul.

Preotul şi guvernatorul Chikugonokami râseră în acelaşi timp.

— Şi totuşi, acum treizeci de ani, când eram un slujitor în casa Gamo, am cerut şi eu îndrumare de la preoţi.

— Şi?

— Motivele pentru care am poruncit interzicerea creştinismului sunt diferite de cele ale altor oameni în general. Eu n-am gândit niciodată că creştinismul ar fi o erezie.

Tălmaciul îi ascultă cuvintele cu mare uimire şi, în timp ce acesta se poticnea şi-şi căuta cuvintele, bătrânul privea râzând bolul în care mai rămăsese puţină apă fiartă, pe care îl ţinea în mâini.

— Părinte, vreau să vă gândiţi bine la cele două lucruri pe care vi le-a spus acest bătrân, şi anume că pentru un bărbat dragostea adâncă a unei femei urâte e o povară de nesuportat şi că o femeie stearpă nu are însuşirile necesare ca să devină soţie.

Când judecătorul se ridică, tălmaciul îşi împreună mâinile şi plecă respectuos capul până la pământ. Încălţând încet papucii de lemn pe care paznicii se repeziră să i-i pună în picioare, guvernatorul Chikugonokami dispăru în curtea peste care se lăsase întunericul nopţii, fără să mai privească spre preot. La uşa colibei se strânsese un roi de ţânţari. Afară se auzea nechezatul cailor.

Era deja noapte. Începu să cadă o ploaie măruntă, care răpăia ca nişte pietricele pe frunzele copacilor din spatele colibei. Odihnindu-şi capul pe podeaua tare şi ascultând sunetul ploii, preotul se gândea la bărbatul acela, care fusese judecat ca şi el. În dimineaţa zilei de 7 aprilie, acest bărbat stors de puteri fusese târât în josul dealului spre Ierusalim. Primele raze ale soarelui colorau într-un alb strălucitor munţii Moabului, care se întindeau dincolo de Marea Moartă, iar apele Cedronului curgeau pe lângă ei, scoţând un clipocit vioi. Nimeni nu Îl lăsa să se odihnească. Traversând piaţa Cussis dinspre dealul lui David, clădirea sfatului de lângă podul Tyropoeon se proiecta mare şi aurie de la razele soarelui de dimineaţă.

După ce cărturarii şi sinedriul hotărâseră să-l condamne la moarte, trebuiau să primească încuviinţarea lui Pilat, guvernatorul roman. În tabăra sa din afara oraşului, nu prea departe de templu, Pilat primise vestea şi îi aştepta.

Încă din copilărie, preotul învăţase pe dinafară fiecare amănunt al acelei dimineţi hotărâtoare de 7 aprilie. Bărbatul acela sleit de puteri fusese pentru preot un model în toate. Ochii Săi, asemenea celor ai oricărei victime, erau plini de tristeţe şi resemnare când privea dojenitor mulţimea care Îl batjocorea şi-L scuipa. Iar în mulţime îl zăriseră pe Iuda.

Oare de ce îl urmase Iuda? Din dorinţa de răzbunare – voia să vadă până la capăt sfârşitul celui pe care îl vânduse? Oricum, sorţile lor păreau ciudat de asemănătoare. Aşa cum Hristos fusese vândut de Iuda, şi el fusese vândut de Kichijirō. Ca şi Hristos, şi el era judecat de către cei mai puternici oameni de pe pământ. Sentimentul că el şi Hristos împărtăşeau o soartă asemănătoare umplu sufletul preotului de o bucurie dureroasă în acea noapte ploioasă. Era bucuria solidarităţii cu Fiul lui Dumnezeu, pe care o putea gusta doar un creştin.

Cu toate astea, pe de altă parte, era îngrijorat că nu cunoscuse încă durerea fizică prin care trecuse Hristos. La palatul lui Pilat, bărbatul acela fusese legat de un stâlp de aproape doi metri şi lovit cu un bici cu capete de plumb; iar în mâini i se bătuseră cuie. Dar, de când fusese închis în temniţa aceea, spre uimirea lui, preotul nu fusese bătut nici de către slujbaşi, nici de către paznici. Nu ştia dacă ăsta era sau nu planul guvernatorului Chikugonokami, dar simţea că nu era cu neputinţă ca de acum încolo zilele să treacă fără să fie lovit măcar o dată.

Oare de ce? Auzise de nenumărate ori ce torturi cumplite şi ce suferinţe înduraseră mulţi misionari care fuseseră prinşi în această ţară. Părintele Navarro, care fusese ars de viu la Shimabara, părintele Carvalho şi părintele Gabriel, care fuseseră de nenumărate ori scufundaţi cu tot corpul în apa sulfuroasă clocotită de la muntele Unzen, nenumăraţii misionari care fuseseră lăsaţi să moară de foame în temniţa de la Omura. Cu toate astea, el fusese lăsat să se roage şi să vorbească cu creştinii. I se dădea de mâncare o dată pe zi, deşi aceasta era rea şi sărăcăcioasă. Iar slujbaşii şi judecătorul nu-l luau sever la întrebări. Nu făceau decât să poarte o discuţie de formă şi să plece.

Oare ce urmăreau?

Preotul îşi aminti că el şi Galupe vorbiseră de câteva ori despre tortură în coliba de pe muntele de la Tomogi şi se întrebaseră amândoi dacă o vor putea îndura. Bineînţeles, nu aveau decât să ceară ajutorul lui Dumnezeu,

dar în acele momente, undeva în sufletul lui, avea sentimentul că era în stare să lupte până la moarte. Când rătăcea prin munţi, era încredinţat că, atunci când va fi prins, va fi supus negreşit la cazne. Şi simţea, poate din cauza încordării, că va fi în stare să strângă din dinţi şi să îndure orice suferinţă.

Dar acum hotărârea îi slăbise oarecum. Ridicându-se de pe podea şi scuturând din cap, se întrebă dacă începuse să-l lase curajul. Oare era din cauza vieţii pe care o ducea acum? Apoi dintr-odată un glas din adâncul sufletului său îi şopti: „E pentru că viaţa de-aici este atât de plăcută“.

Aşa era. De când venise în Japonia, în nici un alt loc în afară de temniţa asta nu îşi îndeplinise datoria de preot. La Tomogi se ascunsese, temându-se de slujbaşi, iar de-atunci nu întâlnise alţi ţărani în afară de Kichijirō. Pentru prima dată de când venise în Japonia, nu murea de foame, trăia la un loc cu ţăranii şi, mai bine de jumătate de zi, reuşea să se roage şi să mediteze.

Aici zilele se scurgeau liniştite ca nisipul dintr-o clepsidră. Nervii săi încordaţi asemenea oţelului începeau să se destindă încet-încet. Avea impresia că tortura şi suferinţa fizică, pe care le aşteptase ca pe nişte lucruri de care nu avea cum să scape, nu aveau să se abată asupra sa. Slujbaşii şi paznicii erau generoşi, iar judecătorul cu faţa rotofeie vorbea cu plăcere despre Hirado. După ce gustase din apele călduţe ale liniştii, mai avea oare hotărârea necesară ca să rătăcească din nou prin munţi şi să se ascundă într-o colibă?

Preotul îşi dădu atunci pentru prima dată seama că slujbaşii japonezi şi judecătorul nu făceau nimic, fiindcă, asemenea unui păianjen care pândea prada prinsă în plasă, aşteptau să-i slăbească voinţa. Îşi aduse aminte cu amărăciune de zâmbetul prefăcut al guvernatorului din Chikugo şi de felul cum îşi freca mâinile una de alta. Atunci înţelese limpede de ce făcuse judecătorul un gest ca acela.

Iar această închipuire era susţinută de faptul că din ziua aceea i se dăduse de mâncare de două ori pe zi, nu o singură dată, ca până atunci.

Paznicul, care nu bănuia nimic, spuse râzând ca un om bun şi arătându-şi gingiile:

— De ce nu mâncaţi? Asta e dorinţa judecătorului. Nu există prea mulţi prizonieri care să fie trataţi aşa.

Uitându-se la orezul tare şi la peştele uscat care-i fuseseră aduse într-un bol de lemn, preotul scutură din cap şi îl rugă pe paznic să le dea creştinilor. Muştele începuseră să zboare deja pe deasupra orezului întărit. Când se înseră, paznicul îi aduse două saltele de paie. Preotul începu să înţeleagă încet-încet ce avea să aducă o astfel de îmbunătăţire a modului în care era tratat. Putea să însemne pur şi simplu că ziua în care avea să fie supus torturii se apropia. Trupul lui, care se obişnuise cu relaxarea, avea să fie cu atât mai slab la durere. Slujbaşii foloseau şiretlicurile acelea pentru ca mintea şi trupul lui să slăbească, iar apoi, dintr-odată, aveau să-l tortureze. Cu siguranţă ăsta era planul lor.

„Spânzurarea deasupra unei gropi…“

Cuvintele pe care le auzise de la tălmaci în ziua în care fusese prins pe insulă îi veniră dintr-odată în minte. Dacă într-adevăr părintele Ferreira se lepădase de Dumnezeu, asta se întâmplase fără nici o îndoială pentru că, la fel ca el, la început fusese tratat cu toată cinstea şi, de îndată ce îi fuseseră amăgite îndeajuns trupul şi sufletul, fusese supus torturii. Altfel era de neînchipuit că un om atât de virtuos ar fi putut să renunţe dintr-odată la credinţă. Ce metodă vicleană!

„Japonezii sunt cei mai înţelepţi oameni pe care i-am întâlnit până acum.“ Cugetând la cuvintele Sfântului Francisc Xavier râse batjocoritor.

Fără îndoială că slujbaşii şi judecătorul aflaseră deja din gura paznicilor că refuzase mâncarea care îi fusese oferită în plus şi că nu folosise saltelele noaptea, dar nu fusese pedepsit pentru asta. Bineînţeles

că preotul nu avea de unde să ştie dacă îşi dăduseră seama că planul lor fusese descoperit.

Într-o dimineaţa, cam la zece zile după ce îl vizitase guvernatorul Chikugonokami, fu trezit de zarva din curte. Când îşi lipi faţa de zăbrelele ferestrei, văzu cum trei creştini, împinşi de samurai, erau scoşi afară din temniţă. În ceaţa uşoară a dimineţii, paznicii îi trăgeau pe cei trei, după ce îi legaseră de mâini. Femeia care îi dăduse cândva dovlecelul era legată ultima.

— Părinte! ţipară toţi într-un glas când trecură prin faţa colibei în care era închis preotul. Noi mergem la muncă!

Strecurându-şi mâna printre zăbrele, preotul îi binecuvântă cu semnul crucii pe fiecare în parte.

Degetele sale atinseră uşor fruntea Monicăi atunci când aceasta, cu o privire tristă, dar zâmbind ca un copil, ridică faţa spre el.

Întreaga zi fusese liniştită, dar spre prânz începuse să se încălzească încet-încet, iar razele puternice ale soarelui pătrundeau nemiloase printre zăbrele. Îl întrebă pe paznic când aveau să se întoarcă cei trei creştini şi acesta îi răspunse că trebuiau să se întoarcă până seara, dacă terminau treaba. La Nagasaki se construiau acum din porunca guvernatorului Chikugonokami câteva temple şi altare noi şi, oricât de mulţi muncitori ar fi fost, tot nu erau de-ajuns.

— Astă-seară e festivalul de O-bon. Nu-i aşa că n-aţi ştiut, părinte?

După spusele pazniculuí, în seara aceea era sărbătoarea budistă de O-bon, iar în casele din Nagasaki oamenii atârnau la intrare felinare aprinse. Preotul îi povesti pazniculuí că şi în Europa exista ziua morţilor, când se făcea acelaşi lucru.

În depărtare se auzeau voci de copii cântând şi, încordându-şi auzul, reuşi să prindă cuvintele.

„Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna,

Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna.“

Cântecul întrerupt al copiilor avea în el ceva tânguios.

La asfinţit cicadele se aşezară iarăşi pe tufele de mirt şi începură să cânte. Chiar şi atunci când glasurile lor se stinseră în liniştea serii, cei trei creştini nu se întorseseră încă. Pe când lua cina la lumina lămpii, auzi iarăşi în depărtare vocile copiilor care cântau. La miezul nopţii razele strălucitoare ale lunii pătrunseră prin fereastră, trezindu-l. Festivalul se terminase deja. Întunericul era adânc. Nu ştia dacă creştinii se întorseseră sau nu.

În dimineaţa următoare fu trezit de paznici înainte să se lumineze. Aceştia îi spuseră să se îmbrace şi să iasă repede afară.

— Haideţi!

Când îi întrebă unde mergeau, paznicii îi răspunseră că nici ei nu ştiau, dar că probabil ora aceea fusese aleasă ca să se evite mulţimea curioasă care s-ar fi adunat cu siguranţă să vadă un preot creştin străin.

Trei samurai îl aşteptau. După ce îl lămuriră că aceea era porunca judecătorului, se aşezară în spatele şi în faţa sa şi începură să meargă tăcuţi pe drum.

În ceaţa dimineţii, casele cu acoperişuri de stuf sau de paie ale negustorilor, cu porţile închise, se înşirau tăcute una după alta, asemenea unor bătrâni posomorâţi. De o parte şi de alta a drumului se întindeau câmpuri de orez şi peste tot se zăreau buşteni aşezaţi unii peste alţii. Mirosul proaspăt al lemnelor folosite la construcţii plutea în aer, amestecându-se cu cel al ceţii. Oraşul Nagasaki era încă în plină construcţie. În umbra clădirilor abia ridicate dormeau cerşetori şi oameni sărmani acoperiţi cu saltele de paie.

— Deci veniţi pentru prima oară la Nagasaki, zise unul dintre samurai râzând. Sunt multe coline, aşa-i?

Într-adevăr, erau multe coline. Pe unele dintre ele se înghesuiau case mici, cu acoperişuri de paie. Cocoşii vesteau dimineaţa. Pe sub streşinile caselor erau împrăştiate lampioane stinse, fără îndoială rămăşiţe ale festivalului de O-bon din noaptea trecută. Chiar la poalele colinei, marea plină de stuf înconjura peninsula lungă, întinzându-se până departe ca un lac de culoarea laptelui. Pe măsură ce ceaţa se risipea şi cerul se însenina, în fundal începeau să se zărească nişte dealuri nu foarte înalte.

Lângă mare era o pădure de pini. Acolo se opriră, puseră coşurile jos, iar patru-cinci samurai cu picioarele goale se aşezară să mănânce. În timp ce mestecau, îl priveau pe preot cu nişte ochi plini de curiozitate.

În pădure era deja întinsă o pânză albă şi pe ea erau înşirate scaune. Unul dintre samurai arătă cu degetul spre un scaun şi îi spuse preotului să se aşeze. Fiind încredinţat că era vorba de un interogatoriu, gestul lui i se păru un pic surprinzător.

Nisipul cenuşiu se întindea neted până în golf. Cerul înnorat făcea marea somnoroasă să pară aproape maronie. Zgomotul monoton al valurilor care muşcau ţărmul îi aduse aminte preotului de moartea lui Mokichi şi a lui Ichizō. Şi în ziua aceea o ploaie măruntă căzuse fără întrerupere peste mare. Iar pescăruşii zburaseră până aproape de stâlpi. Marea era tăcută, de parcă ar fi obosit, iar Dumnezeu continua şi el să tacă. Nu reuşise să găsească un răspuns la această problemă la care se gândise de nenumărate ori.

— Părinte! auzi un glas în spate. Când se întoarse, văzu un bărbat cu părul lung, ce îi acoperea gâtul, care zâmbea şi îşi făcea vânt cu un evantai. Era voinic şi avea o faţă pătrată.

— Ah!

Mai degrabă după voce decât după faţă, preotul îşi dădu seama că bărbatul acela era tălmaciul cu care vorbise în coliba de pe insulă.

— Vă mai amintiţi de mine? Oare cât timp a trecut de-atunci? E o bucurie să vă văd din nou. Temniţa în care staţi acum e construită de

curând şi nu se poate să vă simţiţi rău în ea. Până să fie ridicată, preoţii creştini au fost ţinuţi cu toţii în temniţa Suzuda de la Omura. Acolo, în zilele ploioase apa se scurgea înăuntru, în zilele cu vânt, rafalele pătrundeau prin pereţi, iar prizonierii stăteau foarte înghesuiţi.

— Judecătorul va veni curând? întrebă preotul, schimbând subiectul ca să pună capăt pălăvrăgelii celuilalt, dar acesta îşi lovi uşor palma cu evantaiul şi continuă:

— Nu, Domnia Sa guvernatorul Chikugonokami nu va veni. Cum vi s-a părut judecătorul?

— S-a purtat frumos cu mine. Am primit de mâncare de două ori pe zi, mi s-au dat până şi veşminte de noapte, dar cred că trupul meu a început să trădeze sufletul din cauza acestui trai liniştit. Probabil că asta şi aşteptaţi.

Tălmaciul privi în altă parte, prefăcându-se că nu înţelege.

— De fapt, astăzi, din porunca judecătoriei trebuie să sosească aici dintr-un moment într-altul un personaj cu care ei vor să vă întâlniţi. E tot un portughez. Bănuiesc că o să aveţi multe să vă spuneţi.

Preotul se uită stăruitor în ochii galbeni ai tălmaciului şi de pe faţa acestuia pieri orice urmă de zâmbet. Numele Ferreira îi veni în minte. Da. Bărbaţii aceştia aveau să-l aducă pe Ferreira ca să-l convingă să se lepede şi el de credinţă. Multă vreme nu simţise deloc ură faţă de Ferreira, ci doar mila pe care o încearcă o fiinţă superioară faţă de un nenorocit. Dar acum, când părea să fi sosit clipa să se întâlnească faţă în faţă, îl cuprinse o tulburare cumplită, iar sufletul îi fu copleşit de nelinişte. Motivul nu-l înţelegea nici el prea bine.

— Ştiţi cine e acel personaj? întrebă tălmaciul.

— Ştiu!

— Oare?

Cu un zâmbet uşor pe buze, tălmaciul flutură evantaiul, privind ţărmul cenuşiu. Iar acolo, în depărtare, se zărea un mic grup de oameni, care se

îndrepta spre ei.

— E în grupul acela.

Preotul nu voia să-şi trădeze tulburarea, dar se ridică fără să-şi dea seama de pe scaun. Încet-încet grupul se apropia de pădurea de pini şi acum putea să distingă oamenii unul de altul. Doi samurai care ţineau loc de paznici mergeau înainte. În urma lor veneau trei prizonieri legaţi cu lanţuri unul de altul. Putea s-o vadă clar pe Monica împleticindu-se şi clătinându-se pe picioare. Iar în spatele celor trei, preotul zări chipul tovarăşului său Galupe.

— Uitaţi-vă, uitaţi-vă! strigă tălmaciul cu un aer triumfător. E aşa cum vă aşteptaţi, părinte?

Preotul îl privi lung pe Galupe, ca şi când ar fi vrut să reţină fiecare amănunt. Probabil Galupe nu ştia cine îl aştepta în acea pădure de pini. Ca şi lui, i se dăduseră haine de ţăran japonez. Ca şi lui, de la genunchi în jos i se vedeau picioarele nefiresc de albe. Mergea în urma tuturor, scoţând pieptul înainte şi respirând adânc.

Preotul nu se miră că şi vechiul lui prieten fusese prins. Se aşteptau să fie prinşi încă de când puseseră piciorul pe ţărmul din Tomogi. Ceea ce voia să ştie preotul era unde fusese prins Galupe şi ce era în mintea lui acum.

— Vreau să vorbesc cu Galupe! zise.

— Veţi fi vrând! Dar ziua e lungă şi e abia dimineaţă. N-aveţi de ce să vă grăbiţi.

Parcă vrând să-l enerveze pe preot, tălmaciul căscă şi începu să-şi facă vânt cu evantaiul.

— A, bine că mi-am adus aminte! Părinte, când am vorbit pe insulă, am uitat să vă întreb ceva. Părinte, ce este mila pe care o predică creştinismul?

— Sunteţi ca o pisică răutăcioasă care chinuie un animal mic, şopti preotul privindu-l trist pe tălmaci, cu ochii înfundaţi în orbite. Acum gustaţi o plăcere vrednică de dispreţ. Spuneţi-mi, vă rog, cum şi unde a fost prins Galupe.

— Nu avem voie să le destăinuim prizonierilor fără motiv ce fac cei de la judecătorie.

Convoiul se opri dintr-odată pe plaja cenuşie şi slujbaşii începură să dea jos coşurile de paie cu rogojini de pe spinarea cailor ce veneau la urmă.

— A! spuse tălmaciul vesel, urmărind scena cu un zâmbet încântat. Părinte, ştiţi la ce folosesc acele rogojini?

Slujbaşii începură să înfăşoare rogojinile în jurul trupurilor celor trei creştini, lăsându-l deoparte pe Galupe. Curând creştinii, cărora le ieşeau doar capetele afară, începură să arate ca nişte larve de molie.

— Vor fi urcaţi dintr-un moment într-altul în barcă şi duşi în larg. Golful acesta e mult mai adânc decât pare.

Valurile leneşe, albastre-cenuşii scoteau acelaşi zgomot monoton, muşcând ca de-obicei din ţărm. Norii acopereau cerul plumburiu, plutind jos, deasupra uscatului şi a mării.

— Uitaţi-vă! Un slujbaş îi spune ceva părintelui Galupe, strigă tălmaciul cu o voce melodioasă, de parcă ar fi cântat. Ce îi spune?! Probabil slujbaşul îi spune următoarele: „Dacă sunteţi într-adevăr un preot plin de milă creştinească, n-o să vă lase inima să staţi cu mâinile în sân şi să-i priviţi pe cei trei nenorociţi înfăşuraţi în rogojini cum mor“.

Preotul înţelese acum clar ce voia să spună tălmaciul. Furia îi scutură întreg trupul ca o rafală de vânt. Dacă nu ar fi fost un om al Bisericii, l-ar fi strâns de gât pe bărbatul acela din toate puterile.

— Domnul judecător a spus că, dacă părintele Galupe o să se lepede de credinţă, o să salveze vieţile celor trei. Ieri, la judecătorie, aceia au călcat deja pe icoane.

— Au călcat… şi totuşi îi supuneţi la această cruzime… chiar şi-acum, se bâlbâi preotul încercând să vorbească, dar nu-şi găsea cuvintele.

— Cei pe care vrem noi să-i facem să se lepede de credinţă nu sunt oamenii aceştia mărunţi. În insulele din jurul coastei Japoniei sunt încă mulţi ţărani care au rămas în secret credincioşi creştinismului. Ca să-i facem pe ei să-şi revină, trebuie mai întâi să-i facem pe preoţi să renunţe la credinţă.

„Vitam praesta puram, iter para tutum“[1]. Preotul încercă să rostească rugăciunea *Ave Maris Stella*, dar, în locul cuvintelor rugăciunii, îi reînviară clar în minte cântecul cicadelor din tufele de mirt şi priveliştea din curte, cu dâra de sânge roşu-închis de pe pământul ars de soare. Venise în această ţară ca să-şi dea viaţa pentru oameni, dar în realitate credincioşii japonezi mureau unul după altul pentru el. Nu ştia ce să facă. Doctrina pe care o învăţase până atunci spunea că puteai să judeci anumite acţiuni şi să distingi ce e corect de ce e greşit, ce e bine de ce e rău. Dacă Galupe scutura din cap a refuz, cei trei credincioşi aveau să fie aruncaţi precum nişte pietre în golf. Dacă ceda rugăminţilor slujbaşilor, asta însemna să trădeze toată viaţa lui de până atunci. Ce avea să facă?

— Oare ce răspuns o să dea Galupe? Am auzit că învăţătura creştină pune mai presus de toate mila şi că Dumnezeu este mila însăşi… O, uitaţi-vă la barcă…

Deodată doi dintre creştinii care fuseseră înfăşuraţi începură să fugă împleticindu-se. Slujbaşii îi împunseră din spate, iar prizonierii se prăbuşiră pe plajă. Doar Monica, semănând acum cu o larvă de molie, privea fix marea albastră-cenuşie. În mintea preotului reînviară râsul femeii şi gustul dovlecelului pe care îl scosese din sân şi i-l întinsese.

„Leapădă-te! Leapădă-te!“ strigă în adâncul sufletului său către Galupe, care asculta în depărtare cuvintele slujbaşilor, stând cu spatele către preot.

„Leapădă-te! Trebuie să te lepezi!“

Simţind sudoarea prelingându-i-se pe frunte închise ochii şi apoi întoarse cu laşitate privirea de la scena care avea să se petreacă în faţa lui.

De ce taci? Chiar şi în momentele astea taci? Când deschise ochii, cei trei creştini ca nişte larve de molie se îndreptau deja spre barcă, zoriţi de către slujbaşi.

„O să mă lepăd eu! O să mă lepăd eu!“ Cuvintele acestea îi urcară până în gât, dar, încleştându-şi dinţii, se sili să nu le rostească cu voce tare. Doi slujbaşi cu suliţe, care mergeau în urma prizonierilor, îşi ridicară chimonourile până la brâu şi se urcară în barcă, iar aceasta, legănată de valuri, începu să se îndepărteze de ţărm. Încă mai era timp. Doamne, nu face ca toate astea să pară a fi din vina mea şi a lui Galupe. Asta este responsabilitatea pe care trebuie să ţi-o iei Tu.

Galupe o luă la fugă şi, ridicând braţele, se aruncă în mare. Se apropie de barcă, împroşcând apă în toate părţile şi ţipând:

— Doamne, ascultă rugăciunea noastră…

Vocea aceea, în care nu se simţea nici urmă de dojană sau de mânie, se stingea de fiecare dată când capul negru dispărea sub valuri.

— Doamne, ascultă rugăciunea noastră…

Slujbaşii râdeau arătându-şi dinţii albi şi aplecându-se pe marginea bărcii. Unul dintre ei îşi trecea suliţa dintr-o mână într-alta şi îl batjocorea pe Galupe, care încerca să se apropie de barcă. Capul dispăru sub valuri, vocea se stinse. Apoi dintr-odată se ivi iarăşi, ca un gunoi negru purtat de valuri, iar vocea, mai slabă decât înainte, striga ceva fără oprire.

Slujbaşii îl puseră pe unul dintre creştini să se ridice pe marginea bărcii şi îl împinseră cu putere cu vârfurile suliţelor. Ca o păpuşă, corpul înfăşurat în rogojină căzu în mare şi dispăru din vedere. Apoi, cu o repeziciune uimitoare, căzu şi următorul bărbat. La sfârşit, Monica fu înghiţită şi ea de mare. Doar capul lui Galupe pluti o vreme, ca o bucată de lemn desprinsă dintr-o corabie naufragiată, dar valurile făcute de barcă îl acoperiră în scurt timp.

— E un lucru înfiorător. Ori de câte ori aş vedea aşa ceva, e înfiorător, spuse tălmaciul, ridicându-se brusc de pe scaun cu privirea plină de ură. Părinte, v-aţi gândit câţi ţărani au avut de suferit pentru ca voi să vă impuneţi în Japonia visul vostru egoist şi pentru acel vis? Priviţi! Curge iar sânge. Sângele acestor oameni neştiutori curge din nou!

Apoi continuă, ca şi când ar fi vrut să scuipe cuvintele:

— Cel puţin Galupe era nepătat! Dar dumneavoastră!… Dumneavoastră sunteţi cel mai laş! Nu meritaţi să vă numiţi preot!

„Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna,

Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna.“

Deşi festivalul de O-bon se terminase, copiii îngânau încă undeva în depărtare cântecul acela. În casele din Nagasaki li se ofereau acum cerşetorilor şi oamenilor sărmani orez, fasole, cartofi dulci şi vinete, ca să se odihnească în pace sufletele morţilor. În tufele de mirt, cicadele continuau să cânte în fiecare zi, dar vocile lor erau din ce în ce mai fără putere.

— Ce face?

Când era întrebat de către slujbaşul care venea o dată pe zi să vadă cum stau lucrurile, paznicul răspundea cu voce scăzută, arătând cu degetul spre camera unde era închis preotul:

— Ca de obicei. Se uită toată ziua la pereţi.

Slujbaşul privi printre zăbrele la preotul care stătea pe podea, sub razele soarelui, cu spatele la fereastră.

Toată ziua vedea pe peretele din faţă valurile albastre ale mării şi capul mic şi negru al lui Galupe plutind printre ele. Acum îi vedea pe cei trei creştini înfăşuraţi în rogojini prăbuşindu-se în mare ca nişte pietre.

Fantasma asta dispărea dacă scutura din cap, dar când închidea ochii, revenea cu încăpăţânare în spatele pleoapelor.

— Sunteţi un laş! spusese tălmaciul, ridicându-se de pe scaun. Nu meritaţi să vă numiţi preot.

Nu fusese în stare nici să-i salveze pe creştini, nici să dispară, asemenea lui Galupe, urmându-i pe aceştia în valuri. Mila pentru ei îl copleşise, dar mila nu însemna acţiune. Nu însemna iubire. La fel ca şi pasiunea, mila nu era mai mult decât un fel de instinct. Cu mult timp în urmă învăţase asta pe băncile tari ale seminarului, dar la vremea aceea nu era decât teorie.

— Priviţi! Priviţi! Sângele acesta curge pentru voi! Sângele ţăranilor curge iarăşi pe pământ.

Şi îi veni în minte dâra de sânge de un roşu închis care se întindea în curtea temniţei, arsă de razele soarelui. Tălmaciul spusese că dâra aceea de sânge fusese trasată de visul egoist al misionarilor. Guvernatorul Inoue Chikugonokami comparase acest vis egoist cu dragostea adâncă a unei femei urâte, zicând că, pentru un bărbat, aceasta era o povară de nesuportat.

— Şi totuşi – peste faţa zâmbitoare a tălmaciului se suprapuse faţa rotundă şi rumenă a guvernatorului Chikugonokami – spuneţi că aţi venit în această ţară ca să vă daţi viaţa pentru ei. Dar, de fapt, oamenii ăştia îşi dau viaţa pentru dumneavoastră.

Vocea aceea batjocoritoare redeschidea rănile preotului, împungându-le ca un ac. Scutură uşor din cap. Nu, nu pentru el mureau de atâta vreme ţăranii. Aleseseră moartea pentru ei înşişi – pentru că aveau credinţă. Dar acest răspuns nu mai avea puterea să vindece rănile preotului.

Toate zilele treceau în felul acesta. În tufele de mirt, cicadele continuau să cânte ca de obicei, cu glasuri fără vlagă.

— Ce face?

Când era întrebat de slujbaşul care venea o dată pe zi să vadă cum stau lucrurile, paznicul răspundea cu voce scăzută, arătând cu degetul spre

celulă:

— Ca de obicei. Se uită toată ziua la pereţi.

— Am primit poruncă de la judecătorie să vin să văd cum stă treaba. Totul merge după planul guvernatorului Chikugonokami. Dezlipindu-şi faţa de zăbrelele ferestrei, slujbaşul zâmbi plin de mulţumire, ca un medic care urmărea evoluţia unui bolnav.

După ce se termină festivalul de O-bon, zilele se scurseră o vreme liniştite în oraşul Nagasaki. La sfârşitul lunii se ţinea o zi a recunoştinţei, iar conducătorii oraşelor Nagasaki, Oyamaura şi Urakami trebuiau să doneze la judecătorie lăzile cu orez timpuriu. În ziua de 1 august, numită *hassaku* după calendarul vechi, toţi slujbaşii şi conducătorii oraşelor trebuiau să se prezinte la judecător în haine albe, de ceremonie.

Se apropia luna plină. În pădurea din spatele temniţei, bufniţele şi turturelele îşi răspundeau unele altora, cântând în noapte. Deasupra pădurii, luna perfect rotundă era scăldată într-un purpuriu misterios când se ivea sau se ascundea în norii negri. Bătrânii şopteau ameninţător că în acest an avea să se întâmple ceva rău.

13 august. În casele negustorilor din Nagasaki, oamenii făceau un fel de mâncare numită *namasu* (peşte crud, tăiat în bucăţi mici, cu legume ţinute în oţet) şi fierbeau cartofi dulci şi boabe de soia. În această zi, slujbaşii care lucrau la judecătorie îi ofereau peşte şi prăjituri judecătorului, care împărţea la rândul lui slujbaşilor sake, supă şi colţunaşi.

În noaptea aceea paznicii băuseră sake până târziu şi mâncaseră cartofi dulci şi boabe de fasole. Vocile lor răguşite şi zdrăngănitul vaselor îi ajunseseră tot timpul la urechi. Preotul stătea în genunchi, cu umerii lăsaţi, scăldat în razele argintii ale lunii, ce se strecurau printre zăbrelele ferestrei. Umbra lui slabă cădea pe peretele de scânduri. Din când în când,

ţârâitul unui greier printre copaci îl făcea să tresară. Închizând ochii adânciţi în orbite, preotul îndura nemişcat apăsarea întunericului. În această noapte în care toţi cei pe care-i cunoştea dormeau, un fior ascuţit de durere trecu prin inima preotului şi se gândi la o altă noapte. Ghemuit pe pământul cenuşiu ce absorbise toată arşiţa zilei, stând singur în grădina Ghetsimani, departe de discipolii care dormeau, un bărbat spusese: „Sufletul Meu este cuprins de o întristare de moarte“. Şi sudoarea lui se preschimbase în picături de sânge ce cădeau pe pământ. Aceasta era faţa pe care o vedea acum dinaintea ochilor. Îi apăruse de sute de ori în vise, dar de ce faţa aceea chinuită şi transpirată i se părea acum atât de îndepărtată? Însă în seara asta îşi concentră atenţia pe expresia vlăguită a acestei feţe.

În noaptea aceea bărbatul acela simţise şi el tăcerea lui Dumnezeu? Preotul nu vru să se mai gândească la asta. Scutură de două-trei ori din cap, nevrând să asculte nici unul din gândurile care-i treceau neaşteptat prin minte. Marea bătută de ploaie în care se scufundaseră Mokichi şi Ichizō, legaţi de stâlpi. Marea în care plutea fără putere, ca o bucată mică de lemn, capul negru al lui Galupe, care urmărise barca. Marea în care se prăbuşiseră din barcă unul după altul trupurile înfăşurate în rogojini. Marea aceea se întindea nesfârşită şi tristă. Şi în tot acest timp, deasupra mării, Dumnezeu nu făcuse decât să continue să tacă cu încăpăţânare. „*Eli, Eli, lama sabactani?*“[2] Odată cu amintirea mării plumburii, aceste cuvinte îi veniră pe neaşteptate în minte: *Eli, Eli, lama sabactani*. Vineri la ora şase, această voce răsunase de pe cruce spre cerul care se întunecase în depărtare. Vreme îndelungată preotul fusese încredinţat că acelea erau cuvintele rugăciunii lui Hristos şi nicidecum nişte cuvinte născute din frica faţă de tăcerea lui Dumnezeu.

Oare Dumnezeu exista cu-adevărat? Dacă nu, cât de ridicol era faptul că îşi irosise jumătate din viaţă traversând mări şi ţări şi venind pe această insulă stearpă ca să planteze o sămânţă! Cât de ridicolă era viaţa

bărbatului cu un singur ochi, ucis pe când cicadele cântau, în lumina strălucitoare a zilei! Cât de ridicolă era viaţa lui Galupe, care-i urmărise înot pe creştinii din barcă. Întors spre perete, preotul începu să râdă tare.

— Părinte, ce e aşa de amuzant?

Vocile răguşite ale paznicilor care beau amuţiseră şi unul dintre ei îi pusese întrebarea aceea pe când trecea prin dreptul uşii în drum spre latrină.

Cu toate astea, când se făcu dimineaţă şi razele puternice se strecurară din nou printre zăbrelele ferestrei, preotul îşi recăpătă vioiciunea şi îşi reveni din singurătatea ce îl cuprinsese în timpul nopţii. Întinzându-şi picioarele şi sprijinindu-şi capul de peretele de scânduri, se apucă să şoptească încet pasaje din Psalmi: „Inima mea este tare, Dumnezeule, inima mea este tare. Voi cânta, da, şi voi suna din instrumentele mele. Trezeşte-te, suflete! Treziţi-vă, alăută şi arfă. Mă voi trezi în zori de zi“[3]. În copilărie, îşi amintea aceste versete de fiecare dată când privea cerul albastru sau copacii bătuţi de vânt. Însă atunci Dumnezeu nu era, ca acum, un motiv de teamă şi nedumerire, ci era aproape de oameni, dăruindu-le armonia şi bucuria de-a trăi.

Din când în când, slujbaşii şi paznicii îl priveau printre zăbrele cu nişte ochi plini de curiozitate, dar preotul nici nu se mai întorcea spre ei. De multe ori se întâmpla să nici nu se atingă de mâncarea ce îi era strecurată de două ori pe zi.

Veni luna septembrie şi, într-o după-amiază când se simţea deja răcoarea în aer, preotul primi pe neaşteptate vizita tălmaciului.

— Astăzi vreau să vă întâlniţi cu cineva, zise tălmaciul pe tonul său glumeţ, jucându-se cu evantaiul. Nu, nu cu judecătorul. Nici cu vreun slujbaş. E cineva cu care sunt sigur că veţi fi bucuros să vă întâlniţi.

Preotul rămase tăcut şi îl privi pe celălalt cu nişte ochi stinşi. Îşi amintea încă foarte bine cuvintele pe care i le aruncase tălmaciul în ziua

aceea, dar, ciudat, nu putea să-l urască sau să se mânie pe el. Se simţea prea vlăguit ca să mai urască.

— Din câte am auzit nu prea mâncaţi, continuă tălmaciul cu zâmbetul lui obişnuit. Ar fi mai bine să nu vă gândiţi prea mult.

Spunând astea, intra şi ieşea întruna din cameră, plecând capul.

— Palanchinul întârzie. La ora asta ar fi trebuit să ajungă deja.

Pe preot nu-l interesa deloc cu cine avea să se întâlnească. Ochii lui priveau nepăsători spinarea tălmaciului neobosit, care intra şi ieşea întruna.

Glasurile celor care cărau palanchinul răsunară la poartă. Apoi vorbiră puţin cu tălmaciul în faţa colibei.

— Părinte, să mergem!

Preotul se ridică fără să spună nimic şi ieşi încet. Razele orbitoare ale soarelui îi răneau ochii roşii de oboseală. Doi cărăuşi, care purtau doar o pânză în jurul mijlocului, aşteptau lângă palanchin, uitându-se lung la el.

— E greu. E mare şi gras! murmurară cărăuşii nemulţumiţi după ce îl urcară pe preot în palanchin.

Fiindcă lăsaseră storurile de bambus ale palanchinului pentru a-l feri de privirile oamenilor, nu putea să vadă nimic din ce se întâmpla afară. Se auzeau tot felul de zgomote. Strigăte şi glasuri de copii mici. Clinchetele clopoţeilor preoţilor budişti. Zgomote de construcţii. Soarele care apunea îi lumina din când în când faţa, strecurându-se printre storurile de bambus. Nu numai că se auzeau sunete, dar se simţeau şi tot felul de mirosuri. Miros de copaci şi noroi. Miros de găini, vaci şi cai. Preotul închise ochii şi trase adânc în piept viaţa oamenilor care îl înconjurau. Dintr-odată, se trezi în el dorinţa de-a vorbi cu oamenii la fel ca toată lumea, de a-i asculta, de-a se topi în viaţa lor de zi cu zi. Se săturase să rătăcească prin munţi, temându-se de cei care-l urmăreau, să stea ascuns în coliba de cărbune şi să vadă cum erau omorâţi creştinii. Simţea că nu mai avea putere să îndure aşa ceva. Însă a se concentra asupra unui lucru „din toată

inima, din tot sufletul, cu toată atenţia şi cu toată puterea“ era ţinta lui din momentul în care devenise preot.

După zgomote îşi dădu seama clar că palanchinul intrase în oraş. Dacă până mai devreme se auziseră cotcodăcitul găinilor şi mugetul vacilor, în locul lor urechea lui deslușea acum prin storurile de bambus pașii oamenilor care mergeau agitaţi, strigătele ascuţite ale negustorilor, ecoul roţilor căruţelor şi glasurile ridicate ale certăreţilor.

Pentru preot nu mai conta nici unde era dus şi nici cu cine era pus să se întâlnească. Cu oricine s-ar fi întâlnit, s-ar fi repetat aceleaşi întrebări ca şi până atunci şi ar fi fost supus aceluiaşi interogatoriu despre munca sa. La fel ca Irod când l-a interogat pe Hristos, oamenii aceştia puneau întrebări fără să ia în seamă răspunsurile. Întrebările erau doar de formă. În plus, nu înţelegea nici de ce guvernatorul Chikugonokami nu-l omorâse, ci îl lăsase în viaţă, dar fără să-l elibereze. Dar oricum era prea supărător şi prea obositor să se mai gândească la asta.

— Am ajuns!

Ştergându-şi sudoarea cu mâna, tălmaciul opri palanchinul şi ridică storul de bambus. Când se dădu jos, preotul văzu razele apusului care străluceau purpuriu şi îl zări dinaintea lui pe paznicul care avusese grijă de el în temniţă. Probabil îl aduseseră acolo temându-se ca preotul să nu fugă pe drum.

Deasupra unui şir de trepte se afla poarta unui templu budist. În spatele porţii scăldate în lumina amurgului, se zărea un templu nu prea mare, iar dincolo de el nişte munţi maronii cu piscuri abrupte. Templul era întunecos şi două-trei găini se învârteau ţanţoşe primprejur. Un călugăr budist tânăr ieşi, îl privi pe preot cu nişte ochi sticloşi şi duşmănoşi şi apoi dispăru fără să-l salute nici măcar pe tălmaci.

— Călugării budişti vă urăsc pe voi, preoţii! spuse bucuros tălmaciul, aşezându-se pe podea şi privind grădina. E o otravă pentru corp şi minte

să staţi la nesfârşit singur, uitându-vă la un perete. Încetaţi! Nu vă e de nici un folos să faceţi ceva nesocotit.

Preotul nu asculta cuvintele tălmaciului care, ca de obicei, îl lua peste picior. Ceea ce îi distrăgea atenţia era că în mirosul din templu – miros de tămâie, de umezeală şi de mâncare japoneză – simţea parcă ceva străin. Era miros de carne. Nu mâncase de atâta vreme carne, încât devenise sensibil până şi la cel mai slab miros.

Din depărtare se auzi zgomot de paşi. Se apropiau de el dinspre celălalt capăt al coridorului lung.

— Bănuiţi deja cu cine vă întâlniţi?

Atunci preotul îşi încordă faţa şi, pentru prima oară, încuviinţă din cap. Îşi dădea seama că genunchii începuseră să-i tremure fără să vrea. Da, ştiuse întotdeauna că într-o zi va trebui să se-ntâlnească cu bărbatul acela, dar nu se gândise niciodată că asta se va întâmpla într-un astfel de loc.

— E timpul să vă întâlniţi, zise încântat tălmaciul, privindu-l pe preot cum tremură. Asta e porunca judecătorului.

— Domnul Inoue?

— Da. Şi el a vrut să se întâlnească cu dumneavoastră.

În spatele unui călugăr budist bătrân, mergea cu privirile plecate Ferreira, îmbrăcat într-un chimono de culoare neagră. Călugărul scund şi îndesat îşi umfla pieptul, făcând să pară şi mai servilă înfăţişarea lui Ferreira, care, cu ochii plecaţi, arăta ca un animal mare, tras cu forţa de o funie ce îi fusese legată în jurul gâtului.

Călugărul bătrân se opri, iar Ferreira îl privi pe preot fără un cuvânt, apoi se aşeză într-un colţ al podelei luminat de razele soarelui la asfinţit.

O bună bucată de vreme, tăcură cu toţii.

— Părinte! spuse în cele din urmă Rodrigues cu o voce tremurătoare. Părinte!

Ferreira ridică puţin capul şi îi aruncă preotului o privire pe sub sprâncene. La început în privirea aceea sclipiră umilinţa şi ruşinea, dar după aceea Ferreira deschise ochii larg şi se uită la el sfidător.

Preotul nu-şi găsea cuvintele. Avea impresia că orice ar fi spus ar fi fost o minciună. Nici nu voia să aţâţe mai mult de-atât curiozitatea dispreţuitoare cu care îl priveau călugărul şi tălmaciul. Dorul, furia, tristeţea, ura… toate aceste sentimente contradictorii clocoteau în sufletul său. „De ce faci faţa asta?“ strigă preotul în sufletul său. „Nu am venit ca să te condamn. Nu sunt aici ca să te judec. Nu sunt cu nimic mai bun decât tine.“ Încercă să zâmbească, dar în loc de zâmbet, împotriva voinţei lui, o lacrimă albă i se prelinse din ochi şi îi alunecă încet pe obraz.

— Părinte, a trecut atâta vreme…, spuse în sfârşit, cu o voce tremurătoare. Îşi dădea seama cât de prosteşti şi de nefireşti păreau cuvintele sale, dar nu-i trecu nimic altceva prin minte.

Cu toate astea Ferreira rămase tăcut, continuând să zâmbească sfidător. Preotul înţelegea foarte bine ce era în sufletul lui Ferreira şi cum zâmbetul acela slab şi servil putea lăsa loc unei asemenea expresii sfidătoare. Şi tocmai pentru că înţelegea, simţea că ar vrea să se prăbuşească acolo pe loc, ca un copac uscat.

— Spuneţi ceva, vă rog! reuşi să îngaime preotul, aproape în şoaptă. Dacă aveţi milă de mine, spuneţi ceva, vă rog!

Dintr-odată ştiu ce voia de fapt să spună şi acele cuvinte ciudate îi urcară în gât. V-aţi ras barba, asta voia să spună. Nu înţelegea nici el de ce se gândise brusc la aşa ceva. Poate doar pentru că părintele Ferreira pe care îl cunoscuseră el şi Galupe odinioară avea o barbă frumoasă şi bine îngrijită. Aceasta dădea întregii sale înfăţişări un aer de bunătate şi de seriozitate. Însă acum bărbia şi buza de sus îi erau extrem de netede. Preotul simţi că privirea îi aluneca fără să vrea spre partea aceea netedă de pe faţa lui Ferreira. Avea o senzualitate teribilă.

— Ce-ar trebui să spun într-o astfel de împrejurare? întrebă Ferreira.

— Vă amăgiţi singur.

— Mă amăgesc? Cum aş putea să-ţi povestesc despre partea din mine care nu se amăgeşte?

Tălmaciul se ridică în genunchi ca să nu-i scape ceva din ce vorbeau cei doi în portugheză. Două-trei găini se suiră pe podea, bătând din aripi.

— Locuiţi de mult timp aici?

— Să fie aproape un an.

— Ce e aici?

— Un templu care se numeşte Saishōji.

Când auzi cuvântul *Saishōji* rostit de Ferreira, călugărul bătrân, care privea înainte ca o statuie de piatră a lui Buddha, întoarse faţa spre ei.

— Eu stau într-o temniţă de undeva din Nagasaki. Nu ştiu nici eu unde este exact.

— O cunosc. E la marginea oraşului, numită Sotomachi.

— Ce faceţi aici toată ziua?

O umbră de durere trecu peste faţa lui Ferreira când îşi mângâie bărbia netedă cu mâna.

— Domnul Sawano îşi petrece ziua scriind, răspunse de astă dată tălmaciul în locul lui Ferreira.

— Din porunca judecătorului traduc o carte de astronomie, începu Ferreira să vorbească repede, ca şi cum ar fi vrut să-i închidă gura tălmaciului. Aşa e. Sunt de folos. Le sunt de folos oamenilor din ţara asta. Japonezii excelează în toate cunoştinţele, dar în ceea ce priveşte astronomia şi medicina, un european ca mine le mai poate fi încă de ajutor. Bineînţeles, japonezii au cunoştinţe remarcabile de medicină, pe care le-au preluat de la chinezi, dar consideră că nu e deloc rău să adauge la acestea cunoştinţele noastre de chirurgie. La fel stau lucrurile şi cu astronomia. Din acest motiv le-am cerut căpitanilor de vas olandezi să ne împrumute lentile şi lunete. Aşa că nu sunt nefolositor acestei ţări. Pot să fac câte ceva. Chiar pot!

Preotul se uita la acest Ferreira care vorbea întruna, ca şi când ar fi contraatacat. Nu înţelegea de ce devenise dintr-odată atât de vorbăreţ. Însă avea impresia că înţelege acea grabă cu care accentua de nenumărate ori că îi este încă de folos acestei ţări. Ferreira nu vorbea doar pentru el. Continua să turuie atât ca să audă tălmaciul şi călugărul, cât şi ca să-şi justifice existenţa în propriii săi ochi.

— Îi sunt de folos acestei ţări.

Preotul îl privea pe Ferreira cu tristeţe, clipind din ochi. Da, să le fie de folos oamenilor, să-i ajute, asta era singura dorinţă şi singurul vis al unui om care se dedicase preoţiei. Preoţii erau copleşiţi de singurătate doar în momentele în care nu le erau de folos celorlalţi. Preotul îşi dădu seama că, chiar şi acum, după ce renunţase la credinţă, Ferreira nu putea să scape de modul său de-a gândi de odinioară. Ca o femeie nebună care continuă să-i dea copilaşului ei să sugă, Ferreira părea încă legat de vechiul său vis de a-i ajuta pe ceilalţi.

— Sunteţi fericit? murmură preotul.

— Cine?

— Dumneavoastră!

O scânteie fugară se ivi în ochii sfidători ai lui Ferreira.

— Ideea de fericire ţine de gândirea fiecăruia, răspunse.

Ferreira cel de odinioară n-ar fi spus niciodată asemenea lucruri – fură primele cuvinte care îi veniră preotului pe buze, însă nu le rosti. La urma urmei nu se afla acolo ca să-l învinovăţească pentru că se lepădase de credinţă şi pentru că-şi trădase discipolii. Nu avea nici cea mai mică dorinţă să zgândăre rana adâncă ce se ascundea sub înfăţişarea aceea sfidătoare, pe care celălalt încerca s-o ascundă.

— Aşa e. Ne e de mare folos nouă, japonezilor. Şi-a luat până şi un nume japonez: Sawano Chūan.

Aşezat între Ferreira şi preot, tălmaciul continuă, aruncându-le fiecăruia câte un zâmbet răutăcios:

— Şi s-a apucat să scrie încă o carte. Una care să combată învăţăturile lui Dumnezeu şi să arate greşelile creştinismului. Se numeşte *Gengiroku*.

De data asta Ferreira nu reuşi să i-o ia înainte tălmaciului şi să-l facă să tacă. O clipă întoarse privirea către găinile care băteau din aripi şi se prefăcu că nu auzise nimic.

— Domnia Sa judecătorul a citit deja manuscrisul. L-a lăudat, spunând că e foarte bine scris. Ar trebui să aruncaţi şi dumneavoastră o privire peste el, aveţi destul timp în temniţă.

Acum preotul înţelese limpede de ce Ferreira începuse să vorbească în grabă despre traducerea de astronomie. Din porunca guvernatorului Inoue Chikugonokami, era pus să stea în fiecare zi la măsuţa sa şi să scrie că religia creştină, în care crezuse toată viaţa, era nedreaptă. Preotului i se păru că putea să vadă spinarea încovoiată a lui Ferreira când mânuia pana.

— Ce cruzime!

— Ce?

— Ce cruzime! Cred că nici o tortură nu e mai cumplită decât acest tratament nemilos.

Dintr-odată, pe când Ferreira încerca să întoarcă faţa, preotul zări o lacrimă albă strălucind în ochii săi. Chimonoul japonez de culoare neagră! Părul castaniu prins la spate asemenea japonezilor! Numele de Sawano Chūan! Şi cu toate astea continua să trăiască! Iar tu, Doamne, continui să taci. Continui să păstrezi tăcerea faţă de o viaţă ca asta!

— Domnule Sawano, nu l-am adus astăzi aici pe acest preot ca să stăm la discuţii toată ziua, spuse tălmaciul întorcându-se către călugărul bătrân care stătea în genunchi pe podeaua scăldată în razele amurgului, ca o statuie de piatră a lui Buddha. Haideţi! Bătrânul călugăr are multă treabă. Nu vreţi să vorbiţi mai repede?

Ferreira părea să-şi fi pierdut deja dârzenia de mai înainte. Preotul avu impresia că bărbatul acesta, căruia îi străluceau din nou lacrimi albe printre gene, se micşorase brusc.

— Mi s-a spus să te conving să te lepezi de credinţă, şopti Ferreira cu un glas obosit. Ar fi bine să vezi asta.

Fără să scoată o vorbă, arătă cu degetul în spatele urechii lui, unde era o cicatrice. O cicatrice maronie asemenea celor lăsate de arsuri.

— Se numeşte spânzurare deasupra unei gropi. Probabil că ai auzit despre asta. Te înfăşoară într-o rogojină, astfel încât să nu-ţi poţi mişca mâinile şi picioarele. Apoi te atârnă cu capul în jos deasupra unei gropi.

Tălmaciul desfăcu înspăimântat mâinile, ca şi când el însuşi ar fi tremurat doar la gândul ăsta şi zise:

— Găurile astea mici din spatele urechilor sunt făcute ca să nu mori imediat. Sângele se scurge picătură cu picătură. E o tortură născocită de domnul Inoue.

Îi veni în minte faţa rotofeie şi rumenă, cu urechi mari a judecătorului. Faţa care bea încet apa fierbinte în timp ce Inoue răsucea bolul în mâini. Faţa care, atunci când preotul se apăra cu înverşunare, încuviinţa încet, ca şi când ar fi fost de acord şi care zâmbea uşor. Se spune că, în vreme ce bărbatul acela era torturat, Irod mânca la o masă împodobită cu flori.

— Gândiţi-vă bine, continuă tălmaciul. Sunteţi singurul preot creştin din ţara asta. Dar acum aţi fost prins şi n-a mai rămas nimeni care să le împărtăşească ţăranilor învăţăturile creştine şi să răspândească creştinismul. Nu sunteţi un om nefolositor?

Ochii tălmaciului se îngustară, iar vocea îi deveni dintr-odată blândă:

— Aţi auzit ce-a spus domnul Chūan mai devreme. El traduce cărţi de astronomie şi medicină sau îi îngrijeşte pe bolnavi. Lucrează pentru binele altora. Oamenii nefolositori au de ales între a-şi petrece toată viaţa trândăvind în temniţă sau a se lepăda de credinţă şi a-i ajuta pe ceilalţi. Trebuie să vă gândiţi bine la asta. Aşa cum îi reaminteşte tot timpul bătrânul călugăr domnului Chūan: iubirea de aproape înseamnă pur şi simplu renunţarea la sine. Sinele este cel care ţine întruna la diferenţa dintre religii. Nimeni n-ar trebui să încerce să-i convingă pe alţii să

îmbrăţişeze religia sa. A-i ajuta pe ceilalţi este ideea centrală a budismului şi a învăţăturii creştine – e punctul în care cele două religii se aseamănă. Important e dacă urmezi sau nu această cale. Domnul Sawano a scris şi el lucrul ăsta în *Gengiroku*.

Când termină de vorbit, tălmaciul se întoarse către Ferreira, cerându-i parcă să-l susţină. Lumina asfinţitului cădea pe spatele subţire al acestui Ferreira îmbătrânit, îmbrăcat în straie japoneze. Privind spatele acela slab, preotul încerca în zadar să-l regăsească pe părintele Ferreira care fusese atât de respectat şi de iubit de către studenţii de la seminarul din Lisabona. Totuşi, în mod ciudat, nu simţea nici o urmă de dispreţ. Dar sufletul îi era cuprins de mila aceea pe care o simţi pentru o fiinţă ce şi-a irosit viaţa şi mintea.

— Douăzeci de ani…, şopti Ferreira fără vlagă, plecând privirea. Douăzeci de ani am făcut misionarism în această ţară. Ştiu mai multe decât tine despre ea.

— În aceşti douăzeci de ani, în calitate de Părinte Superior, aţi făcut lucruri minunate, zise preotul ridicând vocea ca să-l încurajeze pe celălalt. Am citit cu adânc respect scrisorile pe care le-aţi trimis la aşezământul Ordinului Iezuit.

— În faţa ochilor tăi stă un misionar bătrân care a pierdut lupta pentru răspândirea creştinismului.

— În lupta pentru răspândirea credinţei nu există înfrângere. După ce noi doi vom muri, un alt misionar se va urca pe o joncă de la Macao şi va debarca pe furiş undeva în această ţară.

— Cu siguranţă acela va fi prins, se grăbi să spună tălmaciul. Şi de câte ori va fi prins un misionar, va curge din nou sânge japonez. Cei care mor pentru visul vostru egoist sunt japonezii. De câte ori să vă spun ca să înţelegeţi? A venit vremea să ne lăsaţi în pace.

— Douăzeci de ani am făcut misionarism, continuă Ferreira să repete aceleaşi cuvinte, cu o voce lipsită de orice emoţie. Tot ce ştiu e că în ţara

asta religia noastră nu prinde rădăcini.

— Nu e vorba că nu prinde rădăcini! strigă dintr-odată preotul scuturând din cap. Rădăcinile sunt smulse.

Însă, ca o păpuşă fără voinţă şi sentimente, cu ochii plecaţi, fără să ridice măcar capul la strigătul preotului, Ferreira spuse:

— Ţara asta e o mlaştină. Cu timpul ai să înţelegi singur lucrul ăsta. Ţara asta e o mlaştină mult mai înfiorătoare decât ţi-ai putea imagina. Orice vlăstar ai planta în mlaştina asta, rădăcina începe să putrezească. Frunzele se îngălbenesc şi se usucă. Iar noi am plantat în această mlaştină vlăstarul creştinismului.

— A fost o vreme când acest vlăstar a crescut şi a făcut frunze.

— Când?

Ferreira îl privi pentru prima dată pe preot în ochi şi un zâmbet uşor îi înflori pe obrajii traşi. Zâmbetul unui om căruia îi este milă de un tânăr care nu ştie nimic despre lume.

— Când aţi venit dumneavoastră în această ţară se construiau biserici pretutindeni, credinţa mirosea ca florile proaspete ale dimineţii, iar japonezii se băteau să primească botezul asemenea iudeilor care se adunau la râul Iordan.

— Dar dacă Dumnezeul în care credeau japonezii nu era Dumnezeul învăţăturii creştine? şopti molcom Ferreira, cu acelaşi zâmbet plin de milă pe buze.

Simţind cum i se ridica din străfundul sufletului o furie de neînţeles, preotul strânse fără să vrea pumnii. Îşi spunea cu disperare că trebuie să-şi păstreze calmul. Nu putea să se lase înfrânt de un asemenea argument. Cei care pierdeau, ca să se justifice, născoceau orice fel de autoamăgire.

— Dumneavoastră încercaţi să negaţi până şi lucrurile care nu pot fi negate.

— Deloc. Japonezii din vremea aceea nu credeau în Dumnezeul nostru, ci în zeii lor. Multă vreme nu ne-am dat seama de asta şi am fost

încredinţaţi că deveniseră creştini.

Ferreira se aşează pe podea, ca şi când ar fi obosit. Partea de jos a chimonoului japonez se desfăcuse, lăsând să i se vadă picioarele goale, murdare şi slabe, ca nişte beţe.

— Nu spun asta ca să mă apăr sau ca să încerc să te conving. Bănuiesc că nimeni n-ar crede ce spun. Nu numai tu, nici misionarii din Goa şi din Macao, nici toţi preoţii din Europa nu m-ar crede. Dar după douăzeci de ani de misionarism am ajuns să-i cunosc pe japonezi. Am văzut putrezind încetul cu încetul rădăcinile vlăstarelor pe care le-am sădit.

— Sfântul Francisc Xavier, îl întrerupse preotul cu un gest al mâinii, ca şi când n-ar mai fi putut îndura, nu credea lucrul ăsta pe vremea când se afla în Japonia.

— Nici măcar acel sfânt, clătină Ferreira din cap, nu şi-a dat seama de asta. Însă până şi cuvântul „Dumnezeu“ despre care îi învăţa pe japonezi, aceştia l-au schimbat după cum le-a convenit în „Dainichi“ (Marele Soare). Pentru japonezi, care venerează soarele, Dumnezeu şi Dainichi erau practic acelaşi lucru. Nu ai citit scrisoarea în care Sfântul Xavier vorbeşte despre această greşeală?

— Dacă Sfântul Xavier ar fi fost însoţit de un tălmaci bun, probabil că n-ar fi apărut o neînţelegere aşa de banală şi de curioasă.

— Nu e vorba de asta. Nu înţelegi deloc ce-ţi spun, răspunse Ferreira şi, pentru prima oară, venele tâmplelor i se umflară de furie. Nu înţelegi nimic. Cei de la mănăstirile din Goa şi Macao, care vin să viziteze ţara asta şi care se cred nişte apostoli, nu înţeleg nimic. Confundându-l pe Dumnezeu cu Dainichi, japonezii l-au deformat şi l-au modificat, creând ceva cu totul diferit. Chiar şi după ce a dispărut confuzia cuvintelor, această deformare şi modificare a continuat pe-ascuns. Chiar şi în perioada cea mai înfloritoare a misionarismului, despre care vorbeai mai devreme, japonezii nu credeau în Dumnezeu, ci în imaginea lor deformată.

— L-au deformat şi l-au modificat pe Dumnezeu, creând ceva cu totul diferit! repetă preotul, strângând din dinţi, cuvintele lui Ferreira. Şi până la urmă acela nu este tot Dumnezeul nostru?

— Nu! În mintea japonezilor Dumnezeul creştin a fost complet schimbat.

— Ce tot spuneţi?

La strigătul preotului, găinile care mâncau liniştite pe podeaua murdară fugiră într-un colţ, bătând din aripi.

— Ce spun eu e foarte simplu. Tu şi cei asemenea ţie nu vedeţi decât partea de suprafaţă a misionarismului şi nu vă gândiţi la esenţa lui. E adevărat, în cei douăzeci de ani în care am fost misionar, aşa cum ai spus, s-au construit biserici din Kamigata până în Kyūshū, din Chūgoku până în Sendai, s-au înfiinţat seminarii la Arima şi la Azuchi, iar japonezii se băteau ca să se creştineze. Ai spus că erau două sute de mii de creştini, însă până şi numărul ăsta e greşit. A fost o vreme când am avut chiar şi patru sute de mii de credincioşi.

— Ăsta e un lucru de care trebuie să fiţi mândru.

— Să fiu mândru? Poate, dacă japonezii ar fi crezut în Dumnezeul despre care îi învăţam eu. Dar, în bisericile pe care le-am construit noi în această ţară, japonezii nu se rugau Dumnezeului creştin, ci celui pe care îl creaseră ei, deformându-l după felul lor de-a gândi cum nici nu-ţi poţi închipui. Dacă acela este Dumnezeu… Ferreira plecă privirea şi îşi mişcă buzele, ca şi când şi-ar fi adus aminte ceva. Nu, acela nu e Dumnezeu. Este întocmai ca un fluture prins în plasa unui păianjen. La început era un fluture, fără îndoială. Însă a doua zi, numai înfăţişarea, aripile şi trompa mai erau cele ale unui fluture; devenise o carcasă fără substanţă. În Japonia, Dumnezeul nostru e la fel ca fluturele prins în plasa păianjenului: n-a mai rămas din el decât înfăţişarea exterioară, s-a transformat într-o carcasă fără substanţă.

— Aşa ceva nu se poate. Nu vreau să mai aud prostiile astea. Nu am stat cât aţi stat dumneavoastră în Japonia, dar am văzut cu ochii mei martiri. Preotul îşi acoperi faţa cu mâinile şi şopti printre degete. I-am văzut cu ochii mei murind înflăcăraţi de credinţă.

În minte îi reveni dureros amintirea mării biciuite de ploaie şi a celor doi stâlpi negri care pluteau la suprafaţa ei. Nu putea să uite felul în care fusese omorât bărbatul cu un singur ochi, sub soarele din miezul zilei; îi rămăsese întipărit în minte felul cum femeia care îi dăduse dovlecelul fusese înfăşurată în rogojini şi aruncată în mare. Dacă oamenii aceia nu muriseră pentru credinţă, atunci ce blasfemie a omului mai era asta! Ferreira minţea.

— Nu credeau în Dumnezeul creştinilor. Ferreira vorbea desluşit şi încrezător, accentuând voit fiecare cuvânt. Până în ziua de azi japonezii nici nu au avut conceptul de Dumnezeu şi nu-l vor avea nici de-acum încolo.

Cuvintele acelea se prăbuşiră peste sufletul preotului cu greutatea unei stânci de neclintit şi cu acea forţă pe care o simţise în copilărie când aflase pentru prima oară de existenţa lui Dumnezeu.

— Japonezii nu au deloc puterea să-l înţeleagă pe Dumnezeu ca fiind separat de oameni. Japonezii nu au puterea să înţeleagă o existenţă care depăşeşte umanul.

— Creştinismul şi Biserica sunt nişte adevăruri care se află mai presus de toate pământurile şi toate ţările. Dacă nu ar fi aşa, ce rost ar mai avea misionarismul nostru?

— Japonezii îşi imaginează un om frumos şi înflăcărat – asta numesc ei Dumnezeu. Dau numele de Dumnezeu unei fiinţe care are acelaşi fel de existenţă ca şi omul. Însă acela nu este Dumnezeul Bisericii.

— Doar atât aţi reuşit dumneavoastră să înţelegeţi în douăzeci de ani petrecuţi în ţara asta?

— Doar atât, încuviinţă trist Ferreira. De aceea pentru mine misionarismul şi-a pierdut orice rost. Rădăcinile vlăstarelor pe care le-am adus cu mine s-au uscat între timp în mlaştina asta. Vreme îndelungată n-am ştiut, nu mi-am dat seama de lucrul ăsta.

Ascultând ultimele cuvinte ale lui Ferreira, preotul fu copleşit de un sentiment nestăpânit de amară resemnare. Lumina asfinţitului începuse să-şi mai piardă din putere şi umbrele se întindeau puţin câte puţin pe podea. Preotul auzi în depărtare răpăitul monoton al tobelor de lemn şi vocile triste ale călugărilor budişti îngânând sutre.

— Nu mai sunteţi, şopti preotul întorcându-se spre Ferreira, nu mai sunteţi Ferreira pe care-l ştiam eu.

— Da, aşa e, nu mai sunt Ferreira. Sunt bărbatul care a primit de la judecător numele de Sawano Chūan, răspunse Ferreira plecând privirea. Nu doar numele, am primit soţia şi copiii unui bărbat care a murit torturat.

La ceasul mistreţului[4], preotul fu urcat în palanchin şi, însoţit de slujbaş şi de paznic, se întoarse pe drumul pe care venise. Din cauză că se făcuse noapte, trecătorii dispăruseră şi nimeni nu-şi mai făcea griji că vreun curios avea să se uite cine mergea în palanchin. Slujbaşii îl lăsară să ridice storul de bambus. Ar fi putut să fugă dacă ar fi vrut, dar preotul nu mai avea puterea să facă asta. Drumul era şerpuitor şi îngust. Deşi paznicii îi spuseseră că se aflau deja în oraş, zărea doar pâlcuri de case cu acoperişuri de scânduri, care arătau ca nişte colibe. După ce trecură de ele, văzu ici şi colo garduri de temple şi crânguri: oraşul Nagasaki nu avea încă înfăţişarea unui oraş adevărat. Luna, ivită deasupra vârfurilor negre ale copacilor, părea că se mişcă odată cu palanchinul spre vest. Lumina ei era înfricoşătoare.

— Vă simţiţi mai bine acum? îl întrebă blând slujbaşul, mergând pe lângă palanchin.

Când ajunseră la temniţă, preotul le mulţumi politicos slujbaşului şi paznicului şi intră în celula lui. Auzi în urma sa zdrăngănitul zăvorului încuiat. Avea impresia că lipsise mult şi că se întorcea în sfârşit acolo. I se părea că trecuseră secole întregi de când nu mai auzise cântecul întrerupt al turturelelor din crâng. În comparaţie cu cele zece zile petrecute în temniţă, aceasta fusese lungă şi dureroasă.

Faptul că reuşise să se întâlnească în sfârşit cu Ferreira nu era un motiv de uimire. Dacă se gândea bine, de când venise în Japonia îşi închipuise că bătrânul se schimbase mult, atât în purtări, cât şi la înfăţişare. Nici când Ferreira apăruse clătinându-se pe picioare din celălalt capăt al coridorului, îmbrăcat în haine japoneze şi sleit de puteri, preotul nu tresărise şi nu fusese uimit. Lucrurile astea nu mai contau acum. Nu mai contau. Dar în ce măsură era adevărat ce spusese el?

Preotul stătea în genunchi, uitându-se la peretele de scândură, în timp ce razele lunii care se strecurau printre zăbrele îi luminau spinarea slabă. Oare Ferreira nu vorbise în felul acela doar pentru a-şi justifica slăbiciunea şi greşelile? Da, aşa era. Fără îndoială că nu putea să fie altfel. O parte din el era încredinţată de asta; însă dintr-odată fu cuprins de nelinişte şi se întrebă dacă ceea ce spusese Ferreira nu era cumva adevărat. Ferreira spusese că Japonia era o mlaştină fără fund. Rădăcinile vlăstarelor putrezeau şi se uscau. Vlăstarul creştinismului se uscase la rândul lui în această mlaştină, fără ca oamenii să-şi dea seama.

„Creştinismul nu a dispărut din cauza interzicerii sale sau a persecuţiilor. În ţara asta e ceva care înăbuşă răspândirea creştinismului.“

Cuvintele lui Ferreira, rostite încet, unul câte unul, se înfigeau în urechile preotului ca nişte ţepuşe. „Dumnezeul în care credeţi voi, în ţara asta e asemenea carcasei unui fluture prins într-o plasă de păianjen: şi-a păstrat doar forma exterioară, dar şi-a pierdut carnea şi sângele.“ Astfel continuase Ferreira să vorbească, privindu-l cu nişte ochi scânteietori. Iar în cuvintele sale era o anumită sinceritate, diferită de autoamăgirea unui

om înfrânt. Sunetul paşilor paznicilor, care se duseseră să-şi facă nevoile în curte, răsună în depărtare. Când acesta se stinse, nu se mai auzi decât bâzâitul puternic şi prelung al insectelor în întunericul nopţii.

„Nu se poate aşa ceva. Nu se poate.“ Preotul nu avea destulă experienţă ca misionar ca să nege spusele lui Ferreira. Dar să accepte cuvintele sale însemna să piardă toate lucrurile pentru care venise în ţara asta. Lovindu-şi întruna capul de perete, preotul continua să murmure monoton: „Nu se poate aşa ceva. Nu se poate“.

Da, aşa ceva nu era posibil. Cum ar putea cineva să se jertfească pentru o credinţă falsă? Îi văzuse cu ochii lui pe ţăranii aceia, pe martirii aceia sărmani. Dacă nu credeau în mântuire, cum putuseră să se scufunde ca nişte pietroaie în marea biciuită de ploaie?

În toate privinţele erau creştini puternici. Chiar dacă credinţa lor era simplă şi naivă, emana o convingere care nu fusese sădită în mintea lor nici de către slujbaşii japonezi, nici de către budism, ci de Biserică.

Preotul se gândi atunci la tristeţea lui Ferreira. În timpul discuţiei, Ferreira nu adusese nici măcar o dată vorba despre nefericiţii martiri japonezi. Fără îndoială ocolise cu bună ştiinţă acel punct. Încerca să nu se gândească la cei care fuseseră mai puternici decât el, cei care reuşiseră să îndure torturile şi spânzurarea deasupra gropii. Ferreira căuta să mărească fie şi cu unul numărul celor slabi ca el, voia să împartă cu alţii singurătatea şi slăbiciunea.

În întuneric, preotul se întrebă dacă Ferreira dormea. Nu, nu se putea să doarmă. În aceeaşi parte a oraşului, bătrânul, cu ochii larg deschişi, uitându-se înainte, medita la adâncimea singurătăţii sale.

Iar acea singurătate era mult mai rece şi mai înfricoşătoare decât cea pe care o îndura preotul în închisoare. Adunând slăbiciune după slăbiciune, încerca să-i tragă şi pe alţii pe drumul pe care mersese el. Doamne, nu vrei să-l salvezi? Întorcându-Te către Iuda, ai spus: „Ce ai să faci, fă repede!“. O să-l laşi pe omul ăsta printre oile fără păstor?

Şi astfel, comparând tristeţea şi singurătatea lui cu cele ale lui Ferreira, se simţi pentru prima dată plin de respect şi mulţumire de sine şi reuşi să zâmbească. Apoi se întinse pe podeaua tare şi aşteptă nemişcat să îi vină somnul.

1. Curăţă viaţa noastră şi dă-ne un drum ferit. (în lat., în orig.) (n. t.)
2. Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce M-ai părăsit? (n. t.)
3. Psalmi (57: 7-8). (n. r.)
4. Ora zece seara (n. t.)

Capitolul 8

A doua zi, tălmaciul îl vizită din nou.

— Cum e, v-aţi gândit? îl întrebă.

Nu vorbea ca de obicei, precum o pisică ce se juca cu prada ei, înfăţişarea sa era oarecum severă:

— Aşa cum v-a spus şi Sawano, ar fi bine să renunţaţi la încăpăţânarea asta fără rost. Noi nu vă spunem să vă lepădaţi de credinţă cu toată convingerea. Dar nu vreţi să o faceţi măcar de formă? De formă! Apoi totul o să fie bine.

Cu privirile aţintite spre perete, preotul continua să tacă. Vorbele tălmaciului nu-l înfuriau, pur şi simplu îi treceau pe lângă urechi fără să-i spună nimic.

— Haideţi! Nu ne mai faceţi neplăceri. Vă rog din tot sufletul. Nici pentru mine nu e plăcut.

— De ce nu mă spânzuraţi cu picioarele în sus deasupra gropii?

— Judecătorul spune tot timpul că e mai bine să vă convingem cu argumente să acceptaţi învăţăturile noastre.

Strângându-şi genunchii cu mâinile, ca şi până atunci, preotul scutură din cap ca un copil. Tălmaciul scoase un oftat adânc şi tăcu o vreme. O muscă se rotea bâzâind prin încăpere.

— Înţeleg! Atunci, nu se mai poate face nimic…

Sunetul zăvorului ce se închidea răsună puternic în urechile preotului, care stătea încă jos. Şi odată cu sunetul acela puternic, îşi dădu seama limpede că orice discuţie chibzuită luase sfârşit.

Nu ştia cât o să fie în stare să reziste torturii. Însă, pentru trupul şi mintea sa slăbite, aceasta nu mai avea groaza pe care i-o trezea pe când rătăcea prin munţi. Acum era amorţit de durere. Simţea că era mai bine ca moartea să vină cât mai repede, dacă era singura cale de-a scăpa de această aşteptare chinuitoare. Îi era greu să se mai gândească la viaţă, la Dumnezeu sau la credinţă. Se ruga în taină ca oboseala trupului şi a inimii să-i aducă moartea cât mai repede. În spatele pleoapelor, ca o nălucire, zărea capul lui Galupe scufundându-se în mare. Cât îşi invidia tovarăşul! Da, cât îl invidia pe Galupe că scăpase deja de acest chin!

După cum se aşteptase, a doua zi de dimineaţă nu primi micul dejun. Pe la amiază uşa se deschise şi un bărbat vânjos, gol până la brâu, pe care nu-l mai văzuse până atunci, se arătă în cadrul ei:

— Veniţi!

Imediat după ce ieşiră din celulă, bărbatul îi legă mâinile la spate atât de strâns, încât de fiecare dată când se mişca, frânghia îi rodea adânc încheieturile şi un vaiet îi scăpa fără să vrea printre dinţii încleştaţi. În timp ce îi lega mâinile, bărbatul murmura cuvinte de batjocură, pe care preotul nu le înţelegea bine. „A venit până la urmă vremea“, îşi zise în sinea lui, însă acest gând era însoţit de o însufleţire şi o înflăcărare pe care nu le mai simţise niciodată.

Fu târât afară. În curte se aflau trei slujbaşi, patru paznici şi tălmaciul, stând aliniaţi şi uitându-se la el. Preotul aruncă în direcţia lor, mai ales către tălmaci, un zâmbet triumfător. Pe când zâmbea, se gândea că, oricare ar fi împrejurările, omul nu poate scăpa complet de vanitate. Şi se bucura că mai avea puterea să-şi dea seama de astfel de lucruri.

Bărbatul vânjos îl ridică fără greutate şi-l urcă pe spinarea unul cal neînşeuat. Mârţoaga urâtă, care semăna mai degrabă cu un măgar slab şi

înfometat, porni împleticindu-se. În spatele ei veneau pe jos slujbaşii, paznicii şi tălmaciul.

Japonezii se adunaseră deja pe drum, aşteptând trecerea convoiului. Preotul îi privea de pe cal, zâmbindu-le. Bătrâni uimiţi, cu gurile căscate. Copii mâncând dovleci. Femei care se uitau la el râzând prosteşte şi se trăgeau înapoi înspăimântate când privirile li se întâlneau cu ale preotului. Pe fiecare dintre chipurile acelea, lumina arunca o umbră diferită. Pe lângă ureche îi zbură un bulgăre de culoare maronie. Era o bucată de baligă de cal pe care o aruncase cineva.

Preotul hotărî să nu lase zâmbetul să-i piară de pe chip. Iată-l străbătând străzile din Nagasaki pe spinarea unui măgar. La fel ca şi el, Hristos intrase în Ierusalim călare pe un măgar. El îl învăţase că acceptarea bucuroasă a ruşinii şi a insultelor este cea mai nobilă dintre expresiile omului. Preotul voia să-şi păstreze acea înfăţişare până la capăt, mai ales acum. Aceea era faţa unui creştin aflat printre necredincioşi.

Nişte călugări budişti adunaţi la umbra unui arbore de camfor uriaş începură să ridice beţele în care se sprijineau şi să ameninţe când calul preotului se apropie, dându-şi pe faţă duşmănia. Preotul se uita la chipurile care îl înconjurau, întrebându-se dacă avea să găsească vreun credincios ascuns, dar era în zadar. Pe toate feţele se citea ura, duşmănia sau curiozitatea. Însă în mijlocul lor zări una care arăta întocmai ca faţa unui câine care cerşea milă. Încremeni. Era Kichijirō.

Îmbrăcat în zdrenţe, Kichijirō aştepta în primul rând trecerea convoiului. Când privirile li se întâlniră, lăsă în grabă ochii în jos şi se ascunse repede printre oameni. Dar de sus, de pe calul care se împleticea, preotul ştia că acel bărbat îl va urma oriunde. Printre toţi acei necredincioşi, era singurul om pe care preotul îl cunoştea.

„Bine. Bine. Nu mai sunt supărat. Probabil nici Dumnezeu nu mai e supărat.“

Preotul dădu din cap a încuviinţare către Kichijirō, aşa cum îi mângâia pe credincioşi după spovedanie.

În însemnările păstrate, se spune că în ziua aceea, mulţimea l-a urmat pe preot de la Hakata până la Katsuyama şi apoi a trecut prin Gotō. Când misionarii erau prinşi, cu o zi înaintea execuţiei, era obiceiul judecătoriei să-i târască prin tot oraşul Nagasaki ca să-i vadă oamenii. Convoiul trecea întotdeauna prin vechiul centru al oraşului Nagasaki, numit Nagasaki Uchimachi, unde erau multe case îngrămădite şi multă agitaţie. A doua zi după ce erau purtaţi prin oraş, era obiceiul să fie duşi la locul execuţiei.

Pe vremea lui Omura Sumitada, când portul Nagasaki fusese deschis pentru prima oară, Gotō-machi era o zonă în care locuiau creştinii fugiţi de pe insula Gotō, iar de-acolo se putea vedea întreg golful Nagasaki strălucind sub soarele după-amiezii. Ajunsă acolo, mulţimea care se ţinea după convoi, împingându-se ca la spectacol, căuta să vadă cât mai bine barbarul străin care arăta grotesc legat cu mâinile la spate pe un cal neînşeuat. Ori de câte ori preotul încerca să-şi îndrepte trupul chinuit, strigătele de batjocură izbucneau cu şi mai multă voioşie.

La început se străduise să zâmbească, dar acum faţa i se crispase. Singurul lucru pe care-l mai putea face era să închidă ochii şi să se străduie să nu vadă feţele acelea cu dinţii ieşiţi în afară care se strâmbau la el.

Se întrebă dacă bărbatul acela zâmbise blând când mulţimea înconjurase palatul lui Pilat cu ţipete şi strigăte de mânie. Probabil că nici măcar bărbatul acela nu fusese în stare să facă asta. *Hoc passionis tempore…*[1] Cuvintele rugăciunii se rostogoliră din gura preotului ca nişte pietricele, dar nu reuşi să continue decât cu mare greutate. *Reisque dele crimina*[2], spuse aproape în şoaptă. Durerea chinuitoare pe care o simţea de fiecare dată când frânghia îi rodea încheieturile îi distrăgea atenţia, dar

ce îl întrista cel mai tare era că nu putea să iubească la fel ca Hristos mulţimea care striga la el.

— Cum e, părinte? Nu vine nimeni să vă salveze?

Tălmaciul se ivise pe neaşteptate lângă cal şi ţipa privind în sus către preot.

— La dreapta şi la stânga sunt doar voci care vă batjocoresc. Aţi venit pentru ei în această ţară, dar totuşi nimeni nu pare să aibă nevoie de dumneavoastră. Sunteţi un om nefolositor, nefolositor.

— Şi totuşi… Pentru prima oară preotul strigă tare, privindu-l pe tălmaci cu ochii înroşiţi de mânie. Şi totuşi în mulţimea aceea pot fi şi oameni care se roagă în tăcere pentru sufletele lor.

— Am să vă spun ceva. Bine? În Nagasaki erau cândva unsprezece biserici şi două sute de mii de credincioşi. Unde se ascund acum? În mulţime sunt şi oameni care au fost odată creştini, dar batjocorindu-vă pe dumneavoastră în felul ăsta, le arată celor din jur că nu sunt creştini.

— Cu cât mă umilesc mai mult, cu atât îmi dau mai mult curaj…

— În noaptea asta, zise tălmaciul râzând şi bătând calul pe burtă. Bine? În noaptea asta vă veţi lepăda de credinţă. Aşa a spus domnul Inoue. Până acum, de câte ori a zis că un preot o să se lepede de credinţă, nu a greşit niciodată. A avut dreptate în cazul lui Sawano… va avea dreptate şi în cazul dumneavoastră.

Tălmaciul îşi frecă mâinile plin de încredere în sine şi se îndepărtă calm de locul unde se afla preotul. Dar ultimele lui cuvinte, „A avut dreptate în cazul lui Sawano…“, rămaseră adânc întipărite în mintea preotului. Călărind încă, se înfioră şi încercă să alunge cuvintele acelea.

Dincolo de golful ce strălucea în lumina amiezii, pluteau nişte nori mari, auriţi pe margini. Dintr-un motiv neînţeles, norii aceia arătau ca un palat uriaş din cer, care îţi lua ochii cu albeaţa sa. Văzuse de multe ori până atunci nori imenşi, dar niciodată nu-l tulburaseră atât. Începu să înţeleagă cât de frumos era imnul creştin pe care îl auzise prima oară când

venise în Japonia: „Să mergem, să mergem la templul din Paradis; la templul îndepărtat“. Faptul că şi bărbatul acela îndurase aceeaşi spaimă cumplită, care îl făcea să se cutremure, era acum pentru preot singurul sprijin şi singura mângâiere. Simţea o oarecare bucurie la gândul că nu era cu totul părăsit. Chiar în această mare cei doi ţărani japonezi legaţi de stâlpi înduraseră o zi întreagă aceeaşi suferinţă, înainte să ajungă la templul îndepărtat din Paradis. Deodată, bucuria că avea să-i întâlnească pe cei doi ţărani japonezi, pe Galupe, pe bărbatul răstignit pe cruce îi făcu inima să tresalte cu putere. Iar faţa acelui bărbat îl urmărea ca o imagine vie. Hristos care suferea. Hristos care îndura. Preotul se rugă din tot sufletul ca faţa lui să se apropie de acel chip.

Slujbaşii ridicară bicele şi îndepărtară mulţimea. Oamenii se împrăştiară ca muştele – umili, fără împotrivire, cu nişte ochi plini de spaimă – şi petrecură din priviri convoiul care se întorcea.

După-amiaza se sfârşise. Razele soarelui la asfinţit cădeau pe acoperişul roşu al unui templu de pe partea stângă a drumului, făcându-l să strălucească orbitor. Dincolo de oraş, un munte părea să plutească pe cer. Acum din nou pietricele şi bucăţi de baligă de cal zburau din toate părţile, lovindu-l pe preot în obraz.

Mergând pe lângă cal, tălmaciul îi repetă de nenumărate ori preotului aceleaşi argumente.

— Haideţi! Nu vă îndemn să faceţi ceva rău. Spuneţi doar: „Renunţ la credinţă!“. Dacă faceţi asta, calul n-o să vă mai ducă înapoi în temniţă.

— Unde mă duceţi acum?

— La judecătorie. Nu vreau să vă fac să suferiţi. Vă rog! Nu spun să faceţi ceva rău. Nu vreţi să spuneţi doar atât: „Mă lepăd!“?

Preotul tăcea pe spinarea calului, muşcându-şi buzele. Sângele i se prelingea de pe obraji pe bărbie. Tălmaciul se uita la el şi continua să meargă întristat, ţinând o mână pe burta calului.

Aplecându-se, preotul intră pe bâjbâite într-o încăpere cufundată în întuneric. Dintr-odată îl izbi o duhoare groaznică. Era miros de urină. Fiindcă podeaua era îmbibată de urină, stătu o vreme nemişcat, străduindu-se să nu vomite. După ceva vreme reuşi să desluşească în întuneric un perete şi podeaua. Pipăind peretele cu degetele, orbecăi prin încăpere, însă imediat se lovi de un alt perete. Întinse braţele şi atinse în acelaşi timp cu degetele pereţii din ambele părţi. În felul acesta află cam cât de mare era încăperea în care se găsea.

Ciuli urechile, dar nu auzi voci. Nu avea nici cea mai mică idee în ce parte a judecătoriei se găsea. Însă tăcerea mormântală îl încredinţă că nu era nimeni prin preajmă. Pereţii erau din lemn şi, atingând partea de sus, degetele sale descoperiră o crăpătură mare şi adâncă. La început se gândi că era locul unde se îmbinau scândurile, dar nu, era ceva ca un model. Pe pipăite îşi dădu seama treptat că era forma literei L. Lângă ea era litera A. LAUDATE EUM (Lăudaţi-L pe Domnul). Ca un orb, preotul pipăi în jur cu degetele, dar nu mai descoperi nimic altceva. Probabil unul dintre misionarii care fuseseră aruncaţi aici crestase în perete literele în limba latină pentru cei care aveau să vină după el. Un lucru era sigur: cât stătuse acolo, acel misionar nu se lepădase de Dumnezeu şi crezuse cu înflăcărare. Acest lucru îl emoţionă brusc până la lacrimi pe preot, rămas singur în întuneric. Simţea că, într-un fel sau altul, era ocrotit până la capăt.

Nu ştia ce oră din noapte era. După ce fusese purtat prin oraş şi apoi adus la judecătorie, tălmaciul şi nişte slujbaşi pe care nu-i cunoştea îl vizitaseră şi puseseră aceleaşi întrebări ca şi până atunci. De unde venise? Cărui ordin îi aparţinea? Câţi misionari erau la Macao? Însă aceştia nu îl mai îndemnaseră să se lepede de credinţă. Până şi tălmaciul schimbase complet tonul; cu o faţă serioasă, lipsită de orice expresie, îşi făcea pur şi simplu datoria, traducând cuvintele slujbaşilor. Un alt slujbaş le scrisese

pe o hârtie mare. După ce acest interogatoriu absurd se terminase, îl aduseseră înapoi în celulă.

„*Laudate Eum*.“ Rezemându-şi capul de perete, preotul îşi imagină, ca de obicei, chipul bărbatului aceluia. Ca un băieţandru care îşi imaginează faţa unui prieten drag, aflat departe de multă vreme, în momentele de singurătate, preotul îşi luase obiceiul de a-şi imagina chipul lui Hristos. Dar de când fusese prins, mai ales în temniţa din care se auzea noaptea foşnetul frunzelor din pădure, o senzaţie cu totul diferită îi cuprindea sufletul când faţa acelui bărbat i se ivea în spatele pleoapelor închise. Acum, în întuneric, chipul acela părea atât de aproape de el. Tăcea, dar îl ţintuia cu o privire plină de tristeţe. „Când suferi“ – părea să spună faţa aceea – „şi eu sufăr împreună cu tine. O să fiu lângă tine până la sfârşit“.

Pe când se gândea la chipul acela, preotul se gândea şi la Galupe. „Peste puţină vreme o să fiu din nou împreună cu Galupe.“ Capul lui negru care se scufunda în mare, urmărind barca, îi apărea uneori noaptea în vis. De fiecare dată când îl visa, se simţea cumplit de ruşinat că îi abandonase pe creştini. Uneori ruşinea aceea era atât de greu de îndurat, încât încerca să nu se mai gândească deloc la Galupe.

În depărtare se auzi o voce. Era un fel de schelălăit, de parcă se băteau doi câini. Îşi încordă auzul, însă sunetul se stinsese deja, apoi se auzi iarăşi, prelung, multă vreme. Preotul râse încet, dându-şi seama că era sforăitul cuiva. Unul dintre paznici dormea dus, după ce băuse prea mult sake.

Sforăiturile se auzeau o vreme, apoi se întrerupeau. Erau mai ascuţite sau mai joase, de parcă ar fi fost sunetul unui fluier stricat. Pe când el, în celula aceea întunecată, era copleşit de tulburarea pe care o simte un om în faţa morţii, altul sforăia fără grijă. Gândul acesta i se păru hazliu. De ce-o fi viaţa omului plină de glume absurde? se întrebă în şoaptă.

Tălmaciul a spus plin de încredere că în seara asta mă voi lepăda de Dumnezeu. (Dacă mi-ar cunoaşte adevăratele sentimente…)

Pe când îi treceau gândurile astea prin minte, preotul îşi îndepărtă puţin capul de perete şi râse uşor. I se păru că vede înaintea ochilor silueta lipsită de griji a pazniculuicare sforăia.

După cum sforăie, nici prin cap nu-i trece că aş putea fugi, se gândi.

Acum nu mai avea nici o dorinţă să fugă, dar, ca să se distreze, împinse uşa cu ambele mâini. Însă zăvoarele erau închise pe dinafară şi nu reuşi nici s-o clintească din loc.

Ştia că în curând avea să moară, dar, în mod straniu, sentimentele nu păreau să ţină pasul cu mintea sa.

Într-adevăr, moartea era aproape. Când sforăiturile încetară, liniştea înfricoşătoare a nopţii se aşternu de jur împrejur. Asta nu însemna că nu se auzeau încă sunete slabe. Asemenea întunericului ce se lasă peste copaci, groaza morţii coborî dintr-odată peste sufletul său, umplându-l de spaimă. Strângând pumnii, preotul ţipă tare.

Atunci spaima se retrase precum apele mării la reflux. Dar se ivi din nou. Încercă din răsputeri să se roage la Dumnezeu, dar în minte îi veneau tot timpul faţa sleită a acelui bărbat şi cuvintele: „şi sudoarea I se făcuse ca nişte picături mari de sânge“. Faptul că şi el simţise aceeaşi spaimă la apropierea morţii nu mai era acum o consolare. Ştergându-şi fruntea cu mâna, preotul se ridică şi se învârti prin celula strâmtă, ca să-şi abată gândurile de la asta. Nu putea să stea locului. Trebuia să se mişte.

În cele din urmă auzi o voce în depărtare. Chiar dacă era călăul care avea să-l tortureze, tot era mai bine decât întunericul acela tăios şi rece. Ca să înţeleagă ce spunea vocea aceea, preotul îşi lipi în grabă urechea de uşă.

Cineva părea să batjocorească pe altcineva. Auzea o voce care batjocorea şi una care implora. Se opriră să se certe în depărtare, apoi se apropiară iar de preot. Ascultând vocile acelea, preotul începu să se gândească la altceva.Motivul pentru care oamenilor le e frică de întuneric este că le-a rămas în suflet spaima instinctivă pe care au simţit-o la

începuturi, când nu era lumină. Acestea erau gândurile nebuneşti care îi treceau atunci prin minte.

— Nu ţi-am spus să pleci? îl certa un bărbat pe cel cu care vorbea. Nu întrece măsura!

Atunci cel care era certat strigă cu o voce plângăreaţă:

— Sunt creştin! Lăsaţi-mă să-l văd pe preot!

Cunoştea fără îndoială vocea aceea. Era vocea lui Kichijirō.

— Lăsaţi-mă să-l văd pe preot!

— Taci odată! Dacă mai zbieri aşa, îţi ard una imediat!

— Loveşte-mă, loveşte-mă!

O voce strangulată de bărbat se împleti cu ale lor:

— Cine e?

— Pare nebun. E cerşetorul care a venit aici ieri. Zice că-i creştin.

Apoi vocea lui Kichijirō răsună puternic.

— Părinte! Iertaţi-mă! De atunci tot vreau să mă spovediţi şi să-mi daţi iertarea păcatelor. Iertaţi-mă!

— Ce tot vorbeşti acolo? Nu întrece măsura!

Kichijirō fu lovit de paznic şi se auzi un sunet ca şi cum s-ar fi prăbuşit un copac.

— Părinte! Iertaţi-mă!

Preotul închise ochii şi începu să spună rugăciunile de spovedanie. În gură îi rămase un gust amar.

— Eu din naştere am fost slab. Cei slabi nu pot muri ca nişte martiri. Of, oare de ce-oi fi venit eu pe lume?

Vocea se risipi în vânt, apoi se îndepărtă. Dintr-odată îi apăru în faţa ochilor imaginea lui Kichijirō, aşa cum era când se întorsese la Gotō – un om respectat de creştini. Dacă nu ar fi fost o perioadă de opresiune, fără îndoială că ar fi trăit ca un bun creştin, vesel şi fericit. „Oare de ce-oi fi venit eu pe lume? De ce?“ Preotul îşi băgă degetele în urechi ca să nu mai audă vocea aceea ca un schelălăit de câine.

Da, îi dăduse iertarea lui Kichijirō, dar rugăciunea aceea nu venise din adâncul sufletului său. O rostise doar ca să-şi îndeplinească datoria lui de preot. De aceea îi rămăsese încă pe limbă precum resturile unei mâncări amare. Chiar dacă ura faţă de Kichijirō dispăruse, amintirea trădării sale – peştele uscat pe care i-l dăduse Kichijirō să-l mănânce şi setea mistuitoare de după aceea – rămăsese adânc întipărită în mintea preotului. Nu mai simţea furie sau ură faţă de el, dar sentimentul de dispreţ nu putea să-l şteargă cu nici un chip din inima sa. Preotul se gândi iar la cuvintele pe care Hristos i le spusese lui Iuda.

Tocmai acele cuvinte nu reuşise să le înţeleagă niciodată ori de câte ori citise Biblia. Şi nu doar cuvintele acelea, ci întregul rol al lui Iuda în viaţa acelui bărbat i se păruseră întotdeauna de neînţeles.

Oare de ce bărbatul acela luase printre discipoli un om care avea să-L trădeze în cele din urmă? Cunoscând bine adevăratele intenţii ale lui Iuda, de ce multă vreme se prefăcuse că nu ştia nimic? Oare Iuda nu fusese altceva decât o păpuşă care ajutase la crucificarea acelui bărbat?

Şi în plus… în plus… dacă bărbatul acela era iubirea întruchipată, de ce la sfârşit îl alungase pe Iuda? De ce se lepădase de Iuda, care se spânzurase pe câmpia sângelui, cufundându-se în întunericul veşnic?

Aceste nelămuriri se ridicaseră precum băşicile murdare la suprafaţa unei mlaştini în mintea sa şi când era la seminar şi după ce devenise preot. Şi de fiecare dată încercase să nu se gândească la ele, ca şi când băşicile acelea i-ar fi pătat puritatea credinţei. Însă acum îl asaltau cu o stăruinţă căreia nu se mai simţea în stare să i se-mpotrivească.

Preotul clătină din cap şi oftă. Judecata de Apoi avea să vină curând. Omului nu-i era dat să înţeleagă toate tainele Bibliei. Totuşi preotul voia să ştie. Voia să ştie tot. „În noaptea asta vă veţi lepăda de Dumnezeu“, îi spusese tălmaciul cu deosebită încredere în sine. Aşa cum îl vestise bărbatul acela pe Petru: „În noaptea aceasta, înainte ca să cânte cocoşul, te

vei lepăda de Mine de trei ori“[3], deşi zorii erau departe şi nu era vremea să cânte cocoşul.

Ah, începeau să se audă iarăşi sforăiturile ! Semănau cu zgomotul unei mori învârtite de vânt. Preotul se aşează pe podeaua îmbibată de urină şi râse ca prostul. Ce fiinţă ciudată e omul! Iată bunăoară sforăiturile acelea ridicole, ca un grohăit când mai puternic, când mai slab, ale unui om neştiutor care nu simţea frica morţii. Dormind neîntors, ca un porc, deschizând gura larg, putea să sforăie fără nici o grijă. Simţea că putea vedea faţa pazniculuidinaintea ochilor. Era o faţă rotofeie, buhăită de sake şi umflată – sănătatea întruchipată –, dar pentru victimele sale faţa aceea era cumplit de crudă. Mai mult, paznicul acela nu avea o cruzime princiară, ci mai curând cruzimea pe care o au oamenii faţă de animalele şi dobitoacele mai slabe decât ei. Văzuse astfel de oameni şi în Portugalia, la ţară, şi îi cunoştea foarte bine. Paznicul acela probabil că nu se gândea câtuşi de puţin ce durere avea să le provoace altora ceea ce urma să facă el de-acum încolo. Cei care îl uciseseră pe bărbatul acela al cărui chip întruchipa tot ce e mai frumos şi mai bun în visurile oamenilor erau de aceeaşi speţă cu cel care sforăia.

Dintr-odată îl cuprinse furia că în această noapte, cea mai importantă din viaţa sa, trebuia să fie deranjat de un zgomot atât de vulgar şi de supărător. Simţea că viaţa îi era luată în râs, iar când grohăitul acela încetă pentru o clipă, preotul începu să bată cu palma în perete. Dar paznicii nu se treziră, întocmai ca discipolii care dormeau duşi, cu totul nepăsători la chinurile bărbatului aceluia în grădina Ghetsimani. Preotul se apucă să bată şi mai tare în perete.

Se auzi sunetul unui zăvor tras şi apoi al unor paşi care se apropiau repede de locul în care se afla el.

— Ce s-a întâmplat? Ce s-a întâmplat, părinte? întrebă tălmaciul cu o voce ca de pisică ce se joacă cu prada sa. V-o fi frică. Haideţi, nu e mai

bine să nu vă mai încăpăţânaţi atât? Dacă spuneţi doar două cuvinte, „Mă lepăd“, totul va fi bine. Sufletul încordat se va uşura.

— Mă supără doar sforăiturile, răspunse preotul din întuneric.

Deodată tălmaciul tăcu de parcă ar fi fost mirat.

— Credeţi că sunt sforăituri? Aţi auzit, domnule Sawano? Îşi închipuie că sunt nişte sforăituri.

Preotul nu ştia că Ferreira stătea în picioare lângă tălmaci.

— Domnule Sawano, ar trebui să-i spuneţi.

În cele din urmă se auzi înceată şi tristă vocea lui Ferreira, pe care preotul era obişnuit cândva s-o asculte în fiecare zi.

— Acelea nu sunt sforăituri. Sunt gemetele creştinilor spânzuraţi cu picioarele în sus.

Ferreira stătea nemişcat, cu capul plecat, ca un animal îmbătrânit. Tălmaciul îşi apropie capul de deschizătura din uşă şi se uită multă vreme să vadă ce se întâmpla înăuntru. Însă, înţelegând că n-o să audă nimic, oricât ar fi aşteptat, spuse neliniştit, cu o voce răguşită:

— Doar n-aţi murit, nu?! Creştinii n-au voie să-şi ia cu mâna lor viaţa pe care au primit-o de la Dumnezeu. Domnule Sawano, restul este treaba dumneavoastră.

Spunând asta, se răsuci pe călcâie şi se îndepărtă, iar paşii săi răsunară o vreme în întuneric.

Când zgomotul paşilor se stinse de tot, Ferreira, tăcut, cu capul plecat, nu se mişcă. Trupul lui îţi lăsa impresia că pluteşte în aer ca o fantomă. Era subţire ca o coală de hârtie şi mic ca al unui copil. Părea posibil chiar să-l strângi în palmă.

— Hei! spuse apropiindu-şi capul de uşă. Hei, mă auzi?

Pentru că nu primi răspuns, Ferreira repetă încă o dată aceleaşi cuvinte.

— Undeva pe peretele ăsta, continuă, trebuie să fie literele scrijelite de mine. *Laudate Eum*. Dacă n-au fost şterse, ar trebui să fie pe peretele din dreapta… da, undeva prin mijloc. Nu vrei să pipăi să vezi?

Dinăuntru nu se auzi nici cel mai slab răspuns. În celula în care era închis preotul era o beznă prin care nu puteai pătrunde cu privirea.

— Şi eu am stat aici, ca şi tine, spuse Ferreira rostind cuvintele rar. Am fost închis aici, iar noaptea aceea a fost cea mai rece şi mai întunecoasă din toată viaţa mea.

Preotul îşi sprijini capul de peretele de scânduri şi ascultă absent cuvintele bătrânului. Chiar fără să-i spună bătrânul, ştia că noaptea aceea fusese mai întunecoasă decât oricare alta dinainte. Într-adevăr, ştia foarte bine. Însă preotul era preocupat să nu cedeze în faţa ademenirilor lui Ferreira, care încerca să-i câştige simpatia şi să-l facă să urmeze aceeaşi cale spunându-i că şi el fusese închis în întuneric.

— Şi eu am auzit vocile acelea. Gemetele celor care erau spânzuraţi deasupra gropii.

Chiar când Ferreira termină de vorbit, vocile ca nişte sforăituri se auziră din nou, mai puternice sau mai slabe. Nu, deja nu mai erau sforăituri. Preotul îşi dădea seama limpede acum că erau gemetele stinse şi întretăiate ale celor atârnaţi cu capul în jos deasupra gropii.

În timp ce el stătea ghemuit în întuneric, cineva gemea, iar sângele îi curgea pe nas şi pe gură. Nici măcar nu-i trecuse prin cap lucrul ăsta, nu spusese nici o rugăciune, doar râsese. Numai gândul ăsta îl tulbură adânc. Râsese, socotind că vocea aceea era ridicolă. Crezuse în mândria lui că doar el se chinuia în noaptea asta ca bărbatul acela. Dar chiar alături erau oameni care sufereau mai mult decât el pentru bărbatul acela. „De ce această nebunie?“, continua să-i şoptească în minte o voce care nu era a lui. „Şi mai spui că eşti preot! Un preot care ia asupra sa suferinţele celorlalţi!“ Vru să ţipe: „Doamne! De ce până acum ţi-ai râs tot timpul de mine?“.

— *Laudate Eum*. Eu am scrijelit literele astea pe perete, repetă Ferreira. Nu le vezi? Caută-le, te rog!

— Le ştiu! ţipă preotul pentru prima dată, cuprins de furie. Taci din gură! Tu nu ai dreptul să spui cuvintele astea!

— Nu am dreptul? Cu siguranţă nu am dreptul. Auzind o noapte întreagă acele voci, nu am mai putut să-l laud pe Dumnezeu. Nu m-am lepădat de credinţă pentru că am fost spânzurat deasupra gropii. Trei zile la rând am fost atârnat cu capul în jos deasupra unei gropi pline de excremente, dar nu am rostit nici un cuvânt prin care să-l trădez pe Dumnezeu, scoase Ferreira un ţipăt ca un lătrat. Motivul pentru care m-am lepădat de credinţă… Eşti pregătit? Ascultă! Am fost băgat aici şi am auzit vocile acelor oameni pentru care Dumnezeu nu a făcut nimic. M-am rugat din toate puterile la Dumnezeu, dar el nu a făcut nimic.

— Taci!

— Bine. Roagă-te tu. Dar creştinii aceia îndură acum o suferinţă de nesuportat, pe care tu nici măcar nu poţi s-o înţelegi. De ieri. Şi pe viitor. Şi acum, în clipa asta. De ce trebuie să sufere aşa? Şi în timpul ăsta tu nu poţi să faci nimic pentru ei. Iar Dumnezeu nu face nici el nimic.

Preotul scutură cu putere din cap şi îşi băgă degetele în urechi. Însă vocea lui Ferreira şi gemetele creştinilor îi pătrundeau fără milă în urechi. Încetaţi! Încetaţi! Doamne, a venit clipa să rupi tăcerea. Nu trebuie să mai taci. Tu eşti drept şi bun. Trebuie să spui ceva, ca să le arăţi oamenilor de pe pământul ăsta că exişti şi să le dovedeşti că eşti iubirea întruchipată.

O umbră mare trecu peste sufletul lui ca aripa unei păsări peste catargul unei corăbii. Aripa păsării îi aminti de felurile diferite în care muriseră creştinii. Dumnezeu tăcuse şi atunci. Tăcuse şi când ploaia biciuia marea. Nici când bărbatul cu un singur ochi fusese omorât în curtea scăldată în razele soarelui nu spusese nimic. Dar atunci preotul mai era în stare să îndure. Să îndure sau mai degrabă să încerce pe cât posibil să alunge cât mai departe această îndoială înfricoşătoare din mintea lui.

Dar acum era altceva. De ce rămâne Dumnezeu tăcut când vocile acelea continuă să geamă?

— Acum, în curte, şopti Ferreira trist, sunt atârnaţi trei bieţi ţărani. Au fost atârnaţi acolo de când ai venit tu.

Bătrânul nu minţea. Încordându-şi auzul, acele gemete care i se păruseră unul singur deveniră deodată desluşite. Nu era numai o voce care ba se înălţa, ba scădea, ci mai multe voci înalte sau joase.

— În noaptea pe care am petrecut-o aici, cinci oameni au fost spânzuraţi cu capul în jos. Cinci voci îmi ajungeau la ureche purtate de vânt. Slujbaşul mi-a spus: „Dacă ai să te lepezi de credinţă, oamenii aceia vor fi daţi imediat jos, li se vor tăia sforile şi le vor fi oblojite rănile“. Eu am răspuns: „De ce nu se leapădă ei?“. Atunci slujbaşul mi-a spus râzând: „Ei au spus deja de nenumărate ori că se leapădă. Dar atâta vreme cât tu nu o să te lepezi, nu putem să-i salvăm pe acei ţărani“.

— Trebuia…, spuse preotul plângând, …trebuia să te rogi!

— M-am rugat. M-am rugat fără încetare. Însă rugăciunea nu alina suferinţa acelor oameni. În spatele urechilor li se face o gaură mică. Prin acea gaură, pe nas şi pe gură sângele li se scuge încet-încet. Ştiu pentru că am simţit pe pielea mea durerea aceea. Rugăciunea nu poate să aline o asemenea suferinţă.

Preotul îşi aminti clar rana ca o urmă de arsură din spatele urechii lui Ferreira, pe care o observase când îl văzuse prima dată la templul Saishōji. Îşi aminti clar până şi culoarea maronie a acelei răni. Ca să-şi alunge acea imagine din minte, continuă să se izbească cu capul de perete.

— Oamenii aceia vor dobândi în locul suferinţelor pământeşti bucuria veşnică.

— Nu te amăgi! spuse Ferreira. Nu-ţi ascunde slăbiciunea în spatele unor cuvinte frumoase.

— Slăbiciunea mea? Preotul clătină din cap, dar nu era sigur de el. Ce vrei să spui? Tocmai pentru că cred în mântuirea acelor oameni…

— Îţi închipui că eşti mai important decât ei? Eşti mai interesat de propria ta mântuire. Dacă te vei lepăda de credinţă, vor fi scoşi din groapă. Vor fi salvaţi de la suferinţă. Dar refuzi să faci lucrul ăsta. Ţi-e frică să trădezi Biserica pentru ei. Ţi-e frică să nu devii o ruşine pentru Biserică, aşa cum am devenit eu.

Ferreira rostise cuvintele acelea cu o voce puternică, într-o izbucnire de mânie, însă apoi glasul îi deveni din ce în ce mai slab.

— Aşa am fost şi eu. În noaptea aceea rece şi întunecoasă, şi eu eram cum eşti tu acum. Şi totuşi, asta este lucrarea iubirii? Se spune că preoţii trebuie să trăiască asemenea lui Hristos. Dacă Hristos ar fi fost aici…

Ferreira rămase o clipă tăcut, dar apoi spuse imediat cu o voce puternică şi răspicată:

— Hristos s-ar fi lepădat cu siguranţă de credinţă pentru oameni.

Noaptea lăsă încet-încet locul zorilor. Iar celula aceea, care până atunci fusese inima întunericului, începu să se lumineze sub razele slabe ale soarelui.

— Hristos s-ar fi lepădat cu siguranţă de credinţă pentru oameni!

— Nu, nu-i adevărat, spuse preotul acoperindu-şi faţa cu mâinile şi vorbind printre degete. Nu-i adevărat!

— Hristos ar fi renunţat la credinţă! Din iubire. Chiar dacă asta ar fi însemnat să sacrifice totul.

— Nu mă mai chinui! Pleacă! Pleacă! plângea preotul în hohote.

Zăvorul fu tras cu un sunet ascuţit şi uşa se deschise, lăsând să intre razele albe ale dimineţii.

— Haide! spuse Ferreira blând, punând mâna pe umărul preotului. O să faci cea mai dureroasă faptă de iubire pe care a făcut-o cineva până acum.

Clătinându-se, preotul îşi târşâi picioarele de-a lungul coridorului. Înainta pas cu pas, de parcă picioarele i-ar fi fost legate cu lanţuri grele, iar Ferreira îl călăuzea. În lumina blândă a zorilor, coridorul părea

nesfârşit. La capătul lui stăteau, ca trei păpuşi îmbrăcate în negru, tălmaciul şi doi paznici.

— Domnule Sawano, aţi terminat? Putem să pregătim icoanele? Celorlalţi slujbaşi de la judecătorie o să le spunem după aceea.

Vorbind încă, tălmaciul aşează pe podea cutia pe care o ţinea în mâini, o deschise şi luă din ea o placă mare de lemn.

— Acum o să faci cea mai dureroasă faptă de iubire pe care a făcut-o cineva vreodată, şopti blând Ferreira la urechea preotului cuvintele de mai devreme. Fraţii din Biserică or să te judece, aşa cum m-au judecat şi pe mine. Dar există ceva mult mai important decât Biserica, mult mai important decât misionarismul: ceea ce urmează să faci tu acum.

Icoana se afla acum la picioarele preotului.

Pe o placă de lemn, vălurită şi murdară, de culoare cenuşie, era prins un medalion de bronz foarte simplu. Dinaintea lui stătea faţa urâtă a lui Hristos, cu braţele subţiri desfăcute şi cu o coroană de spini pe cap. Cu nişte ochi înceţoşaţi şi buimaci, preotul privea în jos, tăcut, la faţa bărbatului aceluia, de care era pentru prima dată atât de aproape de când venise în această ţară.

— Haide! spuse Ferreira. Curaj!

„Doamne, multă vreme m-am gândit la faţa ta, în nenumărate rânduri. Mai ales de când am venit în Japonia, am făcut lucrul ăsta de zeci de ori. Atunci când mă ascundeam în munţii de la Tomogi, sau când treceam marea cu barca; atunci când rătăceam prin munţi, sau când zăceam noaptea în temniţă. De câte ori mă rugam, faţa ta îmi apărea dinaintea ochilor; când eram singur, mă gândeam la faţa ta care împărţea binecuvântări; când am fost prins, chipul tău pe când purtai crucea mi-a dat putere. Faţa asta s-a întipărit adânc în mintea mea şi a trăit în sufletul meu precum cel mai frumos şi mai preţios lucru de pe lumea asta, iar acum sunt pe cale să o calc în picioare.“

Lumina slabă a zorilor cădea pe gâtul dezgolit, ca al unui pui de găină, al preotului şi pe umerii lui ciolănoşi. Preotul luă icoana cu ambele mâini şi o apropie de faţă. Voia să-şi lipească faţa de chipul acela care fusese călcat în picioare de atâţia oameni. Privi îndelung, plin de întristare faţa bărbatului din icoană, istovită şi ştearsă de cât fusese călcată în picioare. Ochii i se umplură de lacrimi.

— A! spuse tremurând. Ce durere!

— Nu e decât ceva de formă. Ce importanţă are un lucru pe care îl faceţi doar de formă? îl zorea tălmaciul, înflăcărându-se. Puteţi s-o călcaţi doar de formă.

Preotul ridică piciorul. Simţi o durere ascuţită şi grea în el. Nu era doar un lucru de formă. Avea să calce în picioare lucrul pe care îl considerase cel mai frumos în viaţă, pe care îl crezuse cel mai pur, spre care se îndreptau toate idealurile şi visurile oamenilor. Cum îl durea piciorul! Însă atunci, Hristosul de bronz îi şopti preotului: „Poţi să calci! Poţi să calci! Eu cunosc cel mai bine durerea din piciorul tău. Poţi să calci! Eu am venit pe lume ca să fiu călcat în picioare de oameni şi mi-am dus crucea ca să împărtăşesc durerea voastră“.

Când preotul puse piciorul pe icoană se făcu dimineaţă. În depărtare cânta cocoşul.

1. În aceste timpuri de suferinţă (în lat., în orig.) (n. t.)
2. Îi iartă pe cei păcătoşi. (în lat., în orig.) Ambele citate fac parte din textul imnului *Vexilla regis* (n. t.)
3. Evanghelia după Matei (26: 34) (n. r.)

Capitolul 9

În vara acelui an plouase puţin. La ceas de seară, oraşul Nagasaki era înăbuşitor ca o baie de aburi. Când se lăsa seara, lumina care se reflecta în marea din golf făcea să se simtă şi mai mult zăpuşeala. Roţile căruţelor trase de boi şi încărcate cu saci de paie care intrau în oraş străluceau şi ridicau un praf alb. Oriunde te duceai, în perioada asta aerul mirosea a baligă de vacă.

Era deja miezul verii. De streşinile caselor fuseseră agăţate lampioane. La casele mari ale negustorilor fuseseră atârnate lampioane pe care erau desenate plante, păsări şi insecte. Deşi încă nu se înserase, copiii nerăbdători se strânseseră laolaltă şi cântau:

„Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna,

Cine a aruncat cu piatra în lampion, să i se usuce mâna.“

Preotul îngână cântecul lor, aplecat peste fereastră. Chiar dacă nu îl înţelegea întru totul, cântecul avea ceva trist. Însă nu putea spune dacă aşa era cântecul sau dacă tristeţea aceea venea din sufletul celui care îl asculta.

În casa din faţă, o femeie cu cozi lungi, lăsate pe spate aranja pe un raft acoperit cu iarbă uscată piersici, fruncte de iuiuba şi fasole. Era un raft pentru întâmpinarea spiritelor celor morţi. Era una dintre ceremoniile pe care le ţineau japonezii pentru a întâmpina, în noaptea de 15 august, spiritele strămoşilor care se întorceau fiecare la casele lor. Pentru preot nu

mai era ceva ciudat. Îşi amintea că în dicţionarul japonez-portughez pe care îl primise de la Ferreira, sărbătoarea de O-bon era tradusă prin *todos santos*[1].

Văzându-l aplecat pe fereastră, copiii care se jucau se aşezară pe un rând şi începură să strige la el:

— Paul apostatul! Paul apostatul!

Unii chiar aruncară pietre.

— Ce copii obraznici sunteţi! îi certă femeia cu păr lung privind spre preot.

Cu un zâmbet trist preotul îi urmări în timp ce o rupeau la fugă. Se gândi dintr-odată la Ziua Morţilor şi la asemănarea ei cu festivalul O-bon – în noaptea aceea, la ferestrele caselor din Lisabona se aprindeau lumânări.

Casa lui era în Sotouramachi, pe unul dintre multele povârnişuri înguste din Nagasaki. De o parte şi de alta se înşirau case ce păreau aşezate una peste alta. Toată ziua se auzeau bocăniturile ciocanelor de lemn, pentru că în spate se afla Okeyamachi, strada pe care stăteau meşteşugarii dogari. În partea opusă era cartierul vopsitorilor de pânză şi, în zilele însorite, bucăţi de pânză de culoare albastră fluturau în vânt ca nişte steaguri. Toate casele aveau acoperişuri de scânduri sau de paie, nu erau deloc case negustoreşti cu acoperişuri de ţiglă, precum cele de pe străzile înfloritoare din zona Maruyama.

Nu avea voie să iasă afară fără permisiune de la judecătorie. Singura lui mângâiere era să stea aplecat pe fereastră şi să privească oamenii de pe drum. Dimineaţa, femei cu coşuri de legume pe cap treceau pe-acolo şi mergeau spre oraş. La prânz, treceau bărbaţi care nu purtau decât o pânză în jurul mijlocului, cântând şi mânând caii slabi, încărcaţi cu poveri. Seara, preoţii budişti coborau dealul, zdrăngănind din clopoţei. Preotul contempla acest peisaj al Japoniei, sorbind din ochi fiecare detaliu ca şi cum ar fi vrut să-l descrie cândva cuiva din ţara lui. Dar, când îşi dădea

seama că nu avea să se mai întoarcă niciodată în ţara lui, umbra unui surâs amar, de resemnare, trecea peste obrajii lui scobiţi.

În astfel de momente, un sentiment de disperare îi copleşea sufletul. Nu ştia dacă misionarii din Macao şi din Goa aflaseră că se lepădase de credinţă. Dar de la negustorii olandezi cărora li se dădea voie să stea la Dejima, în Nagasaki, înţelese că la Macao se ştia cum stăteau lucrurile. Asta însemna că fusese deja exclus din asociaţia misionarilor.

Nu numai că fusese exclus din asociaţie, dar fusese lipsit de toate drepturile de preot şi probabil era privit de misionari ca o pată de care trebuia să-ţi fie ruşine. „Dar ce contează? Nu ei îmi vor judeca sufletul, ci Dumnezeu“, murmură clătinând din cap şi muşcându-şi buzele.

Însă de multe ori, noaptea, închipuirea aceea îl trezea din somn şi îi sfâşia sufletul ca o gheară ascuţită. Atunci scotea fără să vrea un geamăt de durere şi sărea din aşternut: judecata Bisericii îl urmărea la fel de vie şi de reală ca Judecata de Apoi din Apocalipsă.

„Ce ştiţi voi? Voi, Părinţii Superiori din Macao, voi, cei din Europa?“ se apăra pe sine, în întuneric, faţă de ei. „Voi trăiţi fără griji şi vă duceţi munca de misionarism într-un loc liniştit, unde nu se întâmplă nimic deosebit şi unde nu bântuie furtuna persecuţiilor şi a torturilor. Acolo sunteţi cinstiţi ca nişte minunaţi slujitori ai lui Dumnezeu. Vă trimiteţi soldaţii în vârtejul bătăliei. Dar generalii care se încălzesc la foc în corturi n-ar trebui să-i învinovăţească pe soldaţii care sunt luaţi prizonieri…“ (Nu. Asta e o scuză. Mă amăgesc singur.) Preotul clătină slab din cap. „Oare de ce încerc până şi acum să mă apăr în felul acesta laş?

M-am lepădat de credinţă. Dar, Doamne, Tu singur ştii că n-am încetat niciodată să cred. Toate feţele bisericeşti se vor întreba de ce m-am lepădat de credinţă. Pentru că mi-a fost groază de spânzurarea cu capul în jos? Da. Pentru că nu am putut îndura să aud gemetele ţăranilor care erau atârnaţi deasupra gropii. Da. Şi pentru că m-am gândit, cum m-a amăgit Ferreira, că dacă mă voi lepăda, acei ţărani sărmani vor fi salvaţi. Da. Şi

totuşi, gândindu-mă mai bine, mă întreb dacă toată discuţia asta despre iubire nu e, la urma urmei, decât o scuză ca să-mi justific slăbiciunea.

Recunosc lucrul ăsta. Nu-mi ascund slăbiciunea. Mă întreb dacă există vreo diferenţă între Kichijirō şi mine? Dar ştiu că Dumnezeul despre care predică preoţii la biserică şi Dumnezeul meu sunt diferiţi“.

Amintirea călcării icoanei îi rămăsese întipărită viu în minte. Placa de lemn pe care tălmaciul o aşezase la picioarele lui avea prins pe ea un medalion de metal. Iar înăuntrul său era sculptată de un meşteşugar japonez faţa acelui bărbat. Însă aceasta era complet diferită de faţa lui Hristos pe care o văzuse până atunci de sute de ori în Portugalia, la Roma, la Goa şi la Macao. Nu era faţa unui Hristos plin de demnitate şi măreţie. Nu era nici o faţă înfrumuseţată de suferinţă. Nici o faţă care emana acea putere a voinţei de-a înfrânge ispita. Faţa aceea de la picioarele preotului era trasă şi istovită.

Pentru că mulţi japonezi o călcaseră cu piciorul, pe scândura care încadra placa de metal rămăseseră urme negricioase de degete. Faţa însăşi era curbată înăuntru şi deformată, fiindcă fusese călcată de atâtea ori. Faţa aceea deformată îl privea pe preot cu durere, iar ochii aceia îi spuneau: „Poţi să calci! Poţi să calci! Mă aflu aici pentru a fi călcat de voi“.

În fiecare zi era păzit de către *otona* sau de către un conducător din Machiuchi. *Otona* era reprezentantul oraşului. O dată pe lună îi aducea haine de schimb şi îl ducea la judecătorie.

Câteodată, slujbaşii îl trimiteau pe *otona* să-l cheme la judecătorie. Acolo i se arătau diferite obiecte pe care slujbaşii nu le cunoşteau şi sarcina lui era să le spună care dintre ele erau creştine şi care nu. Străinii care veneau de la Macao aveau la ei tot felul de lucruri ciudate şi singurii care puteau spune imediat dacă făceau parte dintre obiectele creştine interzise erau Ferreira sau el. După ce-şi termina treaba, primea de la judecătorie drept recompensă prăjituri şi bani.

De câte ori mergea la judecătoria de la Motohakatachō, tălmaciul şi slujbaşii îl întâmpinau politicoşi. Niciodată nu îl umiliseră sau nu îl trataseră ca pe un criminal. Dimpotrivă, tălmaciul se purta de parcă nu şi-ar fi adus deloc aminte de trecutul preotului, iar preotul zâmbea de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. Dar din clipa în care punea piciorul acolo, îl cuprindea o durere mistuitoare, ce îi trezea o amintire despre care nici unul din ei nu era în stare să vorbească şi care trebuia ocolită întotdeauna cu grijă.

Ura în mod special să fie trecut prin sala de aşteptare. Pentru că de-acolo se vedea coridorul întunecos care îi despărţea de curte. Acolo, în acea dimineaţă alburie, se clătinase pe picioare, sprijinit de Ferreira. De aceea, întorcea în grabă privirea.

Îi era interzis să se întâlnească liber cu Ferreira. Ştia că acesta locuia în Teramachi, aproape de templul Saishōji, dar nu avea voie nici să-l viziteze, nici să primească vizita acestuia. Se vedeau doar când mergea la judecătorie, însoţit de *otona*. Ca şi el, Ferreira era păzit de *otona* al lui. Amândoi erau îmbrăcaţi în hainele pe care le primiseră de la judecătorie şi se salutau doar într-o japoneză ciudată, cu cuvinte scurte, ca să înţeleagă şi *otona*.

La judecătorie se prefăcea că era sincer, dar nu putea să exprime în cuvinte ce simţea faţă de Ferreira. Într-adevăr, în sufletul lui se amestecau mai multe sentimente, precum în sufletele a doi oameni care se înfruntă. Amândoi simţeau ură şi dispreţ unul pentru celălalt. Însă, în ceea ce-l privea, dacă-l ura pe Ferreira, nu era pentru că-l făcuse să se lepede de credinţă (nu-l urâse şi nu se supărase câtuşi de puţin pentru asta), ci pentru că descoperise în Ferreira aceeaşi rană adâncă pe care o avea şi el. Aşa cum nu putea să-şi privească faţa urâtă în oglindă, nu se putea uita la Ferreira, care stătea în faţa lui, îmbrăcat în aceleaşi haine japoneze, vorbea limba japonezilor şi era izgonit, ca şi el, din Biserică.

— Ha-ha-ha-ha! râdea mereu Ferreira slugarnic către slujbaşi. Biroul acela de comerţ olandez o fi venit deja la Edo? Aşa spuneau luna trecută, când am fost la Dejima.

Preotul asculta tăcut vocea răguşită a lui Ferreira, privind ochii săi înfundaţi în orbite şi umerii lui lăsaţi, pe care cădea soarele. Umerii aceia fuseseră scăldaţi de razele soarelui şi când se întâlniseră pentru prima dată, la templul Saishōji.

Sentimentele sale faţă de Ferreira nu erau doar de ură şi dispreţ. Pe lângă acestea, avea faţă de el un sentiment de solidaritate, fiindcă împărtăşeau aceeaşi soartă şi un sentiment de milă, ce cuprindea de asemenea şi mila faţă de el însuşi. Privind spatele lui Ferreira, preotul se gândi deodată că semănau cu doi gemeni urâţi. Amândoi urau şi dispreţuiau urâciunea celuilalt, dar nu puteau să se despartă unul de altul.

Lucrul la judecătorie se termina de obicei seara. Liliecii zburau între poartă şi copaci şi pe cerul vineţiu. *Otona* se înţelegeau din priviri şi apoi îi conduceau pe cei de care răspundeau, luând-o unul la stânga şi altul la dreapta. Pe când se îndepărtau, preotul privea pe furiş către Ferreira. Şi Ferreira se uita după el. Până luna viitoare n-aveau să se mai întâlnească, iar când aveau s-o facă, nici unul din ei n-avea să fie în stare să descopere adâncimea singurătăţii celuilalt.

1. Sărbătoarea tuturor sfinţilor; prin tradiţie, ţările catolice celebrează cu aceeaşi ocazie şi Ziua Morţilor. (n. t.)

Capitolul 10

FRAGMENTE DIN JURNALUL LUI JONASSEN, SLUJBAŞ LA BIROUL OLANDEZ DE COMERŢ DIN DEJIMA, NAGASAKI

Anul 1644 (Iulie, primul an al erei Shōho)

3 iulie. Trei jonci chinezeşti au părăsit portul. Pentru că *Lillo* a primit permisiunea să plece pe data de 5, mâine trebuie terminate toate pregătirile de încărcare a argintului, prafului de puşcă şi a celorlalte bunuri.

8 iulie. Am încheiat ultimele socoteli cu negustorii, socotitorii, proprietarii de case şi domnul Shirō Eimon. Am scris, la porunca şefului, comanda pentru bunurile care trebuie procurate până la călătoria următoare pentru Olanda, coasta Coromandel şi Siam.

9 iulie. În casa unui japonez de-aici a fost descoperită o icoană a Fecioarei Maria. Toţi ai casei au fost imediat aruncaţi în temniţă şi interogaţi. Drept urmare, a fost căutat, găsit şi interogat vânzătorul. Se spune că la interogatoriu au luat parte părintele apostat Sawano Chūan şi părintele portughez apostat Rodrigues. Cu trei luni în urmă, în casa unui japonez a fost descoperită o monedă cu imaginea unui sfânt. Se zvoneşte că toţi ai casei au fost aruncaţi în temniţă şi torturaţi ca să se lepede de

credinţă, dar au refuzat. Preotul portughez apostat, care a fost de faţă, s-a rugat întruna la judecătorie pentru salvarea vieţilor lor, dar nu a fost ascultat. Toţi au fost trimişi la moarte. Se spune că soţul, soţia şi cei doi fii au fost raşi în cap până la jumătate, urcaţi pe nişte mârţoage şi plimbaţi patru zile prin oraş. Am auzit că părinţii au fost spânzuraţi zilele trecute cu capul în jos, iar copiii, după ce au fost martori la asta, au fost duşi din nou în temniţă.

Spre seară o joncă chinezească a intrat în port. Încărcătura ei era: zahăr, porţelanuri şi câteva materiale de mătase.

1 august. O joncă chinezească încărcată cu tot felul de mărfuri a sosit de la Fuzhou. În jurul orei zece, paznicii au zărit la aproape şase mile în largul golfului Nagasaki o corabie cu pânze.

2 august. Dimineaţă a început descărcarea încărcăturii de pe jonca pomenită mai sus şi totul a mers bine.

În jurul prânzului, un slujbaş de la judecătorie împreună cu ajutoarele sale şi cu câţiva tălmaci au venit aici şi m-au interogat vreme de aproape două ore. Asta pentru că preotul apostat Sawano Chūan şi preotul apostat portughez Rodrigues, din Nagasaki, le-au dat de ştire că la Macao s-a hotărât ca preoţii să fie trimişi din India în Japonia cu corăbii olandeze. După spusele lui Sawano, preoţii se vor ascunde după aceea în Japonia, făcând munci umile pe corăbii şi lucrând pentru olandezi. Slujbaşul ne-a înştiinţat că, dacă se va întâmpla asta, biroul de comerţ va avea serios de suferit şi ne-a sfătuit să fim foarte prevăzători. Dacă vor fi prinşi preoţi care vor veni în Japonia cu corăbiile noastre şi care, neputându-se strecura în ţară din cauza pazei severe, vor încerca să fugă cu corăbiile noastre, asta va duce la decăderea olandezilor. A zis că, fiindcă olandezii sunt supuşi ai Majestăţii Sale şi ai Japoniei, vor trebui să suporte aceleaşi pedepse ca şi japonezii şi mi-a înmânat un raport în limba japoneză, care spune aşa:

Traducerea raportului

Părintele Sawano, prins de guvernatorul din Hakata, le-a declarat autorităţilor supreme de la Edo că printre olandezi sunt mulţi credincioşi catolici. De asemenea, a declarat că olandezii s-au întâlnit cu preoţii din Cambodgia şi au împărtăşit aceeaşi credinţă şi că s-a hotărât ca preoţii să se tocmească lucrători sau marinari la biroul olandez de comerţ din Europa şi să vină în Japonia, la Nagasaki, cu corăbiile acestuia. Judecătoria n-a putut să creadă acest lucru şi l-a bănuit că vrea să-i ponegrească pe olandezi, fiindcă portughezii şi spaniolii sunt cei mai mari duşmani ai olandezilor. Dar Sawano Chūan a susţinut cu tărie că nu este o minciună, ci purul adevăr. Din acest motiv, judecătoria porunceşte ferm căpitanilor să cerceteze dacă printre oamenii din echipaj sunt sau nu creştini catolici. Iar dacă descoperă că sunt, trebuie să dea de ştire. Dacă pe viitor vor veni în Japonia creştini catolici pe corăbii olandeze şi dacă se va afla că guvernatorul nu a fost înştiinţat de acest lucru, căpitanul va avea mari necazuri.

3 august. Spre seară, descărcarea corabiei despre care am pomenit mai devreme s-a încheiat. Astăzi judecătorul ne-a întrebat dacă pe corabie nu se află vreun om care să ştie să mânuiască un tun. L-am pus pe ajutorul Paulus Ver să facă cercetări pe vas, dar nu era nici unul şi l-am înştiinţat de acest lucru. Judecătorul ne-a poruncit să cercetăm dacă o să fie vreunul pe corăbiile care vor veni şi să-i dăm de veste.

4 august. Dimineaţă domnul Honjō, samurai superior la judecătorie, a urcat pe corabie şi a cercetat cu străşnicie fiecare colţişor. A spus că verificarea aceea se făcea din cauză că foştii preoţi din Nagasaki le declaraseră autorităţilor supreme că printre olandezi erau creştini catolici care veneau cu vasele olandeze. Le-a explicat ofiţerilor de pe vas că, dacă nu ar fi existat această nouă bănuială, căutările ar fi slăbit faţă de anul trecut. La rugămintea lor am urcat cu ei pe corabie şi le-am spus membrilor echipajului că, dacă era vreunul care ascundea obiecte legate

de religia catolică, să le dea, pentru că nu aveau să fie pedepsiţi. Toţi au răspuns că nu aveau astfel de obiecte şi le-am citit legile pe care trebuiau să le respecte. Domnul Honjō a vrut să ştie ce-am vorbit cu ei şi i-am explicat în amănunt. M-a încredinţat că va raporta totul guvernatorului, ca să-l liniştească, apoi a plecat.

Spre seară a sosit o joncă chinezească de la Quanzhou. Încărcătura de bază era alcătuită din: mătase *saia*, satin imprimat, crep şi alte ţesături. Valoarea lor a fost apreciată la 800 de *seni*. Pe lângă asta mai aducea zahăr şi diverse mărfuri.

7 august. Cei doi copii ai căror părinţi au fost trimişi la moarte, după cum am pomenit mai devreme, împreună cu un alt copil, au fost legaţi, urcaţi pe nişte mârţoage, duşi la locul de execuţie şi li s-au tăiat capetele.

Anul 1645 (noiembrie-decembrie, anul al doilea al erei Shōho)

19 noiembrie. O joncă chinezească încărcată cu: fire de mătase albe, mătase *saia*, satin imprimat, brocart, damasc, marfă în valoare de 8 000 – 9 000 de *seni*, a sosit de la Nanjing. De la oamenii de pe ea am aflat că peste o lună şi jumătate-două vor veni trei-patru corăbii cu multă marfă. Aceştia ne-au spus că puteau să obţină uşor permisiunea de-a intra în Japonia dacă îi plăteau Întâiului Slujbaş o dare ce se ridica la 100 – 600 de *taeli*, în funcţie de încărcătură.

26 noiembrie. O joncă mică de la Zhangzhou, încărcată cu pânză de cânepă, piatră acră şi ulcele, marfă apreciată la mai mult de două cufere, a sosit în Japonia.

29 noiembrie. Dimineaţă au venit doi tălmaci, la rugămintea judecătorului, şi mi-au arătat un rând în olandeză scris sub imaginea Fecioarei Maria: „Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei“ (Luca 1: 28). Spuneau că o aveau

de la un călugăr budist din apropiere de Shimonoseki şi m-au întrebat ce limbă era şi ce însemna. Preotul apostat portughez Rodrigues şi Sawano Chūan au spus că nu era nici în latină, nici în portugheză, nici în italiană şi că nu înţelegeau cuvintele. Era *Ave Maria* în olandeză şi era scrisă de un flamand care vorbea olandeză. Nu exista nici o îndoială că imaginea aceea ajunsese acolo cu unul dintre vasele noastre, dar am hotărît să tac până voi fi luat din nou la întrebări. Însă m-am gândit că preotul Rodrigues şi Sawano Chūan le explicaseră deja cifrele, aşa că am dat răspunsul corect.

30 noiembrie. Cer senin. Dimineaţă devreme au fost urcate pe vas timona, praful de puşcă şi restul încărcăturii. La prânz m-am dus pe vas, am strigat toţi membrii echipajului şi le-am înmânat documentele. Când m-am întors la birou, le-am dat hamalilor mâncare şi băutură. Înainte de asfinţit, vântul a început să bată dinspre nord-vest. Corabia *Overschie* nu a ridicat pânzele.

5 decembrie. Pe la prânz tălmaciul a venit să mă întrebe de unde cumpăram mărfurile pe care le aduceam în ţară. I-am spus că le procuram în principal din China şi Olanda. Voia să ştie dacă vor apărea neplăceri în cazul în care chinezii vor înceta să mai vină în Japonia.

De când am ajuns în Japonia am încercat să aflu mai multe despre preoţii apostaţi. Japonezul Tomas Araki a stat mult la Roma şi a fost şambelan al Papei. A mărturisit de mai multe ori că era creştin, dar judecătorul l-a lăsat în pace, considerând că se ramolise din cauza bătrâneţii. Mai târziu a fost spânzurat deasupra gropii o zi şi o noapte şi s-a lepădat de Dumnezeu, dar în sufletul lui nu şi-a pierdut credinţa până la moarte. Acum nu mai trăiesc decât doi. Unul este portughezul Chūan, odinioară conducătorul Ordinului Iezuit de aici, un om foarte viclean, şi celălalt este preotul Rodrigues, născut la Tasco, în Portugalia, care a călcat şi el pe icoană la judecătorie. Acum amândoi locuiesc la Nagasaki.

9 decembrie. I-am oferit domnului Saburōzaemon o cutiuţă cu diverse alifii din cele care le-au fost dăruite Împăratului şi guvernatorului

Chikugonokami şi alte medicamente şi le-a primit cu plăcere. Se spune că guvernatorul a fost foarte încântat văzând lista cu explicaţii în japoneză despre efectele fiecăruia în parte ce însoţea darurile. Seara a sosit în port un vas de la Fuzhou.

15 decembrie. Cinci jonci chinezeşti au părăsit portul.

18 decembrie. Patru jonci chinezeşti au părăsit portul. Patru sau cinci marinari din echipajul joncii de la Nanjīng au cerut permisiunea să urce pe jonca chinezească şi să meargă la Đōng Kinh (în Vietnam) sau la Giao Chi (în China), dar judecătorul nu le-a dat voie.

Un proprietar de pe insulă a auzit că Chūan apostatul scria diferite lucruri despre olandezi şi portughezi şi că în scurt timp avea să le trimită la curtea imperială. Aproape că îi doresc moartea acestui ticălos care a uitat de Dumnezeu, biroul nostru de comerţ va avea numai necazuri din pricina lui. Totuşi Dumnezeu ne va apăra. După-amiază două corăbii japoneze au sosit în faţa biroului de comerţ, pentru ca într-una să ne urcăm noi, iar în cealaltă să fie suite cămilele şi să plecăm. Spre seară au venit tălmacii împreună cu servitorii ca să ne însoţească la Kamigata. Unul din ei era spălător şi ştia olandeza. Am sperat că acesta ne va însoţi ca bucătar, dar Denbei şi Yoshibei mi-au spus că judecătorul ne-a interzis să luăm cu noi pe cineva care ştia olandeza. Nu aveam încredere în ei şi mă gândeam că se împotriveau venirii sale ca să poată aranja lucrurile aşa cum voiau. Aşadar le-am spus că singurele limbi de care aveam nevoie erau japoneza şi olandeza, şi că portugheza, nu olandeza, era cea mai urâtă dintre toate limbile. Nu exista nici un creştin care să vorbească olandeza, le-am zis, dar puteam să numesc pe loc câteva zeci de creştini care vorbeau portugheza.

23 decembrie. O joncă mică a plecat către Fuzhou. Spre seară, o corabie mare chinezească a sosit la intrarea în golf şi, din cauza vântului potrivnic, a trebuit să fie trasă până la Nagasaki noaptea, cu mai multe

bărci. La bord erau mulţi oameni cu fanioane şi făceau mult zgomot bătând din tobe şi cântând la oboi.

În prima zi a lunii ianuarie, în Nagasaki, bărbaţii merg de la o casă la alta cântând din fluier, bătând în gonguri şi tobe prinse pe după umăr. Femeile şi copiii stau în faţa porţilor şi le dau bărbaţilor câţiva bănuţi. Tot în această zi, doi-trei oameni sărmani de pe lângă Funatsu sau Kakuibara se strâng în grup, îşi pun pălării împletite din paie pe cap şi merg pe la fiecare poartă cântând Yaara.

2 ianuarie. În casele negustorilor începe prima vânzare din acel an. În zori, aceştia îşi împodobesc prăvăliile şi pun perdele noi la uşi. Vânzătorii ambulanţi de castraveţi de mare, numiţi *tōrago*, merg din casă-n casă.

3 ianuarie. Responsabilii din fiecare oraş se duc la judecătorie să ceară icoana pentru călcat. Ritualul de călcare a icoanelor are loc începând cu 4 ianuarie. În această zi, *otona* şi responsabilii de oraş din Edo, Imazakana, Funatsu, Fukuro merg să ia de la judecătorie placa pe care se află icoana şi compară registrul celor care au călcat icoana din fiecare casă. Fiecare familie face curat pe drum şi aşteaptă în linişte venirea lui *otona* şi a responsabililor. În cele din urmă, din depărtare se aud voci cântate: „Au veniiit…“, iar în fiecare casă, într-o cameră de lângă intrare, membrii familiei se aliniază şi aşteaptă începerea ritualului.

Placa are o lungime de 21-24 de centimeri şi o lăţime de 12-18 centimeri, iar pe ea este prinsă imaginea Fecioarei Maria sau a lui Iisus. Mai întâi calcă stăpânul casei, apoi nevasta, iar la urmă copiii. Pruncii sunt ţinuţi în braţe de mamele lor şi acestea calcă în locul lor. Dacă sunt bolnavi în casă, în prezenţa slujbaşilor, li se atinge icoana de picioare în timp ce stau culcaţi în pat.

Pe 4 ianuarie, preotul apostat fu chemat dintr-odată la judecătorie. Tălmaciul sosi şi el într-o lectică. Nu era vânt, dar cerul era înnorat. Era o

zi destul de friguroasă. Drumul în pantă, poate din cauza ritualului călcării icoanei, era cu totul schimbat faţă de ziua dinainte – acum era pustiu şi cufundat în tăcere. La judecătoria de la Motohakatachō îl aştepta un slujbaş îmbrăcat în haine de ceremonie.

— Domnia Sa domnul judecător vă aşteaptă.

Pe un scaun lângă care se afla un mangal de fier, stătea drept guvernatorul Chikugonokami. Auzind zgomotul paşilor, întoarse capul cu urechi mari şi îl privi lung pe preot. Pe buze îi juca un zâmbet, dar ochii lui nu râdeau deloc.

— Felicitări! spuse guvernatorul Chikugonokami liniştit.

Era prima lui întâlnire cu judecătorul de când se lepădase de credinţă. Însă acum nu mai simţea în prezenţa acestui bărbat un sentiment de umilinţă. Nu se luptase cu japonezii şi cu guvernatorul Chikugonokami. Îşi dăduse seama încet-încet că se luptase cu propria sa credinţă. Dar acest lucru guvernatorul Chikugonokami nu avea, fără îndoială, cum să-l înţeleagă.

— A trecut ceva vreme de când nu ne-am mai văzut, zise guvernatorul Chikugonokami dând din cap şi întinzându-şi mâinile către mangal. Bănuiesc că v-aţi obişnuit la Nagasaki acum.

Apoi judecătorul îl întrebă pe preot dacă îl supăra ceva şi îl rugă ca, în cazul acesta, să nu şovăie să spună la judecătorie. Preotul îşi dădea seama foarte bine că judecătorul se străduia să nu pomenească nimic despre apostazia sa. Oare făcea lucrul ăsta din respect pentru sentimentele sale sau din încrederea de sine a învingătorului? Preotul ridica uneori ochii plecaţi ca să-i cerceteze chipul, însă faţa lipsită de expresie a bătrânului nu-i spunea nimic.

— Peste o lună puteţi să mergeţi la Edo să locuiţi acolo. Casa dumneavoastră, părinte, e deja pregătită. Se află în cartierul Kobinata şi e chiar locul în care am stat eu.

Oare guvernatorul Chikugonokami folosise intenţionat cuvântul „părinte“? Acesta se înfipsese ca un ghimpe în carnea preotului.

— Iar dacă tot o să rămâneţi toată viaţa în Japonia, ar fi bine să vă luaţi un nume japonez. Din fericire, un bărbat pe nume Okada San’emon a murit. Când mergeţi la Edo, puteţi să folosiţi acest nume.

Judecătorul rosti cuvintele acelea dintr-o suflare, frecându-şi mâinile deasupra mangalului.

— Bărbatul care a murit are o nevastă. Fiindcă şi pentru dumneavoastră, părinte, ar fi neplăcut să rămâneţi singur la nesfârşit, n-aţi vrea s-o luaţi de soţie?

Preotul ascultă cuvintele acelea cu capul plecat. În spatele pleoapelor sale se ivi dintr-odată imaginea unei pante în josul căreia aluneca la nesfârşit. Nu mai putea să se împotrivească, să refuze. Să-şi ia un nume japonez mai era cum mai era, dar nu avea de gând s-o ia de soţie pe nevasta acelui bărbat.

— Ce spuneţi?

— Bine.

Preotul încuviinţă din cap, strângând din umeri. Un sentiment de resemnare istovită puse stăpânire pe întreaga sa fiinţă. „Tu ai îndurat toate ocările; dacă Tu singur înţelegi ce simt acum îmi e de-ajuns. Chiar dacă creştinii şi preoţii vor crede că sunt o pată în istoria misionarismului, nu mai contează.“

— V-am mai spus. Japonia e o ţară nepotrivită pentru creştinism. Creştinismul pur şi simplu nu poate prinde rădăcini în Japonia.

Preotul îşi aminti că Ferreira îi spusese exact aceleaşi cuvinte la Saishōji.

— Părinte, dumneavoastră nu aţi pierdut nicidecum în faţa mea, spuse guvernatorul Chikugonokami cu privirile aţintite la cenuşa din mangal, aţi fost învins de această mlaştină numită Japonia.

— Nu, eu m-am luptat, spuse preotul ridicând vocea fără să-şi dea seama, cu învăţătura creştină din sufletul meu.

— Aşa să fie oare? Un zâmbet ironic înflori pe chipul guvernatorului Chikugonokami. Mi s-a spus că, după ce v-aţi lepădat de credinţă, i-aţi mărturisit lui Ferreira că Hristosul de pe icoană v-a îndemnat să călcaţi. Dar nu e oare o autoamăgire? O scuză pentru slăbiciunea dumneavoastră? Mie unul acelea nu mi se par cuvintele unui creştin adevărat!

— Domnule judecător, puteţi să credeţi ce vreţi! zise preotul punând mâinile pe genunchi şi plecând privirile.

— Dacă puteţi să-i păcăliţi pe alţii, pe mine nu puteţi să mă păcăliţi! spuse guvernatorul Chikugonokami cu o privire rece. Mai demult i-am întrebat şi pe alţi preoţi creştini: ce diferenţă e între mila lui Buddha şi mila Dumnezeului creştin? În Japonia salvarea vine de la mila lui Buddha, de care depind toate vieţuitoarele din cauza slăbiciunii lor fără speranţă. Însă unul din preoţi a spus clar: mântuirea despre care vorbesc creştinii e diferită. Mântuirea creştinilor înseamnă nu doar să te încrezi în Dumnezeu, pe lângă asta credincioşii trebuie să aibă şi să păstreze din toate puterile o anumită neînfricare a inimii. Dar tocmai în această privinţă învăţătura creştină a fost deformată şi schimbată în această mlaştină care se numeşte Japonia.

Creştinismul nu e ceea ce credeţi dumneavoastră! îi veni preotului să ţipe. Dar sentimentul că orice ar fi spus, nici Inoue, nici tălmaciul, nici nimeni altcineva nu ar fi putut înţelege ce simţea el acum îi opri cuvintele în gât. Cu mâinile pe genunchi, ascultă în tăcere vorbele judecătorului, clipind din ochi.

— Dumneavoastră, părinte, nu ştiţi, dar la Gotō şi la Ikitsuki mai sunt încă şi acum mulţi ţărani care-şi spun creştini. Însă judecătoria nu mai are chef să-i prindă.

— De ce? întrebă tălmaciul.

— Pentru că rădăcinile au fost tăiate. Dacă din cele patru colţuri ale lumii ar mai veni aici oameni asemenea acestui părinte, ar trebui să-i prindem şi noi pe creştini, râse judecătorul. Dar nu ne mai temem de asta. Dacă rădăcina e tăiată, se vor usca şi vlăstarii, şi frunzele. Dovada e că Dumnezeul căruia îi slujesc în taină ţăranii din Gotō şi Ikitsuki a ajuns încet-încet să nu mai semene cu Dumnezeul creştinilor.

Ridicând capul, preotul îl privi pe guvernatorul Chikugonokami. Pe chipul său era întipărit un zâmbet silit. Însă ochii nu-i râdeau.

— Creştinismul pe care preoţii l-au adus cândva în Japonia şi-a schimbat forma şi a devenit un lucru straniu.

Guvernatorul Chikugonokami lăsă să-i scape un oftat pe care parcă l-ar fi scos din străfundul sufletului.

— Aşa e Japonia. N-ai ce-i face! Nu-i aşa, părinte?

Oftatul judecătorului era într-adevăr sincer, iar în glas i se citea o renunţare dureroasă. Preotul primi prăjiturile, mulţumi şi plecă împreună cu tălmaciul.

Cerul era înnorat şi posomorât ca întotdeauna, iar pe drum era frig. Legănat de palanchin privi absent marea ce se întindea sub cerul de culoarea plumbului. Curând va fi trimis la Edo. Guvernatorul Chikugonokami îi promisese că i se va da o casă, ceea ce însemna că va fi închis în temniţa pentru creştini, despre care auzise atât de multe. Şi probabil că în acea temniţă îşi va petrece tot restul vieţii. Nu avea să mai traverseze niciodată marea şi să se întoarcă în ţara lui. Când era în Portugalia, se gândise că misionarismul însemna să ajungi să aparţii acelei ţări. Voise să vină în Japonia şi să trăiască asemenea credincioşilor japonezi. Orice ar fi însemnat asta, acum trăia într-adevăr asemenea lor. Primise un nume japonez: Okada San’emon şi devenise japonez. „Okada San’emon!“ râse încet preotul rostind numele. Soarta îi dăduse, în felul ei ironic, toate lucrurile pe care şi le dorise. El, care trebuia să rămână până la sfârşitul vieţii un preot neprihănit, avea să-şi ia nevastă. „Nu Te urăsc.

Râd doar de soarta omului. Credinţa mea în Tine e diferită de cea de odinioară, dar totuşi Te iubesc încă“.

Până seara stătu aplecat pe fereastră şi se uită la copii. Alergau pe deal, ţinând de sfoara unui zmeu, dar pentru că nu bătea vântul, zmeul cădea încet pe pământ. La asfinţit, norii se împrăştiară puţin şi razele slabe ale soarelui se strecurară printre ei. Sătui de jocul cu zmeul, copiii băteau la porţile caselor cu beţe de bambus şi cântau:

„Să lovim cârtiţa, ca să nu facă stricăciuni!

Bo-no-me, bo-no-me, să binecuvântăm această casă de trei ori

Să lovim o dată, să lovim de două ori,

Să lovim de trei ori, să lovim de patru ori.“

Preotul încercă să imite în şoaptă cântecul copiilor, dar nu putea să cânte bine, iar asta îl întrista. „Să lovim cârtiţa, ca să nu facă stricăciuni.“ Avea impresia că animalul acela prost care se târa pe sub pământ, deşi nu vedea, semăna foarte bine cu el. Bătrâna din casa de peste stradă îi certă pe copii. Era bătrâna care îi aducea de mâncare de două ori pe zi.

Se lăsă întunericul şi începu să bată vântul. Încordându-şi auzul, îşi aminti de sunetul vântului care adia prin pădure pe când era închis în temniţă. Apoi, ca în fiecare seară, îi veni în minte faţa acelui bărbat. Faţa pe care o călcase cu piciorul.

— Părinte, părinte!

Privi cu ochii adânciţi în orbite spre uşa de unde se auzea o voce cunoscută.

— Părinte, sunt eu, Kichijirō!

— Nu mai sunt preot, răspunse încet, strângându-şi genunchii la piept cu mâinile. Pleacă repede. Dacă te prinde *otona*, o să dai de necaz.

— Dar mai aveţi încă puterea să-mi ascultaţi spovedania.

— Oare? Preotul plecă privirile. Sunt un preot care s-a lepădat de credinţă.

— La Nagasaki vi se spune Paul Apostatul. Nu e nimeni care să nu cunoască numele ăsta.

Preotul râse trist, cu genunchii strânşi încă la piept. Nu era nevoie să-i spună lucrul ăsta. Ştia deja că lui Ferreira i se spunea „Petru Apostatul“, iar lui „Paul Apostatul“. Câteodată copiii se strângeau la poarta casei lui şi strigau în gura mare numele acelea.

— Vă rog să-mi ascultaţi spovedania! Chiar dacă sunteţi Paul Apostatul, mai aveţi încă puterea să-mi ascultaţi spovedania. Vă rog să-mi daţi iertarea păcatelor.

„Cel care judecă nu e omul. Doar Dumnezeu cunoaşte cel mai bine slăbiciunile noastre“, cugetă preotul în tăcere.

— Eu v-am vândut, părinte! Am călcat pe icoana cu chipul lui Hristos, zise Kichijirō printre lacrimi. Pe lumea asta sunt oameni slabi şi oameni puternici. Cei puternici nu se dau bătuţi în faţa nici unei torturi şi ajung în Paradis, dar cei slabi ca mine, când sunt torturaţi de slujbaşi şi li se porunceşte să calce icoana…

Şi eu am călcat pe icoana aceea. Pentru o clipă piciorul meu a stat pe faţa lui. Pe faţa la care m-am gândit de sute de ori. Pe faţa pe care o vedeam mereu înaintea ochilor în munţi, în hoinărelile mele, în temniţă. Pe faţa aceea care a fost cea mai bună şi cea mai frumoasă dintre toate pe care le-a văzut cineva vreodată. Pe faţa pe care am crezut că o voi iubi toată viaţa. Chiar şi acum faţa aceea deformată mă priveşte cu nişte ochi plini de milă. „Poţi să calci!“ mi-a şoptit cu o privire tristă. „Poţi să calci. Piciorul tău suferă, mistuit de durere? Suferă ca toate picioarele care Mi-au călcat faţa până acum. Dar durerea aceea e de-ajuns. Îţi înţeleg durerea şi suferinţa. De aceea Mă aflu aici.“

— Doamne, am urât faptul că tăceai mereu!

— Nu tăceam, sufeream împreună cu voi!

— Totuşi i-ai spus lui Iuda: „Ce ai să faci, fă repede!“. Ce s-a întâmplat cu Iuda?

— N-am spus asta. Aşa cum ţi-am spus ţie că poţi să calci icoana, i-am spus şi lui Iuda că putea să facă ce avea de făcut. Aşa cum pe tine te doare piciorul, şi pe Iuda l-a durut sufletul.

Atunci a pus piciorul murdar de sânge şi de praf pe icoană. Cele cinci degete au acoperit faţa celui pe care îl iubea. Totuşi nu reuşea să-i explice lui Kichijirō bucuria nemăsurată care îl copleşise în clipa aceea.

— Nu există nici oameni puternici, nici oameni slabi. Poate cineva să spună că cei slabi nu suferă mai mult decât cei puternici? spuse repede preotul uitându-se către uşă.

— Fiindcă în această ţară nu mai e nici un preot care să-ţi asculte spovedania, am să-ţi spun eu… rugăciunile de după spovedanie… Mergi în pace!

Kichijirō plânse pe înfundate, apoi se întoarse şi plecă. Preotul îi dăduse iertarea pe care doar preoţii o pot da. Fără îndoială confraţii săi aveau să condamne această blasfemie, dar chiar dacă îi trăda pe ei, cu siguranţă nu îl trăda pe Dumnezeul său. Îl iubea într-un fel diferit de cel de până atunci. Avusese nevoie de tot ceea ce se întâmplase până atunci pentru a cunoaşte iubirea aceea. „Şi acum sunt cel din urmă preot creştin din ţara asta. Dar Dumnezeu nu tăcea. Chiar dacă ar fi tăcut, viaţa mea de până azi ar fi vorbit despre el.“

JURNALUL UNUI SLUJBAŞ DE LA AŞEZĂMÂNTUL CREŞTIN

Anul al doisprezecelea al erei Kanbun, şobolan de apă

În prezent, Okada San'emon primeşte raţia pentru zece oameni; Bokui, Juan, Nanho, Jikan, raţia pentru şapte persoane fiecare. Pe 17 iunie a trimis următoarele lui Tōtōminokami.

NOTĂ

1. Vărul soţiei lui San'emon. Tâmplar de bărci la Fukagawa. Numele: Seibē. Vârsta: 50.
2. Vărul aceleiaşi. Servitor la Doi Oinokami. Numele: Gen'emon. Vârsta: 55.
3. Nepotul aceleiaşi. Acelaşi loc ca Seibē. Numele: San'nojō.
4. Nepotul aceleiaşi. Lucrător la Esashi-chō. Numele: Shōkurō. Vârsta: 30.
5. Adachi Genzaburō. În timpul stăpânirii lui Inoue Chikugonokami a fost ucenicul lui Bokui, meşteşugarul.
6. Ginerele lui Juan. Numele: Jin'emon. Ţine un magazin de hârtie. Locuieşte împreună cu fata lui.

7. Kanzaemon, unchiul fetei lui Juan. Locuieşte în Kawagoe. În timpul stăpânirii lui Hōjō a venit o dată. A venit să-l vadă iar pe Juan pe 26 aprilie, anul şobolanului.

Primul an al erei Enpō, porc de apă

9 noiembrie, *ora 6 dimineaţa.* Bokui a murit de boală. Ca examinatori au venit inspectorii Kimura Yoemon şi Ushida Jingobē, amândoi cu câte un ajutor. Poliţişti: Shōzaemon, Den'emon, Sōbē, Gensuke. Ajutoare de poliţişti: Asakura Saburōemon, Arakawa Kyūzaemon, Kainuma Kan'emon, Fukuda Hachirobē, Hitotsubashi Matabē. Incinerat la templul Muryōin. Numele budist postum: Kōgan Shōten Zenjōmon. Endō Hikobē şi sergentul Kidaka Jūzaemon au cercetat uneltele lui Tokuzaemon, servitorul lui Bokui, i-au poruncit să calce pe icoană şi apoi i-au permis să se întoarcă acasă.

Anul al doilea al erei Enpō, tigru de lemn

20 ianuarie-8 februarie. Lui Okada San'emon i s-a poruncit de către Tōtōminokami să scrie o tăgăduire a religiei sale. Drept urmare, Ukai Shōzaemon, Kayō Den'emon şi Hoshino Gensuke au fost eliberaţi de datoria de-a avea grijă de el.

16 februarie. Okada San'emon este prins cu scrierea cărţii. Kayō Den'emon şi Kawara Jingobē vor fi amândoi eliberaţi de datoria de a-l supraveghea de pe 28 februarie până pe 5 martie.

Lui Okada San'emon i s-a poruncit să scrie o tăgăduire a religiei sale în alcovul din conacul de la munte, de pe 14 iunie până pe 24 iulie. Prin

urmare, Kayō Den'emon şi Kawara Jingobē vor fi amândoi eliberaţi de datoria de a-l supraveghea.

5 septembrie. Juan a fost trimis în temniţă. Va fi ţinut acolo o vreme, pentru că nu s-a arătat plin de supunere. De faţă la pronunţarea sentinţei au fost: Rokuemon, Shōzaemon, Sōbē, Den'emon, Gensuke, Kawara şi Kamei. Cei de serviciu luna asta sunt Tsukamoto Rokuemon şi Kayō Den'emon.

Anul al patrulea al erei Enpō, dragon de foc

Kichijirō, însoţitorul lui Okada San'emon, a fost trimis în temniţă pentru comportament dubios. Cercetându-i-se buzunarele la punctul de pază din incintă, s-a descoperit că într-un săculeţ pentru talismane pe care îl purta la gât avea un obiect venerat de creştini, cu Sf. Paul şi Sf. Petru pe o parte şi cu Xavier şi un înger pe cealaltă parte. Kichijirō a fost chemat din temniţă şi întrebat despre locul de naştere şi despre rudele sale. E din Gotō şi în acest an al dragonului împlineşte 54 de ani.

Hitotsubashi Matabē a fost tot timpul foarte apropiat de Kichijirō şi credinţa lui a început să dea de bănuit, aşa că Matabē e ţinut şi el în temniţă până când Kichijirō o să vorbească. (Lipseşte.) Cum Matabē e prieten bun cu Kichijirō, credinţa lui dă naştere la bănuieli. De aceea s-a şi luat măsura pomenită mai sus. Când Kurōzaemon şi Shinbē, despre care se spune că ar fi în legatură strânsă cu Matabē, au fost interogaţi, au fost cercetaţi mai întâi cu străşnicie în alcov. Hainele, brâurile, săculeţii cu şerveţele, toate au fost cercetate cu grijă. (Lipseşte.) Tōtōminokami a venit el însuşi şi l-a chemat pe Kichijirō în alcov. Fiind întrebat de la cine primise obiectul sacru creştin, acesta a răspuns că fusese al unui însoţitor, Saizaburō, care venise acolo cu trei ani în urmă. „Când a venit aici, i-a căzut, şi eu l-am luat şi l-am păstrat. Despre asta ştie şi portarul

Tokuemon.“ Atunci Tokuemon a fost chemat şi luat la întrebări şi a mărturisit că văzuse cele întâmplate într-o vară, când erau aerisite hainele. Întrebat dacă nu îl primise de la Okada San’emon, Kichijirō a răspuns: „Nu am cum să primesc nimic de la San’emon“, ceea ce însemna, după cum a explicat, că de fiecare dată când s-a dus să-l vadă pe San’emon, acesta era însoţit de câte doi paznici.

17 septembrie. Lordul Tōtōminokami a venit el însuşi la conacul de la munte, a chemat trei servitori în alcov şi i-a cercetat dacă erau sau nu creştini. Mai târziu au fost chemaţi Kichijirō şi Tokuemon şi interogaţi. De asemenea, a poruncit să fie cercetate toate obiectele paznicilor, cât şi cele trei aşezăminte şi colibele paznicilor. Chiar şi femeilor şi copiilor li s-a spus să-şi desfacă brâurile şi să-şi întoarcă hainele pe dos în faţa slujbaşului. Au fost cercetate până şi imaginile lui Buddha pe care le aveau la ei. Când a cercetat casa lui Sugiyama Shichirobē, printre nişte coli vechi de hârtie, Kobure Jūzaemon a descoperit o însemnare cu cuvinte creştine, pe care Kayō Den’emon a luat-o imediat să i-o dea Conducătorului. Pe ea scria: Preot, Arhiepiscop, Episcop, Papă.

18, aceeaşi lună. Lordul Tōtōminokami a venit el însuşi la conacul de la munte şi a ascultat explicaţiile celor trei însoţitori în alcov. L-a chemat şi pe Hitotsubashi Matabē ca să-l interogheze. Apoi au fost interogaţi Kichijirō şi Tokuemon. Mai târziu au fost chemaţi şi interogaţi soţia lui Okada San’emon, servitoarea şi băiatul lor. Când a terminat cu ei, a trimis după San’emon şi l-a întrebat dacă a încercat să-l convertească pe Kichijirō. Acesta a răspuns că nu a încercat niciodată să-l convertească. Aşadar i s-a poruncit să-şi pună amprenta pe hârtie, ca dovadă că nu a încercat să-l convertească pe Kichijirō. Apoi a fost chemat Sugiyama Shichirobē şi întrebat de ce păstrase acea însemnare creştină ce fusese descoperită cu o zi în urmă. Shichirobē a răspuns: „În timpul conducerii lui Hōjō Awanokami, căpetenia servitorilor săi mi-a spus să învăţ pe de rost numele acelea, pentru că eu mă ocupam de astfel de lucruri. Am

primit însemnarea de la poliţistul Hattori Sahē“. S-a hotărât că explicaţia lui era credibilă şi a fost lăsat să plece.

Tahē, un însoţitor al lui Kasahara Gōemon, care era în slujba Ministrului Tatebayashi, şi Shinbē, paznicul care lucra ca hamal pentru grupul lui Saitō Tanomo au fost chemaţi amândoi, puşi faţă în faţă cu Kichijirō şi întrebaţi despre imaginea pe care au găsit-o. S-a adeverit că Shinbē o luase. Acelaşi Tahē a spus că l-a văzut pe Shinbē ţinând-o în mână. Prin urmare, Tahē şi Shinbē au fost trimişi înapoi.

Aceeaşi zi. Hitotsubashi Matabē a fost spânzurat cu capul în jos în temniţă. Poliţiştii însărcinaţi cu această treabă au fost: Hisaki Gen'emon, Okuda Tokubē, Kawase Sōbē şi Kawara Jingobē. De atunci, Matabē a fost torturat de câteva ori.

18 octombrie. Cer senin. Lordul a venit în persoană la conacul de la munte. Inspectorii Sayama Shōzaemon şi Tanegusa Tarōemon au venit şi ei şi i-au torturat pe Hitotsubashi Matabē şi pe soţia lui pe calul de lemn. Naitō Shinbē a fost chemat în alcov şi cercetat. Matsui Kurōemon a fost interogat şi a mărturisit aproape totul.

24 noiembrie. O placă pe care erau scrise numele denunţătorilor creştinilor a fost bătută în cuie pe poarta de la intrarea în conacul de la munte. Kawara Jingobē, Ukai Gengoemon şi Yamada Jurobe au văzut-o. Placa a fost făcută la porunca straşnică a celor doi lorzi. Pe ea scria:

ÎNŞTIINŢARE

Credinţa creştină a fost interzisă de mulţi ani. Cine vede pe cineva care dă de bănuit trebuie să raporteze. Recompensele sunt:

Pentru denunţătorul unui preot: 300 de arginţi

Pentru denunţătorul unui călugăr: 200 de arginţi

Pentru denunţătorul unuia care s-a întors la credinţă: la fel

Pentru denunţătorul unui creştin sau a cuiva care locuieşte împreună cu un creştin: 100 de arginţi

Chiar dacă denunţătorul este el însuşi creştin sau locuieşte cu un creştin, va primi 300 de arginţi, în funcţie de situaţia învinuitului. Dacă cineva va găzdui astfel de persoane şi va fi prins cu ajutorul destăinuirilor altora, el, familia, rudele sale şi chiar conducătorul locului şi familiile din împrejurimi vor fi aspru pedepsiţi. Aceasta este înştiinţarea noastră.

10 decembrie. Juan a fost trimis în temniţă. Din partea celor doi lorzi au venit şefii Takahashi Naoemon şi Hattori Kin'emon şi, în prezenţa poliţiştilor celor doi lorzi, lui Juan i s-a citit următoarea înştiinţare:

Juan, care este mereu viclean, l-a ofensat acum o zi pe Kayō Genzaemon şi s-a dovedit a fi un om extrem de necuviincios. Drept pedeapsă pentru asta, va fi băgat în temniţă. I se porunceşte să primească pedeapsa pomenită mai sus.

Juan a răspuns că asta era şi dorinţa lui şi că primea cu plăcere. În drum spre temniţă, şi-a scos punga cu bani şi a încredinţat-o poliţiştilor. A fost dus la corpul de gardă şi băgat imediat în temniţă. Punga sa a fost cercetată în prezenţa şefilor şi a poliţiştilor celor doi lorzi şi s-au găsit şaptesprezece *ryo* şi un *bu* în monede mici. Restul lucrurilor lui Juan au fost cercetate şi trecute în registru. Poliţiştii le-au sigilat şi le-au pus în casa lui Juan.

Printre lucrurile sale erau un lanţ, două canoane, două rozarii şi o hartă astronomică.

Anul al nouălea al erei Enpō, cocoş de aur

25 iulie. Okada San'emon a murit de boală la puţin timp după ora maimuţei. Am fost chemat să-l înştiinţez pe lord despre asta, împreună cu

Ukai Gengoemon şi Naruse Jirōzaemon. Şefii Takahara Sekinojō şi Emagari Jūrōemon au fost imediat trimişi aici de către lord. Trupul lui San'emon a fost tot timpul supravegheat de către trei poliţişti.

Banii pe care îi avea San'emon erau treisprezece *ryo* şi trei *bu* în monede mici şi cinci *ryo* în monede de aur, în total douăzeci şi opt de *ryo* şi trei *bu*. Lucrurile lui au fost sigilate de către însoţitori şi de şefii trimişi de lorzi şi urmau să fie puse într-o groapă de pământ pe data de 28.

26 iulie. Următorii şase au venit la conacul de la munte ca examinatori: inspectorii Omura Yoemon, Murayama Kakudayū, ajutorii de inspectori: Shimoyama Sōhachirō, Nomura Rihē, Uchida Kanjūrō, Furukawa Kyūzaemon. În prezenţa şefilor trimişi de lorzi le-a fost înmânată inspectorilor următoarea înştiinţare:

Copie a înştiinţării

Okada San'emon, care a locuit la aşezământul creştin, a murit puţin după ora patru şi jumătate în după-amiaza de 25. Născut în Portugalia, în Europa, a fost pentru prima dată pus sub acuzare de Inoue Chikugonokami în anul berbecului, acum treizeci de ani, şi apoi a venit la aşezământul de-aici, unde a locuit treizeci de ani, până în acest an al cocoşului. A căzut la pat la începutul lunii şi şi-a pierdut pofta de mâncare, starea lui înrăutăţindu-se din ce în ce mai mult, în ciuda tratamentului medical al lui Ishio Dōteki, doctorul închisorii, şi în cele din urmă s-a stins din viaţă. San'emon avea şaizeci şi patru de ani. În afară de asta, nu e nimic neobişnuit aici.

26 iulie

Grupul lui Hayashi Shinanonokami
Okuda Jirōemon
Ukai Gengoemon

Kawara Jingobē
Kawase Sōbē
Kayō Den’emon

După examinare, trupul lui San’emon a fost ars la templul Muryōin din Koishikawa. De la Muryōin a venit un preot budist numit Genshū. Trupul lui San’emon a fost trimis acolo cu un vehicul şi incinerat. Numele budist postum al lui San’emon este Myūsen Jōshin Shinshi. S-au plătit un *ryo* şi doi *bu* pentru slujba de înmormântare şi o sută de *hiki* pentru incinerare. Aceste cheltuieli de înmormântare au fost plătite din banii pe care i-a lăsat San’emon.